

**CHRISTUS IN DE GELOVIGEN,
DE HOOP DER HEERLIJKHEID**

Verhandeling over Kollosenzen 1: 27

Door

JOHN BROWN

Vertaald door Jacobus Koelman

Eerste uitgave J. Boekholt, 1680

Uitgave in nieuwe druk: D. Donner, Leiden 1882.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2008

WAARSCHUWING VAN DE VERTALER AAN DE LEZER.

Daar het u vreemd kon denken, dat des schrijvers voorrede hier ingebracht wordt, zo dient u te weten, dat toen dit boek door mij vertaald werd, hetzelfde nog niet in het Engels vertaald was; maar een jaar tevoren heb ik het uit des schrijvers geschreven kopie overgezet, toen nog geen voorrede van de schrijvers daarbij was. Zo is ook het volgende Traktaat, genoemd Christus, de Hoop der heerlijkheid in de gelovigen, overgezet, hetwelk nog niet in het Engels gedrukt is.

Toen nu de tweede druk van dit kostelijke en gewenste boekje onderhanden genomen werd, wilde ik u niet laten missen twee Aanspraken, die als voorreden vooraan geplaatst zijn in de Engelse druk. De een is van **Mr. J. Brown** zelf, de ander van **Mr. R. Macward**, zijn broeder en medegenoot in de verdrukking en in het Koninkrijk en in de lijdzaamheid van Jezus Christus. Dezelve dienen tot twee einden.

Eerst, om aan te wijzen de nuttigheid en noodzakelijkheid van het verhandelen en lezen van zulk een stof, en in het bijzonder hoe dit boekje te gebruiken is.

Ten andere, om aan te tonen, dat de enkele, vrije en volle genade van Jezus Christus tot uitwerking en bevordering der Evangelische heiligheid en volmaakte gelukzaligheid alleen te erkennen en te roemen is.

Zo zult u dan, Christelijke Lezer, in dezelve tot uw voordeel een bewegelijke en klare beschrijving vinden van den rijkdom van Gods genade in Christus, en van de zuivere Evangelische heiligheid. Welke beide zaken door zeer velen niet verstaan, en door de meesten niet wel behartigd werden. Die beide leraars hadden hun oog wel bijzonder op enige verkeerde naam-gereformeerden in Engeland, die heden daar de genade en de rijkdom des Evangelies van Jezus Christus verduisteren met opgepronkte woorden en redenen van menselijke wijsheid, uit de natuurlijke rede en uit de schriften der kloostermunniken gehaald. Zoekende de Godzaligheid in een nieuwe vorm aan te dringen en voort te zetten, als een zedelijkheid. Maar aangezien zij nalaten de Heere Jezus als onze Heiligmaking en de Fontein van alle sterkte en genade steeds voor te houden en aan te wijzen, zo gaan zij van het Evangelie en van de genade Gods af, naar de Wet en de natuur en de menselijke rede. Waardoor zij dan niet alleen Jezus ont-eren, en grotelijks Zijn ambt metterdaad verloochenen, maar ook de zielen der mensen geen nut doen, en dezelve alleen trots en opgeblazen maken. Dit moet u dan driezins voorzichtig maken, (opdat ik het maar met één woord aantoon).

Ten eerste, opdat u niet alle boeken, die nu uit het Engels in het Nederlandse worden overgebracht, zonder achterdocht leest. Waaronder ik nu bijzonder wil noemen, die van Mr. Baxter, die hoe krachtig hij ook is in zijn betoog, (behalve zijn verscheiden dwalingen, waardoor hij gevaarlijk is, en die hij overal inmenkt, met name ook in dat algemeen verspreide, onlangs vertaalde boek, *Des Armen Mans Huisboek*, dit heeft, dat hij de Heere Jezus gewoonlijk slechts als een Beweegreden en Voorbeeld voorstelt, maar niet als de grote Werkmeester der heiligmaking op de oefening des geloofs.

Ten andere; opdat u zelf mag toezien, dat u niet in plaats van een Evangelische heiligheid uit Christus te halen u tevreden stelt met een natuurlijke Sociniaanse zedelijkheid, die ver is van de wedergeboorte en de Geest van Christus.

Ten derde, opdat gij u wacht, om door het prediken van vele leraars, van de Evangelische wijze van werken afgeleid te worden. Want het is maar al te blijkbaar,

dat zeer veel leraars in Nederland, hoezeer zij ook de Gereformeerde leer der genade van Christus willen voorstaan, inderdaad het Evangelie en de heiligheid wettisch prediken, zodat ze de mensen met beweegredenen en middelen op de plichten wijzen, zonder hun te tonen, hoe Christus daartoe door het geloof te gebruiken. Ja, velen vatten het geloof zo verkeerd op, dat ze menen dat zijn natuur bestaat in een verzekerdheid en vast vertrouwen, dat God om Christus' wil met ons verzoend is, en dat Hij onze Zaligmaker is, die voor ons gestorven is. Waardoor dan het arme volk verschrikkelijk misleid en bedrogen wordt, menende, dat zij zich maar stijf vastmoeten inbeelden, en het daarvoor houden dat Christus voor hun zonden betaald heeft en dat Hij hen in de hemel zal nemen als zij sterven. Dat is al het geloof dat zij kennen, niet verstaande, veel minder betrachtende het uitgaan naar de Heere Jezus, en het aangrijpen van Hem tot rechtvaardigheid en sterkte, waarin het geloof en het leven des geloofs bestaat. Waardoor zij dan ook geen heiligmakende genade uit Christus weten te halen, en daarom in de zonde blijven leven en verloren gaan. Indien zij leerzaam waren, zou ik vertrouwen, dat dit boekske, én deze aanspraken hun bijzonder nuttig zouden zijn. Doch de Heere geve hen en u verstand en opmerking in dezen.

De genade van Jezus zij met u. Amen.

AANSPRAAK VAN DE SCHRIJVER AAN DE LEZER.

Aangaande de vrije en volle genade van Christus, en het oogmerk van deze verhandeling.

Aangezien Jezus Christus de uiterste Hoeksteen is, in Wie het ganse gebouw bekwaamelijk samengevoegd zijnde, opwast tot een heilige tempel in de Heere, zo behoort het niet alleen het voorname belang van allen te zijn, die niet aan deze zijde van de Jordaan zijn blijven zitten, om hun zielen (welke eens geschapen waren, en uit haar natuur verscheiden, om tot hun vergenoegen te hebben een geestelijke, onsterfelijke en onverderfelijke zelfstandigheid) te verzadigen met draf, die bereid is voor de beesten, dat ze in en op deze Hoeksteen gebouwd mochten worden tot een woonstede Gods in de Geest; maar het behoort ook het voorname doel en werk te zijn dergenen, die Gode willen behagen, als getrouwe arbeiders, en medewerkers Gods, het voorbeeld te volgen van hem, die niets voornam te weten onder degenen aan wie hij scheef, dan Jezus Christus en dien gekruist. Om dit edele, hartverrukkende, zielverzadigende, diepgeheim Onderwerp, *Jezus Christus gekruist*, het kort begrip van *die buiten allen twijfel grote verborgenheid der Godzaligheid, God geopenbaard in het vlees, gerechtvaardigd in de Geest, gezien van de engelen, gepredikt aan de Heidenen, geloofd in de wereld, opgenomen in de heerlijkheid, waarin dingen zijn, in welke de engelen begerig zijn in te zien*, of met sterke begeerten reikhalzen, als het ware, en neerbukkende trachten in te zien (gelijk het woord, dat gebruikt wordt in 1 Petrus 1:12. meebrengt) is een onderwerp hetwelk engelenverstand en zouden navorsen, en waarin de onvermoeidste en werkzaamste geesten zouden bezig zijn.

Deze éne waarheid na te speuren en te overpeinzen opdat men die omhelze als ons leven, is een onfeilbaar merkteken van een ziel, die van God verlicht en met geestelijke en hemelse wijsheid aangedaan is. Want hoewel het voor de Joden een ergernis is en voor de Grieken een dwaasheid, is het nochtans voor degenen die geroepen zijn, Christus de kracht Gods en de wijsheid Gods. Omdat de dwaasheid Gods wijzer is dan de mensen, en de zwakheid Gods sterker dan de mensen. O, welke diepten van menigvuldige wijsheid Gods zijn er in deze verborgenheid! Hee meer dezelve gepredikt, gekend en recht geloofd wordt, hoe meer zij verstaan wordt te zijn boven het verstand, en als datgene wat zij is, een verborgenheid. Heeft ooit enig predikant of gelovige een breed gezicht gekregen van deze onbepaalde oceaen, waarin oneindige Wijsheid, Liefde die alle verstand te boven gaat, Genade die alleszins onmetelijk is, Gerechtigheid die wonderbaar en vreselijk is, en God in Zijn heerlijke eigenschappen, nederbuigingen, hoge en edele doeleinden, en in al Zijn volmaaktheden en deugden, alle oevers overlopen? Of is het hun ooit toegelaten, om dezelve te zien in het aangezicht van Jezus Christus? Werden zij niet gedwongen uit te roepen: O, welk een diepte en hoogte en breedte en lengte! Onbevattelijke, onbegrijpelijke onbepaaldheid van alle oneindig overklimmende volmaaktheden! Heeft ooit iemand met ernstige vlijt, wetende dat zijn leven daarin lag, dit geheime onderwerp nagespeurd, en moest hij niet in volle overtuiging der ziele zeggen, hoe meer hij vorderde in deze studie en hoe dieper hij peilde in deze diepten; of hoe hoger hij steeg in zijn klimmende beschouwingen van deze hoogte, hoe meer hij haar bevond een onnaspeurlijke verborgenheid?

Het overpeinzen van anderen stoffen (waarin helaas! velen die het zich te gering achten, gelukkig te zijn, al te veel bezig zijn) als het de geest heeft verteerd, het gemoed vermoeid, het lichaam versleten en de hersenen zo licht gemaakt heeft, dat ze op de laagste trap zijn van uitzinnigheid, ... welke vergenoeging kan dit geven, ten opzichte van wat verkregen is, of welke bemoediging ten opzichte van wat daarna verkregen zou worden? En als men nog ten opzichte van die beide iets bekomen heeft, en de arme ziel is opgeblazen met een winderig en vluchtig besef van iets groots gekregen te hebben; (doch wat in waarheid een grote Niet, of een Niet is, dat zwanger is van ijdelheid en kwelling des geestes; dwaze tweelingen, die geen blijdschap veroorzaken voor de vader. *Want die wetenschap vermeerdert, vermeerdert smart*, Pred. 1:18), wat vrede kan dit alles dan geven aan een ziel; die terugziet op de snel voorbijlopende tijd, nu zijnde nabij het laatste punt, en die voorwaarts ziet op de eindeloze eeuwigheid? Och! De gedachten aan de tijd die versleten is en aan de schone gelegenheden van goederen die verloren zijn, met het hevig najagen van schaduwen en ijdelheden, zullen de ziel pijnigen, (door haar aan te vallen met doorstekende overtuigingen van dwaasheid en uitzinnigheid, in het al te verlaten, om het niet na té jagen) met vreselijke en zielverschrikkende ontdekkingen van het droevigste missen der verwachting, en met de schrik van een eeuwig onherstelbaar verlies; en welk voordeel heeft dan de arbeidzame geest getrokken van al de arbeid zijner ziel, als hij die verloren heeft?

Maar aan de andere zijde, o met welk een stilte des gemoeds, opgeklaardheid der ziel en vrede des gewetens, vanwege de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal die ziel, staande aan de ingang der eeuwigheid, terugzien op de voorleden dagen en uren, die zij doorgebracht heeft met te zoeken, te bidden en alle ingestelde middelen te gebruiken, om enige kennis te verkrijgen van, en deel te hebben aan deze alleen zielvervullende en zielverzadigende verborgenheid; en als zij haar oog zal slaan op haar vorig overgeven van zichzelf door de krachtadige werkingen van de Geest der genade, geheel en al en zonder twistredenen, aan de krachtige werkingen dezer verborgenheid binnen in haar, op haar gekruist worden met Christus, en haar leven door een gekruiste Christus, die in haar leeft door Zijn Geest en kracht? En met welk een vervrolijking des harten en heerlijk gezang der ziel, zal ze vooruit zien naar de eeuwigheid en naar haar eeuwig verblijf in de toebereide woningen, als zij gedenkt, dat daar haar hier begonnen naspeuring eeuwig voortgezet zal worden, dat haar vermogen om die ondoorzoekelijke verborgenheid te verstaan, onbegrijpelijk groter zal zijn, en dat de geestelijke, hemelse en heerlijke vreugde, die zij hebben zal in dat practikale lezen van haar Godgeleerdheid zonder het Boek der instellingen, haar leven en gelukzaligheid eeuwig zal zijn! En welk een vrede en blijdschap in de Heilige Geest, welke inwendige en onuitsprekelijke rust en genoegen des gemoeds zal de ziel genieten, door te blijven staan bij deze gedachten, als zij tegelijk de inwendige en welgegronde verzekering zal hebben van haar recht door Jezus Christus op de volle bezitting van dat goed, wat zij nu niet kan vatten, veel minder begrijpen; en welks voorsmaak haar met onuitsprekelijke, heerlijke vreugde vervult. De hoop van daar aan te landen, waar zij zal zien en genieten, verwonderd zijn en prijzen, en rusten in dit eindeloos en rusteloos gelukzaligmakend werk, doet haar zingen terwijl zij door het dal der schaduwen des doods gaat!

O werd dit geloofd! O, dat wij niet tot uitzinnigheid en verdwaasdheid toe dronken waren van overspelige liefde tot ijdele en opgeblazen bespiegelingen, en dat tot achteruitstelling, indien niet tot geheel verzuim van dit voornamen en alleen gelukzaligmakend werk, om een dadelijke kennis en een begonnen bezitting 'te

verkrijgen van deze verborgenheid in onze zielen: Christus, de grote Verborgene, geformeerd binnen in ons, levende en werkende binnen in ons door Zijn Geest, en ons bewerkende tot gelijkvormigheid met, en hartelijke omhelzing van God geopenbaard in het vlees, opdat wij bij ervaring, ja, in waarheid en dadelijkheid moeten bevinden, dat wij een recht afschrift hebben van de Evangelische verborgenheid in onze zielen.

Och, wanneer zullen wij vermaak nemen in deze gelukzaligheid na te jagen, die van ons niet zal vlieden, maar veler ons najaagt! Wanneer zullen wij met blijdschap en zegepraal dezen Koning der heerlijkheid innemen, die ons dagelijks vriendelijk aanzoekt en toegang en ingang in onze zielen zoekt? Och! Waarom roepen wij niet uit, in de hoogte der hartstocht van geestelijk verlangen en begeerte: *o kom Heere Jezus, Koning der heerlijkheid, met Uw eigen sleutel, en open de deur en verruim en verwijd de kamers der ziel, opdat U mag inkomen en onthaald worden als de Koning der heerlijkheid, met geheel Uw heerlijk gevolg tot veredeling van mijn ziel, en tot voldoening van al de begeerten van die onsterfelijke Vonk.* Waarom zijn wij niet begerig naar deze kennis, die een ware en vaste samenknoping heeft met al de beste en waarlijk Goddelijke gaven?

O gelukzalige ziel! Die versleten en verteerd is tot een schaduw (indien dat kon zijn) in dit onderzoek en deze oefening, die de ziel eindelijk zal levend maken, en als het ware, een nieuwe hemelse en geestelijke ziel daarin brengen, zodat ze niet meer zal gelijken naar een dode ongeestelijke zaak, buiten haar natuurlijke plaats en element, maar als een vrije, opgeheven en vergeestelijkte geest, zich uitlatende en vliegende in de open lucht van haar eigen vaderland!

O zalige dag! O, zalige ure! Die inderdaad en krachtadig is doorgebracht in dit werk! Wat zouden de zielen, die in dezen oceaan van alle genot en vermaak zwemmen, daarnaar vragen, ja met welk een afkeer zouden zij zien op de betoverende aanlokselen van die zuiverder soort van vleeselijke vermaken, welke vloeien uit de verzadiging des gemoeds, door te weiden op de geringe gevoelens, en het zonder grond verwachte begrip der voorwerpen, welke met hun natuurlijke aard en vermogens overeenkomen? O, welk een meer dan alles overdreven uitnemend heerlijke verzadiging heeft een ziel, zelfs door haar na te jagen, (als zij het mist en niet kan bereiken) van wat waarlijk begeerlijk is! Hoe verheft de minste straal dezer heerlijke en verheerlijkende kennis Gods in Christus, door het geloof aangenomen, zelfs door de kleinste spleet, de ziel tot de hoogte van vreugde en genoegen, welke de kennis van natuurlijke dingen, in haar zuiverste volmaaktheid nooit zal kunnen te weeg brengen! En tot welk een hooggaande maat van deze vreugde en tevredenheid zal het geestelijk ondervinden en gevoelen van de zoete en geestelijke geur dezer gevangen nemende en alles zeer ver te boven gaande kennis, de ziel opheffen!

O! moet dit niet de rechte voorstad van de hemel zijn voor de ziel? Als de ziel dus God in Christus ziet en aanschouwt, en wel als haar eigen God door Christus (want gelijk alle zaligmakende kennis de ziel bekwaam maakt tot een omhelzen en aangrijpen van het Voorwerp, zo brengt ze ook het Voorwerp in het hart, tot sluiting der wederzijdse vereniging in haar wezen) zo kan zij niet nalaten verwonderd te zijn met verrukking, en op te springen met verwondering over die nederdaling der vrije genade, welke haar enigmatische bekwaam gemaakt heeft tot de begonnen heerlijkheid, en haar verder door deze begonnen heerlijkheid zal bekwaam maken, om deelgenoot te zijn van de erfenis der heiligen in het licht.

En wat zal een ziel, die het zuiver vermaak dezer rivier van Evangelische openbaringen gesmaakt heeft, en met een zielverrukkend vermaak enigmatische ingezien heeft in de menigvuldige wijsheid Gods, die daarin verborgen is, in de

volkomen en volmaakte evenredigheid van al de delen van die edele Vinding, en ook in zijn zuiver oogmerk, om de mens te verlagen, en de rijkdom der vrije genade Gods te verhogen, opdat de zondaar, als hij bezit heeft van alles wat voor hem besloten en krachtdadig daardoor in hem gewrocht is, mocht weten, wie alleen de kroon zal dragen en al de eer zal hebben? Ik zeg, wat zal zulk een ziel zien in een ander Evangelie (berekend zijnde naar de maatstaf van het natuurlijk, krom en verdorven verstand van de hoogmoedige mens, die ras ijdel is over een niet,) wat in plaats van een zondaar, die door hoogmoed van God is vervallen, weer terug te brengen tot de genieting van Hem, door de Middelaar, alleen de ongeboren plaag van weerspanningheid koestert, die zijn eerste uitsluiting van de gunst, en zijn verbanning uit het Paradijs Gods veroorzaakte en haar hart daartoe zal trekken en bewegen, om het te omhelzen?

Als de arme zondaar, die gesmacht heeft naar een Zaligmaker, tot de poorten der Vrijstad vervolgd is geworden door de bloedwreker; de gerechtigheid Gods gesmaakt, en gezien heeft hoe goed God is, en de zoetheid der vrije Liefde in een gekruiste Christus gevoeld, en de schoonheid en heerlijkheid gezien heeft van de verborgenheid der vrije genade, recht beantwoordende en overwinnende de verborgenheid van zijn zonde en ellende. O, welk een welgevallen zal hij daarin hebben, en in de weg der Evangelische zaligheid waarin hij de vrije genade ziet overlopen aan alle oevers, tot eeuwig lof van de God aller genade!

Hoe ongezouten en onsmakelijk zal de allerkundigst verdichte en samengestelde wijze van zaligheid zijn, welke enige mensen, die het Evangelie trachten om te keren, en het verderf der zielen bevorderen met al hun kunst, verstand en geleerdheid zoeken te omkleden met gedwongen welsprekendheid, en kunst van woorden der menselijke wijsheid, *en met de schoonschijnende voordelen van een gewaande heiligheid*, en van sterke gronden en beweegredenen tot vlijt en arbeidzaamheid, zelfs tot een loochenen en verzaken der christelijke vrijheid, als men eens zal bemerkt hebben, dat het de luister der vrije genade benadeelt en verduistert en haar eer vermindert en tot niets anders strekt, dan om de kroon geheel of ten dele te zetten op het hoofd van het schepsel? De minste opmerking, dat daardoor des zondaar lied, (lof, eer, heerlijkheid en kracht toeschrijvende aan Hem, die geslacht is en hen verlost heeft door Zijn bloed, uit alle geslacht en tong en volk en natie, en hen Gode gemaakt heeft tot koningen en priesters) die Uitvinding verfoeilijk te maken en om de ziel te overtuigen, dat dit niet is het Evangelie der genade Gods, noch die verborgenheid van God en Christus, maar veeleer de verborgenheid der ongerechtigheid.

Welk een bijzondere smaak vindt de verootmoedigde gelovige in de leer van het ware Evangelie der genade! en hoe meer hij daardoor niets, en Christus Alles gemaakt wordt, opdat hij in zijn hoogste streven verlaagd en Christus verhoogd worde, opdat hij zijn liefelijkste pauwenveren verlieze, en de kroon op Christus' hoofd bloeie, opdat hij vlak neergelegd worde, zonder op eigen voeten te kunnen staan, en Christus zijn enige Ondersteuner en Leidsman zij tot de heerlijkheid, opdat hij als dood zij, zonder leven, en Christus in hem leve; hoe liefelijker, schoner, begeerlijker en aangener het voor hem is.

O, welk een welgevallen heeft de begenadigde ziel in die weldoordachte WEG van oneindige wijsheid, waarin de verborgenheid der genade Gods zó wordt opengelegd, dat er van de laagste grondsteen tot de opperste topsteen, niets blijkt dan genade, genade, vrije genade, uitmakende al de bouwstoffen, terwijl vrije genade met oneindige wijsheid, die allen bijeen metselt! De begenadigde ziel kan onder geen

ander deksel warm worden, dan hetgeen uit dat weefsel gemaakt is, waarin de genade, en alleen, de genade de schering en de inslag is. En de reden is openbaar, want deze heeft het klaarste gezicht en ontdekking van zijn eigen staat, hij ziet, dat op hem en zijn geval niets past dan vrije genade; niets kan zijn afschuwelijkheid bedekken dan vrije genade; niets kan zijn zwakheden, gebreken, bezwijkingen, zonde en misdragingen verhelpen, dan vrije genade. Daarom is de vrije genade al zijn heil en al zijn lust; het is zijn heerlijkheid, voor eeuwig de schuldenaar der vrije genade te zijn. De kroon der heerlijkheid zal een vrij wat meer uitnemend eeuwig gewicht hebben, boven alle verheven uitdrukkingen, en nochtans gemakkelijk gedragen worden, als hij ziet, hoe de vrije genade en de vrije liefde haar geformeerd heeft, en hoe de vrije genade en de vrije liefde haar voor eeuwig opzet en ophoudt. Dit maakt dat de verheerlijkte heilige haar met gemak draagt, door haar neer te werpen aan de voeten van de genadig en liefhebbend Verwerper en Toepasser. Zijn verhoging is de heerlijkheid der heiligen; door vrije genade, (omdat de heiligen alles ontvangen en houden door de vrije genade) wordt Hij verhoogd. O! Welk een heerlijkheid is het voor de heiligen, de kroon der vrije genade met eigen handen te zetten op het hoofd van zulk een Zaligmaker, en te zeggen: *Niet mij, niet mij, maar U, ja U alleen zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid.* Met hoeveel vermaak, vergenoeging en welgevallen zal de verheerlijkte heilige om dezen oorzaak het lied der verlost en vrijgekochten zingen.

En indien de uitwerking en de vrucht van vrije genade aldaar, een zo zoet geluid heeft, en zij de hemel der verheerlijkte in enig opzicht iets anders maakt, of althans enigermate een voortreffelijker hemel maakt, dan Adams hemel zou geweest zijn; (want Adam kon het gezang der verlost niet gezongen hebben; Adams hemel kon niet verworven geweest zijn, door Gods, bloed; ook zou Adam niet gezeten hebben met Christus de Verlosser op zijn troon; daar zouden ook in zijn hemel niet zulke rijke gordijnen van vrije genade geweest zijn, noch zulke liefelijke woningen, bereid door dien genadig en liefhebbend Man Christus, die Zijn gekochte Bruid tot Zich zal komen halen;) ik zeg aangezien de hemel zelfs door de vrije genade, een zo bijzondere, beminnenlijke, begeerlijke en heerlijke luister zal hebben, o hoe moest de genade dan door ons geschat worden! Hoe moest het Evangelie der genade Gods door ons geacht worden!

Wat een weerzin tegen de heerlijkheid, als nu bereid en gereed gemaakt is, voor de zondige mens, moeten zij vertonen, wier gehele verstand en bekwaamheid bezig is, om de heerlijkheid van die genade te verduisteren, welke God wil, dat schijne in het Evangelie; en die zoveel moeite en arbeid doen, om een ander Evangelie te versieren; (hoewel de Apostel ons gezegd heeft, Gal. 1:7, dat er geen ander is) waarin de Evangelische genade moet achter staan en *de wettische genade* de troon innemen, opdat de mens zo aan zijn eigen net roke en offere aan zijn eigen garen en op zijn hoogst ten dele een schuldenaar van de genade zal zijn. En nochtans kan de behouden mens zich geenszins meer een schuldenaar der genade rekenen, dan de mens was, die zich moedwillig verdieft, door de voorwaarden niet te vervullen want de genade (gelijk de nieuwe Evangelische, of liever Evangelieverdervers menen en zeggen) maakte op even gelijke wijze de voorwaarden, en maakte de beraming bekend; en bood voorwaardelijk vrede en zaligheid aan.

Maar wat aangaat het onderscheid tussen Paulus en Judas. Paulus was het, die zich onderscheidde, en met de vrije genade Gods, die het hart van Paulus neigde door

genade, om dit verbond te omhelzen en aan te nemen. Het was de genade niet, die in hem het willen en het werken wrocht; hij was het, en niet de genade Gods in hem. Wat is er dat in tegenspraak is met het Evangelie der genade Gods? En nochtans de ijdele mens wil zich niet neerbuigen voor de vrije genade Gods. De Pelagianerij en Arminianerij behoeft een mens niet aan te zetten tot veel studie, en tot het lezen van veel boeken, opdat ze in de praktijk geleerd worde, hoewel de voorstanders van die leer zich heet en in 't vuur werken, om hun stelling samenhang en luister te geven, door de ongeheiligde en verdorven rede, (welke allicht aangenaam kan zijn aan degenen, die geen andere besturing in de zaken Gods kennen) want wij zijn allen van natuur en geboorte Pelagianen en Arminianen; hun stellingen zijn diep gegraveerd in het hart van ieder gevallen Adamskind. Welk ernstig dienaar Gods vindt dit niet in het behandelen der zielen, die hij tracht op de weg des Evangelies over te brengen? Ja, welk Christen is er, die kennis van zijn eigen hart heeft, en zijn verdorven neigingen opmerkt, die niet moet uitroepen: *Och ik ellendig mens! wie zal mij verlossen van die droesem van Pelagianerij, Arminianerij en Jezuieterij, die ik nog in mijn ziel vind?*

Daarom kan het ons niet wonderlijk noch vreemd schijnen (hoewel het na zoveel klaar licht verbazend is, te denken, dat nu in deze eeuw zo velen, zo openlijk en rechtuit te voorschijn komen voor deze gevaarlijke en dodelijke dwaling) te horen en te zien, dat deze besmetting zich zo uitbreidt en zo toeneemt; daar zijn maar weinig bewijzen of beweegredenen nodig, om vleselijke harten te bewerken, om de dwaling te omhelzen, en vrolijk daarin te berusten. Niet lang zal een sprank vuur nodig hebben om te werken op buskruit. En mij dunkt indien iets, dan moest dit éne ons overtuigen van de dwaling van deze weg, dat de natuur die zo ras en zo gereed omhelst. Want wie, die enig oog of opmerking op zulke dingen heeft, ziet niet, welk een wereld van vleselijke redeneringen, tegenwerpingen, vooroordelen en uitvluchten, de natuurlijke mensen gereed hebben tegen het Evangelie van Christus, en met hoeveel genoeg, vrede en vermaak zij zichzelf buiten het bereik der vrije genade weten te pleiten, hoeveel werk er aan verbonden is, om een arme ziel die enigermate ontwaakt en overtuigd is van haar verloren staat, overgebogen te krijgen, om de Evangelische Weg der zaligheid te omhelzen! Hoeveel oogmerken en plannen volgt zij met een zonderlinge natuurlijke hevigheid en ernst, zonder moede te worden, al ware. het tot vertering van lichaam en geest, laat staan van haar goederen en rijkdommen, eer zij gebracht wordt tot het omhelzen van een gekruiste Middelaar, en om al haar vorige werkingen, verkregen deugden, en moeilijke pogingen en winst en schade te achten, om Christus' wil, en om de uitnemendheid der kennis van Christus, en als drek te rekenen, opdat ze Christus moge gewinnen, en in Hem gevonden worde, niet hebbende haar eigene gerechtigheid die uit de Wet is, maar die door het geloof van Christus is, de gerechtigheid die uit God is door het geloof, Filip. 3:7, 8, 9. Het moet daarom niet vreemd schijnen dat nu (nadat zovelen door de genade Gods de zoete ervaring der heerlijke werkingen van de Evangelische genade Gods op hun harten bevonden hebben, en die dan in staat zijn, als hebbende dit getuigenis binnen in hen, om tegen deze stellingen verklaringen te geven, ja meer en veel meer, dan er te voren waren in verscheidene eeuwen) dat de Satan nog zo stout zou worden, dat hij deze ellendige gevoelens uitte, die zo lijnrecht overstaan tegen de genade Gods, die in het Evangelie betuigd, en in de harten van vele honderden gegraveerd is door de vinger Gods, bevestigende op de meest ontwijfelbare wijze de waarheid der Evangelische leer.

Dit schijnt wel te kennen te geven, dat er zulke heldere zonnige dagen des Evangelies van de zoon des mensen aanstaande zijn (en wie kan zeggen, hoe ras deze nacht ten einde zal zijn) dat al die leringen der natuur een zichtbaarder en schandelijker aanzien zullen krijgen, dan zij ooit in vorige eeuwen ontvangen hebben? Tot nog toe heeft

God als de Satan zijn uitgezochte werktuigen verwekte en uitzond tot dit gruwelijk werk, heeft God smeden bereid, om die hoornen af te houwen, en zo kwam de Evangelische waarheid klaarder en blinkender als goud uit de smeltkroes te voorschijn. En wie kan zeggen, of daar niet een openbaring der zuivere genade Gods, in tegenstelling met deze verkeerde wegen des Satans, te wachten is, die in licht en kracht overtreffen zal al wat sinds de dagen der Apostelen geweest is? *Ja, kom Heere Jezus!*

Immers Gods genade zal voor al de uitverkorenen en verlost en wat zij is. Zij zullen er dan in vinden, hetgeen in hun ogen verachtelijk zal maken al wat zich daartegen verzet, of het zou willen verduisteren. Welgelukzalig zijn ze, van wie in deze dagen, waarin de duisternis de aarde bedekt en dikke donkerheid de volkeren, mag gezegd worden: *de Heere is over hen opgegaan, en zijn heerlijkheid is over hen gezien*. Want wat ook anderen, wier verstand nog verduisterd is, en die vervreemd zijn van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, vanwege de blindheid hunner harten, zich inbeelden van de Evangelische genade, en hoewel zij niets van de hemelse en geestelijke heerlijkheid der genade Gods bemerken, nochtans hebben zij, die in de vorm van de leer des Evangelies overgegeven of gegoten zijn, die zij van harte gehoorzaamd, hebben, door machtige en onweerstaanbare krachtadigheid der machtige genade Gods, een zo uitlokkende voortreffelijkheid gezien in die genadige uitvinding der oneindige wijsheid, om de onvergelykelijkheid der zuivere genade uit te drukken, en ze zien dagelijks meer en meer van de genade en wijsheid van die hemelse Uitvinding, in haar volkomen gepastheid van al hun roden, dat daar zij niet kunnen nalaten zich te bewonderen, en aan te prijzen de rijkdom van die genade welke elke uitspraak van het Evangelie ondertekent, en de grootheid van die Liefde, die een zo volmaakt en genoegzame balsem heeft gemaakt, om al hun kwalen en wonden te dekken. Zij also, hoe langer ze leven, en hoe meer ze uit deze zuivere Fontein van hemels en levend water drinken, hoe meer hun noden hen dringen, om nieuwe verbintenissen aan te gaan, vanwege nieuwe toevloeiingen uit deze Oceaan van genade, zich te meer moeten verwonderen over de wijsheid en goedheid van de Werkmeester, temeer er op moeten verlieven, zich daarmede te vermaken, en zich verliezen in de gedachten over deze onbegrijpelijke genade Gods, ja des te meer verlangen, om daar te zijn, waar zij in beter staat zullen zijn, om die te aanschouwen, meer verstand zullen hebben om zich te verwonderen, en hoger vermogen, om die te achten, en een sterker hoofd om die te overdenken en een uitgebreider hart om haar te prijzen vanwege deze peilloze en eindeloze schat van Gods genade, waarmede zij verrijkt zijn door Jezus Christus.

Zeker, indien wij er aldus niet op verliefd en door verrukt zijn, dan is het omdat wij nog buiten staan, of althans maar op de dorpel en op de kant van deze genade; zo wij eens binnen de grenzen der genade geraakt zijn, en wij ons aan haar kracht hebben overgegeven; indien wij eens leven en adem scheppen in deze lucht. O, welk een zoet leven zouden wij hebben, welk een lieflijk element zou de genade voor Ons zijn? Gelijk de zonde geheerst heeft tot de dood, zo zal de genade heersen door de gerechtigheid, tot het eeuwige leven door Jezus Christus onzen Heere, Rom. 5:21. De genade in ons heersende door de gerechtigheid, moet onze zielen vormen en bekwaam maken voor dat eeuwige leven, wat voor die allen verzekerd is, die eens komen onder de gebiedende, levendmakende, versterkende, bevestigende, bekrachtigende en volmakende genade Gods; zoeken wij genade voor genade, leven en wandelen en teren wij op kosten en ten laste der genade, o, hoe levendig en weelderig moeten wij alsdan groeien en toenemen? Hoe meer wij de genade uitputten (indien zij kon

uitgeput worden) hoe rijker wij zullen zijn in de genade. O, welk een verrijkende handel, moet die handel van vrije genade zijn, waarin geen verlies en alles winst is! het kapitaal en de rente en alles is verzekerd, ja wat meer is, het arbeiden op het veld der genade moet ons Izaks zegen, honderdvoudig aanbrengeu.

Maar helaas! Het is wat anders van de genade te spreken, en heel wat anders daarmee te handelen. Wanneer wij zo grote vreemdelingen zijn van het leven der genade, dat wij onzen adem niet halen in de lucht der vrije genade, *hoe kan de Naam van onzen Heere Jezus Christus in ons verheerlijkt worden, en wij in Hem, naar de genade onzes Gods en des Heeren Jezus Christus*, 1 Thess. 1:12? Merken wij op, welk een belediging en onwaardigheid het is voor de Heere Uitdeler der genade, dat wij er zo mager en elijk uitzien alsof er niet genoeg van het vetmakende Brood der genade Gods in onzes Vaders huis ware, en alsof de grote Uitdeler, die vol van genade en waarheid is, onwillig ware, hetzelfde aan ons te verlenen of onze nooddruft wilde onthouden, daar toch de fout in onszelf is. Wij willen de koers niet volgen, welke de wijze genade en de genadige wijsheid heeft voorgeschreven; wij willen onzen mond niet wijd opendoen, opdat Hij ons moge vervullen, noch tot Hem gaan met onze nauwe of gesloten monden, opdat de genade de weg moge banen voor de genade, en zij de mond moge verwijden, om meer genade te ontvangen; maar wij leggen ons neder in onze magerheid en zwakheid. En helaas, wij hebben het al te graag zo. De genade schijnt kwalijk aan ons besteed, die ons zo onwaardig jegens haar gedragen!

Doch het gaat wel met de begenadigde mens als hij onder de Voogdij en zorg der genade is. Want de genade zal voor hem zorgen, als hij niet zeer bezorgd is, noch om zijn eigen welstand zich bekommert; de genade kan en zal, ja moet ons voorkomen, daarna zowel, als in het eerst, opdat de genade genade moge zijn, en genade schijnen, en onveranderlijk genade blijven, en zo alleszins vrije genade zijn. Het staat wèl met de gelovigen, die de genade eens in het hart gegrepen, en binnen de band van het genadeverbond gebracht heeft, hun dodigste staat is niet wanhopig. Als de verdorvenheid tot zulk een hoogte de overhand heeft, dat de mens voor dood overgegeven wordt, zodat er bijna geen gevoel of beweging, geen warmte of adem te bemerken is; dan zal toch eindelijk de genade, zijnde door die sterke ongestalte gedrongen, om zich in een verborgen hoek der ziel terug te trekken, zich daar te verschuilen, en stil te liggen, door de levendmakende invloeden der genade, die in het Verbond beloofd zijn, en op des Heeren goede tijd gegeven worden, uit haar gevangenis komen, het veld innemen en wederom de heerschappij over de ziel verkrijgen en dan zullen de droge en verdorde stokken, wanneer de God aller genade voor Israel zal zijn als de dauw, bloeien en groeien gelijk de leliën, en hun wortelen uitschieten als de Libanon, hun takken zullen zich uitbreiden, en hun schoonheid zal zijn als die van de olijfboom, en hun geur als die van de Libanon.

Het is een geluk voor een kerk of een bijzondere ziel, in de sappige grond der genade geplant te zijn. Zij liggen open voor de warme stralen van de Zon der gerechtigheid; en hoewel de winterse buien scherp en lang mogen zijn; de wolken de hitte onderscheppen; ja de strenge vorst een droevig verval veroorzake en al het sap wederkere, en als slapende in de wortel ligge, dan zal toch de winter voorbijgaan, de plasregens zullen verdwijnen, de bloemen zullen op de aarde gezien worden; de zangtijd zal genaken, en de stem der tortelduiven zal gehoord worden in den lande; dan zullen zelfs de woestijnen en de dorre plaatsen hierover vrolijk zijn, en de wildernis zal zich verheugen, zij zal bloeien als de roos. Zij zal lustig bloeien en zich verheugen, ja met verheuging juichen; de heerlijkheid van Libanon zal haar gegeven

worden, en het sieraad van Karmel en Saron, zij zullen zien de heerlijkheid des Heeren, en het sieraad onzes Gods.

Wij verwonderen ons, dat er niet altijd warme zomerse dagen zijn, vruchtbare en bloeiende jaargetijden voor de zielen en de kerken; maar weten wij de gedachten des Heeren? Zien wij tot op de grond der diepe uitvindingen van de oneindige Wijsheid? Weten wij de nuttigheid, ja noodzakelijkheid der lange winternachten, 4e stormwinden van hagel, regen, sneeuw en vorst? Merken wij op, dat onze staat en toestand, terwijl wij hier zijn, zulke verwisselingen vereist, en zowel het waaien der noordenwinden al zuidenwinden van node heeft? Indien wij bemerkten, hoe de genade alles ten onzen beste, en het meest tot eer en verhoging der vrije genade beschikt heeft; wij zouden neerzitten en zingen onder de meest beproevende handelingen Gods met ons; levende door geloof en hoop, zouden wij ons verblijden in de volle verwachting van een genadige uitgang. Want zolang de genade heerst (en dat zal zijn totdat de heerlijkheid de heerschappij overneemt) zal alles uitloopen in het kanaal der genade; en hoewel het gevoel, (hetwelk menigmaal een ontrouwe vriend van het geloof is) altijd een vals gerucht van de genade mededeelt aan het ongeloof, en daar door misnoegdheid, twijfelingen, vreze, ja troosteloosheid, en veel ongestalten in de ziel verwekt, tot haar nadeel en schade, zo zal toch de genade in het einde blijken genade te zijn, en de gelovigen zullen een zó volkomen gezicht krijgen van deze menigvuldige genade, als schrikkende, temperende, bekortende of verlengende al de droeve en nare dagen en tijden, die over hun hoofd, of over het hoofd hunner moeder zijn heengegaan; dat ze zullen zien, dat de genade alles beschikte, tot zelfs elke omstandigheid van al de onderscheidene ellenden, en veranderingen welke hun overkwamen.

O, welk een verzadigend gezicht zal dat zijn, als de algemene vergadering en de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemel opgeschreven zijn, en al de bijzondere heiligen zullen komen, en een blik zullen slaan op al hun ondervindingen! Het einde daarvan zal zijn, de genade begon, de genade zette voort, en de genade volmaakte alles; de genade was de grond van alles en kroonde alles. Welke toeroepingen zullen daar zijn: *genade, genade zij denzelve*, als de Hoofdsteen zal voortgebracht worden! Hoe zal een terugzien naar hetzelfde een zielverzadigend welgevallen en heilige verwondering geven, wanneer een iegelijk zal moeten zeggen, de genade heeft alles welgedaan; niet het minste van al het werk der genade in en aan mij moest er ontbroken hebben; nu zie ik, dat het werk Gods volmaakt is; de genade was heerlijke genade en wijze genade, wat ik er ook van dacht. 'O, welk een dwaas ben ik geweest, in mijn morren, toen ik niet tevreden was met al wat de genade met mij deed!' Doch hiervan nu genoeg.

Laat mij nu een weinig nader komen, Christelijke lezer, tot de aanleiding en het oogmerk van het schrijven en uitgeven dezer verhandeling.

Het is blijkbaar voor allen, die hun ogen niet moedwillig willen sluiten, dat er onder de belijders der waarheid is, en lang geweest is, een snood misbruik van Gods barmhartigheid en goedheid, ons aangeboden en voorgesteld in de verborgenheid des Evangelies der genade Gods, waarin ons vertoond is de uitnemende rijkdom Zijner genade, in Zijn goedertierendheid jegens ons, door Christus Jezus. Onze vlekken zijn niet de vlekken van Gods kinderen! Er worden geen vruchten zelfs onder de grootste belijders gezien, die overeenkomen met de arbeid en de moeite, die de Heere aan ons

besteed heeft. Daar is niet die Evangelische heiligheid, tederheid, waakzaamheid, groei in de genade en in de kennis van Jezus Christus, dat opwassen in Christus in alles, die hemelsgezindheid, die gemeenschap met de Vader en met zijn Zoon Christus Jezus en die wandel in de Hemel, welke de bediening der genade waaronder wij lang geleefd hebben, van onze handen eist. Helaas! onze druiven zijn wild en stinkend; daarom schijnt de Heere gereed om met ons te twisten, daar Hij velen, die de liefde der waarheid niet wilden aannemen, opdat ze zalig mochten worden, reeds overgegeven heeft aan een geest der dwaling, opdat ze de leugen zouden geloven; en veelmeer anderen stelt Hij in gevaar, om afgeleid te worden in kromme wegen door mensen van een verdorven verstand, die bezig zijn geweest en nog zijn, om verdoemelijke leringen stoutelijk, te verspreiden, tot verkering van de leer des Evangelies van Jezus Christus, en tot omverstoting zelfs van de gronden onzer hoop en verzekerdheid.

Inzonderheid heeft de Satan tot dat einde nu onlangs in Engeland de Kwakers gebruikt en (daar ik nu ook voornamelijk op zie) enige mensen, die men Moralisten of zedenschrijvers kan noemen, die in plaats van Christus zelf, sterk en listig bepleiten, en hoog verheffen een ***tegen-Evangelische heiligheid***, zijnde een enkele schaduw zonder zelfstandigheid of wezenlijkheid. Dit nu moest voorzeker allen in wie iets is van de ijver Gods, en liefde tot haar eigen zielen, zo wel als die van anderen, bewegen, om te voorschijn te komen tot bescherming van het Evangelie onzer zaligheid, door alle middelen, die zij kunnen en moeten ter hand nemen. Want indien deze vesting of sterkte, waarin ons alles en het geheel van de zuivere en ware godsdienst ligt, door ondermijning in de lucht vliegt, zo is het met ons gedaan. Wie zou dan hierdoor niet gaande gemaakt, en als op de wacht gesteld worden, die enige liefde tot hun eigen zielen hebben, enige ijver voor de eer van Christus, die van de Vader gezalfd is, om onze Profeet, Priester en Koning te zijn, enige begeerte, om de kroon te zien bloeien op zijn hoofd en om het Evangelie zuiver en onverdorven te bewaren, bij God pleiten door hun gebeden, ten goede van het koninkrijk de kroon en de heerlijkheid zijn Zoons, met Hem worstelen, totdat het Hem behaagt die wolken te verdrijven en de donkeren, zwarte dag, waarmede we bedreigd worden voor te komen?

Inzonderheid, moesten zij niet arbeiden, om waarlijk en dadelijk geestelijke kennis te hebben van het Evangelie van Jezus Christus, opdat zij, wanneer de geheime waarheden van deze in hun zielen geprent zijn, en hun harten in die vorm gegoten, bewaard mogen worden door dit dodelijke vergif beschadigd te worden. Want dit benevens een gestadig afhangen en gebruiken van Christus in al Zijn ambten, zal het beste voorbehoedmiddel zijn tegen deze besmetting.

De overreding hiervan heeft mij bewogen deze bundel van ettelijke prediciën uit te geven. Ik ken geen krachtmiddel, om onvaste zielen te weerhouden van het omhelzen en volgen van nieuwigheden, en van omgevoerd te worden door allerlei wind van leer, dan hen te zetten aan de dadelijke beoefening der Evangelische Godzaligheid en aan de dagelijkse praktijk van het voornaamste en fundamentele Evangelische werk, namelijk *te leven door het geloof in Jezus Christus, en op te groeien in Hem in alles*.

Ik verzeker u dat degene die aldus de waarheid geleerd hebben, gelijk zij in Jezus is, en dezelve zo in praktijk brengen, een tegengift in zich hebben, tegen het sterkste vergift van deze verleiders, en een dadelijk antwoord en wederlegging van hun fijngesponnen redenen. De ziel die zich in Evangelische Godzaligheid oefent, zal werk genoeg vinden, om zich geheel daarmede bezig te houden, en een zó vergenoegde volheid zien, die aan al haar noden en gebrekkigheden beantwoordt, en

een zó zekere en geruststellende grond van vrede, hoop en troost in Jezus Christus, dat ze geen tijd, en slechts een kleine verzoeken zal hebben, om naar verleiders te luisteren, en geen genegenheid, om naar lege bakken te zoeken.

Ik weet wel, dat men van deze verhandelingen veel kan eisen, dat er niet in is, en dat velen niet zonder grond daartegen iets kunnen zeggen. Sommigen mocht het laatdunkendheid en een te groot vertrouwen op mijzelf toeschijnen, dat ik het verhandelen ondernam, van een zo geheim en nodig deel der Christelijke praktijk, waarin weinigen, (althans slechts enigen, zoveel ik weet) mij voorgegaan zijn, om deze stof bepaald te verhandelen, naar in deze methode en volgorde. Ik meen dat deel, hetwelk gaat over *heiligmaking*; anderen mocht de slechte en brede stijl mishagen, namelijk mijn vermenigvuldigen van deeltjes, die beter en geschikter onder minder hoofden konden gebracht zijn, en dergelijke meer. Van welke en vele andere feilen van gelijken aard ik niet met opzet enige verantwoording zal zoeken te doen, wetende dat mijn verantwoording in dit geval zelfs een verantwoording zal vereisen; alleen zal ik zeggen, dat ik, de strik bemerkende, die de wakkere en werkzame vijand onzer zaligheid, de Duivel gespannen heeft, door een onheilige zedenleer, allen van nabij aanging, en inzonderheid de geringsten in gaven en ervaring, en de minder bevestigde Christenen, dacht dat een verhandeling van zodanig onderwerp dat zeer nodig achtte voor alle tijden en inzonderheid in deze gevaarvolle dagen, moest ingericht worden naar het verstand zowel van de een als van de ander. De verstandigsten kunnen evengoed ontvangen hetgeen geschikt is naar het verstand van kinderen, daar deze weinig stichting kunnen trekken, uit wat gepast is voor hun mond. De minder ervarenen of die van kleiner verstand, zijn minder bekwaam, om een algemeen stuk tot bijzonderheden te brengen; het brood moet hun klein gesneden worden, of zij zullen er weinig voordeel van ontvangen. Ik vertrouw dat de verstandigen enige kleiner of groter verscheidenheid zullen bemerken, zelfs daar waar de onderdelen op het eerste aanzien zeer onnodig schijnen vermenigvuldigd te zijn.

Slechts één ding zal ik als antwoord op alles hierbij voegen: indien anderen, die de Heere met al het noodwendige meer bekwaam gemaakt heeft tot zulk een werk, hierdoor zullen opgewekt en aangemoedigd worden, om over dit onderwerp te schrijven, (ik bedoel voornamelijk zijn laatste deel, hoe Christus te gebruiken tot *heiligmaking*;) want geloofd zij de Heere, velen zijn door de Heere gebruikt, om gezond en tot stichting te spreken over het gebruik van Christus tot rechtvaardigheid en rechtvaardigmaking en om een volle, klare, stichtelijke ontdekking te geven van deze nodige en gewichtige waarheid, dat Christus ons van Gode geworden is tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en verlossing; en zij tegelijk klaar en in bijzonderheden zullen aanwijzen de weg en de wijze, hoe de gelovigen in al haar bijzondere en onderscheidene noden, kunnen en moeten gebruiken en toepassen al die volheid, welke als een schat is in het Hoofd, ten goede en ten voordele der leden van het verborgen lichaam, dat ze deze waarheid niet alleen beschouwend wijze zien, maar ook praktikaal mogen ondervinden, dat zij in Hem volmaakt zijn, en zij zo geholpen mochten worden, om te verstaan, hoe zij door het nodige en gestadige gebruik maken van Hem, als alles in allen, mogen opgroeien in Hem het al; ik zeg, indien dit door iemand beter gedaan wordt, zo zal ik mijn poging niet geheel vruchteloos, althans tendele verschoonlijk achten.

Maar eer ik eindig, moet ik tot u Christenen terwille van uw onderwijzing, stichting en bevestiging in het geloof van onze Heere Jezus Christus, het geloof, dat eenmaal de heiligen is overgegeven, enige weinige dingen zeggen.

Weet dan, dat er sommige mensen zijn ingeslopen, gelijk de Apostel Judas spreekt, *die eertijds tot ditzelfde oordeel tevoren opgeschreven zijn, goddelozen, die de genade onzes Gods veranderen in ontuchtigheid, en de enigen Heerser, God en onzen Heere Jezus Christus verloochenen.* Want wij zien dat in deze laatste dagen die zware tijden zijn ontstaan (waarvoor Paulus Timothéüs waarschuwde, 2 Tim, 3:1. enz.) *waarin de mensen zullen zijn meer liefhebbers der wellusten dan liefhebbers Gods, hebbende een gedaante van Godzaligheid; maar die de kracht derzelve verloochend hebben.* Want *dezen zijn het die in de huizen insluipen, de vrouwen gevangen nemen, die met zonde beladen zijn, en door menigerlei begeerlijkheden gedreven worden, die altijd leren en nimmermeer tot de kennis der waarheid komen.* En daar het zo is, wees vermaand, dat ge u benaarstigd, om uw roeping en verkiezing vast te maken, *door alle naarstigheid toe te brengen, om bij het geloof te voegen deugd, en bij de deugd kennis, en bij de kennis matigheid, en bij de matigheid lijdzaamheid, en bij de lijdzaamheid Godzaligheid, en bij de Godzaligheid broederlijke liefde, en bij de broederlijke liefde, liefde jegens allen.* Want *dit doende zult gij nimmermeer, struikelen,* gelijk de Apostel Petrus ons verzekert 2 Petrus 1:5, 6, 7, 10. Want het zijn de uitverkorenen die verzekerd zijn tegen een volle en eindelijke afval, Matth. 24:24. Markus 13:22. Rom. 11:5, 7, hoofdstuk 9:11, en 8:33, Matth. 24:31, Markus 13:27. De belofte van zaligheid is ook gedaan aan degenen, die volharden tot het einde toe; de kroon is voor de overwinnaars en voor de getrouwen tot de dood, Matth. 10; 22 en 24:13. Mark. 13:13, Openb. 2:10, 11, 17, 26, 27, 28 en 3:12, 21.

Dit alles is daargesteld, opdat Gods kinderen door die redenen bewogen zouden worden tot een gestadige ernst, om hun eigen zaligheid uit te werken met vrezen en beven. En de waarschuwingen, dat het zo gans zwaar is te bereiken het eind onzes geloofs, de zaligheid onzer zielen, om dat er zovele werkzame, wakkere, onvermoeide en listige tegenpartijders zijn, die door fraaie woorden en door schoonspreken de harten der eenvoudigen zoeken te bedriegen, dienen, om zijn volk nuchter en waakzaam te maken, dewijl hun tegenpartijder de Duivel die zijn werktuigen met hun onderscheidene wijzen en manieren gebruikt, om (zoals hij het best kan, naar de onderscheiden karakters, en gestalten dergenen, die hij zoekt te verleiden,) zijn oogmerk te bereiken, namelijk hun ondergang en verderf daar hij als een briesende leeuw omgaat, zoekende velen wie hij zou mogen verslinden. Hij roept hen, om te ontwaken uit hun zorgeloze slaapzucht, opdat hun tegenpartijder, die zijn geschikte gelegenheid niet graag zal laten voorbijgaan, hen niet overvalle, tot hun grote schade en nadeel.

Geliefden, het is hoog tijd, dat wij nu ontwaken, dat wij omzien en bemerken waar wij zijn, op welke grond wij staan, of de vijand voordeel heeft, of in welk een toestand wij zijn, om de bedriegers tegen te gaan, die ons van alles, van onze zielen en van onze zaligheid zoeken te ontzetten, omdat zij ons liefelijk willen beroven van de Heere onze Gerechtigheid, en ons van het pad des levens willen aftrekken, opdat, als wij komen te sterven (behalve het onuitsprekelijk groot verlies, dat wij zelf hierdoor zouden lijden, in het missen van de troostrijke toenaderingen Gods door Jezus Christus, de invloeden van genade en sterkte tot geestelijke plichten, door de Heere onze Sterkte de zoete mededelingen van vrede en blijdschap in de Heilige Geest, de uitstortingen der liefde Gods in onze harten door de Heiligen Geest, die ons gegeven is, en de volle verzekerdheid der hoop door de Heere Jezus onze Hoop) wij van al

onze hoop mochten beroofd worden, en bevinden, dat al hetgeen de mensen ons doen aangrijpen tot een steunsel, in plaats van Christus, maar een schaduw was en een leugen in onze rechterhand, tot onuitsprekelijke droefheid en kwelling der ziel, wanneer alles zou eindigen in een schrikkelijk missen van al onze verwachting.

Maar laat ons denken, dat onze voornemens en schijnvaste besluiten, om de waarheid aan te kleven, en onze tegenwoordige afkeer van de dwalingen, welke zelfs de gronden van het ware Christendom omver werpen ons genoegzaam zullen bewaren en sterk maken tegen de aanvallen dezer listige verleiders; noch laat ons denken, dat onze geleerdheid in de beschouwing van de waarheid, noch onze bekwaamheden, om die valse bestrijders tegen te staan, ons voor een val zullen behoeden. Laat ons evenmin denken, dat de vijanden verachtelijk zijn, dat wij daarom minder bekommerd behoeven te zijn; en dat onze vorige ondervindingen ons zullen helpen. Want zo zouden wij ons zekerlijk bedrogen vinden. Want indien al onze kracht en standvastigheid en door ons zelf is, dit de grond is van onze hoop, zo zou de rechtvaardige Heere, in Zijn heilige gerechtigheid ons kunnen overgeven tot een prooi. Het voorbeeld van Petrus moet nooit door ons vergeten worden; en die de Heere verzoeken hebben geen grond om te wachten dat hun uitkomst zou zijn gelijk de zijne.

Onze kracht moet in Christus zijn; tot de Rots der eeuwen moeten wij vlieden in onze binnenkamer, en in Hem moeten wij wijken; daar moeten wij ons verbergen; tot Hem moet dagelijks onze uitgang zijn door nieuwe en verse daden des geloofs; in en door Hem en in zijn vloeden, medegedeeld naar de inhoud van het Genadeverbond, door het geloof, hetwelk het oog heeft op de Belover, de belofte en de verworven prijs; en zó licht, besturing, sterkte, vastigheid en wat onze tegenwoordige toestand vereist, uit Hem trekt. Hiernaar moeten wij staan; en welgelukzalig die bewust van hun eigen zwakheid, en overtuigd van de ongenoegzaamheid van alles binnen in ben, zich in Godzalige vreze verbergen onder de vleugelen van de Almachtige en in deze Sterkte ingaan, besloten om daar te blijven, en zo bewaard te worden voor al haar tegenpartijders van binnen en van buiten. Die zo ootmoedig vrezen, mogen een veilige en edele uitgang verwachten, als de sterke en stoute waaghalzen, (aan zichzelf overgelaten zijnde, vanwege het vertrouwen op zichzelf) schandelijk zullen vallen en door de vijand overwonnen worden, tot droefheid der vromen, en tot schrik voor anderen.

De beste weg dan om het geloof in Christus te behouden, waarvan velen ons nu zoeken los te maken, is, het geloof in Christus te oefenen, het ernstig en oprecht in praktijk brengen van het Evangelie is het enige en beste middel, om u vast te stellen in de belijdenis des geloofs. Wanneer het Evangelie bij u niet bestaat in enige fraaie opvattingen in de hersenen, maar in de hemelse en nodige waarheid, gezonken in het hart, en aldaar levende en werkende, dan zal het u bewaren, en u zult het vasthouden in de dag der beproeving. Uw wandelen in Christus en uw werken en leven door Hem, die in u leeft, zal u doen wortel schieten in de Evangelische waarheid, dat de vijanden, zoekende u omver te stoten, te vergeefs zullen trekken. Het Evangelie der genade Gods in liefde ontvangen en onthaald in uw ziel, en gestadig gebruikt, zal u zó versterken en bevestigen, dat geweldige stormwinden zelfs zullen helpen tot zijn vaster verblijf en vruchtbaarder werkingen in u.

Leeft dan volgens het Evangelie, en zijt zo zeker en veilig. Ik wil zeggen, laat Christus in u leven als uw Al, en werpt al uw zorg en bekommernis op Hem, laat al uw gewicht leunen op Hem. Haalt al uw nooddrift uit Hem. Aanvaardt al uw plichten in Hem en

in de sterkte Zijner kracht. Laat Hij uw Raadsman zijn, uw Leidsman, Bestuurder, Leraar, Overste, Bevelhebber, Licht, Leven, Sterkte en alles, dan zult u staan en oorzaak hebben om te roemen zelfs in uw zwakheden. Want de kracht van Christus zal op u rusten, en u zult reden hebben om te zeggen: *daarom heb ik een welbehagen in zwakheden, in noden, in vervolgingen, in benauwdheden om Christus' wil: want als ik zwak ben, dan ben ik machtig.* Gedenkt dat grote woord, Filip. 4:13, Ik vermag alle dingen door Christus, die mij kracht geeft.

Het is de algemene en gewone vraag der gelovigen geweest: *Hoe zullen wij Christus gebruiken tot heiligmaking?*

Op deze grote en gewichtige vraag heb ik (hoewel de geringste, en tot zulk een werk de onbekwaamste van allen, die God gezonden heeft, om Zijn kudde te weiden) enige voldoening getracht te geven aan hen, die waarlijk wensen *zich te reinigen van alle onreinheid des vleses en des geestes, voleindigende de heiligmaking in de vreze Gods.* Ik heb hun enige klare besturingen voorgesteld, geschikt voor hun bevassing en gepast voor enige van hun algemene toestanden. Indien u in het licht en de kracht van Christus inderdaad zult beoefenen, hetgeen hier is aangewezen, dan mag ik met verzekering zeggen, dat mijn arbeid niet ijdel zal zijn in de Heere. En u zult een ander soort van heiligheid verkrijgen, dan die, waarop de hoogmoedigen roemen, die een schoonschijnend vertoon maken van meer dan gewone heiligheid, die toch maar nagebootst, geveinsd, gedwongen en meest uitwendig is, en ingericht, om enige verwondering te baren bij de aanschouwers, welke zij zoeken in te nemen. Dit zal u geen verzoeking zijn die bij ervaring een veiliger, genoegelijker, voller, vrijer, lichter, gemakkelijker en vrolijker weg vindt om de lusten te doden, te groeien in de genade van Jezus Christus, en zo de heiligmaking te volmaken, door onmiddellijk tot Christus te vluchten en door in en op Hem te leven, die van God ons geworden is tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking en verlossing.

Dat de Heere dit aan u tot dit einde moge zegenen, zal zijn en is de wens en het gebed van uw Dienaar in het werk des Evangelies,

JOHN BROWN.

AANSPRAAK VAN MR. ROBERT MACWARD,

aangaande de Evangelische heiligheid, en de nuttigheid van dit boek.

Christelijke Lezer,

Indien u aan uw naam beantwoordt en in waarheid deelgenoot zijt van de zalving, hetwelk de gezegende en heerlijke Naam, waarmede u benoemd wordt, medebrengt, zo moet uw oog uw hart aandoen, en een ziele, die vervuld is met Goddelijke droefheid, moet eindelijk uitbarsten met een wenend oog, terwijl zij op de meesten van dit ongebonden walgelijk geslacht ziet, welke tot die hoogte van zeldzame schaamteloosheid gekomen zijn, dat ze roemen in hun schande, door het rechte livrei en het zwarte merkteken der verdoemenis te dragen.

Maar behalve deze zwerm van hellewichten, is het aangezicht der Kerk bedekt met een schuim van dezulken, die zó verdrongen zijn in de bezigheden van dit leven, en zó gezet op het najagen van vermaak, winst en eer, dat hun weg klaarblijkelijk bewijs geeft, dat ze verzonken zijn in ene diepe vergetelheid van God, een aller-droevigste kleinachting van hun kostelijke en onsterfelijke ziel.

Maar daarenboven in de derde plaats, kunt ge bemerken een deel zelfbedriegende beschouwers, die de zoomen hunner klederen breed maken en roemen, dat ze al hoog en ver gekomen zijn in de godsdienst, ja die wel wilden, dat anderen op hen zagen, als reeds aangekomen in de haven van de hemel, en als ver gevorderd in de wegen Gods, omdat zij een weinig over de verborgenheden der zaligheid kunnen spreken, zonder ooit verder in te gaan in de diepte en de ware natuur der godsdienst, dromen zij zich een verzekerdheid dat ze heiligen zijn, en besluiten dat ze op het punt staan, om tot de heerlijkheid bevorderd te worden.

Dit is dat hartontroerend voorwerp, hetwelk zich voor uw oog en aanschouwing heden vertoont; dit is de beklagenswaardige toestand, waarin de meeste, die binnen de palen van die zichtbare Kerk zijn, zich bevinden, als op het punt om eeuwig te vergaan: sommigen dansen van boven neder in alle haast in de poel des vuurs en des sulfers; en enigen zijn zo ingenomen met de dingen, die geen samenhang hebben met de zaligheid, dat ze zonder opmerking in de put glijden, waaruit geen verlossing is; anderen werpen zich al dromende in een eindeloos verderf en allen verenigen zij zich om de middelen en wegen, die tot haar herstelling gebruikt worden, te belachen en te versmaden.

Terwijl nu de godsdienst (welke de schoonheid is der ziel en het fundament van 's mensen zaligheid, bevorderlijk tot zijn gelijkvormigheid aan God, en hem in staat stellende tot het genieten van Hem) door de meesten die geroepen zijn om heilig te worden, opdat ze zalig worden, niet alleen met beraad en verkiezing ter zijde gesteld wordt, als niets in zich hebbende, om zich bij de zielen der mensen aan te prijzen, maar veleer gehaat, gevloeden en verlaten wordt, alsof zij opzettelijk kwam, om der mensen rust te verderven, en hen vóór de tijd te pijnigen. Ik zeg terwijl het zo staat, maken zich sommige getrouwe dienstknechten op, die er zich een gewetenszaak van maken, om het werk te bevorderen van Hem, die kwam om de werken des Duivels te verbreken, en rondging, terwijl hij in de wereld was, helende allen die door hem gekweld werden, om te bidden en met overreding, de dingen te prediken, die het koninkrijk Gods aangaan, ja om te schrijven en de mensen te waarschuwen, dat ze hun

eigen gelukzaligheid mochten zoeken. Zij trachten met zorgvuldigheid de gemoederen der mensen te onderrichten, opdat zij hun zeden mochten verbeteren, om hen te behouden door vreze, die daar lopen in hun eigen verderf. Doch helaas! Het geschiedt met zo weinig vrucht, dat ze het werk des Heeren met smart doen, en veel droefheid hebben over hen, om wie zij blijdschap moesten hebben. Want na al hun bidden, betuigen, verzoeken en roepen: *Dit is de weg, wandelt daarin; bekeert u, bekeert u; och, waarom wilt gij sterven?*, krijgen zij dit als het laatste antwoord op al hun aanhouden: ‘Nee, het is buiten hoop; spreekt ons niet meer van die zaak, zoekt ons niet te overreden, om het oude pad te verlaten, of ons af te raden, om onze minnaars te volgen. Want als u alles gedaan hebt, zo zullen wij hen toch nagaan; wij besluiten te blijven wat wij geweest zijn, kinderen der ongehoorzaamheid.’

Maar indien Zijn dienstknechten, door hun plicht nauw op te volgen, een weinig op de mensen schijnen gewonnen, en hen bijna overreed hebben, om christenen te worden, heeft de Satan, opdat hij alles mocht te niet maken, en om die medewerkers Gods te bestrijden, en de arme zielen door een omkering van het Evangelie te vergifigen, een soort van trotse redevoorders opgewekt en aangezet, lieden die te wijs zijn, om zich te stellen onder die geringen, die nietigen, voor wie Christus alles geworden is; en voor wie Hij is gemaakt tot wijsheid, opdat Hij hun gerechtigheid, heiligmaking en verlossing mocht zijn. Nee, zij moeten wijs zijn naar het vlees, wijs boven wat geschreven is; een gekruiste Christus is hun waarlijk een dwaasheid en zwakheid, hoewel Hij de kracht Gods is en de wijsheid Gods. Mensen, die op een andere wijze willen te werk gaan, die roemen willen voor zijn aangezicht, en een hemel willen hebben van hun eigen maaksel; (mijn ziel kome niet in hun geheimenissen, en *o zoete Jezus! laat Uw Naam voor mij zijn: de Heere mijn Gerechtigheid; U hebt haar verworven, draag haar dan, en vergader mijn ziel niet met dezulken, die van enige andere gerechtigheid gewag maken, dan alleen van de Uwe*); mensen die een ander Evangelie onder de mensen willen brengen, dan het Evangelie der genade Gods; aangezien zij iets anders willen weten dan Christus en Dien gekruist. Zo betoveren zij de mensen door aanlokkende woorden van menselijke wijsheid tot ongehoorzaamheid aan de waarheid, stellende hun iets anders voor dan een gekruiste Christus. Zij spreken wel van een Christus, maar niet van *de Christus Gods*. Want zij doen hun best, opdat Hij hun niet bevorderlijk zij, dewijl zij allen godsdienst vormen naar het model van hun hooggeprezen zedenleer.

Ik stem toe, dat het Christendom de mensen boven alles zedelijk maakt. Want die der Goddelijke natuur deelachtig is, en het dierbaar geloof verkregen heeft, moet bij zijn geloof deugd voegen. Maar dat dit alleen zou moeten begrepen worden, als een verhoging der natuur tot een klaarder licht in de zedenleer, waarin onze Heere alleen aan gezien wordt als een hemelse Leermeester en een vol maakt Voorbeeld, ter navolging voorgesteld, is niets dan een zelfbehagende inbeelding van verwaande, verduisterde, en bedrogen dromers, die God beroven van de heerlijkheid Zijner barmhartigheid en goedheid, onze Heere Jezus Christus van de eer Zijner genade en verdiensten, de Geest van de krachtadigheid Zijner heerlijke en machtige werkingen en zichzelf met allen die zij tot leidlieden zijn, van de troost en de vrucht van alles.

Het betaamt u dan, Christelijke Lezer, tot uw bevestiging in de tegenwoordige waarheid, om zo te werken, dat uw arbeid niet ijdel zij, maar dat God uw werken moge aannemen, dikwijls te gedenken, en ernstig in uw ziel op te merken, wat de Evangelische heiligheid is, en wat deze mensen daarvoor in de plaats stellen, opdat u de volmaakte en gemakkelijke weg der Evangelische heiligheid mag kiezen, en uzelf

oefenen in die Godzaligheid, welke tot alle dingen nut is, hebbende de belofte des tegenwoordigen en toekomstigen levens.

Ik ben de bekwame persoon niet, om een zo grote zaak te ondernemen, en de palen binnen welke ik mij moet houden, laten mij niet toe, dat ik in het brede de natuur dezer voortreffelijke en kostelijke zaak, *de ware Evangelische heiligheid*, zou uiteenzetten. Och, kon ik in de aanvang voor mij en voor anderen uit de grond mijner ziel zuchten, omdat, wat zij ook is, zij iets anders is dan hetgeen de mensen daarvoor aannemen! Weinigen hebben zich gewend aan haar te denken, in haar hoge natuur en zielverrijkende voordelen, totdat hun harten daarvan behoorlijke indrukken kregen, en totdat hun leven een recht afschrift van de wet Gods ware, geschreven in hun hart. Helaas! de zaak is verloren in het geraas der woorden en in de menigte van opvattingen daaromtrent, aangezien een hart dat haar bezit, alleen in staat is, om haar ware voortreffelijkheid te verstaan en te bevatten.

Maar indien men vraagt, *wat die heiligheid is?*

Dan zeggen wij: zij kan kort beschreven worden, als de opheffing van een arm sterfelijk mens tot gelijkvormigheid met God, als een mededeling der Goddelijke natuur, of als het ware beeld Gods, afgedrukt in de ziel, ingeprent in de gedachten en daden, en uitgedrukt in het leven en de wandel; zodat de mens, in wie Christus geformeerd is, en in wie Hij woont, leeft en wandelt, een wandel heeft in de hemel, terwijl hij nog op aarde is. En dat in tegenstelling niet alleen met die menigte, wier einde het verderf is, wier God is de buik, wier heerschappij is in haar schande, die aardse dingen bedenken, maar ook van hen, die een voorwendsel maken van de godsdienst, die vertrouwen hebben in het vlees, en die God dienen met hun eigen geest (welke in de zaken Gods vlees is en niet geest) en iets anders hebben waarin zij zich verblijden, dan Jezus Christus, om in Hem gevonden te worden, niet hebbende hun eigen gerechtigheid.

Ware Evangelische heiligheid bestaat: in enige gelijkheid aan God, en in de gemeenschap met Hem, die gegrond is op die gelijkheid, waarin zulk een indruk is van God, van Zijn heerlijke eigenschappen, Zijn oneindige kracht, majesteit, barmhartigheid, gerechtigheid, wijsheid, heiligheid, genade, enz. die Hem alleen in de ziel verhoogt, zonder dat iets daarbij komt, en die het dadelijke besef van Hem voortbrengt, dat Hij alleen voortreffelijk en onvergelykelijk is.

O, hoe blijkt Hij alles te overtreffen, wanneer Hij waarlijk gezien wordt! En hoe verduistert dit licht zijner oneindige heerlijkheid, schijnende in de ziel, alle andere voortreffelijkheden, zodat ze onzichtbaar worden, gelijk het opgaan der zon alle andere lichten doet verdwijnen. Helaas! hoe onbekend is God in Zijn heerlijk Wezen, en eigenschappen, als de Heere eens in de ziel komt, en in het hart schijnt. Het is gelijk het opgaan der zon in de middernacht; al die dingen, die tevoren enige beminlijkheid en blinkende luister schenen te hebben, worden voor eeuwig verduisterd. Nu worden alle natuurlijke volmaaktheden en zedelijke deugden in haar bloem en volkomenheid, op haar best aangezien als *aliquid nihil*, iets dat niets is. De dingen die te voren als winst en Godzaligheid gerekend werden, worden nu als verlies geacht, om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus, de Heere. De ziel kan het verlies van die alle niet alleen lijden, zonder zelfs te zuchten, maar zij is bereid, die als drek weg te werpen. Het wonder der Godheid in haar grootheid, macht en genade, verslindt de ziel in zoete verwondering. O, hoe graag verliest zij zichzelf door hier te vinden, hetgeen zij niet kan omvatten! En dan begint ze waarlijk te zien de grootheid en het kwaad der zonde; dan wordt dezelve aangezien zonder het bedeksel van vermaak of voordeel, en men walgt er van als van een helse melaatsheid. Nu is de

mens waarlijk gelijk God in de kennis van goed en kwaad, in de kennis van dat oneindig Goed, God, en in de kennis van dat bijna oneindig kwaad, de zonde.

Dit is het eerste stuk van gelijkheid aan Hem, Hem gelijkvormig gemaakt te zijn in *ons verstand*; gelijk Hij zichzelf kent als enig Zelfwezen, en Fonteingood, zodat alle geschapen dingen, in hun bloei en volmaaktheid, met al hun veranderlijk of ingebeeld goed, met Hem vergeleken, niet meer zijn dan een druppel aan een emmer, en het dunste stof aan de weegschaal, of niets, ja minder dan niets en ijdelheid (hetwelk is een niet, opgeblazen door de kracht of versiering van een ijdelwerkende inbeelding, tot het bestaan van een schijn) zo erkent een ziel in waarheid en gelooft zij van harte, dat niets benevens God de naam van Goed waardig is. Zij heeft alles overklimmende gedachten, van dat grote en heerlijke Zelfwezen, God, en tegelijk verminderende en verlagende gedachten van alle dingen en wezens nevens Hem. En gelijk God geen kwaad in de schepselen ziet, dan de zonde, en dezelve haat met een volkomen haat, als strijdig tegen Zijn heilige wil, zo verzwaart een ziel de zonde in haar ogen tot een oneindigheid van kwaad, immers totdat ze ziet dat de in dit opzichte tekort komende in oneindigheid, door oneindige barmhartigheid kan verslonden worden.

Maar van waar heeft de ziel al dit licht? Zij is dit alles, en ook zichzelf vanwege dit licht, aan Hem verschuldigd, die de ogen der blinden opent. Hij is het, die gebiedt, dat het licht uit de duisternis schijne, die deze zalige openbaringen heeft geschonken en aan de arme verduisterde ziel gegeven heeft het licht der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus; hetwelk bestralingen zijn van de verlichting des Geestes. Het is *de Geest der wijsheid en der openbaring*, die daglicht geworpen heeft in de verdonkerde ziel; de mens die het hart van een beest had, ten opzichte van enige zaligmakende of gezonde kennis van God of van zichzelf, heeft nu een verstand gekregen, om Hem te kennen, die waarachtig is. Nu is Christus de wijsheid van de arme mens geworden. Nu is hij vernieuwd tot kennis naar het beeld Desgenen, Die hem geschapen heeft. Indien hij ook eerst al wat sprak over geestelijke dingen, zo verstond hij tot nu toe niets van de uitnemendheid van God en van Zijn wegen; ja hij kende niet, hetgeen hij kende. Hij was onwetend als een beest, van het leven en de luister van die dingen, die hij kende naar de letter; niets scheen hem in de wereld verachtelijker, dan ware Godzaligheid; maar nu oordeelt hij anders, omdat hij de zin van Christus heeft. De dingen, die hij in zijn duisternis klein achtte, als bespottelijke beuzelingen, kan hij nu alleen behartigen en met verwondering aanzien, sinds hij een kind des lichts werd; daar hij nu verlost is van die blindheid en vermetelheid des geestes, welke de wereld bezit, (en hem bezat, totdat hij veranderd werd door de vernieuwing zijns gemoeds) acht hij de geestelijke dingen alleen dierbaar, welke van de wereld slecht geacht worden. De wereld staat verwonderd, welk vermaak of vergenoeging er kan wezen in de dienst Gods, omdat zij niet ziet noch smaakt, hoe goed Hij is. De onzichtbare dingen te zien en na te speuren, is in hare ogen tastbare dwaasheid. Maar voor het verlicht verstand zijn de dingen, die niet gezien worden, alleen waardig te worden gezien, als hebbende alleen een wezen, hoewel zij niet blijken te zijn, daar de dingen die gezien worden, niet zijn, hoewel zij schijnen te zijn. Al werd tot degenen, die de dingen Gods niet kunnen bedenken, van de alles overtreffende zoetheid der geestelijke zaken gesproken op zodanige wijze, dat het heerlijk licht daarvan de mensen omringde, zo zouden zij dit toch niet kunnen beseffen. Alles schijnt hun toe als kunstig verdichte fabelen; laat er gesproken worden, wat het ook zij, zij zien geen gedaante, noch lieflijkheid, noch schoonheid in dit heerlijk Voorwerp, God in Christus, de zondaars met zichzelf verzoenende. Helaas! het gemoed is verblind, de kerker is inwendig, en totdat Christus zowel de ogen opent,

als Zijn licht openbaart, blijft de ziel in haar blindheid, en is zij begraven in een middernachtelijke duisternis. Maar als de Geest Gods des mensen ogen opent, zodat hij door een daad van Almacht overgezet wordt uit het koninkrijk der duisternis in het Koninkrijk van Zijn lieve Zoon, hetwelk een Koninkrijk is van wonderbaar licht. O, welk een onvergelykelijke schoonheid ziet hij alsdan in deze dingen, die hem verachtelijke en duistere nietigheden toeschienen, totdat hij de zalving met ogenzalf kreeg, die alles leert. Nu ziet hij (hetgeen niemand zonder de Geest ziet) de dingen, die God bereid heeft voor degenen, die Hem liefhebben, en die hun van God genadiglijk geschonken zijn, en die, hoewel van verre gezien, zulke stralen van schoonheid in zijn ziel werpen, dat hij die beschouwt en verrukt wordt; hij ziet, en hij wordt verslonden in verwondering.

Maar dan ten andere, dit is geen geesteloze en krachteloze bespiegeling van deze dingen, geen kwaad te kennen dan de zonde en de afscheiding van God, en geen gelukzaligheid dan het genieten van Hem; het is niet maar een kennis van dezelve, die niet tegelijk een beginsel van beweging is, om daarnaar uit te gaan. Ik stem toe, dat dit een deel is van Gods beeld, waardoor de Zon der gerechtigheid, door over de mens op te gaan, het daglicht heeft doen schijnen in zijn ziel, en door deze Goddelijke ontdekkingen hem geleerd heeft, een recht onderscheid te maken tussen de dingen die verschillen, en een rechte prijs daarop te stellen, naar hun innerlijke waarde.

Maar deze Goddelijke verlichting bestaat niet in een enkel begrip van zulke zaken in de ziel, die haar verandert naar zijn gelijkenis door de liefde; de kennis is maar een lijn, een trek der zielsgelijkenis aan Hem, die alleen Gods beeld niet uitmaakt. Maar de kennis geworteld in het hart, en gegraveerd in de ziel, zich openbarende en vertonende in een Evangelieversierende wandel, vormt een liefelijke evenredigheid; als dezelfde hand, die het oog aanraakte en de mens omkeerde van de duisternis tot het licht, en hem een hart gaf om Hem te kennen, dat Hij de Heere is, nu ook des mensen hart besnijdt om de Heere zijn God lief te hebben met zijn ganse hart, en met zijn ganse ziel en met al zijn verstand, en als deze liefde haar levendigheid openbaart in haar dringende kracht, om in Hem en voor Hem te leven. Licht zonder hitte is maar vreemd vuur; maar licht in het gemoed hitte gevende in het hart, zodat het brandend wordt naar God en Christus, en naar de hemel; licht in het verstand de genegenheden in vuur en vlam zettende, uitblinkende in een hemelse wandel, dit maakt het beeld Gods uit in gedaante en grootte, in evenredigheid en kleuren. Het geloof begint dit beeld en trekt de lijnen, en de liefde, voorbrengende gehoorzaamheid, voleindigt het en geeft het een levendige luister: het branden van liefde in gehoorzaamheid aan God is dat wat het geheel verlicht, en de mens Hem doet gelijken naar wiens beeld hij te voren verordineerd is gelijkvormig gemaakt te worden; dan doet het hem, die verrukt is door de aangenaamheid van die schoonheid als enigszins daardoor overwonnen zeggen: *Hoe schoon is uw liefde, Mijn Zuster, Mijn Bruid. Hoeveel beter is uw liefde dan wijn, en de reuk uwer olijven dan alle specerijen!*

Maar merkt op, dat gelijk die stralen welke de ziel beschijnen, van de Geest van Christus zijn, zo ook de geestelijke hitte dezelfde oorsprong heeft want ons vuur brandt naar gelang Hij blaast; onze lamp schijnt voor zover Hij die verlicht en van olie voorziet. De mensen behoorden dan niet toe te geven in dit zelfbedrog door te denken, dat hetgeen zal uitgaan voor zuivere en onbevleete godsdienst voor God, bestaat of in een uitwendig onstraffelijke wandel, of in een uitwendig kled van belijdenis. Nee, gelijk de top daarvan hoger reikt, zo ligt de wortel daarvan ook dieper. Zij is in het hart geworteld. Dit zaad gezaaid zijnde in een eerlijk hart, (of makende

het hart eerlijk; waarin het gezaaid is) schiet wortelen naar omlaag, en brengt vruchten voort naar boven. Gelijk bomen die even ver onder de grond groeien als daarboven; zo groeien deze bomen der gerechtigheid, en plantingen des Heeren, opdat Hij verheerlijkt worde, zo verre en zo ras onder de grond als boven; de Godzaligheid groeit zo ver naar beneden, in zelfontleding, zelfverboochening, en zelfverlaging, in te hongeren en te dorsten naar meer gerechtigheid, in de verborgen verbintenissen des harten aan God in Christus, in die verbrekingen des harten en verwonding der ziel (waarvan God alleen getuige is) veroorzaakt door het te kort komen in heiligheid, door een lichaam des doods van binnen, en door die wet in de leden, welke strijd voert tegen de wet des gemoeds, en haar menigmaal gevangen neemt, onder de wet der zonde) als zij opgroeit in de belijdenis, en dit is de zuivere en onbevleete godsdienst voor God, Hem het meest behaagt en der ziel het meest nuttig is.

Maar om het onderscheid tussen dode zedelijkheid in haar beste opsieling en ware Godzaligheid klaarder te maken, zeggen wij, dat de ware Godzaligheid ziet op Christus :

1. als haar beginsel,
2. als haar voorbeeld,
3. als haar altaar, en
4. als haar einde.

1. Vooreerst. Ik zeg de ware heiligheid ziet in haar wezen en werking *op Jezus Christus als haar beginsel.*

O, ik leef, (zei die blinkende heilige) doch ik niet, maar Christus leeft in mij! Aangezien dat, wat aan de godsdienst zijn eerste wezen geeft, de verbintenis is der ziel aan God, zo is dat wat daaraan beweging geeft, en dat leven in daden uitdrukt dezelfde Godswerking van al hun werken in hen en voor hen, zodat zij in al hetgeen zij doen, medewerkers zijn met God. Iedere daad van heiligheid is een daad der ziel, die Gode levend gemaakt is door Jezus Christus, en bekwaam gemaakt tot iedere daad door de mededeling van nieuw leven en nieuwe invloed. Daarom zegt Christus: *Zonder Mij kunt gij niets doen.* Daar staat niet, *buiten Mij zijnde kunt gij niets doen* (want Hij sprak dit tot hen die in Hem waren) maar indien gij Mij mist in uw doen, dan zal al wat u doet, niet zijn. Het is Jezus Christus, die leven en krachten geeft, zodat ons lopen is naar Zijn trekken. *Mijn ziel kleeft U achter aan* (zei die heilige man) Maar vanwaar al dat leven en die kracht? *Uw rechterhand ondersteunt mij.* O, het is het ondersteunen en helpen van Zijn rechterhand, die 's mensen hart verwijdt, hetwelk maakt dat men loopt in de weg van Zijn geboden. Hij is het, die, terwijl de heiligen hun eigen zaligheid uitwerken, in hen werkt beide het willen en het werken. Hij is het, die de moede kracht geeft, en vermenigvuldigt de sterkte, degenen, die geen kracht hebben. Zodat de arme, levenloze, flauwe mens bekrachtigd wordt, om op te vliegen met arendsvleugelen, en om al die zwaarigheden met een heilige gemakkelijkerheid te boven te komen, hoe volstrekt onoverwinnelijk en geheel onmogelijk ze ook waren. Nu loopt de mens, en hij wordt niet moede, omdat Christus hem trekt, en hij wandelt zonder mat te worden, omdat Christus, in Wie de volheid der Godheid lichamenlijk woont, in hem woont en in hem wandelt. En juist daarom in hem woont, opdat hij een volkomenheid en genoegzaamheid van kracht mocht hebben tot de plichten. Alle genade wordt in hem overvloedig gemaakt, opdat hij altijd alle genoegzaamheid hebbende in alle overvloedig mocht zijn tot ieder goed werk. Hij is van zichzelf niet bekwaam, om iets te doen, zelfs niet om iets te denken, gelijk het behoort; maar hij heeft een genoegzaamheid van God, waardoor hij volkomen voorzien is tot ieder goed

werk, zodat hij mag zeggen: *ik verwacht alles*; het is meer dan, ik vermag alles te doen (gelijk de Engelse vertaling heeft) de eigenlijke zin is: *ik vermag alles te doen en alles te lijden*. En hetgeen weerhoudt van ijdel roemen, en hetgeen erbij staat: *door Christus die mij versterkt, of kracht in mij geeft*. Of liever, *mij bekrachtigende*, hetwelk geschiedt door een bijkomende daad, het leven opwekkende tot een levendigheid van oefening, naar dat de tegenwoordige nood het eist. Daar is een macht in een heilige, omdat Christus in hem is, die al de machten der duisternis buiten hem, en al de macht der inwonende verdorvenheid binnen in hem overwint; zodat wanneer het arme zwakke schepsel in het gezicht van zijn plicht gereed is de moed te laten zinken en te zeggen, vanwege de zwaarte. Wat is mijn kracht, dat ik zoude hopen? Dan zegt Christus: *geef de moed niet verloren, Mijn genade is u genoeg, en Mijn kracht zal op u rusten, om u levendig te maken, u op te wekken en u in staat te stellen, om te zeggen: als ik zwak ben, dan ben ik sterk*. Zijn kracht, die mij bekrachtigt, wordt in zwakheid volbracht, zodat ik zal roemen in mijn zwakheden, en blijde zijn, dat ik een schuldenaar der genade ben.

Maar welke kracht is dat, die de doden zondaar opwekt en de ziel zo ver buiten de grondlijn voert, en boven het bereik van haar natuurlijke werkzaamheid, wanneer zij ten uiterste is ngespannen? O, het is een uitnemende grote kracht in degenen die geloven, welke alle dingen, hoe zwaar zij ook zijn, licht moet maken, als Hij in hen werkt het willen en het werken, naar de werking der sterkte zijner macht, die Hij gewrocht heeft in Christus, als Hij Hem uit de doden heeft opgewekt, en Hem gezet heeft aan zijn rechterhand. Hij, die de Heere Jezus opwekte uit de doden, wekt ook de gelovigen door Jezus op. En als zij door Hem opgewekt en levendig gemaakt zijn, om in nieuwigheid des levens te wandelen, dan blijkt het leven van Jezus in de mededelingen van zijn kracht, in hun sterfelijk vlees, naar dat woord van dezelfde Apostel: *het leven dat ik in het vlees leef, dat leef ik door het geloof des Zoon Gods*. Het geloof brengt Christus in mijn ziel, en Christus mijn leven zijnde, voert mijn ziel aan tot al de daden van gehoorzaamheid waarin ik wel de formele oorzaak ben, doch de werkelijkheid en kracht, waardoor ik werk, is van Hem, zodat ik geen beter rekenschap daarvan kan geven, dan deze: *ik, doch niet ik*.

Maar wie dan, indien u niet? *De genade Gods*, zegt hij, *die met mij was*.

Maar wat is dat, het leven dat ik leef in het vlees? Dit schijnt zoveel, indien niet meer, te kennen te geven: terwijl ik in mij een ziel heb, die mijn lichaam bezielt, als het beginsel van al mijn levende en natuurlijke daden, dan heb ik Jezus, die mijn ziel bezielt, en door de aandrijving en medegedeelde kracht en sterkte van een inwonende Christus, wordt ik bekwaam gemaakt, om in de wegen Zijner geboden te lopen, waarin ik een zo groot vermaak neem, dat ik van geen plicht een vijand bevonden wordt.

Ten tweede: ***Deze Evangelische heiligheid ziet op Christus als haar voorbeeld***.

Zij stelt zich geen lager Voorbeeld tot navolging voor dan zijn beeld gelijkvormig te zijn; hij, die wedergeboren is tot een levende hoop, door de opstanding van Christus uit de doden, omgordt de lendenen zijns gemoeds (namelijk de hartstochten der ziel) opdat hij niet door geheel ter aarde te vallen, verhinderd worde in de hem voorgestelde loop als ziende op de Voorloper, zijn Voorbeeld met deze gordel van hoop, opdat hij heilig moge zijn in al zijn wandel. Houdende zijn oog op het gebod en het voorbeeld, opdat zijn praktijk daarmede overeenkome. Er staat geschreven, zegt hij: *zijt heilig, want Ik ben heilig!* De hoop dat hij God zal zien, en altijd met Hem zal zijn, legt eer noodzakelijkheid op hem, om niet lager te zien, dan op Hem die

verheerlijkt is in heiligheid; daarom wordt van Hem gezegd, *zichzelf te reinigen, gelijk Hij rein is*. En daar zij weten, dat dit het einde is, waartoe zij levend gemaakt zijn met Christus, opdat zij mogen wandelen, gelijk Hij gewandeld heeft; zo beogen zij in hun werken en wandelen niet minder dan Hem gelijk te zijn. Daarom rusten zij met enige verkregen maat, alsof zij reeds volmaakt waren, het is de onbesmette zuiverheid Gods, uitgedrukt in Zijn wetten waaraan zij zich zoeken gelijkvormig te maken. Daarom jagen zij steeds naar dit wit, en worden veranderd van der enen trap van heerlijke genade tot de ander, naar het zelfde beeld, als door des Heeren Geest, die nooit nalaat hen aan te sporen, om zich van alle onreinheid des vleses en des geestes te reinigen, totdat dit waar zij in de waarachtigste zin: *geheel zijt gij schoon, Mijn Liefste, daar is geen vlek in u*.

En daar zij weten, dat de volmaakte genieting van Hen niet kan zijn zonder volmaakte gelijkvormigheid aan Hem zo oefenen zij zichzelf hierin, dat ze mogen groeien in de genade, en steeds vorderen in enige meerdere gelijkheid aan Zijn beeld, vergetende al wat zij verkregen hebben, al zaken die achter zijn. Door zich uit te strekken tot hetgeen voor is, doen zij blijken, dat zij iedere begonnen trap van genade en gelijkvormigheid met God maken tot een voor komende bekwaamheid voor een nieuwe trap, dien zij noch niet verkregen hebben.

Ten derde: ***Deze Evangelische heiligheid ziet op Christus als op het Altaar.***

In Hem en om zijnentwil is het, dat zijn ziel een welgevallen heeft in onze verrichtingen. Dat is het Altaar, waarop u uw gave mag leggen, en laten, zonder Wie uw arbeid verloren is, en al wat u doet walgelijk is, als een verdorven ding. Gelijk de gelovigen al hun kracht uit Hem halen, wachten zij ook alleen aanneming door Hem, en om Zijnentwil. Zij zien niet uit naar een aanneming, dan in de Geliefde. Zij durven niet tot God naderen in het gebed, dan door Hem; dit is de verse en levende Weg, die voor hen is ingewijd. Indien men hierdoor niet tot God komt, zal men in plaats van toegelaten te worden tot een gemeenzame omgang met God, in Hem een verterend Vuur vinden. Wanneer de heiligen de grootste vrijheid in het gebed hebben, en zo is het met alle andere verrichtingen, als hun harten het meest opgeheven zijn in de wegen Gods, dan hebben zij er een gruwel van te denken, dat hun gebed enigszins anders aan Hem zou voorgesteld worden dan als een reukwerk, of de opheffing hunner handen, als een avondoffer, aangeboden door de grote Voorbidder, en als welriekend gemaakt door de verdienste Zijner offerande. Indien zij het merg uit hun beenderen en het sap uit hun lichaam konden wenen, door over de zonde te treuren, dan zouden zij toch niet durven denken, dat hetgeen uit een zo onreine springader komt, en door zulk een vuile goot loopt, aan God kan opgeofferd worden anders dan door Jezus Christus, ten opzichte der aanneming. Want gelijk zij tot de verhoogde Zaligmaker opzien, om hun bekering van Hem te verkrijgen, wanneer Hij door het uitstorten van de Geest der genade en der smeking, hun harten heeft doen uitstorten voor Hem, en dezelve tot rechte tederheid heeft versmolten, zodat hun rouwklacht groot is, zo brengen zij deze tranen wederom, om in Zijn bloed gewassen te worden, wetende, van hoe kleine waarde hun zout water bij God buiten dit bloed is. Maar als zij zo gewassen zijn, legt Hij ze in zijn fles, en dan stort Hij ze weer over hen uit als een wijn van sterke vertroosting. Zo worden zij verblijd in Zijn bedehuis, en hun zuchten en kermen wordt op dit Altaar aangenomen. O, zalig Altaar, dat het goud heiligt! Door Hem is het, dat de arme gelovige gedurig zijn offerande aan God opoffert. Wat hij ook doet, met woorden of daden, alles begeert hij te doen in de Naam van de Heere Jezus. Immers hij weet, dat Hij altijd leeft om voorbede te doen en voor God te verschijnen voor Zijn arme volk, om invloeden te verkrijgen voor de plichten, en om te pleiten om

aanneming. Hij hangt van Hem af om beide, wetende, dat hij anders nooit tot zich kon horen zeggen: *wel, gij goede en getrouwe dienstknecht!* Misschien kan hij weinig doen; hij heeft maar een penningske te offeren, maar hij stelt het in des Middelaars hand, om Gode aangeboden te worden. Hij heeft noch goud, noch zilver, noch purper te brengen; hij kan geen grote dingen doen; hij heeft geitenhaar of ramsvellen; maar hij geeft ze de rechte plaats: hij maakt ze rood in Christus' bloed, en zo zijn ze schoon en Hem welbehaaglijk.

4. Eindelijk: *Deze Evangelische heiligheid ziet op Christus, als haar laatste einde.*

Daar zij haar wezen van Hem heeft, zo is zij geheel uitgestrekt tot de prijs van Zijn genade, terwijl de gelovige ziel, in welke Christus woont, geen minder noch lager doel beoogt, dan gelijkvormigmaking aan God, en genieting van Hem, terwijl Hij altijd en in alles tracht zichzelf ongelijk te zijn, in hetgeen hij was, opdat hij Gode gelijken mocht; 't is niet om Hem gelijk te zijn, met dat boze en snode voornemen, hetwelk de mens in het eerst op het oog had, waardoor Hij zijn God verloor, en zichzelf mismaakte; maar het is opdat hij daardoor beter in staat mocht zijn, om Hem te verheerlijken, en opdat God des te beminnelijker voor zijn ziel mocht zijn, om hetgeen Hij voor hem gedaan heeft, en opdat Hij aangeprezen en kostelijk gemaakt mocht worden aan de zielen van anderen, terwijl zij kennis nemen van de verandering die de genade in hen gemaakt heeft; in zijn meest uitmuntende openbaarwording en werken door God, plaatst hij zich op de achtergrond, opdat Hij moge gezien en verheerlijkt worden, in de blinkende glans van Zijn genade die hem gegeven is. Want de Godzalige mens is van alle mensen de nederigste; met dit kleed bekleedt hij zich. Indien zijn aangezicht in zijn naderingen tot God blinkt, opdat de hoogmoed voor zijn ogen verborgen zij, hij weet er niet van. Zelfs de gedachten om God te beroven van zijn eer, en zich te bekleden met de roof Zijner heerlijkheid, zijn verschrikkelijk voor hem, en worden aangezien als datgene, waarin de ziel het meest de satan gelijkt. Waarom ook die grote Apostel, die al de anderen in doen en lijden overtrof, niet durfde opstaan, om de eer die zijn Meester toekwam, te ontstelen, maar schreef het hem alles toe met een *nochtans; nochtans niet ik, maar de genade Gods die met mij was. Wat hebt gij, dat gij niet hebt ontvangen?* Dat voorkomt zijn roemen en legt een noodzakelijkheid op, om de Gever te loven. Zijn oogwit om zich te oefenen in de Godzaligheid, is voornamelijk dit, dat de mensen zijn goede werken, ziende, zijn Vader, die in de hemelen is, mogen verheerlijken. Daar hij weet, dat hij niet werkt in zijn eigen kracht, maar in de Zijne, die hem waardig acht de hoge roeping, en in hem al het welbehagen zijner goedheid verricht, en het werk des geloofs met kracht; zo merkt hij op, waartoe dit alles is, namelijk opdat de Naam van onze Heere Jezus Christus in ons verheerlijkt worde, en wij in Hem, naar de genade onzes Gods en des Heeren Jezus Christus. Hij heeft er een zoet welgevallen in, zich te voegen, naar dit Godverhogend en genade grootmakend oogmerk. Als de genade hem een kroon op zijn hoofd gezet heeft, en hem een koning gemaakt heeft (want de minste gelovige is waarlijk een doorluchtiger vorst dan de grootste heerser der aarde, niet alleen omdat onder zijn gescheurde klederen verborgen is het recht op een kroon, en zijn verwachting is, dat hij met Christus op Zijn troon zal zitten; maar omdat hij nu reeds gekroond is met goedertierenheid en barmhartigheden, en hij terwijl hij nog op aarde is, met Christus in de hemelen zit; Christus heeft in zijn plaats bezit genomen van de heerlijkheid als zijn Hoofd, en vertegenwoordiger; een mens nu is geheel gekroond en erkend als koning, als zijn Hoofd gekroond is) zo weet hij ook, dat hij tot Priester gemaakt is, om die kroon aan de Gever op te offeren. Daarom werpt hij zijn kroon neder voor de troon met deze woorden: *Gij zijt waardig te ontvangen de heerlijkheid*

en de eer, enz. Hij acht het voorrecht van zo te doen, even groot, als het voorrecht van die opgezet te hebben. Wanneer hij het meest werkt om zich te versieren met de schoonheid der heiligheid, dan is het niet zo zeer opdat zijn schoonheid volmaakt moge blijken, dan wel opdat die genade, waaraan hij alle liefelijkheid verschuldigd is, in haar luister moge schijnen, en opdat de deugden Desgenen, die hem geroepen heeft tot heerlijkheid en deugd, mogen verkondigd worden. Hij bedoelt niet zijn vlijtigheid in de plichten, dat men kennis van hem neme, als van een bijzonder heilige. Maar zijn groot en blinkend oogmerk, waarnaar hij het meest eerezuchtig is, ligt hierin, dat men over Christus, in de mededelingen van Zijn genade en in de krachtdadigheid van zijn invloed, verwonderd mag zijn in hem, gelijk in allen die geloven.

Met één woord, gelijk alles wat hij heeft, van Hem en door Hem is, zo is ook alles wat hij doet of beoogt voor Hem en tot Hem; het leven is hem Christus, in wie Christus leeft. Nu is dit de rechte natuur der zuivere en onbevleete godsdienst, en datgene, hetwelk het beeld Gods volmaakt, en het buiten allen twijfel stelt, dat zijn ziel het kenmerk en de indruk van het koninklijke zegel ontvangen heeft, en dat zijn hart een brief van Christus is, geschreven niet met inkt en pen, maar met de Geest des levenden Gods, wanneer zijn heerlijkheid en de verhoging der menigvuldige genade en menigvuldige wijsheid Gods, in de uitvinding der zaligheid, het hoogste in zijn denken, begeren, beogen en pogen is, en de eerste plaats heeft in zijn wensen.

Terwijl anderen het hunne zoeken, is het het zijne, alleen het zijne, zijn één en zijn al, te zoeken hetgeen Christus is, die gezegende Zoeker, die kwam om hem te zoeken, en hem te behouden, en van Hem gevonden zijnde tracht hij zich te gedragen als een, die niet meer zijn eigen is. De verheerlijking van Hem in zijn lichaam en geest, welke zijne zijn, als van Hem gekocht, is zijn begonnen hemel. En het grootste werk, dat hij in de hemel te doen heeft, is een klaarder gezicht te krijgen van dat gezegende Voorwerp van alle verwondering en aanbidding, en om beter in staat te zijn, om Hem voor eeuwig te roemen.

Nu is dit slechts een korte en algemene afbeelding, getrokken door een onkundige hand, van die heiligheid, die de proeven zal doorstaan, en die waarachtig zal bevonden worden, als zij getoetst wordt aan de toetssteen van het Woord.

Maar laat ons aan de andere zijde eens kort beschouwen, ***wat onze zedenmeesters in haar plaats stellen, als naar hun schatting schoner voor het oog, en nuttiger voor de zielen der mensen.***

Zij maken een grote ophef van de heiligheid; doch de zaak waarvoor zij pleiten en waartoe zij bewegen willen, is een soort van heiligheid, opgebouwd uit natuurlijke bekwaamheden, waarin Christus, de Geest, en het Evangelie der genade Gods geen ander deel, noch krachtadiger hulp is toegelaten, dan mede te werken bijwijze van gebod, beweegredenen en voorbeeld. Dit is nu in Engeland die bewonderde en toegejuichte Diana, de zedenleer. Het is waar, soms mompelen zij wel door de tanden heen een lauwe erkentenis, dat het Evangelie de mensen enige bijzondere hulp geeft, en van veel nut en voordeel is, door de weg en regel met meerder klaarheid te tonen, en te besturen hoe daarop volhardend te wandelen, en door op te wekken met edele voorbeelden, en sommigen voegen er enige slappe en koude bewegingen van de Heiligen Geest bij, in de bedeling van deze waarheid uitgelaten, om de mens wakkerder te maken in het werk. Maar dit alles, behoudens het recht van de grote Diana, zoveel en niet meer word aan het Evangelie gegeven, dan dat het de mensen duidelijk toont, hoe zij hun eigen aangeboren kracht zouden kunnen aanwenden en oefenen. Het geeft hun enige bijzondere hulp, om de kaars te houden of liever te

snuiten, opdat zij zo met meer waardigheid mogen zien, hoe te werken, en opdat ze door de beweegredenen en voorbeelden die het bijbrengt, een bijzondere opwekking mogen hebben tot beoefening van deze geboden deugden. Het Evangelie met al wat het brengt en doet, doet niet meer, dan de kaars houden, totdat deze werkbazen hun web weven, en hun kleed formeren en tonen, en hun dan laat zien, hoe zij het aandoen, en aangedaan zijnde, haar beweegt, om het te dragen, als de hoogste schoonheid en het voorname sieraad der ziel. Dit is de gehele voorraad dien zij opleggen voor de eeuwigheid, en in dit gewaad van vergulde zedelijkheid nemen zij zich naar God te kunnen begeven, om voor zijn rechtbank te verschijnen met vertrouwen om aangenomen te zullen worden. Zij willen hun eigen kosten betalen voor de hemel, en zij dragen een som geld bij zich, om de bezitting der heiligen in het licht, te kopen met een weinig korting, (een barmhartigheid van hun eigen maaksel, want Gods barmhartigheid is het niet) en zo denken zij alles zeker te maken.

Maar wat is al dit geraas, hetwelk deze ijdele klappers doen horen aangaande de heiligheid. Zij hopen woorden opeen omtrent deugd, liefde Gods, zelfverloochening enz. Maar zij hebben waarlijk onze Heere Jezus Christus weggenomen, en zij willen ons niet zeggen, waar zij Hem gelegd hebben, uit vrees dat wij Hem zouden gaan zoeken, en hen verlaten. Wat zijn deze verrotte walgelijke vodden, waarmee zij ons willen bekleden, opdat de schande onzer naaktheid niet gezien worde, bij die heiligheid, waartoe wij te voren verordineerd zijn, voor de grondlegging der wereld, en waartoe wij (om die zaligheid en heerlijkheid van de Heere Jezus Christus te verkrijgen, waartoe wij verkoren zijn) herschepen zijn in Christus Jezus en bekwaam gemaakt, om bezit er van te krijgen door de heiligmaking des Geestes en het geloof der waarheid? Wat is al dit geklap van hen vergeleken met de nieuwe geboorte, het zaligmakend werk der wedergeboorte (zonder hetwelk een mens niet kan ingaan in het Koninkrijk Gods) het nieuwe schepsel, het nieuwe hart, waarin de Wet geschreven, de Geest die Hij in ons uitstort, ons doende wandelen in zijn wegen, dat edel beginsel des geestelijke levens, waardoor wij uit de doden zijn opgewekt, en Gode levend geworden door Christus Jezus, en geschikt, geneigd en bekwaam gemaakt om Gode te leven en voor Hem te wandelen in alle welbehaaglijkheid?

Ja, naar het goedvinden dezer nieuwe leraars, moeten wij in plaats van dat ingeplante beginsel en die kracht, in ons voortgebracht door de krachtvolle werking des Heiligen Geestes, die in ons krachtig werkt, naar de werkingen van die sterke kracht, die in Christus wrocht, toen Hij uit de doden werd opgewekt, ons tevreden houden met iets, hetwelk levend was, doch tragelijk en slapende, in de natuurlijke krachten onzer ziel, nu uit de slaap opgewekt, en tot daden aangespoord door de enkele toepassing van uiterlijke middelen.

Met één woord, in plaats van al datgene, wat ons verkregen en verworven is door de dood van Jezus Christus en in ons gewrocht wordt door Zijn Geest (die het uit het zijne neemt en aan ons openbaart) waardoor onze gelijkvormigheid aan Jezus Christus is begonnen en voortgezet, moeten wij tevreden zijn met deze zedelijkheid, welker beginsel de natuurlijke rede is, welker regel is de wet der natuur, als uitgedrukt in de Schriftuur, en welker gebruik en einde is de aanneming bij God en rechtvaardigmaking voor Hem. Hetwelk is zuiver (onzuiver) Pelagianisme, voortgeplant in Engeland, waar het zijn onheilige geboorte had, een schrikkelijk bewijs van Gods zware gramschap tegen deze trotse waanwijzen in deze eeuwen, welke omdat ze de waarheid in liefde niet hebben aangenomen, overgegeven zijn aan zielvermoordende bedriegerijen, en wegens hun verachten van de onnaspeurlijke rijkdommen van Christus in het Evangelie voorgehouden, verlaten zijn, om in plaats

van Christus Jezus in hun ziel te omhelzen, als de geheel en al Beminnelijke, die God ons gemaakt heeft tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en verlossing, in hun boezem nemen en tussen hun borsten koesteren deze in de hel geboren, en (na alle kosten, die zij er aan besteed hebben, waarvoor zij hun kostelijke ziel over hebben, indien de bekering het niet voorkomt) hels-zwarte vrucht, hun zedelijkheid, in tegenstelling met die Evangelische heiligheid, waarin de gelijkvormigheid met God bestaat.

Maar om wat nader tot het tegenwoordige boek te komen, Christelijke Lezer, zo laat mij u zeggen, terwijl de Satan de meeste mensen met hun eigen toestemming voortsleept door de modder van grove loszinnigheid, en als zwijnen verslonden in vleselijkheid, doet lopen, naar dat hij haar drijft (zijnde van hem gevangen geleid naar zijn wil) zonder enige vrees, van in de poel te verdrinken, waar hij hen zal doen aanlanden. En terwijl hij de hoogvliegende verstanden dezer eeuw betovert tot een verachten en klein achten van de heerlijken Zaligmaker, met zijn onwaarderbare en heerlijke zaligheid, die Hij tot de arme zichzelf verdervende zondaars brengt, zo zijn er enige weinigen, die de Heere Jezus niet wil missen, en die Hij niet wil laten afdwalen van de toevlucht en rustplaats der zielen, en die Hij niet wil tevreden doen zijn, terwijl zij Hem missen. Deze verlost Hij van de bedriegerijen des Satans en van de verraderijen van hun arglistig en boos hart, door hun ogen te openen, zodat Hij hen doet goedkeuren de dingen, die voortreffelijker zijn, daar zij van God geleerd zijn en overwonnen door de krachtadige overredingen van die genade, die geen weigering van sommigen wil aannemen, om hun toestemming te onderwerpen aan het Evangelie.

Maar helaas! Zelfs onder hen zijn er velen, in wier ziel het licht heeft geschinen, en in wier hart een levendig beginsel is geplant, hetwelk zal opschieten ten eeuwigen leven (daarom kunnen zij het einde van hun geloof, de zaligheid hunner ziel, niet missen) tegen wie de Satan zeer bezig is en hinderlijk in hun werk, zodat zij niet doen hetgeen zij willen. En in dezen heeft hij de bijstand van die wet, welke in hun leden is, hen gevangen nemende, om te doen hetgeen zij niet willen, onder die wet der zonde, die in hun leden is. Helaas! hoe menigmaal worden zij door de listige ingevingen des Satans en de schoonschijnende verzoeken van hun eigen hart aangespoord, om te doen hetgeen onbetamelijk is hunner hoge en heilige roeping. Zodat, hoewel de genade, die hen eerst voorkwam, hen eindelijk zal verlossen, zij echter door hun slordige weg en wandel God niet alleen beroven van de eer Zijner genade, door Zijn deugden niet in alles voor ogen te houden, maar ook zichzelf beroven van de troost daarvan, door hun onvoorzichtige wandel, en van die zoete inwendige helderheid des gemoeds en die onuitsprekelijke vreugde, die in de gemeenschap met Hem te smaken is. En eindelijk moeten zij het verlies dragen, dat hun werken verbrand worden, en zij zelf maar bijna en nauwelijks behouden worden. Behouden moeten zij worden, omdat ze op het fundament staan, doch zo als door vuur, terwijl de tedere heilige christen, die zich oefent tot Godzaligheid, een zoet leven heeft. Zijn hemel is opgeklaard; zijn poging om zijn hart van verdorvenheid en zijn handen in onschuld te reinigen, houdt zijn dierbaar uitzicht onbewolkt; zijn zorg om de Geest niet te bedroeven in zijn werkingen, verlost hem van de droefheid, welke voortvloeit uit het ophouden van het getuigen des Geestes. Hij bedenkt al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat liefelijk is, al wat welluid; hetgeen hij ook doet, wetende dat dit de weg is, *om die vrede Gods te hebben, die alle verstand te boven gaat, om zijn hart en zinnen te bewaren door Christus Jezus.*

Hem, die een wandel in de hemel heeft, kan geen zoete muziek in zijn eigen ziel ontbreken. Hoe zoet moet het zingen van zulk een vogel in zijn boezem zijn, namelijk het getuigenis van zijn geweten, dat hij in eenvoudigheid en Goddelijke oprechtheid, niet in vleeselijke wijsheid, maar door de genade Gods (o merkt op, hoe de kroon van zijn roem en blijdschap is op het hoofd der genade is gezet) zijn wandel in de wereld heeft! en dan, als hij zijn geslacht aldus gediend heeft naar de wil Gods, hebbende zijn werk gedaan, als een die der Goddelijke natuur deelachtig is, de ene genade tot de andere voegende, zo gaat hij zijn haven binnen. O, heerlijk aanlanden, waar God gezien wordt en de heerlijkheid woont! Hij heeft een ruime zee en een goede wind. Want zegt de Heilige Geest: *U zal rijkelijk toegevoegd worden de ingang in het eeuwig Koninkrijk onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus.* Daar de mens, wiens werk het niet geweest is, zo te wandelen, dat hij de leer van God de Zaligmaker in alles mocht versieren en in zijn weg het woord des levens mocht voorhouden, menigmaal sterft in het duister, omdat hij niet wandelde, gelijk het betaamde aan een kind des lichts. Hoewel die God, wiens gaven en roepingen onberouwlijk zijn, hem zal behouden, zo moet nochtans zijn eer eisen, dat Hij hem het getuigenis des Geestes onthoude, hetwelk is door water, door hem of anderen nooit, terwijl hij in de wereld is, daarvan te laten weten. Ja niet alleen dit, maar hij mag van het toneel gaan met schrik, en uit dit leven scheiden onder de verschrikkingen Gods. Want hoewel de Geest Gods, zijnde de Geest der waarheid, nooit het woord, dat uit Zijn mond gegaan is, zal veranderen. En hebbende eens gezegd: *gij zijt een zoon, en in de staat der genade,* nooit weer zal zeggen: *gij zijt geen zoon, en uw genade is geen genade;* nochtans wanneer zijn geweten ontwaakt, en zijn schuld verzwaaert, uit hetgeen hij tevoren heeft gedaan, en zij hem steekt, totdat hij brult vanwege de ongerustheid zijns harten en al zijn blijken van de hemel zo verdonkerd zijn (hoewel niet uitgewist), dat er niet één leesbare letter in is. Dan kan hij niet zeggen, wanneer bij zijn spraak zal verliezen, dat hij een teken ten goede heeft; en in deze nevel kan de oprechtheid en wezenlijkheid van het geheel niet alleen in twijfel getrokken, maar geloofend worden. De Geest, zeg ik, hoewel Hij eens het goede werk gewrocht, en de ziel uit een staat van dienstbaarheid overgebracht hebbende in een staat van heerlijke vrijheid, nooit wederom zijn eigen werk zal loochenen, zo kan Hij nochtans daarbij stil staan, en niets zeggen, en de armen mens (die Hij desnietteenstaande wil behouden, als tot een rechtvaardige straf voor zijn loszinnigheid, opdat allen die het horen of zien, mogen leren voorzichtiger te wandelen, en zich te wachten om de Geest te bedroeven, waardoor zij verzegeld zijn) de laatste adem zien geven onder deze angsten, verschrikkingen en zielverdelende vreze, waarmede zij vervuld en overstelpt was onder de eerste werkingen van de Geest der dienstbaarheid.

Maar behalve deze, is er een kleine liefelijke kudde, een klein getal, die door genade barmhartigheid verkrijgen, om te wandelen, als hatende het kleed, dat met het vlees bevlekt is. Zij maken van de godsdienst hun werk. Het is hun enige bezigheid, zich te onthouden van allen schijn des kwaads, en zich te oefenen tot Godzaligheid: door de omzichtigheid van hun wandel is het blijkbaar. Zodat ze op hun wacht staan, en hun werk er van maken, niet alleen om hun hart te bewaren, maar zich zó te bewaren, in hun omgang met de wereld, in het midden van een hoop strikken, en in de drang der verzoeking, dat de boze hen niet vat. Zij gedragen zich, als die weten, dat de Satan, die omgaat, zoekende, wie hij zou mogen verslinden, hun lagen legt, en op alle voordelen tegen hen let, en daarom als niet onbewust van zijn gedachten, zo betrachten zij nuchterheid en wakkerheid, opdat ze niet door een zorgeloze onvoorzichtigheid mogen verstrikt worden, en aan hem het voordeel geven, dat hij

zoekt, en zij zo het kenmerk van zijn zwarte hand dragen. Ja sommigen van hen voldoen zichzelf niet, wanneer ze zich alleen als beschermers gedragen, maar op enige ongewone tijden worden zij geholpen tot zo een heldhaftige, hemelse en Christelijke wederstand, dat ze de Satan, voor zich doen vlieden. En als zij door Hem, die hun sterkt tot de strijd, en die eindelijk eens voor al de Satan onder hun voeten zal vertreden, en maken, dat de zwakste kreupelen, die ooit hun namen aan de Oversten Leidsman der zaligheid opgaven, hun wankelende voeten, als meer dan overwinnaars, zullen zetten op de nek van de grote rode draak, en van zijn nek tot zijn eeuwige beschaming zullen opklimmen tot hun zegekoets, (en ontvangen de kroon der overwinning) zich gekwetten hebben als goede krijgsknechten van Jezus Christus, niet alleen door de slagen van dien zielsvijand af te keren, maar ook door het zwaard des Geestes, en het schild des geloofs zó te zwaaien in de strijd, dat ze de vijand, die de hand uitstreckte om hen te slaan, die haastig doen intrekken. Dan zetten zij hun overwinning voort, om de kroon op des Veldheers hoofd te zetten door Wiens kracht zij die alleen gewonnen hebben.

Maar helaas! Hoe weinigen, zelfs onder dit uitgelezen getal, die ernstige zielen en eenvoudige dienstknechten Gods, wenden de sterkte en hulp, welke hun vergund wordt, en waardoor zij sterk konden worden tot de arbeid van de godsdienst recht aan, gelijk zij behoorden en moesten! Hoevelen van die weinige najagers der heiligheid, bewegen zich slap en vorderen weinig. Zij kunnen de betrachtting der heiligheid niet overgeven (wijl hun hart en hun wegen buiten allen twijfel verbonden zijn) maar hoe harteloos en handenloos zijn zij in hun werk! Zij werken in hun plicht, en zij vermoeien zich in Gods wegen zonder enige vrucht te zien, of het zoete van Zijn dienst te ondervinden. Hun vorderen blijkt gans niet, hetwelk, daar het hun zonde is, ook vergezeld is met schande en droefenis. Ja, zij gedragen zich zo moedeloos in de plichtsbetrachtting alsof het evangelie tichelstenen eiste zonder stro te geven, daar zij, indien zij de rechte weg insloegen, zouden wandelen zonder moede te worden; zelfs de bezwijkenden en die geen kracht hebben. Zo zij wisten en geleerd hadden, hoe zij hun hulp bij Hem kunnen halen, die machtig is, en bij Wie God, die besteld heeft, zouden hun sterkte zien toenemen, tot het te boven komen van alle zwarigheden en de ondervinding van een zoete gemakkelijkerheid in de wegen Gods/Zodat in plaats van over hun plicht te zuchten, waarvan zij menigmaal bevonden worden als vijanden, en in plaats van in een verzwakkende moedeloosheid te verzinken, zouden zij zingen in de zoete gemakkelijke en effen wegen der heiligheid. Zij zouden Zijn inzettingen bezongen hebben in het huis hunner vreemdelingschap, en bekwaam zijn, om uit eigen ervaring te zeggen en te verzegelen, dat zijn juk liefelijk en zijn last licht is,

Opdat nu degenen, die minder teder zijn, in wie de wortel der zaak is, overreed en opgewekt mogen worden tot een blinkende ernst, tot het versieren van die leer onzes Gods en Zaligmakers, welke zij belijden, en opdat zij verwakkerd en geholpen mogen worden, wier zielen niet alleen tot de wegen des Heeren genegen zijn, maar ook enige hebbelijke overbuigingen hebben naar de hemel, en wier last het is, dat hun gehele gang geen blijk geeft van een wandel in de hemel; opdat, zeg ik, ze beiden niet alleen mochten overreed worden, om te staan naar meer gelijkvormigheid met het Hoofd, wiens leden zij zijn, en een wandel mogen hebben, het Evangelie waardig, maar ook door de genade een gezegende gemakkelijkerheid verkrijgen om voort te gaan van kracht tot kracht, en krachtig te worden in de Heere, en in de sterkte Zijner macht, ... wordt dit tegenwoordig traktaat u ter hand gesteld. Waarin de Schrijver met een bijzondere duidelijkheid en klaarheid niet alleen voor uw oog ziet die gezegende Zon

der gerechtigheid, als schijnende in zijn Evangelie met een middagglans, tot bestraling der verduisterde ziel met de stralen van Zijn heerlijk licht en tegelijk hem voorhoudt als de alleen levende Fontein en overstromende Springader van alle geestelijk leven en sterkte. Hij heeft u en mij geleerd, hoe Hem te gebruiken, in Wie de volheid der Godheid lichamenlijk woont, in al de onderscheiden trappen van duisternis of zwarigheid, die kunnen voorkomen, om ons te belemmeren in onzen Christelijke loop zodat wij mogen bevinden, dat ons een volmaaktheid en genoegzaamheid van kracht medegedeeld wordt. Die gezegende verheven Weg *de heilige Weg* genoemd, wordt daarin zo helder gemaakt, dat zelfs de dwazen daarin niet zullen dwalen. Want het toont aan, hoe men God de hand zal geven als een Leidsman, aan Jezus Christus die gezegende Leidsman, *Die de blinden brengt door een weg, dien zij niet kennen, en hen leidt op paden, die zij niet geweten hebben, die de duisternis voor hen tot licht maakt, en het kromme recht.* En de schijnbaar ruwe en harde wegen van Godzaligheid worden ontdekt, als zo licht en zoet, dat de kreupelen kunnen springen als een hert, vanwege de levengevende invloed, en de tong der stomme mistroostige Christenen kan zingen onder die genadige ondersteuning, en zeggen: *Waarlijk, Zijn wegen zijn wegen van lieflijkheid.*

Daar zijn maar drie dingen, die de godsdienst tot een last maken. Eerst, de blindheid des gemoeds; en hier wordt geleerd, gebruik te maken van die ogenzalf, waardoor de ogen der blinden zullen zien uit de donkerheid en uit de duisternis. Hij, die te voren dwaalde in de Geest, kan, door het licht in deze bladen aangetoond, een uitnemende schoonheid zien in de wegen Gods.

Ten andere: door de afkerigheid en onwilligheid in het gemoed, waardoor men zich tegen het zoete en liefelijke juk van Zijn geboden verzet als of het zwaar ware. Om dit te weten, en opdat u onder Zijn gewillig volk *nag* zijn, zo wordt Christus u hier voorgehouden in zijn overwinnende schoonheid, Zijn banier van liefde in de zielen oprichtende, zodat gij, als Hij *zó* wordt voorgesteld, op Hem niet kunt zien, of het geloof zal uw hals buigen, om zijn juk op te nemen, dewijl het ziet dat dit juk met de liefde van Christus verenigd is, en deze liefde in het hart uitgestort zijnde, zal u dwingen, om het juk te dragen. O! het moet een licht juk zijn dewijl het liefde, tedere liefde is, die het oplegt! Het moet licht en gemakkelijk zijn voor hem die het draagt, wijl het de natuur der liefde is, om te denken, dat de grootste zwarigheden licht zijn, indien men daardoor een blijk kan geven van de wezenlijkheid der liefde tot het beminde Voorwerp. Indien nu Christus de grootste last licht acht, zelfs die welke door zijn gewicht hem die woorden afperste: *Nu is mijn ziel ontroerd*, enz. om de ziel te overreden van de waarheid en rijkdom Zijner liefde tot haar; zo kan de ziel niet zwaar achten, wat Hij oplegt, aangezien hij het dragen daarvan zal houden voor een blijk van haar liefde tot Hem. Geen van zijn geboden kan nu zwaar zijn voor die mens, aangezien Hij gezegd heeft: *Dit is de liefde Gods, dat Gij Zijn geboden bewaart.*

Nu is er een volvaardigheid des gemoeds, om alles te doen zonder twistredenen en tegenspreken. Gelijk de liefde geen leeuw op haar weg kent, zo is zij ook geen ontevreden tegenspreekster. Als deze vraag wordt opgelost: *Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal?* Dan heeft de liefde geen vragen meer; haar grootste zwarigheid is opgelost.

Maar ten derde. Als de geest gewillig is, zo blijft er nog veel zwakheid over, de liefde in hét hart ontstoken, overwint het gemoed tot samenvoeging tot Zijn wil en tot een welgevallen in Zijn geboden. Maar haar grootste kracht is menigmaal, om te wenen over een verdorde hand. Opdat nu uw handen die neervallen, sterk mochten gemaakt

worden tot de arbeid, en u met kracht omgord mag worden, en genade voor genade, ja alle genade ontvangen om u te doen overvloedig zijn tot alle goede woord en werk, leidt u de Schrijver op tot de volle Fontein van alle Evangelische bekwaamheid en sterkte, en leert u hoe Jezus Christus te gebruiken als uw Algenoegzame, om al uw werk in u en voor u te werken.

Neemt dan moed voor uzelf, als uw zien op de plicht u mocht doen wanhopen aan de verrichting. Heft uw ogen op tot Hem, die u hier voorgesteld wordt, ziet uit, totdat ieder vernieuwd opzien, licht en leven naar binnen brengt, en u bekwaam make, om een nieuwe sprong vooruit te doen, in de sterkte Zijner macht. Hij was maar een boze dienstknecht, die zei: *Ik weet, gij zijt een harde meester*. Nee, het is vals. Die godsdienst welke rust aanbrengt, moet een lichte godsdienst zijn. En waarlijk zodanig is de Evangelische heiligheid, niet alleen ten opzichte daarvan, dat ze de bevrijding is der ziel van de snoodste slavernij, maar ook omdat Hij, die uw Meester is, van het Zijne gediend wil worden, door het verlenen van toebrengring van hulp tot alle geboden plichten, met Zijn volle, opgehoopte, geschudde en overlopende maat. En hoewel hij die veel heeft, niet over heeft, zo heeft hij die weinig heeft geen gebrek. Want Hij is overvloedig over ons in alle wijsheid.

Ik zeg dan wederom tot u: schept moed, laat uw handen niet slap worden, onderneemt niets, wat u wel of lichtelijk wilde gedaan hebben, in uw eigen kracht. Maar hoe zwaar de plicht ook moge zijn, aanvaardt die, als geen vertrouwen hebbende in het vlees, maar met het oog op uw schat, op die rijke voorraad van alle bekwaamheden, en het zal u gaan, gelijk de Priesters, voor welke de Jordaan achterwaarts vlood, zo ras als hun voet het water aanroerde. God zal uw zwarigheden verdrijven; en zal door de invloeden van de Geest der kracht, en der sterkte van Jezus, van wie u afhangt, u zó versterken, dat uw plicht tot uw verwondering licht zal worden en tot een vermaak voor uw ziel zal zijn. Maar ik ben de rechte palen van een brief te buiten gegaan.

Bidt om de verlenging van het leven des Schrijvers, die door zijn genadige werken voor Christus menigmaal nabij de dood is geweest, zijn eigen leven niet ontziende, om anderer mensen dienst te vervullen, ten goede van Gods kerk. En laat hem getroost worden voor dit deel van zijn arbeid, ondernomen ten goede van uw ziel, door te horen dat u het tot uw voordeel gebruikt, waartoe het zo keurig is opgesteld. En tegelijk bid ik om uwe vurige en ernstige voorbede, en om genade en meer genade voor hem, die is

De geringe toewenser van het goede voor uw ziel, en uw Dienstknecht om Christus' wil,

ROBERT MACWARD

CHRISTUS IN DE GELOVIGEN, DE HOOP DER HEERLIJKHEID

Aan wie God heeft willen bekendmaken, welke daar zij de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid onder de heidenen, welke is Christus in u (of onder u) de Hoop der heerlijkheid. Kolossenzen 1:27.

De Apostel, gewag gemaakt hebbende van het Evangelie, waarvan hij een dienaar was geworden, kan volgens zijn gewoonte dat niet ras voorbijgaan: maar gelijk hij dit zijn heerlijkheid rekende, om gebruikt te worden tot dat heerlijk gezantschap, om het Evangelie te prediken aan verloren zondaars, Rom. 1:16, 1 Tim. 1:12, prijst hij bij alle gelegenheden deze edele zending. Derhalve gewaagd hebbende van het Evangelie, in vers 23, 25, zo moet hij, eer hij voortgaat en in dit en in het voorgaande vers enige lofspraken daarop houden, om het voor allen te lieflijker en aangenamer te maken. Wat hij daarvan zegt in dit 27^e vers kan gebracht worden tot deze weinige hoofden:

1. Dat het een verborgenheid is, en niet zo licht door een ieder te bevatten.
2. Dat het een enkele vrucht van vrije genade en van het welbehagen Gods is, dat deze verborgenheid geopenbaard en bekend gemaakt werd.
3. Dat, welke uiterlijke openbaring daarvan ook gedaan wordt aan allen die binnen de zichtbare Kerk zijn, hetzelfde nochtans op een bijzondere wijze wordt geopenbaard aan de Heiligen.
4. Dat dit een verborgenheid is, die heerlijkheid in zich heeft.
5. Dat de heerlijkheid dezer verborgenheid niet gewoon is: daar is hier een rijkdom der heerlijkheid.
6. Dat dit alles nu geopenbaard was aan de heidenen.
7. Dat de kern, de kracht, of de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid, of haar einde en oogmerk, is *Christus in hen de Hoop der heerlijkheid.*

Wat wij over dit vers te zeggen hebben, zullen wij tot de volgende hoofdstukken brengen.

Eerst: Er is een heerlijkheid aanstaande, van welke sommigen deelgenoten zullen zijn.
Ten tweede: Daar is een hoop dezer heerlijkheid, die men ook hier hebben kan.
Ten derde: De zekerste grond en het onfeilbaarst teken dezer hoop, is *Christus in de ziel, wonende en werkende in haar.*
Ten vierde: Hierin is een kort begrip van al de rijkdommen der heerlijkheid van de verborgenheid des Evangelies, Christus in ons, de Hoop der heerlijkheid.

Wat het eerste hoofdstuk aangaat, wij zien dat daar een heerlijkheid is, waarop de gelovigen hier een hoop hebben, een verwachting waarin zij moeten leven. Dit stelt de Schriftuur overal voor, als datgene, wat de ware kinderen Gods tegemoet zien. Door welker kracht zij ondersteund en getroost worden tegen alles wat hun in een boze wereld kan ontmoeten. Maar wie kan zeggen, wat deze heerlijkheid is? Aangezien:

1. Het nog niet geopenbaard is, wat wij zijn zullen, 1 Joh. 3:2. Al wordt er veel van gesproken in de Schrift, zo wordt het toch niet gezien; het is nog een ongeziene heerlijkheid verborgen voor de ogen dergenen, die haar ongetwijfeld zullen genieten.
2. Het wordt een heerlijkheid genoemd, die nog moet geopenbaard worden, 1 Petrus 5:1. *En ik ben deelachtig der heerlijkheid die geopenbaard zal worden.* En wanneer zal die openbaring wezen? Dan, wanneer Christus' heerlijkheid zal geopenbaard

worden, zullen alle gelovigen zich verblijdden en verheugen, 1 Petrus 4:13. *Als Christus, die ons Leven is, zal geopenbaard worden, dan zult gijlieden ook* (zegt de Apostel tot deze zelfde Kolossenzen, hfd 3:4) *met Hem in heerlijkheid geopenbaard worden.*

3. Het is een heerlijkheid, die in ons zal geopenbaard worden, Rom. 8:18. Zo moet het wel een ongeziene en voortreffelijke heerlijkheid wezen; niet een uitwendige vertoning en geleende glans, maar een inwendige heerlijkheid, en die in ons zal geopenbaard worden.

4. Het is zulk een heerlijkheid, die geen ogen gezien, geen oor gehoord heeft, noch in het hart van enig mens is opgekomen, om te begrijpen, wat deze voorbereide heerlijkheid is. Jes. 64:4, 1 Cor. 2:9. Indien enig sterfelijk mens het met woorden kon uitleggen, ja indien enig geschapen verstand het kon bevatten of ten volle verstaan, wat het is, zij waren dan maar weinig waard. Laat het hoogst vliegende verstand, dat er is, zich vestigen op de hoogste heerlijkheid, die het zich kan inbeelden; laat anderen hetzelfde navolgen, en hun hoogste inbeelding daarbij voegen; en laat dit gedaan worden, tot er geen mensen meer overblijven, om er iets bij te voegen; al gingen wij ons inbeelden, dat de gehele inhoud van hun vereende bevattingen, werd samengenomen, of tot een volle bevassing gebracht, zou dit toch ver, ja zeer ver tekort schieten bij die verborgen heerlijkheid, die geopenbaard zal worden, die nooit in des mensenhart is opgekomen, om te bevatten. Hoe kunnen wij er dan van spreken? Zij is onbegrijpelijk veel groter, dan wij ons kunnen inbeelden.

Laat ons nochtans enige Schriftuurlijke uitdrukkingen omtrent deze heerlijkheid beschouwen.

Vooreerst: Soms wordt zij voorgesteld onder den naam van een Koninkrijk, en *van een Koninkrijk gegeven van de Vader*, Lukas 12:32. Een Koninkrijk aan Christus verordineerd, Lukas 22:29, en een Koninkrijk waartoe wij bewaard worden, 2 Tim. 4:18. En welke grotere heerlijkheid kunnen de mensen hier verwachten, dan koningen, en erfgenamen van koninkrijken te worden? O, dit is een ander soort koninkrijk, een koninkrijk der heerlijkheid, waarin niets is, dan zuivere onvermengde heerlijkheid. Al de onderdanen van dit koninkrijk zijn heerlijk, al hun oefeningen heerlijk, al de lucht die zij inademen, is heerlijkheid, al de spijs waarvan zij leven, is heerlijkheid, al hun kleren is heerlijkheid, enz.

Ten andere: Het wordt genoemd een kroon, en *een kroon der heerlijkheid*, 1 Petrus 5:4, Koningen hebben een hoge achting voor hun kroon, en voor de daaraan verbonden voorrechten, en zullen alle middelen gebruiken, om dezelve te beschermen; nochtans kunnen de kronen van hun hoofden vallen en hun voorrechten verdwijnen, omdat ze met onrecht verkregen zijn. Maar deze kroon is een kroon der gerechtigheid, 2 Tim. 4:8, en een kroon die onverderfelijk is, 1 Kor. 9:25. Koningen met vele kronen kunnen sterven, en nederdalen in het stof, zowel als de bedelaars. Maar dit is een kroon des levens, welke bewaart voor alle dood en voor al haar voorboden. Lukas 1:12; Openb. 2:10.

Ten derde: Zij worden gezegd te heersen, dat is, *dadelijk hun koninkrijk te bezitten, en te genieten de heerlijkheid van hun grootheid*. Koningen hier op aarde kunnen koningen in naam zijn en niet meer, den naam hebben van koningen anders niet. Maar de bezitters dezer heerlijkheid, zijn dadelijk in het bezit van hun koninkrijk der heerlijkheid; zij heersen, en dat niet alleen, maar zij heersen met Christus, 2 Tim. 2:12 en dat voor eeuwig, Openb. 22:5. Zij zitten met Christus op Zijn troon, en Hij zit met

zijn Vader op Zijn troon, Openb. 3:21. En wie kan ontvouwen de heerlijkheid, die in deze heerlijkheid is? Dat de gelovigen niet alleen Christus' heerlijkheid zullen zien, Joh 17:24, maar dat zij ook daarin zullen delen met Hem, dat Hij als het Hoofd, en zij als de leden dezelfde heerlijkheid zullen genieten! Hoe diep en onnaspeurlijk is de oceaan van heerlijkheid!

Ten vierde: Deze heerlijkheid wordt voorgesteld, onder den naam van *een erfenis*, om aan te wijzen het ontwifelbaar recht, dat zij daarop hebben door de genade, en het zekere bezit, dat zij daarvan zullen hebben ter rechter tijd. Het is een erfenis onder de geheiligden, Hand. 20:32, 26:18, *een erve der heiligen in het licht*, Kol. 1:12. *Een onverderfelijke en onbevleekelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen voor hen bewaard wordt*, 1 Petrus 1:4, 5. Het wordt genoemd *een eeuwige erfenis*, Hebr. 9:15, een erfenis in het koninkrijk Godes, en van Zijn Christus, Ef. 5:5.

Daarenboven, laat ons, aangaande *deze heerlijkheid* zien, welke namen dezelve krijgt in de Schrift:

1. Zij wordt genoemd een kroon der heerlijkheid, 1 Petrus 5:4, en een kroon der heerlijkheid, die niet verwelkt. Dit is iets anders dan een kroon van gele klei.
2. Het is een eeuwige heerlijkheid, 2 Tim. 2:10, 1 Petrus 5:10. Dit is een heerlijkheid, die niet verwelkt. Zij duurt niet voor een korten tijd des levens, maar zij duurt al de eeuwen der eindeloze eeuwigheid.
3. Het is een heerlijkheid, waarin de heiligen zullen verschijnen met Christus, Kol. 3:4. Zij zal Christus' kled zijn, daar Hij de Koning der heerlijkheid is, en zij zal hun kled zijn.
4. Zij is een vaste zwaarwichtige heerlijkheid. Daarom kan de apostel, dit willende uitdrukken, geen overtreffende spreekwijzen genoeg gebruiken, om dit voor te stellen, 2 Kor. 4:17. Het wordt genoemd: een uitnemend eeuwig gewicht van heerlijkheid; maar het oorspronkelijke woord is nadrukkelijker, alsof wij het aldus zouden uitdrukken, door een vergroting toegevoegd tot een vergroting, de een hoge uitdrukking na de ander. Het is een eeuwig gewicht van *heerlijkheid*; o hoe wonderlijk! Een *gewicht* van heerlijkheid; wie kan dezelve wegen? Een *eeuwig* gewicht, wanneer zal haar gewicht gewogen zijn? En een *alles overtreffend* eeuwig gewicht! Ja dat niet alleen, maar *een gans zeer uitnemend* en alles overtreffend eeuwig gewicht van heerlijkheid.
5. Zij wordt genoemd *de heerlijkheid van Jezus Christus*, 2 Thess. 2:14. Want de gelovigen zijn mede-erfgenamen geworden met Hem, Rom. 8:17. Het is de heerlijkheid die Hij verworven heeft, de heerlijkheid, die Hij nu in bezit heeft, en de heerlijkheid, die Hij nu voor de zijnen bereidt, Joh 14:3. De heerlijkheid, die Hij van Zijn Vader gekregen heeft, om die hen te geven, Joh 17:22.
6. Het is een heerlijkheid, die den heiligen eigen is, Ef. 1:18 Kol. 1:12, welke bekwaam gemaakt moeten worden, om deelgenoten daarvan te zijn. "Want buiten zijn de honden, en de tovenaars, en de hoereerders, en de doodslagers, en de afgodendienaars, en een iegelijk die de leugen liefheeft en doet." Openb. 22:15. Geen hoereerder, of onreine, of gierigaard die een afgodendienaar is, heeft erfenis in het koninkrijk van Christus en van God. Ef. 5:5. Daarom moeten de erfgenamen van die heerlijkheid daartoe bereid worden, Rom. 9:23. Zie Openb. 21:27.
7. Het is een heerlijkheid, daar geen lijden tegen op te wegen, veel minder te overwegen is. Het moet daartegen niet eens in een weegschaal gelegd of vergeleken worden, Rom. 8:18. "Want ik houd het daarvoor, zegt de Apostel, dat het lijden dezes tegenwoordigen tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid,

die aan ons zal geopenbaard worden.” Onze verdrukkingen hier, zijn maar licht en voor een ogenblik; hoe kunnen zij dan vergeleken worden met die heerlijkheid, ten opzichte van haar gewicht, dewijl zij is, op een alles overtreffende wijze, gans zeer uitnemend gewichtig is? En hoe kunnen zij daarmede vergeleken worden ten opzichte van den duur, daar zij eeuwig is? Welke vergelijking is er tussen een ogenblik en de eeuwigheid? Met zo veel, als tussen het tiende deel van een druppel water en de gehele Oceaan.

8. Het is een heerlijkheid die de ziel en het lichaam raakt; zelfs die aardse vleesklompen, onze lichamen, zullen opgewekt worden in heerlijkheid, 1 Kor. 15:43 en Jezus Christus zal onze verderfelijke lichamen veranderen, *opdat zij Zijn heerlijk lichaam gelijkvormig worden*. Filip. 3:21.

Maar zo u nu vraagt, wat deze heerlijkheid zijn zal? Dan moeten wij belijden, dat wij deze vraag niet kunnen beantwoorden. Zij is ver, ja zeer ver boven onze bevattingskracht; nooit kwam het nog in 's mensen hart op, om dat te begrijpen. Wat kunnen wij dan daarvan spreken? Och, wij het geloof daarvan in ons hart gevestigd hadden! Wij kunnen u beter zeggen, wat deze heerlijkheid *niet* is, dan wat zij *wél* is. Laat ons dan zien waarvan deze heerlijkheid een gelovige bevrijdt.

Eerst. De heerlijkheid zal dan een gelovige ziel ten volle vrij maken, van alle benauwdheid, droefheid, zuchten, pijnen, kwellingen, smarten, ziekten en dood. Daar is geen dood in de heerlijkheid. Want zij is zonder einde; het gewicht van deze heerlijkheid is zo groot en voldoende, dat de ziel die daaronder staat niet anders dan blijde kan zijn en alle geklag en wee vergeten; geen zuchten is er onder de heerlijkheid. Want hoewel zij zeer uitnemend wichtig is, draagt zij toch zichzelf en de ziel daarenboven. “En de vrijgekochten des Heeren zullen wederkeren, en tot Sion komen met gejuich, en eeuwige blijdschap zal op hun hoofden wezen, vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen; maar droefenis en zuchting zullen wegvlieden”, Jes. 35:10. In het Boven-Sion, in die plaats der heerlijkheid, kan geen gekerm gehoord worden, Jes. 51:11. De heerlijkheid zal niet toelaten, dat er zelfs maar één enige traan op al de aangezichten der inwoners zij. Want de Heere God zal al de tranen van de aangezichten afwassen, Jes. 25:8 Openb. 7:17, en Openb. 21:21. De inwoners van dat land zullen niet zeggen: *Ik ben ziek*, Jes. 33:24.

Ten tweede. Heerlijkheid zal de gelovigen bevrijden van alle oorzaken van droefheid en treuring; geen onderdrukker of vervolger zal daar leven; geen droefig schouwspel zal daar gezien worden; geen ongelijk zal daar van iemands hand geleden worden; geen branden van de hitte der zon zal daar zijn. *De zon zal op hen niet vallen noch enige hitte*, Openb. 7:16, Jes. 49:10.

Ten derde. De heerlijkheid zal de gelovigen bevrijden van alle zonde, welke al de moeilijkheid veroorzaakt, welke wij hier ontmoeten. De zonde komt niet binnen de grenspalen van het nieuwe land der heerlijkheid, de verdorvenheid moge een kind Gods volgen en kwellen, zelfs tot aan de poort der heerlijkheid, maar daar moet zij hem verlaten, om hem nooit meer te naderen. Want hij zal daar in staat zijn, om te roepen: Overwinning! Overwinning! O dood, waar is uw prikkel? O graf, waar is uw zegepraal? De prikkel des doods is de zonde; en de zonde zal daar niet verschijnen.

Ten vierde. De heerlijkheid zal de gelovigen vrij stellen van alle verzoeken tot zonde, van buiten of van binnen. Geen duivel of instrument des duivels zal daar

wezen, om ons tot zonde aan te zetten en te verzoeken; geen inwendige opwekkingen der verdorvenheden zullen er zijn. Geen voorwerp voor onze zinnen, om ons af te trekken. Geen begeerlijkheden der ogen, noch begeerlijkheid des vleses, noch grootsheid des levens zal daar zijn. De heerlijkheid stelt de mens buiten het bereik van al die geestelijke vijanden. Daar zijn zij als overwinnaars over de wereld en daar zal de satan met al zijn instrumenten voor eeuwig onder de voeten gebonden worden, en zij zullen niet meer opstaan.

Ten vijfde: De heerlijkheid zal ons bevrijden van al die kwellende bekommelingen en pijnlijkheden die wij hier onderworpen zijn, als honger, dorst, koude, vermoeidheid en dergelijke. De arbeidsman zal niet meer zweten. De lastdrager zal niet meer roepen: Och, mijn rug! De arme mens zal niet meer sloven om brood voor zijn huisgezin; hij zal niet meer zee en land omreizen, om de kost te winnen, om een bete brood in de mond te hebben en een kleed om zich mede te dekken. Zij zullen niet meer hongeren en zij zullen niet meer dorsten. Waarom? *Het Lam, dat in het midden des Troons is, zal ze weiden, en zal hun Leidsman zijn tot levende fonteinen der wateren,* Openb. 7:16, 17.

Ten zesde: De heerlijkheid zal hen verlossen van alle duisternis des oordeels over hun plicht, van alle twijfelingen en bekommelingen over hun eigen staat en toestand, en van alle vreeze, dat hun staat niet goed mocht wezen, of dat zij zullen afvallen en dergelijke. De heerlijkheid is licht en zuiver licht, en daar is geen duisternis; het licht dat daar is, verdonkert de zon. “Want die Stad der heerlijkheid behoeft de zon of de maan niet, dat zij in haar zouden schijnen. Want de heerlijkheid Gods heeft ze verlicht en het Lam is haar kaars, Openb. 21:23. Daar blinkt de Bruid: want haar licht is gekomen, en de heerlijkheid des Heeren is over haar opgegaan, Jes. 60:1, 2.

Ten zevende: De heerlijkheid zal de gelovige bevrijden van al die droevige, en kwellende verduisteringen en onderscheppingen der stralen van Gods liefde en gunst. Wolken komen nu nog tussen Gods aangezicht en de arme ziel, en er ontstaan velerlei ontstemmingen vrees en schrik, en soms wezenlijke, en soms vermeende verlatingen kwellen de gelovige, en werpen hem in een koorts en veranderingen. Ze beoorlogen hem, zodat hij aan God denkt en aan de dagen vanouds, en hij wordt ontstelt. Maar geen verlatingen zijn er in de heerlijkheid, geen wolk, geen nacht is daar. Openb. 21:25. Hun Zon zal nooit ondergaan, noch ooit verduisteren. Zij zullen in het licht van Zijn aangezicht wonen, en gedurig de uitvloeiingen der heerlijkheid van de onmetelijke en eeuwiglevende Fontein der heerlijkheid indrinken, zonder de minste afwisseling. Zij zullen gedurig liggen in de schoot Gods.

Ten achtste: De heerlijkheid zal de gelovige verlossen van zijn dodigheid, sleurdienst, wegzinken onder de last der plichten, bezwijken door moedeloosheid, vertragen in de wegen des Heeren, en al zulke geestelijke kwalen. Zij zullen Hem daar dienen dag en nacht, zonder moede te worden of te bezwijken. Openb. 7:15. Allen die in de heerlijkheid aanlanden, vernieuwen hun sterkte. Zij varen op met vleugelen als de arenden; zij lopen, en worden niet moede; zij wandelen en worden niet mat. Jes. 40:31. Daar zal dat Woord vervuld zijn. Zach. 12:8, “Die onder hen struikelen zoude, zal wezen als David; en het Huis Davids zal zijn als goden, als de Engel des Heeren voor hun aangezicht.”

Zo hebben wij iets aangetoond van de gelukzaligheid welke de heerlijkheid oplevert. Maar indien men vraagt wat zij werkelijk is? Dan verliezen wij onszelf, niet in staat

zijnde om die vraag te beantwoorden. Nochtans gebruikt de Schrift enige uitdrukkingen, waardoor wij iets van dat leven der heerlijkheid kunnen verstaan, hoewel velen van dezelve ontleend zijn aan zodanige genietingen en oefeningen, die hier aangenaam en vermakelijk voor ons zijn. Wij zullen alleen enige van deze bijzonderheden aantonen, als:

Ten eerste. Het is een leven van grote vreugde en blijdschap. *Vrolijkheid en blijdschap zullen zij verkrijgen*, Jes. 35:10 en Jes. 51:8. Deze vreugde nu is groot, een onuitsprekelijke heerlijke vreugde, 1 Petrus 1:8, want dan zullen zij Hem zien. Aangezien dan de blijdschap, die zij nu hebben, wanneer zij Hem liefhebben, hoewel niet zien, en nu een ongeziene Jezus geloven, onuitsprekelijk en vol heerlijkheid is, hoeveel meer zal zij onuitsprekelijk zijn en voller van heerlijkheid, als zij Hem zullen zien en omhelzen, dien hun ziel liefheeft, en dien zij nu alleen genieten door geloof! Het is geestelijke vreugde en blijdschap des Heiligen Geestes, zelfs hier in beginsel, Rom. 14:17. Het is hier een vrucht des Geestes, Gal. 5:22. Het is een uitnemend grote vreugde, 1 Petrus 4:13, *Opdat gij ook in de openbaring zijner heerlijkheid u moogt verblijden en verheugen*. Het is een eeuwige vreugde, Jes. 35:10, Jes. 51:11. Zelfs de beginselen hier, gaan verre de hoogste vreugde der goddelozen te boven, Ps. 4:7. Het is een bijzondere vreugde; de vreugde van Zijn erfdeel, Ps. 106:5. Hier is volheid van vreugde, Ps. 16:11.

Ten tweede. Het is een leven van een helder gezicht. *Daar kennen wij niet meer ten dele, maar kennen gelijk wij gekend zijn*, 1 Kor. 13:12. Nu zien wij donker in een spiegel; maar daar zullen wij zien van aangezicht tot aangezicht, 1 Kor. 13:12. *Wij zullen Hem zien, gelijk Hij is*, 1 Joh. 3:2. In het licht der heerlijkheid is geen duisternis; als de ziel eens binnentreedt in de landpalen der heerlijkheid, dan is haar verstand bevrijd van alle nevel, en wolken van onvolmaaktheden. Zij is verheven tot een hoger bereik, en vermogen, om de uitvloeiingen des lichts te ontvangen die gedurig zullen vloeien uit dat Fonteinlicht, Welke een ontoegankelijk Licht bewoont, 1 Tim. 6:6. Niet dat de ziel in staat zal wezen, om Gods Wezen zelf te zien. Want niemand heeft Hem gezien, noch kan Hem zien, 1 Tim. 1:16 Hij blijft steeds de onzienlijke God, en de gelovige blijft een eindig schepsel, en zo onvatbaar om het Wezen Gods te zien, hetwelk oneindig en onzichtbaar is. Maar zij zullen toegelaten worden tot Zijn nabijheid, en zodanige onmiddellijke openbaringen en stralende uitvloeiingen van de Fontein der heerlijkheid, dat het zal wezen als een zien van Hem, van aangezicht tot aangezicht. Een kennen van Hem, gelijk wij gekend zijn, in vergelijking met het geven hier verkregen is. Gewis, ons verstand hoe vathaar het ook mocht zijn, zal daar ten volle verzadigd worden, en dat is genoeg en kan ons voldoen.

Ten derde. De heerlijkheid is een wonderlijke krachtadig gedaante veranderende zaak. Want daar staat 1 Joh. 3:2, *wij zullen Hem gelijk zijn*, dat is, Jezus Christus gelijk (van Wie de Apostel daar spreekt) *want wij zullen Hem zien gelijk Hij is*. De ontdekking van God in dat land der heerlijkheid, zal ons hervormen en in de ziel die hemelse deugden inprenten, die ons Hem gelijk zullen maken. De stralen die van dat Voorwerp komen en door de ziel worden ontvangen, zullen haar voor zoveel zij vathaar is, het Voorwerp gelijk maken, een verheerlijkende kracht en werkzaamheid met zich voeren, en de ziel een afdruksel van de heerlijke mededeelbare deugden inprenten, op een klaarder, voller, meer hemelse en zichtbare wijze, en in een oneindig groter mate, dan hier, waar nochtans de heerlijkheid des Heeren, gezien als in een spiegel, de gelovige verandert naar hetzelfde Beeld, van heerlijkheid tot heerlijkheid,

als door des Heeren Geest. 2 Kor. 3:18. Dit is krachtadig werkende heerlijkheid, tevoorschijn tredende, vernieuwende heerlijkheid.

Ten vierde. De heerlijkheid vervult de wijde begeerten en brede bevatting der ziel, zodat de ziel, die in de heerlijkheid leeft, over geen gebrek kan klagen, maar vergenoegd is, Ps. 17:15. *Ik zal verzadigd worden met uw Beeld, als ik zal opwaken.* Dan zullen al de schuilhoeken van de wijd en breed uitgestrekte ziel verzadigd worden. Daar zal geen honger of dorst meer wezen naar wat ontbreekt. Want alles zal bezeten worden, wat de ziel kan begeren en dit te kennen geeft:

1. Dat al het goede, dat daar zal genoten worden, dadelijk en niet ingebeeld schijngoed zal zijn.

2. Dat het een recht bekwaam gepast goed zal zijn, anders kon het niet vergenoegen. Overvloed van water kan een vis vergenoegen, die daardoor in zijn element leeft, maar het kan een mens niet vergenoegen, als hij in een ander element leeft.

3. Dat daar geen schaarsheid zal wezen van dat voortreffelijk goed, maar een volheid, die aan alle begeerten der uitgebreide ziel zal beantwoorden, en zo de ziel zal vergenoegen.

4. Dat de ziel die volheid zal genieten en zich toe-eigenen opdat ze daarmee vergenoegd worde en al haar gebrek vervuld krijgje.

Ten vijfde. In de heerlijkheid wordt de gelovige tot een nadere gemeenschap met God toegelaten. Want daar worden zij binnengelaten, om voor de troon Gods te staan, Openb. 7:15. Daar zullen zij hem ten volle genieten als hun deel en dat gemeenschappelijk. Want zij staan daar als dienaars van staat, wachtende op de Persoon des Konings zelf. Daar zien zij Zijn aangezicht en leven, en zijn vrolijk in het licht van Zijn aangezicht nacht en dag. Zij zijn gemaakt tot pilaren in de tempel Gods en zij gaan er niet meer uit, Openb. 3:12. Deze heerlijkheid is hun huis en hun element. Zij kunnen niet leven buiten de heerlijkheid; zij kunnen geen adem halen buiten Zijn aangezicht. Hij woont onder hen, Hij die op de troon zit, Openb. 7:15. Daar is de hoogste tabernakel Gods bij de mensen, waarvan deze tabernakel in de strijdende kerk slechts een klein zinnebeeld is. Daar zal dat woord tenvolle waar gemaakt worden, hetwelk wij lezen in Openb. 21:3, *En ik hoorde een grote stem uit de hemel, zeggende: Ziet, de tabernakel Gods is bij de mensen; en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen zijn volk zijn, en God Zelf zal bij hen, en hun God zijn.* De gelovige ligt daar in de schoot Gods; daar, en daar alleen zal hij voor eeuwig wonen. Daar zullen zij Gods aangezicht zien, en Zijn Naam zal op hun voorhoofden zijn, Openb. 22:4.

Ten zesde. In de heerlijkheid zullen zij innige gemeenschap hebben met Jezus Christus, hun Hoofd, hun Man, hun Broeder, hun Heer en Koning. Daar zijn zij met Christus en genieten Hem. Filip. 1:23, 2 Kor. 5:8, en dat voor eeuwig en altoos, 1 Tim. 4:17. Hij woont bij hen en leidt hen. *Het Lam dat in het midden van de troon is zal ze weiden, en zal hen tot een Leidsman zijn,* Openb. 7:17. Zij zitten daar met Hem op Zijn troon, Openb. 3:21. Daar ontvangen zij de Morgenster, Openb. 2:28. Daar eten zij het verborgen Manna, Openb. 2:17. Hier verlangt de ziel nader tot Christus te komen; en zij klaagt, dat de wolken de stralen van Zijn liefde verhinderen. Maar daar zullen zij Hem zien tot voldoening. Want zij zullen altijd met de Heere zijn en het Lam volgen waar Het heengaat, Openb. 14:4. Daar zullen al de inwoners der heerlijkheid deel hebben aan de bruiloft des Lams, Openb. 19:7, 8.

Ten zevende: In de heerlijkheid zal al hun bezigheid zijn de Heere en het Lam te dienen, nacht en dag in Zijn tempel, Openb. 7:14 22:3, en zijn lof te zingen. Daar zullen zij hun harpen nemen, en zingen een nieuw Lied, zeggende: *Gij zijt waardig, want GIJ zijt geslacht, en hebt ons Gode gekocht met uw bloed, uit alle geslacht en taal, en volk en natie. En Gij hebt ons onzen Gode gemaakt tot Koningen en Priesters.* En wederom: *het Lam dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en de rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en ere, en heerlijkheid, en dankzegging.* En wederom: *Hem, die op den troon zit, en het Lam zij de dankzegging, en de ere, en de heerlijkheid, en de kracht in alle eeuwigheid,* Openb. 5:8, 9, 10, 12, 13. Daar worden zij toegelaten tot de eerwaardigste bediening dat te bedenken is, tot de uitnemendste dienst, in het hoogste Hof van de grote Koning, tot een werk zonder eind, en zonder moede te worden. Hun harpen zullen nooit ontstemd zijn, hun tongen nooit vermoeid en hun gezang zal nooit oud worden, maar het zal nieuw, vers en vermakelijk blijven, tot in al de eeuwen der eeuwigheid. Daar zullen ze roepen met luider stem, zeggende: *De zaligheid zij onzen God, die op de troon zit, en het Lam!* Openb. 7:9, 10. Dit is het gezang dergenen die staan voor de troon en voor het Lam, bekleed met lange witte klederen, hebbende palmtakken in hun handen. En zij zijn niet alleen in dit werk, zij hebben de engelen die met hen samenzingen, namelijk al de Engelen, die rondom de troon staan, zeggende: *Amen, de lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte zij onzen Gode in alle eeuwigheid, Amen,* Openb. 7:11, 12. O! welk een zoete rust is daar, en welk een blijdschap en vergenoeging is er in deze rusteloze en eeuwige oefening, de lof te zingen van Gode, en van het Lam! En het gevoelen der onuitsprekelijk grote gunstbewijzen, die zij ontvangen hebben, lofzeggend uit te roepen!

Ten achtste: In de heerlijkheid is de ziel verrukt en verkwikt door de gedurig nieuwe en verse stralen en uitgangen der liefde, vrije genade en gunst Gods, die voortvloeien uit die eeuwige Fontein van alle wellusten. Daar genieten de inwoners der heerlijkheid de volheid in de tegenwoordigheid Gods, en drinken van die lieflijkheden, die aan Zijn rechterhand zijn, eeuwig. Ps. 16:11. Zij zullen overvloedig verzadigd en dronken worden van de vettigheid van dat Hogerhuis, en gedrenkt worden uit de beken Zijner wellusten. Ps. 36:9. Het Lam zal hen leiden tot de levende Fontein der wateren, Openb. 7:17. Daar hebben zij waarlijk die vette maaltijd, een maaltijd van reine wijn, van vet vol merg, van reine wijnen die gezuiverd zijn. Want de dood zal verslonden zijn tot overwinning, en de Heere zal de tranen van alle aangezichten afwissen. Jes. 25:6, 8.

O, gij die deze heerlijkheid verwacht, laat mij hier u enige plichten in herinnering brengen.

1. Wees verwonderd over deze wonderlijke vernedering van liefde en vrije genade in God, die u tot zulk een staat van heerlijkheid heeft verordineerd. U, die zowel als andere erfgenamen der hel waart, en uw recht op de heerlijkheid en zaligheid evenzeer verbeurd hadt, als zij die nooit zullen eten van de vrucht van die Boom die in het midden van het Paradijs Gods is, noch van die maaltijd in de heerlijkheid. Verwondert u, zeg ik, over deze Zijn vrije liefde, en begint uw hemels en heerlijk werk hier.

2. Houd het geloof in deze heerlijkheid vers in uw zielen en laat uw gedrag betuigen voor allen, die er opletten, dat u gelooft, in de toekomstige heerlijkheid, waarvan u in verwachting bent.
 3. Verzekert u van deze erfenis der heerlijkheid, door het geloof in Christus, en houdt uw deelgenootschap klaar. Erkent het Lam en Zijn zaak hier beneden, opdat u bij het Lam voor eeuwig mag wonen.
 4. Denk hier aan, en maakt u hiervoor gereed, en geeft uzelf aan Hem over, die u zal bekwaam maken om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht. Kol. 1:12.
 5. Heilig uw genegenheden en zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is ter rechterhand Gods, Kol. 3:1, en niet de dingen, die op aarde zijn. Hoe zal het anders blijken dat u erfgenamen der heerlijkheid bent? Is er zulk een heerlijke erfenis voor u daarboven, en zijn uw harten en genegenheden hier beneden? O, hoe onbetamelijk is dat! Hebt u hoop en verwachting op een kroon en gaan uw genegenheden uit naar een strovis?
 6. Behartig hetgeen geschreven staat Filip. 3:20, *Laat uw wandel in de hemel zijn.* Leeft als burgers der heerlijkheid, als hebbende al uw kapitaal en handel daar.
 7. Begeert en verlangt daar te zijn met Christelijke onderwerping. *Ik begeer*, zegt de Apostel, Filip. 1:23, *ontbonden te zijn, en met Christus te zijn.*
 8. Treedt voorwaarts en neem reeds vooraf bezit van dit leven der heerlijkheid, door uzelf over te geven om Hem te dienen, door Hem te genieten door het geloof en door uzelf op te dragen, om door Hem bestuurd en gevormd te worden naar Zijn wil.
9. Laat het geloof hierin u troosten en ondersteunen:
1. Tegen armoede en gebrek hier beneden, want de heerlijkheid komt, die alles zal vergoeden.
 2. Tegen lasteringen, schande en smaad in de wereld. Want de kroon der heerlijkheid zal dat gebrek vergoeden, en het kleed der heerlijkheid zal dat bedekken.
 3. Tegen uitwendige zwaarigheid en vervolging, omdat u voor Christus en Zijn zaak staat. Want dat zal alles niets schijnen, wanneer de palmtakken in uw handen zijn, en het triomferende gezang van uw lippen vloeit.
 4. Tegen de zonde en een levend lichaam des doods. Want de heerlijkheid komt, die daaraan een einde zal maken. De zonde zal daar niet inkomen; de zonde kan in dat element der heerlijkheid geen adem halen.
 5. Tegen de Satan en de verzoeking. Want in de heerlijkheid zult gij daarmee niet meer gekweld worden; die pijlen zullen daar niet zijn.
 6. Dit moest u troosten tegen uw verre zijn van God, en tegen het verbergen van Zijn aangezicht. Want in de heerlijkheid zult u Zijn aangezicht eeuwig zien, zonder dat er enige wolk zal tussenbeide komen.
 7. Dit moet u troosten tegen vermoeidheid en bezwijken in de plichten. Want de heerlijkheid zal u sterken tot het werk der heerlijkheid.
 8. Laat u dit troosten tegen de zwakheid der genade, inzonderheid van de liefde, die in de heerlijkheid volmaakt zal zijn. Want de liefde zal daar alles zijn; geloof en hoop zullen afscheid van de gelovigen nemen, daar zij hun werk hebben afgedaan.

Het tweede dat wij in dezen tekst hebben op te merken, is: *de hoop dezer heerlijkheid.*

Dit geeft ons aanleiding om van twee dingen te spreken, het eerste wordt voorop gesteld; het tweede wordt duidelijk voorgehouden.

A. Het eerste, dat voorop gesteld wordt, is dit, *dat hoewel de gelovigen recht hebben op de grote dingen, uit kracht van Gods belofte in het genadeverbond, en de verdienste van Jezus Christus de Borg, zij evenwel hier geen bezit hebben van hetgeen verworven en beloofd is.*

Zij wachten, en moeten leven als wachtenden. “En niet alleen zij, maar ook wij zelve, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelf zuchten in onszelf, verwachtende de aanneming tot kinderen, de verlossing onzes lichaams. Want wij zijn in hope zalig geworden; de hoop nu, die gezien wordt, is geen hoop. Want hetgeen iemand ziet, waarom zal hij het ook hopen? Maar indien wij hopen hetgeen wij niet zien, zo verwachten wij het met lijdzaamheid,” zegt de apostel, Rom. 8:23, 24, 25. De heerlijkheid is voor hen verworven tot een dure prijs, namelijk Jezus’ bloed, en zij is hun beloofd door de getrouw God, Die niet liegen kan. Nochtans terwijl zij hier zijn, hoewel zij nu en dan, wanneer de Heere het goed vindt, enige voorsmaak van dat leven der heerlijkheid krijgen, en hoewel zij het onderpand der erfenis hebben, - de Heilige Geest der belofte, Die hen verzegelt, zo moeten zij toch wachten op de verkregen bezitting, Ef. 1:18, 14. Al wat zij hier ontvangen, is maar een handgift van hetgeen komt, en in de beloften is opgesloten, en waarnaar zij in geloof en hoop moeten uitzien. Zij wachten hier op de heerlijkheid, en leven in de hoop en in de verwachting van hetgeen toekomstig is. Nu blijft het geloof en de hoop, 1 Kor. 13:13.

De Heere vindt het goed, dat het zo zal zijn, om wijze en gewichtige redenen; wij zullen er enige weinige aantonen, die ons in dezen kunnen voldoen.

1e Reden: Opdat Hij de eer van Zijn waarheid, getrouwheid en waarachtigheid mocht ontvangen. Wanneer gezien wordt, dat degenen die geen dwazen zijn, nochtans enkel op Gods Woord kunnen betrouwen, daarvan afhangen, hun zielen in lijdzaamheid bezitten en leven in de hoop, ja zich ook verblijden in de hoop der heerlijkheid Gods, Rom. 5:2, al hebben zij weinig of niets in handen.

2e Reden: Opdat daardoor onderscheiden genadegaven van Gods Geest in hen mochten geoefend worden, namelijk, het geloof, de lijdzaamheid, de hoop, het verlangen, enz. van welke de gelovige geen gebruik zal maken, wanneer hij de heerlijkheid eens in ‘t bezit heeft. *De hoop die gezien wordt, is geen hoop*, dat is, daar is geen plaats meer voor de hoop, als de gehoopte zaak gezien en bezeten wordt; en waar de hoop geoefend wordt, daar is ook een geduldig wachten; en deze alle stellen het geloof voorop, als de grond waarop zij rusten. Nu is hier de enige tijd, waarin deze vruchten groeien. Als de gehoopte erfenis bezeten wordt, zullen deze bloemen niet meer groeien in de hof der ziel. Nu moeten wij leven door geloof, en niet door gevoel, 2 Kor. 5:7. Nu ook zuchten zij, verlangende met hun huis, dat uit de hemel is, overkleed te worden, namelijk, terwijl zij in deze tabernakel zijn, 2 Kor. 5:1, 2, 4. *Nu blijft geloof, hoop en liefde.* 1 Kor. 13:13.

3e Reden: Opdat zij mochten gekweekt, en bekwaam gemaakt worden voor de heerlijkheid, om. deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht, Kol. 1:12. De heerlijkheid is geen laag leven, en de zondaars zullen in dat element geen adem halen. Zij moeten gewassen, van gedaante veranderd en bereid zijn, eer zij daar komen. De ruwe stenen uit de natuurlijke grond gehouwen, moeten effen en glad gemaakt worden, eer zij geschikte bouwstoffen worden voor die heerlijke tempel daar Boven. Hier moeten de erfwachters der heerlijkheid, door het oefenen van geloof, hoop, lijdzaamheid en verlangen, versierd en bekwaam gemaakt worden tot deze heerlijke woning. De jongelingen, die staan moesten voor het aangezicht van de koning van Babel, moesten gevoed en opgekweekt worden met bijzondere spijs en drank, drie jaren lang, Da 1:35. Hoeveel te meer moeten dan de erfgenamen der heerlijkheid opgevoed worden, opdat ze bekwaam mogen zijn, om te staan in de tegenwoordigheid van de grote Koning der heerlijkheid tot in eeuwigheid!

4e Reden: Opdat hun de heerlijkheid daardoor des te zoeter en des te meer welkom mocht zijn, als zij die verkrijgen; een lang verwachte kroon is dubbel welkom, als men die ontvangt,

5e Reden: Opdat de Heere daardoor gelegenheid krijgt om de heerlijkheid Zijner kracht, waarheid en getrouwheid te vertonen, door hen eindelijk in het bezit van de beloofde erfenis te stellen, na weinig jaren geduldig wachten. Niettegenstaande de menigte zwarigheden, die in de weg lagen, de menigte zwakheden van hun eigen hart, de menigvuldige ontmoedigen van binnen en van buiten, waarmede zij te strijden hadden.

6e Reden: Opdat de goddelozen, in wier midden zij leven, des te meer zonder verschoning zouden zijn, als ze zeggen, óf dat er geen God, óf dat Hij niet te geloven is, óf dat de heerlijkheid en gelukzaligheid maar een enkel droombeeld is, als zij zien, dat de gelovigen onder hen, steunen op het getrouwe Woord Gods, en zich troosten met de hoop der heerlijkheid, die geopenbaard zal worden. En dat temidden van lasteringen, smaadheden, vervolgingen, armoede en moeiten, en dat ze hun hoop op die erfenis niet willen prijs geven, noch om al het voordeel of vermaak der wereld iets willen doen, hetwelk die hoop zou kunnen krenken.

1^e nuttigheid.

Tot degenen, die nu en dan enigen voorsmaak van dit edele leven der heerlijkheid ontvangen, die soms toegelaten worden tot des Konings wijnhuis, gekust worden met de kussen Zijns monds en eten van Zijn appelen, en zo gebracht worden tot in de voorstad van de hemel, wil ik deze dingen zeggen:

1. Denk niet, dat dát leven altijd duren zal. U mag nu en dan meer dan gewone lekkernijen en enige feestdagen van *gevoel* hebben; maar weet, dat uw leven hier door geloof en hoop is en niet door gevoel. Indien het God belieft, u uit Zijn overvloeiende goedheid tot Zijn eigen eer, als op zijn knieën als te troetelen, en meer dan gewoonlijk te onthalen, schat het hoog, wordt er niet trots door, en denkt niet, dat dit uw schoon onthaal zal zijn, zolang u hier leeft. Denk niet, dat er niet een lage eb zal zijn, na zulk een springvloed, en dat die tafel niet weer weggenomen zal worden. Maar bereid u voor op uw gewone deel en gedenk, dat uw leven hier een leven van *hoop* is, gegrond op *geloof*.

2. Wat u ook van deze verkwikkingen ontvangt, laat het u maar handgift zijn; en gedraagt u steeds, als die de heerlijkheid verwacht. Zie uit naar hetgeen toekomend is. Laat uw begeerten te meer opgroeien tot de volle oogst, omdat de eerstelingen zó zijn. Wees niet tevreden met hetgeen u daarvan ontvangt, alsof dát uw deel is, uw heerlijkheid hebt u hier niet in handen, maar in hoop.

2^e nuttigheid.

Door hen, die totaal vreemdelingen zijn van deze gevoelige voorsmaak. Laat hen niet kleinmoedig worden; maar:

1. Wees tevreden, al houdt God u leeg van deze uitlatingen van bijzondere gunst. Al handelt Hij niet met u gelijk Hij handelt met sommigen. Bedenk, dat uw dagelijks leven een leven is van hoop.
2. Gebruikt deze hoop, welke uw leven is, tot uw beste voordeel; oefent uw geloof en verblijdt u in de hoop der heerlijkheid Gods. Aldus zult gij Hem verheerlijken, die u geroepen heeft tot de hoop van Zijn koninkrijk, wetende dat gij zalig geworden zijt in hoop, Rom. 8:24. en dat er een hoop voor u weggelegd is in de hemelen; Kol. 1:5. Leeft als de zodanigen, die wedergeboren zijn tot een levende hoop. 1 Petrus 1:5.

3^e nuttigheid.

Op grond hiervan wil ik alle vromen die tot deze hoop geroepen zijn raden, dat ze zich zó in de wereld mochten gedragen, dat hoe weinig zij ook in de buit hebben, zij evenwel veel hebben in hoop. Kooplieden wedijveren met de besten, en maken een vertoning alsof zij veel geld in kas hadden, omdat ze een rijk inkomen verwachten van een grote scheepslading. Hoeveel te meer moesten de gelovigen zich vorstelijk en edelmoedig gedragen, omdat ze veel hebben in de hoop, hoe leeg hun kas ook voor het tegenwoordige moge zijn, aangezien de rijkdom der heerlijkheid ver verheven is boven de rijkdom dezer wereld, en daar is nergens zulk een zekerheid, als hier. O, gedraagt u dan in alles, hoedanig ook Gods beschikkingen over u zijn, gelijk het hun betaamt, die de heerlijkheid verwachten! Laat deze hoop uw hart ondersteunen onder alle kleinmoedigheden. Laat geen toeval, geen verlies, geen kruis enige verandering in uw hoop maken, zodat gij u onbetamelijk zou gedragen, als hen die een dergelijk voorgestelde hoop niet hebben, aangezien niets van deze dingen tussen u en uw gehoopte zaligheid kan komen, of u ellendig kan maken.

4^e nuttigheid.

Tot hen die nog vreemdelingen zijn van deze hoop wilde ik deze dingen zeggen:

1. Denk meer aan het leven der Godzaligen dan u doet. Want, wat zij hier ook hebben of missen, zij hebben een kroon, en een zekere erfenis, en een leven der heerlijkheid te wachten, en zij hebben een welgegronde hoop daarop. Zodat hun leven, hoewel met al de uitwendige ellende, die men zich kan verbeelden, vergezeld, te stellen is boven het uwe.
2. Begeert en verlangt onder hen te zijn. Want al wat zij soms hier genieten, hoewel het zodanig is, dat het de goddelozen, zolang zij zo blijven, nooit bij ervaring zullen verstaan, is niets tegen hetgeen toekomend is, en op hoop waarvan hun vergund is te leven, voor hen gezaaid licht en leven, en blijdschap in alles; en zij hebben de zekere en welgegronde hoop daarop.
3. Oordeel, wie de dwazen zijn, u of de gelovigen! U verliest om een weinig verroestend goud, wormstekige vermaken, en veel ingebeelde eer, deze rijke prijs, en u leeft hier zonder hoop; maar zij, door een zekere majestueuze

edelmoedigheid en koninklijke zin, - uw halve penning van vluchtige ijdelheden geringschattende, - zien uit naar een eeuwige onverderfelijke en onverwelkelijke erfenis, naar een kroon der heerlijkheid. Zij willen hun hoop der heerlijkheid niet laten varen voor al het vermaak dat der mensen kunst probeert te scheppen uit de vermaken, voordelen, en eer van dit korte ogenblik tijd.

4. Ziehier, en wees overtuigd van de waarheid van het christendom, want voorzeker, het moet geen droom, geen ongegronde inbeelding zijn, die de gelovigen doet verlaten hetgeen hij voor uw deel kiest, en waarin gij uw vermaak stelt, en die hun liever schande, oneer, armoede, vervolging, de dood, en het vuur doet ondergaan, dan dat zij zouden doen hetgeen hen zou afsnijden van de hoop, op hetgeen zij verwachten. Zij zijn mensen gelijk anderen, van nature even wijs en zorgdragend voor hun leven en welvaart als anderen, en nochtans zijn ze zeer gewillig om voor de hoop, die hun voorgesteld is, aan die alle de rug toekeren. Zij zijn evenmin verrukt van zinnen en krank van hersenen, als anderen en nochtans zal zelfs de hoop en verwachting op deze heerlijkheid die beloofd is, hun geest ondersteunen en oprichten onder lasten, die twintig goddelozen zouden verpletteren, en hun doen zingen in het midden van het vuur, als gekroonde personen, zittende op hun stoel der ere, hebbende alleen de hoop der heerlijkheid in handen.

De hoop der gelovigen is een wezenlijke zaak

B. Hetgeen hier nu klaar voorgesteld wordt door deze hoop der heerlijkheid, is, dat er onder de gelovigen is zulk een wezenlijke zaak, namelijk, *de hoop der heerlijkheid*. Het is waar, de onrechtvaardigen hebben een hoop, maar zij zal vergaan. Pred. 11:7. Als zij sterven, sterft hun hoop en verwachting en vergaat met haar, omdat zij was op de dingen hier beneden, en deze alle vergaan. Of indien op de dingen die Boven zijn, was zij niet wel gegrond, en daarom is hun hoop als de uitblazing der ziel, Job 11:20. Zo heeft de huichelaar een hoop, maar het is ook een vergaande hoop, Job 8:13, 14, hun vertrouwen is gelijk een spinnenweb; het zal ras neergeveld zijn. *Wat is de verwachting des huichelaars, als hij gierig zal geweest zijn, wanneer God zijn ziel zal uittrekken?* Job 27:8.

Maar de hoop der gelovigen is een wezenlijke zaak, hetwelk uit het volgende blijkt:

Vooreerst. Zij is gegrondvest op wezenlijke en edele gronden, namelijk:

1. De belofte en eed Gods, Hebr. 6:17, 18, 19. "Waarin God, willende de erfgenamen der beloftenis overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid zijns raads, is met een eed daartussen gekomen, opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is dat God liege, een sterke vertroosting zouden hebben, wij die de toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden", enz.
2. De macht Gods; deze deed Abraham hopen tegen hoop Rom. 4:17, 18, 21. Hij geloofde God, die de doden levend maakt, en roept de dingen die niet zijn, alsof zij waren; en hij was ten volle verzekerd, dat hetgeen God beloofd had, Hij ook machtig was te volbrengen; zo Heb 11:18, Hij overlegde dat God machtig was, Izak ook uit de doden te verwekken.

3. De dadelijke en gevoelde ondervindingen van Gods goedheid, Rom. 5:3, 4, Gelijk de verdrukking lijdzaamheid werkt, en de lijdzaamheid bevinding, zo werkt de bevinding hoop; zie ook Klaagl. 3:21.
4. De opstanding van Christus, als een openbaar Persoon, hebbende tenvolle aan de gerechtigheid voldaan, en een plechtige vrijspraak ontvangen, 1 Petrus 1:8. *Zij zijn wedergeboren tot een levende hoop, door de opstanding van Jezus Christus uit de doden.*
5. Christus' inwonen in hen, zoals hier in de tekst wordt gezegd, hetwelk geen inbeelden is, gelijk wij zullen aantonen.

Ten tweede. De hoop der gelovigen is een dadelijk werk van Gods Geest in de ziel; daarom wordt Hij genoemd *de God der hoop*, Rom. 15:13. Zij zijn overvloedig in de hoop door de kracht des Heiligen Geestes. Het is God, die ons wedergeboren heeft tot deze levende hoop. 1 Petrus 1:3 en Hij is het, die dezelve geeft, 2 Thess. 2:16.

Ten derde. Het is een hoop, die door een dadelijk werk der genade in de ziel wordt voortgezet. God geeft goede hoop door genade, 2 Thess. 2:16.

Ten vierde. De hoop heeft een dadelijk voorwerp, want de hemel is het voorwerp van hun hoop, Kol. 1:5, *de hoop, die voor u weggelegd is in de hemelen*. Dit is de hoop van hun roeping, Ef. 1:18 Ef. 4:3. Christus is hun Hoop. De Heere Jezus Christus onze Hoop, 1 Tim. 1:1. God is hun Hoop en Vertrouwen, Jer. 17:7. De psalmist zeide Ps. 71:5, *Gij zijt mijn verwachting, Heere, mijn vertrouwen van mijn jeugd aan*. "De Heere zal de Hoop en Toevlucht zijns volks zijn", zei Joël, hoofdstuk 3 vs. 16. En wat kan er meer begeerd worden, om de hoop een wezenlijke zaak te maken? Wat is al het voordeel van het rijkste inkomen der wereld in vergelijking hiermee? En nochtans die onzekere zaak baart een hoop, die de koopman, welke het daarop waagt, inwendig zal doen zingen, en vrolijk doen zijn in die hoop. Hier is een hoop des eeuwigens levens, welke God, die niet liegen kan, beloofd heeft, Titus 1:2.

Ten vijfde. Het is een hoop van dadelijk gebruik en voordeel voor de gelovige. Het is een edel wapentuig om het hoofd te bewaren; daarom wordt zij genoemd en vergeleken bij een helm, Ef. 6:7, 1 Thess. 5:8. Zij bewaart het hoofd vrij van alle slagen der tegenpartijders, en zij houdt het hoofd op, zodat het onder de verzoeken, ontmoedigingen en wederwaardigheden niet verzinke. Daarom wordt ze vergeleken met een anker, Hebr. 6:18, 19, de ziel vasthoudende in de dag van storm, zodat een gelovige vele en grote stormen en aanvallen kan doorstaan, als de Satan hem aanvalt met zijn verzoeken, gelijk golven van een woedende zee en slingeren van een onstuimige wind, om de mens tot wanhoop te brengen en hem zijn handgreep van Christus en zijn verwachting van de kroon te doen missen.

Ten zesde: Die hoop heeft vele dadelijke en edele werkingen op de ziel, en moet derhalve een wezenlijke zaak zijn. Want:

1. Ten eerste. Die hoop is een fontein van gedurige vertroosting; daarom horen wij van de roem der hoop, Heb 3:6. En de gelovigen moeten zich verblijden in de hoop, Rom. 12:12. De hoop geeft stof van gezang in de droevigste dagen, daarom zegt de apostel, Rom. 5:2. Wij roemen in de hoop der heerlijkheid Gods, zelfs in verdrukkingen, vs. 3, want de zaak die zij hopen, is zeker. De hoop der rechtvaardigen is blijdschap, Pred. 10:28. Want zij is niet gelijk de verwachting der goddelozen, die vergaan zal; ziet hetzelfde vers.

2. Ten andere. De hoop is een zaak, die het hart verlevendigt, en de ziel aanmoedigt. Want als de ziel gereed is, om door moedeloosheid neer te zinken, geen waarschijnlijkheid ziende van de vervulling der grote beloofde zaken, en zij vervuld is met vreze om af te vallen en de prijs te missen, zo zal de hoop het hoofd boven houden, en een zinkende ziel opwekken. Want het is een levende en verlevendigende zaak; daarom wordt ze genoemd een levende hoop, 1 Petrus 1:3.
3. Ten derde. Die hoop is een middel tot zaligheid: daarom wordt gezegd dat wij in hoop zalig geworden zijn, Rom. 8:24, Geloof en hoop, dit edele paar geleiders verlaat de gelovige nooit, totdat zij hem binnen de haven der heerlijkheid voeren.
4. Ten vierde. De hoop vervrolijkt en vertroost de ziel onder al haar tegenwoordig verlies, gebrek, verdriet en wederwaardigheid. Wat troostte en ondersteunde Abrahams hart toen hij een inwoner was in het land der belofte, als in een vreemd land, en in tabernakelen woonde met Izak en Jacob, mede-erfgenamen der zelfde belofte, dan deze hoop? Want daar staat bij Hebr. 11:9, 10. Hij verwachtte de stad, die fundamenten heeft, welker Bouwmeester en Kunstenaar God is.
5. Ten vijfde. Die hoop stelt de ziel in staat, om zich bekwaam en bereid te maken, tot de hemelse woning, door te staan en te trachten naar heiligheid, en door te strijden tegen al wat onbetamelijk is voor een die de heerlijkheid verwacht; hierdoor is zij van een reinigende natuur. *Hij die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich zelf, gelijk Hij rein is*, 1 Joh. 2:3.
6. Ten zesde. Deze hoop zet de ziel terneer, maakt haar gerust en wel tevreden, als zij ontrust en ontsteld is door de stoute verachting der vijanden, die haar smadelijk haar vertrouwen op God tegemoet voeren, Ps. 42:4, 11. En door de droeve blijken van een toornig God, die zijn watergoten uitgiet, op welker gedruis de afgrond roept tot de afgrond, doende alle Zijn golven en baren over haar heengaan, vs. 8, schijnende haar te verstoten, Ps. 43:2. Want terwijl David onder zulke beproevingen verkeerde, was het enige dat zijn hart ondersteunde de hoop. Daarom is het troostwoord in dat droeve lied, dat hij telkens en telkens weer zijn ziel opwekt, op God te hopen, en zijn ziel beschuldigt van onredelijkheid, door neerslachtig en ontrust te zijn, aangezien de hoop niet weg was, zeggende: *Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en wat zijt gij onrustig in mij? Hoop op God, want ik zal Hem nog loven*, enz. Zo zien wij, dat de hoop de neergebogen en verontruste ziel zal opheffen.
7. Ten zevende: Deze hoop, de ziel bevrijdende van angst en vrees, ontnemt haar alle bekommering zodat ze zingt, hoewel verterende in het graf; zelfs het stof van de begraven gelovige, en zijn vlees of lichaam woont zeker in hoop, in de duistere en koude kamers des doods, Ps. 16:9, Hand. 2:31. *Gij zult vertrouwen* (zei Zofar, Job 11:18) *omdat er verwachting zal zijn*. Hierdoor is het, dat de van rechtvaardigen gezegd wordt, *dat ze vertrouwen in hun dood*, Spreuk. 14:32. Wanneer hun staat voor de goddelozen aller wanhopigst en ongeneeslijk schijnt, nochtans hebben zij ook dan hoop, als de dood, de koning der verschrikking met hen worstelt, en hen in het stof begraaft, dan heffen zij hun hoofden op in hoop.
8. Ten achtste: De hoop geeft vertrouwen en ware christelijke kloekmoedigheid, om de verzoeking in het aangezicht te zien. De hoop maakt niet beschaamd, Rom. 5:5. Daar is hier in deze woorden geen spreekwijze van vermindering. Want de zin is, dat de hoop groot vertrouwen en vrijmoedigheid geeft en waarom? Immers die verwachting des armen zal niet vergaan tot in eeuwigheid,

Ps. 9:18, noch afgesneden worden, Pred. 24:14. Daar zal een vergelding zijn. Davids gebed: Ps. 119:116, *Laat mij niet beschaamd, worden over mijn hoop, zal verhoord en gegeven worden.*

9. Ten negende: De hoop maakt de ziel stil, gerust en lijdzaam onder alle verdrukkingen; daarom gewaagt Paulus van de verdraagzaamheid der hoop van de Thessalonicensen, 1 Thess. 1:3, als een grond van zijn dankzegging voor hen.

Maar men zal vragen, *of alle ware Christenen deze hoop hebben?*

Ik antwoord: Ja, in de een of andere trap, want *zij zijn allen wedergeboren tot deze levendige hoop*, 1 Petrus 1:3. En hun geloof en hoop moet op God zijn, 1 Petrus 1:21. Maar allen hebben die hoop niet in dezelfde maat en trap. Want:

Ten eerste. Sommigen komen tot volle verzekerdheid der hoop, Hebr. 6:11, die alle wolken verdrijft, en de ziel stelt boven alle twijfelingen en dobberingen omtrent deze zaak. Dit is niet algemeen, maar zeldzaam.

Ten tweede. Sommigen komen tot een redelijke hoop, gegrond op het geloof, als zij door de lijdzaamheid en de vertroosting der Schriften hoop hebben, Rom. 15:4, hun consciëntie hun mede getuigenis gevende, dat ze hun toevlucht genomen hebben, om de voorgestelde hoop vast te houden, Hebr. 6:18. Zij geloven dat Gods Woord zeker en onveranderlijk is, Hij kan zichzelf niet verloochenen. Op dezen grond is het, hoewel zij geen voorsmaak of gevoelige bevatting van vreugde hebben, dat ze een gevestigde hoop hebben, die hen heeft ondersteund onder alle ontmoedigen.

Ten derde. Sommigen, die licht zo ver niet komen, wachten nochtans aan de posten van zijn deur. Als zij niet meer kunnen doen, dan zullen zij uitzien naar de Heere, en wachten op de God huns heils, Micha 7:6. Zij weten en zijn verzekerd, dat de zaligheid nergens anders te verkrijgen is, en zij willen die nergens elders zoeken. Hij alleen moet de God hunner zaligheid zijn, en daarom willen zij op Hem wachten, naar Hem uitzien en zich eindelijk het goede beloven; Mijn God zal mij horen. Zij zullen wachten op de Heere, die zijn aangezicht verbergt, en zullen naar Hem uitzien, Jes. 8:17, gedenkende aan dat woord, Jes. 45:22, *Wendt u tot Mij, - of zie naar Mij, - en wordt behouden, gij einden der aarde.* Al durven zij niet zeggen, dat zij zijn gekomen tot die levende hoop, nochtans wetende, dat zij aan de rechte deur zijn. Daarom willen zij het niet opgeven maar kiezen tot hun laatsten adem toe uit te zien, tot over de dorpel van Gods poort. *Kom ik dan om, zo komen zij om.* Hier is hoop, bewarende voor wanhoop en om de zaak als ten enenmale hopeloos op te geven, en te zeggen met die goddelozen koning: *dit kwaad is van de Heere, wat zou ik langer hopen?* 2 Kon. 6:33.

Ten vierde. Sommigen kunnen door verzoeking en door duistere wolken, die hen omringen, besluiten, dat ze zijn uitgeworpen, en zeggen in hun haast en ontsteltenis, dat ze van God verstoten en verworpen zijn, en zo ronduit zeggen, dat er geen hoop is, dat hun hoop vergaan is van de Heere, Klaagl. 3:18, Jes. 40:27, Ezech. 37:8. Dat zij zijn afgesneden, Ps. 31:22, dat alle mensen leugenaars zijn, Ps. 116:10, 11. Ze zeggen met Job 17:15, 19:10, *Waar is nu mijn verwachting? Hij heeft mijn verwachting als een boom weggerukt.* Niettegenstaande dit alles willen zij van hun aandeel aan Christus en aan de hemel niet afzien noch het verkopen. Zij zullen het hoog schatten, dat zij nog zolang uit de hel gehouden worden, en dat God hun de ene dag en morgen

na de ander goedertierenheid bewijst. Dit nemen zij ter harte, en daarom zullen zij hopen, Klaagl. 3:21.

1ste nuttigheid

De nuttigheid hiervan is, nademaal er een zo edele genade is, die zo nodig en nuttig is, hebben wij nodig te zien of wij dezelve hebben of niet. Velen zijn er, die menen, dat zij een ware en levende hoop hebben. Helaas, het is maar een gemaakte hoop. Zij sterven met een leugen in hun rechterhand. Weer anderen hebben deze hoop in hun ziel, en hebben evenwel achterdocht, dat alles verkeerd is, en zij roepen uit, dat hun sterkte en hoop van de Heere vergaan is. Wij zullen derhalve een woord tot beide spreken.

En ten eerst, wilde ik hun, die menen, dat zij deze hoop hebben, en die missen, de navolgende waarheden te overdenken geven.

Eerst. Allen hebben geen ware en levende hoop, die zeggen, dat zij die hebben; daar is een geslacht, dat waarlijk zonder hoop is, Ef. 2:12, en nochtans zich inbeeldt, dat het een zekere en welgegronde hoop heeft, de hoop van velen zal met hen vergaan, Pred. 11:7, Job 18:13, 14 Deze valse en kwalijk gegronde hoop zal de arme mens, die ze heeft, niet behouden. *Wat is de verwachting des huichelaars, (zegt Job hoofdstuk 27:8.) wanneer hij gierig zal geweest zijn, wanneer God zijn ziel zal uittrekken?*

Ten tweede. Het moet noodzakelijk een droevig en beklagenswaardig gemis dezer verwachting zijn, welke velen zullen ondervinden, als hun hoop hen zal begeven, en hun zal ontzinken, en bevonden worden als een gebroken rietstok van Egypte. Wat is er droeviger, dan met het gewicht zijner ziel te leunen op een verrot riet, en zich in te beelden, dat men, wanneer men sterft, zal aanlanden in de heerlijkheid, terwijl intussen zij en hun hoop, heide naar de afgrond gaan? Ja, hoe zal hun vorige hoop hun ellende verzwaren, en hun staat beklagenswaardiger maken, dan wanneer zij nooit zulk een hoop gehad hadden!

Ten derde. Zal dit bedrog niet veel beschaming veroorzaken? Zal het met hen niet gaan, gelijk met de reizigers van Theman, en de wandelaars van Scheba, zodat ze beschaamd en schaamrood zullen zijn omdat ze gehoopt hadden? Job 6:20, 21. Velen gaan nu voor grote christenen door, en hebben een hoop, die zij niet willen missen. Maar hun aangezichten zullen bedekt worden met schaamte, als zij zullen zien, dat hun hoop slechts een ijdele droom geweest is.

Ten vierde. Is het ook niet een schrikkelijke plaag en oordeel zo zeer met blindheid geslagen te zijn, dat men niet weet, waar men is, maar droomt en zich inbeeldt, dat men op een zekeren en effen grond gaat, terwijl men door een ijdele waan opgeblazen, aan de rand der afgronden wandelt, en niet weet, of de volgende stap het eeuwig verderf zal zijn? Hoe beklagenswaardig is het dat het volk zich voedt met as, en door een bedrieglijk hart ter zijde afgeleid wordt, zodat men zijn ziel niet kan redden, noch zeggen: *is er niet een leugen in mijn rechterhand?* Jes. 44:20.

Ten vijfde. Indien het missen van onze hoop een zaak van gering belang ware, het zou niet zo zeer te beklagen zijn, maar voor eeuwig ontbloot en verstoken te zijn van de hemel, van de heerlijkheid, van de eeuwige gelukzaligheid, van de gemeenschap met God, o hoe schrikkelijk moet dat zijn! Hoe kan zulk een verlies als dit vergoed

worden? Wat kan een mens geven tot lossing zijner ziel? wat kan men zich inbeelden, om dit verlies hersteld te krijgen?

Ten zesde. Indien dit éne verlies ooit kon hersteld worden, het ware minder te beklagen. Maar wanneer dit éne verlies, en dit gemis nooit tot in alle eeuwigheid weer vergoed zal kunnen worden. Welk een vreselijke zaak is het dan, hier te rusten op een valse hoop, als de mens en zijn hoop samen de geest geven, wanneer zal hij wederkeren, om te verbeteren wat verkeerd is geweest?

O zou dan niet iedere ziel moeten bedenken, dat het haar belang is, te beproeven, op welken grond haar hoop steunt?

m nu uit hun zelfbedrog te helpen, die menen dat ze de rechte hoop hebben, terwijl zij er vreemd van zijn, en om ook hen te helpen, die niet overtuigd kunnen worden, dat de hoop, die zij hebben, recht is, zo zal ik kort enige merktekenen daarvan voorstellen, waardoor de een en de ander zich zal kunnen beproeven.

1e Merkteken. Een iegelijk beproeve, hoe hij aan zijn hoop gekomen is. Een hoop die met ons geboren is, en die wij met ons in de wereld gebracht hebben; waarvan wij anders niet weten hoe wij er aan gekomen zijn, kan geen hoop wezen van de rechte soort. Want geen genade groeit van nature in onze hof; ware hoop is een vrucht des Geestes. *Wij verwachten door de Geest uit het geloof de hoop der rechtvaardigheid*, Gal. 6:5 Daar is geen overvloeien in de hoop, dan door de kracht des Heiligen Geestes, Rom. 15:13, De kracht der natuur, noch de kracht der opvoeding zal hier helpen; onze Heere Jezus zelf, en God onze Vader moet ons goede hoop geven door genade 2 Thess. 2:16. Deze hoop vloeit uit geen natuurlijke bron. Zij is van Goddelijke oorsprong.

2e Merkteken. De ware en levende hoop is gegrond op Christus' gerechtigheid en opstanding. Daarom heet het een verwachten van de hoop der rechtvaardigheid, Gal. 5:5, of een wachten op hetgeen gehoopt word door de gerechtigheid van Christus; zodat de hoop der heerlijkheid hierop gegrond is. *Wij zijn wedergeboren tot een levende hoop voor de opstanding van Jezus Christus uit de doden*. 1 Petrus 1:3, zodat de hoop, die niet op Christus gegrond is, die niet gebouwd is op Zijn dood en opstanding, en op zijn toegerekende gerechtigheid, maar op iets binnen in ons, hoe voortreffelijk en uitmuntend het ook mocht zijn, namelijk een vermeend goed hart, uitwendige heiligheid en onberispelijkheid, overwinning van verdorvenheden, bijzondere nederigheid, of iets anders van dien aard, die hoop, zeg ik, zal bevonden worden, als het uitblazen van de geest, en zij zal een mens niet uithelpen.

3e Merkteken. De ware en levende hoop, gelijk zij gegrond is op het geloof en daaruit vloeit, zo gaat ze ook met geloof vergezeld, 1 Petrus 1:21. *Gij die door Hem gelooft in God, Welke Hem opgewekt heeft uit de doden, en Hem heerlijkheid gegeven heeft, opdat uw geloof en hoop op God zijn zou*. Hoop zonder geloof, die een gekruiste Middelaar omhelst, volgens de inhoud van het genadeverbond, is maar een enkele droom; de koop kan niet vaststaan, dan op de pilaar van het geloof. Daarom omhelst de kerk God eerst als haar Deel, en dan gaat zij over tot een gestadige oefening der hoop, Klaagl. 3:24. De Heere is mijn deel. zegt mijn ziel daarom zal ik op Hem hopen.

4e Merkteken. Waar een waarachtige hoop der heerlijkheid is, daar zal een leunen op God zijn, en een toevertrouwen aan Hem van de zaken onzer ziel, een stil rusten in Hem, opdat Hij onze ziel verder door al de zwarigheden en engten die in onzen weg

zijn, heen helpe. Onze hoop is steeds op God, Ps. 39:8. Anderen vertrouwden op hun rijkdommen, zij vergaderden die en hoopten die op. Maar wat David aangaat: *Wat verwacht ik o Heere!* zeide hij, *mijn hoop die is op U*. Zo ook Ps. 71:5. David drong er op aan, om verlost te worden uit de hand der goddelozen, op dit fundament, dat Hij altijd zijn hoop was geweest; want, zegt hij: *Gij zijt mijn verwachting, Heere, Heere, mijn vertrouwen van mijn jeugd aan*. Zo wentelde hij al zijn lasten en zorgen op de Heere, en dit was gestadig zijn wijze van doen. Hij had geen andere hoop, wetende dat hij gelukkig is, die de God Jacobs tot zijn Hulp heeft, en wiens verwachting op de Heere zijn God is, Ps. 146:5.

5e Merkteken. Waar een waarachtige en levende hoop der heerlijkheid is, daar zullen de begeerten naar andere betoverende vermakelijkheden verkoelen. *Wat verwacht ik, o Heere!* zegt David Ps. 39:8, *mijn hoop die is op U*. Hij zag niets in de wereld waardig, dat hij er op wachten zoude. Want hij had zijn hoop gevestigd op een zeker en alles opleverend voorwerp. Hij voegde zich niet bij degenen, die zeiden: *Wie zal ons het goede doen zien?* Ps. 4:7. Als het hart zich door de hoop op God gevestigd heeft, wat vraagt het dan naar de ijdelheden van een vergaande wereld? Het gezicht der heerlijkheid, dat zij door de hoop hebben, verduistert de luister en de schoonheid, die anderen zien in de dingen van de wereld, namelijk zij, wier ogen van hetzelfde maaksel, namelijk aards zijn.

6e Merkteken. Deze ware hoop gaat vergezeld van een zorgvuldige poging, om de geboden Gods te onderhouden. *Heere*, zegt David, Ps. 119:166, *ik hoop op Uw heil, en ik doe Uw geboden*. De ware hoop is een vijand van een onbekommerde wandel, en zij gaat met tederheid en vlijtigheid gepaard; de hoop zet de ziel aan het bpen, Hand. 26:7. *Tot welke belofte onze twaalf geslachten, gedurig nacht en dag God dienende, hopen te komen*.

7e Merkteken. De hoop zal wel tevreden neerzitten enkel met Gods woord, gelijk Abraham deed, toen hij geloofde op hoop tegen hoop, Rom. 4:18. Hoe menigmaal zegt David, dat hij hoopte op Gods woord! Zie Ps. 119:8, 49 Ps. 114, Ps. 130:5. De hoop zal de ziel in het leven behouden, als alles, waarnaar het gevoelen grijpt, zou willen zeggen, dat God zijn belofte vergeten heeft, en dat het te vergeefs is langer te wachten.

8e Merkteken. De hoop is een reinigende zaak, 1 Joh. 3:3. Zij zal de ziel doen arbeiden, om in Christus bloed gewassen te worden, en zij zal de ziel doen pogen in de kracht van Jezus, om de zonde gedood, de lusten ten ondergebracht, en de ziel geheiligd te krijgen, zodat ze met God door het geloof in de gebede zal worstelen, ten einde bekwaam gemaakt te worden, om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht.

9e Merkteken. De hoop doet de ziel stilzwijgen, en gerust zijn onder harde beproeving. David was in Psalm 38 in droevige beproevingen. God bestrafte hem, Zijn pijlen wonden hem, Gods hand drukte hem zeer; zijn ziel en lichaam droegen beide de merktekenen, dat God met hem twistte wegens zijn zonde. Ja, zijn hart keerde zich om, en zijn kracht had hem verlaten. Terwijl het aldus inwendig met hem was, gebruikten zijn vijanden oog en handen tegen hem. Wat was het, dat hem in die tijd terneer zette en hem zich deed gedragen, als een man die niet hoorde en in wiens

mond geen tegenreden waren? Het was dat, wat hij er bijvoegde in vers 16, *Want op U, Heere, hoop ik.*

Hebbende deze merktekenen voorgesteld, waaraan men zich kan beproeven, of men wel deelgenoot is geworden van deze levende hoop, *wil ik diegenen, welke vrezen dat ze deze hoop missen, raden, dat ze de navolgende dingen mochten behartigen en betrachten.*

Vooreerst. Tracht, door bij de gedachten aan deze zaak te blijven staan, gevoeliger en meer aangedaan te zijn door het missen van deze genade der hoop. Let er op in welk een droevige staat de arme ziel is, die zonder hoop in de wereld is; en hoe beklagenswaardig een staat is, die geen andere hoop hebben, dan die vergaan zal en gelijk zal worden aan een spinneweb, en hen zal begeben in hun groten nood.

Ten andere: Wees hiervan overtuigd, dat u door uzelf nooit zult geraken tot een levende hoop; gij moet wedergeboren zijn tot die hoop. Zij is geheel en al het werk van Gods Geest. De natuur noch de natuurlijke bekwaamheden zullen u daaraan helpen.

Ten derde. Laat de gedachten aan uw hopeloozen staat u verootmoedigen; zichzelf te vernederen voor de Heere, is de weg om verhoogd te worden.

Ten vierde. Verzaakt allen grond van hoop in uzelf. *Voor de arme is verwachting*, Job 5:16, want wat het ook zij in uzelf, waarop gij uw hoop bouwt, het zal bevonden worden, een zondige grond te zijn; en hoe meer gij er op bouwt, hoe erger het zal zijn.

Ten vijfde. Neemt Christus aan, als aangeboden in het Evangelie; grijpt Hem aan door het geloof want de hoop wordt ontvangen door het geloof. Al onze hoop, die niet op het geloof gegrond is en uit het geloof vloeit, is niets dan ijdele inbeelding.

Ten zesde. Christus aangenomen hebbende door het geloof gelijk hij in het Evangelie wordt aangenomen, en steunende op Hem tot zaligheid, zo wacht op de beademing en invloeden des Geestes in de ziel, in het zorgvuldig en vlijtig waarnemen der middelen, opdat uw hoofd daardoor opgericht worde in hoop.

Tot bemoediging hiertoe, let op deze dingen:

1ste motief. Deze levende hoop in de ziel zal vele stormen stillen, en de ziel in een effen, matige gestalte houden, in droevige en zware wegen, en onder verscheiden veranderingen en schuddingen. Zij zal de ziel van vele verontrustende vreze bevrijden, en de mens zoet doen slapen, en zijn hoofd opheffen boven de zwarigheden, zodat hij onbekommerd zal zijn, en vertrouwen zal hebben, omdat er verwachting is, Job 11:18.

2e Beweegreden. De hoop zal aanmoedigen tot volständigkeit in de plichten, niettegenstaande de zwarigheden, die in de weg zijn. De hoop zal het hart nooit laten zinken. Zij zal gelijk een kurk voor de arme ziel zijn, die daar heenzwemt door de baren en golven van wederwaardigheden en zwarigheden. Als andere dingen de ziel zouden omlaag trekken, gelijk zware gewichten, zo zal de hoop de ziel ophalen, dat ze niet ten gronde ga, of indien de ziel ooit overmeesterd en onder water gehaald, en als het ware, tot het diepst der hel gebracht wordt, zal de hoop nochtans de ziel uit de afgrond der hel doen opzien en uitzien naar de hemel.

3e Beweegreden. De hoop is een moedgevende zaak, ten dage des strijds, zij bemoedigt en sterkt de ziel, zodat de mens door een bende zal lopen. Want hij weet dat zijn hoofd behouden, wel gedekt en beschermd is door de helm der hoop, de helm der zaligheid, 1 Thess. 5:8, Ef. 6:17.

4e Beweegreden. De hoop is een sterke lijfwacht tegen verzoeken; waarom zou die mens vragen naar de aanbieder van grote dingen in de wereld, die een levende hoop op de hemel heeft? Wat zal de vrees voor de dood en werelds verlies hem doen, die de hoop des eeuwigen levens heeft? De hoop op een betere opstanding zal haar doen weigeren een verlossing op slechte en onwaardige voorwaarden aan te nemen.

5e Beweegreden. De hoop verzekert ons de hemel, daarom vinden wij, dat de hemel meermalen ons voorgesteld wordt door de hoop, Ef. 1:18, Ef. 4:4, Kol. 1:5, Titus 2:13, Hebr. 6:18. *Het is het anker der ziel, vast en zeker, en gaat in tot binnen het voorhangsel, waar de Voorloper voor ons is ingegaan*, Hebr. 6:19, 20.

6e Beweegreden. Hiertoe moet ons aanmoedigen dat woord van Ps. 147:11, *De Heere heeft een welgevallen aan degenen, die Hem vrezen, die op Zijn goedertierenheid hopen*.

7e Beweegreden. Gelijk de hoop nuttig is en te pas komt, terwijl wij reizen door dit dal der tranen en der droefheid, zo is zij nuttig, als wij het einde van onze reis naderen en de bleke dood in het aangezicht zien. Want de rechtvaardige vertrouwt, en heeft hoop in de dood, Pred. 14:32. Als de hoop van de arme huichelaar en onrechtvaardige mens de geest geeft, en hem in zijn grootste benauwdheid verlaat, dan zal de hoop des rechtvaardigen hem troosten en zijn hoofd ophouden. Ja, wanneer de dood, de koning der verschrikkingen, zijn ergste gedaan heeft en de ziel in de eeuwigheid overgevoerd heeft, hoewel zij afscheid van de ziel zal nemen, als hebbende haar geen dienst meer te doen, 1 Kor. 13:12, zo zal zij toch met het lichaam des gelovigen in het graf varen, en een zacht bed worden voor het stof van die mens, Ps. 16:9, totdat de morgenstond der opstanding aanbreekt.

Ten andere: **Wat hun aangaat die waarlijk deze hoop hebben, en nochtans niet kunnen geloven, tot hen wilde ik zeggen:**

Vooreerst. Het is niet vreemd, dat men degenen die wedergeboren zijn tot een levende hoop, nu en dan daartoe gebracht ziet; dat ze daaraan op deze en dergelijke gronden twifelen.

1. Omdat hun droevige en ongewone beproevingen van de Heere worden toegemeten; dit maakte dat de kerk uitriep, Klaagl. 3:18, *Toen zeide ik, mijn sterkte is vergaan en mijn hoop van de Heere*. Zie vers 1, 2, 18. Dit maakte ook dat Job zeide, *dat zijn hoop als een boom was weggerukt*. Job 19:8, 9, 10 enz.
2. Omdat er gebrek is aan groei in de genade en de doding des vlees. Want zij horen, dat de hoop een zuiverende zaak is, en zij zien geen vordering in dat zuiverende werk.
3. Omdat zij de andere bovengemelde vruchten van een levende hoop missen.

Ten tweede. De hoop is, gelijk andere genadewerkingen, niet altijd even zichtbaar. Soms is zij zó bewolkt en overdekt, dat ze bezwaarlijk kan gezien of bemerkt worden; en wederom kan zij binnen een weinig tijds te voorschijn komen, als de dikke nevel weggedreven is, gelijk wij zien, Klaagl. 3:8, daar zegt de kerk: *Mijn sterkte, is vergaan en mijn hoop van de Heere*. Nochtans een weinig daarna zegt ze in vers 21: *Dit zal ik mij ter harte nemen. Daarom zal ik hopen*. En wederom vers 24. *De Heere is mijn deel; zegt mijn ziel, daarom zal ik op Hem hopen*. En nog wederom vers 26, *Het is goed dat men hope, en stil zij op het heil des Heeren*. Zo ook Job 19:10 enz. Die heilige man roept uit als een die geen hoop heeft: *Hij heeft mij rondom afgebroken, zodat ik heenga, en heeft mijn verwachting als een boom neergedrukt*. Nochtans eer

alles gedaan is, eer hij zijn rede eindigt, zo heft hij zijn oog omhoog en de hoop richt hem op, zodat hij triomfeert in vers 24, 26, 27, *Ik weet mijn Verlosser leeft, en hoewel na mijn huid de wormen dit lichaam zullen doorknagen, zo zal ik toch uit mijn vlees God aanschouwen.*

Ten derde. De hoop heeft, gelijk andere genadewerkingen haar trappen. Daar is een volle verzekerdheid der hoop, Hebr. 6:11, en daar is een zwakke hoop, die niet ver kan zien, zijnde met veel twijfelingen, moedeloosheid, vreze enz. vergezeld. Nochtans kan een zwakke hoop een ware hoop zijn op een Evangelische grond; een hoop kan levendig zijn ten opzichte van haar wortel, en nochtans wegkrimpand en ziekelijk ten opzichte van haar tegenwoordige gestalte en werkingen.

Ten vierde. Het is derhalve niet veilig te besluiten, dat er geen hoop is, omdat er geen volle verzekerdheid der hoop is, noch een werkzame, levende, krachtige en sterke hoop, noch een hoop, die altijd verschijnt in haar vruchten en werkingen.

Ten vijfde. Het ware beter een onpartijdig onderzoek te doen naar de voornoemde tekenen, en te zien, of u ooit iets had van een waarachtige dadelijke en levende hoop der heerlijkheid door Christus. Indien u dezelve ooit had, weet dan dat het zaad blijft. *Want de gaven en roepingen Gods zijn onberouwelijk*, Rom. 11:29.

Vraag.

Maar wat zal iemand doen, die daartoe gebracht is, dat hij in twijfel trekt al wat ooit in zijn ziel gedaan is, en dat hij acht, dat al dat werk maar bedriegerij is geweest? Hoe zullen dezulken tot enige klaarheid komen omtrent hun hoop, of wat zullen zij doen, om dezelve versterkt te krijgen?

Ik antwoord: Zulke personen dienden deze volgende overwegingen en besturingen wel te gebruiken en te behartigen:

Vooreerst. Gelijk de hoop zelve een gave Gods is, en niet hun werk, zo is ook de klare ontdekking van deze hoop in de ziel zijn gave, en een nieuwe gave. De opmerking hiervan moest de mens in het oog doen houden Gods vrijmacht en Zijn vrijheid, die Zijn gaven besteden mag gelijk Hij wil. Het zou hem van dezen God doen afhangen om licht, om te kennen en te onderscheiden de dingen, die hem van God geschonken zijn.

Ten tweede. Gelijk de eerste levende daad der hoop een vrucht is van de Geest des levens en vloeit uit de Geest des levens in hen, zo hangen al de volgende daden af van de gedurige invloeden van de hemel. De opmerking hiervan zou hen vernederen onder de bedeling van de vrijmachtige Heere, en zou hen aanzetten, om te onderzoeken en te zien, waarin zij de Heere vertoornd hebben, om zijn invloeden tot de gedurige uitgangen der hoop in te houden, en zijn licht te onttrekken, waardoor zij in staat zouden zijn, om het wezen der hoop in de ziel te ontdekken wanneer zij zwak is in haar werkingen.

Ten derde. Zij dienden zich te verootmoedigen voor de Heere, in het gevoel van hun natuurlijke ledigheid én machteloosheid, als mede van hun ongerechtigheden en overtredingen, waardoor zij de Heere tot toorn verwekt hebben, om hen in het duister te laten.

Ten vierde. Zij moeten hun afhankelijkheid van God zoeken te behartigen en te bekrachtigen met eenvoud des harten, en het woord te onderzoeken en in te drinken.

Want het is door de lijdzaamheid en de vertroosting der Schriften dat wij hoop hebben, Rom. 15:4.

Ten vijfde. De weg tot de hoop zullen veelvuldige uitgangen en vernieuwingen van geloof in de Middelaar werken en een aangrijpen van Hem, als aangeboden in het Evangelie, en een omhelzen van God, als hun deel in Jezus Christus. Wanneer de ziel kan zeggen, *de Heere is mijn Deel*, dan zal zij in staat zijn om te zeggen: *daarom zal ik hopen.*

Ten zesde. Zij moesten meer denken aan Gods weldaden aan hen besteed; de gedachten aan de algemene weldaden, dagelijks vers zijnde, verwekten de Kerk tot hoop, Klaagl. 3:21, 22. De uitlatingen van vriendelijkheid in God, geopenbaard in hun bewaring voor verteerd te worden, en de vernieuwde vruchten van zijn mededogen iedere morgen, te binnen gebracht en ernstig overdacht, moedigen aan tot hoop; aldus de gedachten aan deze openbaringen van Gods liefde als een schat op te leggen en daarin te volharden, zal de ziel bewerken tot hoop. *Want de bevinding werkt hoop, Rom. 5:4.* De gedachten aan Gods barmhartigheid, geopenbaard door bijzondere bevindingen en proeven, zal een edele bemoediging zijn tot hoop. *Israël hope op de Heere, zegt David, Ps. 130:7.* Waarom? *Want bij de Heere is goedertierenheid, en bij Hem is veel verlossing.*

Ten zevende. Het ware goed, indien ook in dezen een onderwerping ware aan God, dat er niet ware een morrende stemming in het hart tegen de Heere, want dit verwekt Hem, om zijn invloeden meer te onttrekken en ons in het duister te laten. Het is goed, de mond in het stof te steken, of er misschien verwachting mocht zijn, Klaagl. 3:29.

Ten achtste. Het is nuttig en nodig in zodanig geval zich te oefenen en zich te bevestigen in het geloof aan Gods almachtige kracht, waardoor Hij wonderen kan doen. *De Erfgenaam van alles, het Afschijnsel van des Vaders heerlijkheid en het uitgedrukte Beeld Zijner zelfstandigheid, Hebr. 1:2, 3. Die het Beeld is des onzienlijken Gods, de Eerstgeborene aller creaturen, Kol. 1:15* dat Hij, zeg ik, zou wonen bij hen, ja in hun hart, binnen in hun ziel; dat Hij, die de hemel der hemelen niet kan bevatten, die de Hoge en Verhevene is, die in de eeuwigheid woont, bij dezulken zou wonen, en zo nauw met dezulken verenigd worden, ... o, welk een onbegrijpelijke eer is dat! Elisabeth riep eens met verwondering uit: *Vanwaar komt mij dit, dat de moeder mijns Heeren tot mij komt!* Lukas 1:43. En mag niet ieder gelovige met nog meer verwondering uitroepen: *'Vanwaar komt mij dit, dat mijn Heere zelf tot mij wil komen, en niet alleen tot mij wil komen, maar ook in mij komen, en wonen en blijven in mij.'*

Ten tweede. Hier is grote troost op grond van vrucht en voordeel: hebben zij de Erfgenaam van alles zo nabij zich, één met hen, levende in hen, wat kan hun dan ontbreken? Indien Christus de hunne is, is alles het hunne: het leven en de dood, de tegenwoordige en de toekomstige dingen, 1 Kor. 3:22, 23. Heeft de Heere hun Christus gegeven, zal Hij dan niet met Hem alle dingen schenken? Rom. 8:32. Ja, wat kunnen zij missen, die alles hebben? Wat kan hun ontbreken die Hem hebben in Wie al de volheid der Godheid lichamenlijk woont? Kol. 2:9 Wat ontbreekt hun, die de hemel hebben? En kunnen zij de hemel binnen in hen missen, die Christus in hun hart hebben? *Zij zijn volmaakt in Hem, Kol. 2:10.*

Ten derde. Hier is troost op grond van behoudenis; wie of wat kan hun deren, die de behoudenis of zaligheid binnen in zich hebben? Christus is de Oorzaak der eeuwige zaligheid; zijn zij dan niet veilig, die Hem in zich hebben? Wat kan hun verdrukking

doen, of benauwdheid, of vervolging, of naaktheid, of honger, of gevaar, of zwaard? Kunnen zij, die een huis ter woning Voor Christus geworden zijn, afscheiden van de liefde van Christus? Gewis nee! Kan het schip vergaan, waarin Christus is? Kan vuur of water een ziel deren, die een woonstede van Christus is? Wat kan de Satan doen tegen Christus' woning? Zal hij het durven werpen op Hem?

Ten vierde. Hierin is troost op grond van zekerheid en gerustheid, want wie kan verzwakken of doen wankelen het recht op de heerlijkheid, van hen die reeds de begonnen heerlijkheid in hun ziel hebben, namelijk Christus, de hoop der heerlijkheid? Kan de Satan of de wereld zulke mensen ellendig maken? Nee! Hij, die in hen is, is sterker dan hij die in de wereld is, 1 Joh. 4:4. Welke zekerder handgift van de hemel en van de zaligheid kan een ziel hebben, dan een begonnen bezit? Wat is de hemel anders, dan een leven van gemeenschap met God, in de hoogste mate en op de innigste wijze? En welke nauwer vereniging kan iemand met Christus hebben, dan Hem in zich te hebben?

2e Nuttigheid.

Die vreemd van Christus en ongelovig zijn, dienden hieruit deze bijzonderheden te verzamelen, om deze waarheid recht te gebruiken:

Vooreerst. Heb geen geringe gedachten van het leven en de staat der gelovigen. U ziet, waartoe zij verhoogd zijn, hoe weinig de wereld hen ook schat; veracht u dan dit onbegrijpelijk rijke voordeel? Het is zulk een verachtelijk en gering leven niet, als u wel meent. Hebt er dan hoger achting voor, zo gij wijs zijt.

Ten andere: Merkt in tegendeel ernstig op, welk een vreselijke ellendige staat het is, waarin u leeft, die vreemd zijt van Christus, en in plaats van Christus de hoop der heerlijkheid, de Satan in u hebt, werkende de werken der duisternis, verblindende uw gemoed, opdat het licht van het heerlijk Evangelie van Christus, die het Beeld Gods is, niet zou schijnen in u, 2 Kor. 4:4. Zijt gij zonder Christus, *dan zijt gij zonder hoop, zonder de beloften en zonder God*, Ef. 2:12, zonder een Leidsman en Vorst, Jes, 55:4, zonder bescherming, zonder troost of vreugde, en zonder iets dat goed is.

Ten derde. Let hier op niet alleen, maar denk er aan, tot dat uw hart met smart en droefheid aangedaan zij, dat gij in dien staat zo lang gelegen hebt, en Christus zo lang aan de deur gehouden hebt, en zo uw eigen weldadigheid verlaten en de dood liefgehad hebt, Joh 2:8, Pred. 8:36.

Ten vierde. Zoekt ernstig uit deze staat te geraken, en deelgenoot te worden van dit buitengewoon en onuitsprekelijk voorrecht, Christus in u te hebben. Zoekt hem, die des Konings sleutelen en de sleutelen Davids heeft, die opent en niemand sluit, enz. opdat hij zijn hand steke in de opening van het slot, en de deur ontgrendele en inkome.

Ten vijfde. Wat u ooit doet, wacht u, niemand van hen te verongelijken. U ziet Wie nabij hen is, en Wiens huis en woonstede zij zijn; doet hun geen ongelijk, opdat gij niet de toorn van deze Gast of Inwoner op u laadt.

3e Nuttigheid.

Om deze troostrijke waarheid wèl aan te leggen, worden hier verscheiden plichten vereist van de gelovigen zelf.

Ten eerste. Zij moeten Christus gebruiken tot licht, raad en besturing in al hun wegen. Aangezien Hij zo nabij u is, dat Hij zelfs binnen in u is, maakt Hem dan al uw zware gevallen bekend; vangt niets aan, zonder Hem raad te vragen. De gelovigen dienden op de Heere te vertrouwen met hun ganse hart, en niet te leunen op hun eigen verstand; Hem moeten zij kennen in al hun wegen, en Hij zal hun paden recht maken, Spr. 3:5, 6. Gelijk zij Christus hebben aangenomen, zo dienen zij in Hem te wandelen, Col. 2:6, en Hem te stellen tot hun Voorbeeld, en zo te wandelen, gelijk Hij in de wereld gewandeld heeft, in alle nederigheid, lijdzaamheid, liefde, ijver, heiligheid, oprechtheid enz., opdat het daaruit blijke, dat Christus in hen is, en zij geworteld en gebouwd zijn in Hem en bevestigd in het geloof.

Ten tweede. Zij moeten die plicht behartigen van te groeien in de genade, en vrucht te dragen in Hem, Joh 15:2, opdat deze vereniging met Christus moge blijken. Als hun vrucht in Hem gevonden werd, dan zou blijken, dat zij met een vruchtbare en sappige Wortel verenigd waren, en dat de Fontein van alle leven en invloeden in hen is. Tot dat doel dienen zij deze plichten te betrachten:

1. Leeft in de gestadige en blijvende overtuiging van uw machteloosheid, om iets te doen, wetende dat gij van uzelf als uit uzelf niet één goede gedachte kunt denken, 2 Kor. 3:5.
2. Erkent dat al uw bekwaamheid in Christus is, door Wie u alles kunt doen, Filip. 4:13. Geloofst Zijn volvaardigheid en gewilligheid om degenen, die Hem en Zijn genade gebruiken, te helpen en te bevorderen door de zwarigheden heen.
3. Gaat zó in vertrouwen hierop, tot Hem om hulp; hangt van Hem af, om verzorgd te worden volgens de beloften. Leg de zwaarte van de plicht op Hem door het geloof.
4. Betracht leunende en rustende op Hem door het geloof de geboden plicht met eenvoud des harten.

Ten derde. De gelovigen moesten de plicht behartigen, van in Hem blij te zijn, en in Hem alleen te roemen. En dat op deze gronden:

1. Als hebbende alles wat zij hebben, in, door en van Hem alleen; gelijk alles wat vereist wordt om hen volkomen gelukzalig te maken; zodat ze in Hem volmaakt zijn, Kol. 2:10.
2. Ja, dat al hun gebrek, door verlies, kruis, wederwaardigheid en zware beproevingen, rijkelijk goedge maakt wordt in Hem, in Wie de volheid der Godheid lichamenlijk woont, Kol. 2:9. Want Hij leeft in hen.
3. Omdat zij door Hem opgevoerd zijn tot de hoogste eer, en Waardigheid, die zij verkrijgen kunnen, daar Hij bij hen woont en blijft.
4. Omdat zij door Hem de zekerste hoop hebben van God te zullen zien, en te zullen wonen in de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid. Want Christus in hen is de Hoop der heerlijkheid.
5. Omdat zij in Hem grond hebben om te triomferen, over dood, hel, graf en verderf, en over een lichaam des doods, Rom. 7:24, 25; 1 Kor. 15:55.

6. Omdat zij Hem nabij zich hebben, om tot Hem te gaan in al hun noden, ellenden, twijfelingen, bekommelingen, zwakheden, bezwijkingen en dergelijke. Hij is nabij, wat vervolgens wordt aangetoond.

Ten vierde. Omdat Christus in zover wedergekomen en zó nabij hen is, dat Hij in hen woont, moeten de gelovigen een nauwe gemeenschap met Hem onderhouden; en dat door deze dingen:

1. Dat ze met Hem verkeren in hun gedachten, zich afzonderende, om eenvoudig met Hem te spreken, zich verwonderende over al Zijn liefde en afdaling tot hen, en zich met vermaak bezig houden met de overdenkingen van Zijn Persoon, ambten, en Middelaarwerk.
2. Dat ze menigmaal met Hem spreken in het gebed en zó met Hem samenkomen, al hun noden Hem voorleggende en hun ziel in Zijn schoot uitstorten, tot Hem gaande bij iedere gelegenheid.
3. Dat ze Hem raad vragen in alle gevallen, niets doende zonder het Hem eerst bekend te maken.
4. Dat ze Hem altijd als hun Voorbeeld voor zich stellen, opdat ze Hem gelijk worden, en zo navolgers Gods mogen zijn als geliefde kinderen, Ef. 5:1. Hij heeft ons een Voorbeeld nagelaten, opdat wij Zijn voetstappen zouden navolgen, 1 Petrus 2:21.
5. Dat ze Hem al hun hartsgeheimen meedelen, daar Hij hun Hart- en Boezemvriend is, en omdat dit het zekere teken en bewijs is van op Hem te steunen en te vertrouwen.
6. Dat ze tot Hem naderen, of tot God door Hem, met een christelijke vrijmoedigheid en gemeenzaamheid, verzekerd zijnde van hun verwelkoming, doordat Hij zo nabij de ziel gekomen is. Want in Hem hebben wij de vrijmoedigheid en de toegang met vertrouwen, door het geloof in Hem, Ef. 3:12, *en door Hem hebben wij de toegang door één Geest, tot de Vader.* Ef. 2:18.

Ten vijfde. Omdat het Christus, Die een zó waardig en voortreffelijk Metgezel is, behaagt, Zijn woning in hun ziel te nemen, moesten zij zich wachten van Hem te bedroeven. Een goede gast zal men niet door onbeleefdheid de deur uit doen gaan. Nu, onder andere dingen, zullen deze Christus bedroeven en Hem tergen, om weg te gaan:

1. Als men niet die hoge achting voor Hem heeft, die men voor Hem behoort te hebben. Men zal ras moe worden van een gezelschap, waar men laag gezet en licht geacht werd.
2. Als men behoorlijke eerbied mist, voortvloeiende uit de vorige kleinachting. Gemeenzaamheid moet de beleefdheid niet verderven. Hij is een grote Koning en een jaloerse God. Een zoon zal de vader eren, en een knecht zijn heer; ben Ik dan een Vader, waar is Mijn eer? En ben Ik een Heere, waar is mijn vreze? Zegt de Heere der heirscharen, enz. Mal. 1:6.
3. Als men geen sterke, hartelijke en gepaste genegenheid voor Hem heeft; als de liefde en de vriendelijkheid verkoelt, droogt de vriendschap op. Zijn liefde is sterk, en liefde moet met liefde weer bejegend worden anders verandert zij in jaloersheid. Hij is een jaloerse Liefhebber. En gelijk Zijn liefde alle liefde vër te boven gaat, ja alle liefde der vrouwen samen genomen, daarom moeten wij ons gedragen, als hiervoor gevoelig zijnde, en gedurig bidden, dat onze harten mogen gericht worden tot de liefde Gods, 2 Thess. 3:5, opdat wij daarin bewaard, Judas vers 21, en overvloedig worden, Filip. 1:9.
4. Als men vleselijk gezind is, zal Hem dit uit de ziel drijven. Want het bedenken des vleses is vijandschap tegen God, Rom. 8:7.

5. Als men zich in inwendige verdorvenheden moedwillig toegeeft, zal Hem dit uitnemend bedroeven. Want Hij is in de ziel gekomen, juist om dat juk der dienstbaarheid te verbreken en de arme ziel van de dwingelandij der zonde te verlossen. Wanneer men zich nu gewillig gaat onderwerpen aan zijn onverzoenlijke vijanden, dan is dit inderdaad een verklaring van onze onwilligheid, om Hem langer in de ziel te onderhouden, en het is een stellen van deze vleselijke zielverdervende begeerlijkheden boven Hem. Het kan niet anders dan Hem bedroeven, wanneer Hij ziet, dat het gezelschap van de Satan meer gewaardeerd wordt, dan het Zijne.
6. Als men Zijn lering, besturing, raad en terechtwijzing klein acht en laag stelt, verwerpende Zijn bewegingen en vertredende Zijn wetten. Dit zal Hem Zijn woning moede maken. Als wij niet zo vaardig zijn als weleer, om te doen wat een Vriend van ons eist en als wij zo gewillig niet zijn, om Zijn raad aan te nemen en op te volgen, dan is dit een teken dat wij koel tegen Hem zijn, en vermoeid van Zijn gezelschap.
7. Als men traag en vadsig is in zijn plicht, zal dit Zijn geest bedroeven, omdat Hij daardoor onteerd wordt en inderdaad verklaard wordt een droge en onsappige Wortel te zijn, wanneer de ranken in Hem gezien worden zonder vrucht, niettegenstaande al hun schone bladeren.

Ten zesde. Is Christus zó gemeenzaam en genadig, dat hij in arme zielen woning neemt, dan moeten zij Hem hartelijk verwelkomen; en dit tonen:

1. Door Hem de troon te geven en het opperste van de tafel, en de beste plaats van het huis, want Hij is het wel waardig. Hij is de Heere der heirscharen, de Meester, de Man, de vriendelijkste Liefhebber. Zo zullen wij onze hoogachting voor Hem, en onze brandende liefde tot Hem betuigen, wetende, dat niemand met Hem te vergelijken is.
2. Om Hem te verwelkomen moeten wij al onze zwerfende genegenheden en dwalende begeerten inroepen, die nu verteerd en afgemat worden in het najagen van het schuim van lege schaduwachtige ijdelheden. Maar die alle verzamelen en besturen naar Hem als het Middenpunt, als zijnde alleen waardig alle liefde en alle begeerte. Hij is geheel en al beminnelijk, Hoogl. 5:16 en de Wens aller volkeren, Hag. 2:7.
3. Wij moesten onszelf en het uiterste van onze kracht, voor Hem aanleggen, geen moeite noch kosten sparende om Hem te behagen, en om van onze genegenheid tot Hem te doen blijken.
4. Wij moesten Hem Zijn wil en Zijn bevel volkomen over ons geven, en over het onze, zodat al onze vermogens, ons verstand, onze wil, ons geweten, geheugen en genegenheden, en al de leden van ons lichaam op zijn bevel passen, zodat Hij vrij ons mag nemen en beschikken over ons en het onze, naar dat het Hem goeddunkt, zonder enig tegenstreven of weerspreken. Opdat Hij zo des te meer Meester van het huis zij en alles gebruike gelijk Hij wil.
5. Wij moesten Zijn zijde kiezen tegen allen, die zich in onze ziel tegen Hem verzetten, en voor Zijn gezag, en door Zijn kracht uit de deur werpen allen die vijanden zijn van Hem en van Zijn zaak in onze ziel; uitstekende het rechteroog en afhoudende de rechterhand die tegen Hem is.
6. Wij moesten met blijmoedigheid en uitgebreidheid des harten lopen tot uitvoering van Zijn last, en Zijn wil doen met vermaak en vaardigheid, en trachten te weten wat Hem behagen en wat Hem mishagen zal, opdat het ene gedaan, en het andere vermeden mocht worden, wat er ook van mocht komen.

Ten zevende. Heeft Christus de armen gelovige zo hoog vereerd, dat hij onder zijn dak wil komen, ja in zijn hart, om daarin te wonen en te blijven; zou hij dan niet zoeken, Hem door alle middelen wederom te eren? namelijk:

1. Hij moest de kroon op Zijn Hoofd zetten, opdat de dochteren Sions uitgaan en aanschouwen de Koning Salomo met de kroon, waarmede Hem Zijn moeder kroonde op de dag Zijner bruiloft en op de dag der vreugde Zijns harten.
2. Hij moest vlijtig en zorgvuldig al zijn inzetten en ordonnantiën in de godsdienst, waarnemen waardoor Hij openlijk gediend en geëerd wordt in de wereld; dat is de hulding, en het openbaar getuigenis van eerbied, hetwelk Hij eist; de zonen van Eli eerden Hem zo niet, noch Nadab en Abihu, noch Uza, noch de Bethsemieten, en daarom werd Zijn toorn tegen hen ontstoken.
3. Hij moest Hem in de liefde en achting van anderen aanbevelen, sprekende goed van Hem in alle gezelschappen, voorstellende zijn schoonheid en begeerlijkheid, gelijk de Bruid doet in Hooglied 5, en zo anderen lokkende en overhalende, om Hem lief te krijgen.
4. Hij moest zich zó gedragen, dat anderen, die op hem zien, een begeerlijke beminnelijkheid en schoonheid mogen zien in het Christendom, dat is, door blijmoedig te wandelen in de wegen Gods, opdat anderen niet afgeschrikt worden door ons droevig en troosteloos gedrag, alsof er geen oorzaak van blijdschap en vreugde des harten ware in de dienst Gods, en alsof hij een hard en onvriendelijk Meester was Die hij diende.

Ten achtste. Is Christus Zelf binnen in de gelovigen, gewis, dan behoorden zij zó te wandelen, dat allen die op hen letten met onderscheidend ogen, mogen zien en zeggen, dat zij niet alleen met Jezus geweest zijn, maar ook dat zij gedurig met Hem zijn, en Hij met hen, en dat Hij woont en leeft in hun zielen, en dien ten gevolge:

1. Moesten zij zich wachten voor de verdorven gewoonten dezer wereld, en dezelve niet gelijkvormig zijn Rom. 12:2, opdat het blijke, dat zij een andere Meester dienen, dan de wereld dient, en dat zij door een andere Geest gedreven en geleid worden.
2. Hun hart diende zich te verheffen in de wegen des Heeren, gelijk het was met het hart van die goede koning Jósafat, 2 Kron. 17:6.
3. Hun wandel en gedrag moest uitstekend zijn en hemels en geestelijk, als zijnde boven de wereld en haar ijdelheden, hebbende hun harten en genegenheden in de hemel, waar Christus is ter rechterhand des Vaders, Kol. 3:2, en hebbende hun wandel in de hemelen, Filip. 3:20, gelijk het Evangelie betaamt; Filip. 1:27. Hebbende Christus in hen, zo moesten zij der wereld dood en gekruist zijn.
4. Daar zij Christus in zich hebben, Wiens ogen zijn als een vlamme vuurs, en die al haar gedragingen ziet, en kennis heeft van de gestalte van hun hart, moesten zij arbeiden, om in al hun gedrag en wandel oprecht en ongeveinsd te zijn, opdat zij zich Hem aangenaam voorstellen, die de verborgenheden des harten ziet. *Want onze roem is deze* (zegt de Apostel, 2 Kor. 1:12) *het getuigenis onzes gewetens, dat wij in eenvoudigheid en oprechtheid Gods, niet in vleselijke wijsheid, maar in de genade Gods in de wereld verkeerd hebben*, enz., vermijdende alle geveinsdheid en bedrog, 1 Petrus 2:1.
5. Zij moesten dan doen blijken, dat Christus in hen is, door op een levendige wijze Hem te dienen; zodat het hun niet genoeg is de plichten te doen. Maar zij moesten die betrachten als levende in Christus, of als hebbende Christus in hen levende, als hebbende de Fontein des Levens binnen in hen en het Brood des Levens, Joh 6:51.

Derhalve moesten zij hun lichamen Gode stellen als een levende offerande, Rom. 12:2, en zich vertonen als levende stenen, gebouwd tot een levend huis. 1 Petrus 2:5.

6. Zij moesten dit ook doen blijken door hun ijverige wijze van wandelen, omdat Christus een gruwel heeft van lauwheid, Openb. 3:15, 16. Zij behoorden ijverig te zijn in goede werken.
7. Hun christelijk gedrag diende zich te openbaren in blijdschap en vrolijkheid, zich verlustigende in de Wet des Heeren, en zich verblijdende in Hem te dienen en te behagen.
8. Zij moesten dan wandelen in de vreze des Heeren, en in zijn vreze de ganse dag leven, en zich teer en nauwgezet gedragen, als in het gezicht van Jezus Christus, die in hen is en op hen ziet, waar zij ook zijn, en wat zij ook doen.

Ten negende: Is Christus tot hun zielen ingekomen, om Zijn werken te werken, dan moesten zij Hem niet leeg laten zijn, maar Hem werk geven. Want dit is de beste welkomst, die zij Hem geven kunnen. Hij acht het de beste vriendschap en onthaal, dat men hem werk geeft, namelijk:

1. Dat Hij hen lere en leide in de wegen Gods; aldus krijgt Hij werk als Profeet.
2. Dat Hij gebiede en hen trekke, als Koning, wanneer de verdorvenheid hen aftrekt om de besturing van zijn Geest te volgen, Jes. 55:4 Hij is gegeven tot een Leidsman en Gebieder der Volkeren; en op deze wijze moet Hij werk hebben.
3. Dat Hij hen wasse van hun dagelijkse besmettingen, wijl hij een geopende Fontein is voor het huis van David en de inwoners van Jeruzalem, tegen de zonde en de onreinheid, Zach. 13:1. Zijn bloed reinigt van alle zonde, 1 Joh. 1:7, en Hij is getrouw om ons te reinigen van alle ongerechtigheid, vers 9.
4. Dat Hij voor hen bidde als Voorspraak bij de Vader, zijnde een Verzoening voor hun zonden, 1 Joh. 2:1, 2, en altijd levende, om voor hen te bidden, Heb 7:25.
5. Dat Hij hen geheel en al vernieuwe en heilige, in hun ziel en geest en lichaam, dat Hij hen vernieuwe in de geest huns gemoeds, opdat zo de nieuwe mens der genade moge groeien, en de verdorvenheid ten ondergebracht worde.
6. Dat Hij hen met alle kracht bekrachtige, naar de sterkte Zijner heerlijkheid tot alle lijdzaamheid en lankmoedigheid, met blijdschap. Kol. 1:11. *Dat Hij hun geve naar de rijkdom zijner heerlijkheid, met kracht, versterkt te worden door Zijn Geest in de inwendige mens*, Ef. 3:16, opdat zij mogen krachtig worden in de Heere en in de sterkte zijner macht, Ef. 6:10.
7. Dat Hij hen verkwikke en verlevendige, wanneer zij zouden bezwijken door vreze, zwakheid, doorbreken van verdorvenheden, verberging van des Heeren aangezicht en dergelijke.
8. Met één woord; dat Hij dat goede werk, hetwelk Hij in hen begonnen heeft, voltrekke en volmake tot de dag van Jezus Christus, Filip. 1:6, opdat zij in Hem mogen voleindigen hun heiligmaking in de vreze Gods, 2 Kor. 7:1, opdat zo het werk bekroond worde tot zijn heerlijkheid, en zij als een heerlijke gemeente aan Hem voorgesteld worden, zonder vlek of rimpel, of iets dergelijks, zodat, zij heilig en onberispelijk mogen zijn, Ef. 5:27,

Ten tiende: Doordat Christus zo nabij hen is, dat Hij zelf in hen is, zo moesten zij dan hun toevlucht, tot Hem nemen, in al hun benauwdheden, om hulp en redding te ontvangen, en wel:

1. Als zij door twijfelingen ontroerd en bekommerd zijn over hun staat, hun tegenwoordige toestand of hun plichten, want in zijn licht alleen kunnen zij het licht zien, dewijl Hij de Fontein des lichts is; Ps. 36:10.
2. Als zij door bezwijkingen gekweld worden, zodat zij niet kunnen blijven staan onder de lasten. Want in Hem alleen en in de sterkte Zijner macht kunnen zij sterk gemaakt worden. Hij kan hen hun sterkte doen vernieuwen en hen doen opvaren met vleugelen als de arenden, doen lopen zonder moede, en doen wandelen zonder mat te worden, Jes. 40:30, 31.
3. Of als zij door uitwendig verlies en kruis ontsteld worden. Want Hij alleen kan dit gemis goed maken en vervullen, als een alvervullend deel.
4. Wanneer zij door vreze beroerd worden, hetzij wegens doorbrekende verdorvenheid, hetzij wegens de bedrieglijkheid des harten, de listigheid des Satans, de zwakheid der genade, een beschuldigend geweten; en dergelijke, daar Hij een vaardige hulp is in alle gevallen, en lichtelijk met één blik van Zijn aangezicht al deze wolken en de oorzaken van vreze kan verdrijven en wegdoen.

Hebbende nu deze woorden, Christus in u, op zichzelf beschouwd, moeten wij nu van dezelve spreken, **voor zoveel zij de grond zijn van de hoop der heerlijkheid**, en dan geven zij ons deze les, dat Christus in een ziel een zeer vaste, veilige en waarachtige grond is van een levende hoop der heerlijkheid.

Wij zullen dit verklaren en bevestigen uit deze Schriftuurlijke gronden:

Vooreerst: Al diegenen in wie Christus is en leeft, zijn verkregen en gekocht door Zijn bloed. *Christus leeft in mij* (zegt hij, en dan voegt hij er bij) *Die mij heeft liefgehad en Zichzelf voor mij heeft overgegeven*. Zij zijn voor één prijs gekocht, heide, ziel en lichaam, 1 Kor. 6:20. En daar Christus hen zo duur gekocht heeft, en bezit van hen genomen heeft als van Zijn eigendom wat is er dan dat grond kan geven, om zelfs té twifelen aan hun zaligheid? Zij zijn gekocht tot de heerlijkheid; de heerlijkheid is verworven voor hen, en Christus bezit hen als zodanig, en zo zijn ze zeker van de heerlijkheid.

Ten tweede. Daar is geen verdoemenis voor degenen die in Christus zijn, Rom. 8:1, en die in Christus zijn, hebben Christus in zich, gelijk klaar blijkt uit het vervolg van die tekst, vers 9, 10.

Ten derde. Dat Christus in de ziel is, zegt, dat al ware zij weleer buiten Christus, nochtans is zij nu nabij gebracht door het bloed van Christus, die onze Vrede is en ons met God verzoend heeft, Ef. 2:12, 18, 14, 16 verzoende zielen zullen zeker de heerlijkheid genieten,

Ten vierde. Van Christus wordt gezegd dat Hij ons Leven is, en dat ons leven met Hem verborgen is in God, Kol. 3:3, 4; zo mogen dan degenen, die Hem in zich hebben, zeker zijn van het eeuwige leven.

Ten vijfde. Degenen, in wie Christus woont, zullen vervuld worden tot al de volheid Gods, gelijk wij zien, Ef. 3:17, 19, dat is, totdat de begonnen genade volle en volkomen heerlijkheid zal zijn, want dan zullen zij recht vervuld worden met de volheid Gods, genietende zijn, tegenwoordigheid onmiddellijk en tenvolle, voor zo ver zij die kunnen bevatten.

Ten zesde. Christus is voor al de zodanigen geworden tot wijsheid, gerechtigheid, heiligmaking en verlossing, 1 Kor. 1:30; hoe kunnen zij dan anders dan in een behouden staat zijn?

Ten zevende. Zij zijn kinderen Gods, gelijk de Apostel in Rom. 8 aldus aantoonst: *Die door de Geest geleid worden, hebben de Geest van Christus in zich*, vers 10, 11, en degene die door de Geest geleid worden, zijn kinderen Gods, vers 14. En indien wij kinderen zijn, dan zijn wij ook erfgenamen, erfgenamen Gods, en mede-erfgenamen van Christus, vers 17, zodat Christus in hen een zekere en vaste hoop der heerlijkheid moet zijn.

Ten achtste. *Indien Christus in u is, zo is de Geest* (zegt de Apostel Rom. 8:10) *levend om der gerechtigheid wil*. Dat is, hun ziel en geest is al levend, uit kracht van Christus' gerechtigheid, en het leven der heiligheid is in hen begonnen, en daarom zullen zij het leven der heerlijkheid hiernamaals bezitten.

Ten negende: Degene die Christus in zich hebben, hebben overvloed der genade en der gave der rechtvaardigheid ontvangen, door Christus die in hen woont en zo zullen zij zekerlijk heersen en leven door Hem, Rom. 5:17.

Ten tiende: Degene die Christus in zich hebben, zijn samen met Hem levend gemaakt. Ja, zij zijn ook met Hem opgewekt, en met Hem gezeten in de hemelse plaatsen in Christus, Ef. 2:5, 6. Christus neemt bezitting van de heerlijkheid in hun naam, en zij in Hem, als haar Hoofd en vertegenwoordiger, zij hebben inderdaad, en ten opzichte van wettelijke zekerheid, bezitting van de heerlijkheid, zodat Christus in de zekere hoop der heerlijkheid moet zijn.

Tot verdere opklaring en bevestiging hiervan, zo merkt op deze bijzonderheden:

Ten eerste: Dat Christus in een ziel is en woont, geeft de grote liefde, en het belang dat Hij tot die ziel heeft te kennen. En die Hij lief heeft, heeft hij lief tot het einde toe, Joh 13:1. En wie zal een ziel scheiden van Zijn liefde? Rom. 8:38, 39.

Ten andere: Dat Christus bij een ziel inwoont, geeft zijn vereniging met haar te kennen, deze vereniging is vast, en wie kan haar losmaken? Zo één met Hem, en met Hem verenigd zijnde, zullen zij altijd met Hem zijn. Hij heeft gebeden, dat zij mochten zijn, waar Hij is, opdat ze Zijn heerlijkheid mochten aanschouwen, Joh 17:24. Hij wil Zijn dienaren niet missen. Want waar Hij is, daar moeten zij ook zijn, Joh 12:26.

Ten derde. Dat Christus in een ziel is, geeft Zijn bescherming te kennen. Hij is in hen om hen voor te staan en te bewaren, en wie kan hen verongelijken die Christus bewaart? De Vader bewaart hen ook. Joh 10:27, 28, 30. *Mijn schapen horen Mijn stem, en Ik ken dezelve, en zij volgen Mij; en Ik geef hun het eeuwige leven, en zij zullen niet verloren gaan in der eeuwigheid, en niemand zal ze uit Mijn hand rukken: Mijn Vader die ze Mij gegeven heeft, is meerder dan allen; en niemand kan ze rukken uit de hand Mijns Vaders; Ik en de Vader Zijn één.*

Ten vierde. Christus is in hen, bezit nemende van hen, als van Zijn verkregen goed, wie zal of kan Hem dan van Zijn bezitting ontzetten. Want Hij is meerder die in hen is, dan die in de wereld is, 1 Joh. 4:4.

Ten vijfde. Hij is in hen, hen bekwaam en bereid makende tot de heerlijkheid hen heiligende en reinigende door het bad des waters door het Woord, opdat Hij hen zichzelf als een heerlijke gemeente voorstelle, zonder vlek of rimpel of iets dergelijks, maar opdat ze zouden Zijn heilig en onberispelijk, Ef. 5:26, 27.

Ten zesde. Hij is in hen door Zijn Geest, als het Onderpand der heerlijkheid, Ef. 1:13, 14; 2 Kor. 1:22.

Ten zevende. Met één woord; dat Hij in hen is, is begonnen heerlijkheid, heerlijkheid in het zaad, en in de uitbotting. Hij is in hen, werkende het werk der genade, en dat is het fundament der heerlijkheid. Hier hebben zij een begonnen gemeenschap met Hem, en die zal nooit verbroken worden, maar opgevoerd tot een meer onmiddellijke zoete,

volle en onverbreekelijke gemeenschap in de heerlijkheid, zodat Christus in de gelovigen niets anders kan zijn, dan de zekere hoop der heerlijkheid.

1^e nuttigheid. Deze waarheid legt een grond tot wederlegging.

Eerst. Van de Papisten, die tegen de verzekerdheid der zaligheid Zijn en het twijfelen leren en voorstaan. Want indien Christus in ons de zekere hoop is der heerlijkheid, zo geraken immers sommigen van hen, in wie Christus woont tot deze verzekerdheid; want sommigen zien door de genade, dat Christus in hen woont en in hen blijft.

Ten tweede. Het is tot wederlegging der Arminianen, die een vaste grond leggen voor het twijfelen der Papisten door te zeggen, dat de heiligen kunnen afvallen en geheel en eindelijk vervallen. Maar indien dat waarachtig ware, dan zou Christus in de heiligen niet zijn de hoop der heerlijkheid; omdat hij naar deze leer van daag in ons zou wezen en niet morgen, en zo zou Zijn wonen in ons geen hoop der heerlijkheid kunnen zijn.

Ten derde. Het is tot wederlegging der Antinomianen, die daartegen zijn, dat men een merkteken zoekt van een goeden staat uit de heiligmaking, en mochtans zien wij, dat Christus in de gelovigen een zekere en vaste grond is van de hoop der heerlijkheid; dat leven in hen, is door het werk der heiligmaking.

Ten vierde. Het dient ook tot wederlegging van arme bedrogen zielen, die hun hoop der heerlijkheid op andere dingen bouwen, als:

1. Op een besef, dat God barmhartig is, hetwelk hun niet meer grond van hoop der heerlijkheid geven kan, dan aan allen die leven, ja dan aan de duivelen.
2. Die hun hoop bouwen op de valse inbeelding van hun goed hart, daar het hart bedrieglijk is boven alle dingen, ja dodelijk, Jer. 17:9, een duidelijk teken is, dat Christus niet in hen is. Want dewijl Hij een Licht is zou Hij hun de bedriegerij en het verraad van hun hart ontdekken; het kan dus geen grond van hoop zijn, maar een genoegzaam, fundament voor een vaste inbeelding van een vreselijk bedrog.
3. Die hun hoop bouwen op hun niet schuldig staan aan schandelijke gruwelen, waartoe een Farizeeër Lukas 18, ja een heiden wel meer dan zij toekomen kan.
4. Die op hun burgerlijkheid en zedelijkheid bouwen, welke zij misschien hebben door een zacht karakter en inborst, door een goede opvoeding en door verdorven bijeinden, hetwelk een grond kan Zijn van zelfbedrog, maar niet van hoop der heerlijkheid.
5. Die bouwen op een uitwendige arbeidzaamheid en zorgvuldigheid, om hun godsdienstige plichten te betrachten, waarin een Farizeeër hen kan te boven gaan; en hetwelk ten hoogste maar te kennen kan geven, dat zij de naam hebben dat zij leven, terwijl zij inderdaad dood zijn. Dode sleurdienst is geen zekere hoop der heerlijkheid.
6. Die daar bouwen op hun verzaken en verlaten van enige lusten en kwade daden, waartoe zij weleer genegen waren; terwijl de Satan evenwel een vast en zekere bezitting van hun ziel kan hebben.

2e Nuttigheid. Deze waarheid kan ons van deze twee dingen onderrichten:

Eerst: Dat de staat van hen, die nog buiten Christus zijn zeer ellendig en beklagenswaardig is, want daar zij Christus niet in zich hebben, dan hebben zij geen hoop der heerlijkheid; en wat hebben zij dan, al hadden zij de gehele wereld naar hun

zin, en al zwommen zij in vermaken? Helaas! zij missen dat, wat het gemis van alle andere dingen kan verzoeken, namelijk de hoop der heerlijkheid.

Ten tweede. Dat de staat dergenen, die tot Christus zijn, gevlucht en die edele Gast, Christus Jezus bij zich gekregen hebben, onuitsprekelijk gelukkig is. Want laat hun uitwendige staat hier in de wereld zijn, zoals hij wil, zij mogen zingen in de hoop der heerlijkheid Gods. Hebbende Christus in zich, dan hebben zij de zekerste hoop der heerlijkheid, die te bedenken is. Zij hebben Christus, die als het gehele Verbond is, waardoor de heerlijkheid verzekerd is. Hem hebben zij binnen in hun zielen, die hun nu reeds bezit geeft van de heerlijkheid, hen bekwaam makende, om deel te hebben aan de erve der heiligen in het licht, en die bezit van hen neemt, opdat Hij en zij nooit weer van elkaar scheiden mogen.

3e Nuttigheid. Deze leer brengt ook met zich een bestraffing.

Eerst: Van de ongelovigen, die niettegenstaande, dat zij ten enenmale zonder Christus en zonder Zijn Geest zijn, nochtans willen dromen en zich inbeelden, dat zij een ongetwijfeld recht op de heerlijkheid hebben en zo zichzelf willen bedriegen met een ijdele ongegronde hoop, dat alles met hen wel zal gaan.

Ten andere: Het is tot bestraffing der gelovigen, die deze zekere grond der hoop hebben en die nochtans niet gebruiken tot hun troost en bemoediging. Maar zich ophouden met twijfelingen, aangaande hun recht op de erfenis, luisterende naar de leugenachtige ingevingen en verzoeken des Satans, en zo levende in angst, zondige vrees en wantrouwen, waardoor zij hun edele Gast verongelijken en onteren, daar Hij in hun zielen woning heeft genomen onder anderen ook tot dat einde, opdat zij een levende hoop der heerlijkheid zouden hebben, en daardoor zouden ondersteund worden onder de persingen van vrees en angst, gesterkt tegen de ziel kwellende inwerpingen en hart ontrustende verzoeken des Satans, en getroost tegen alle neerslachtigheid.

4e Nuttigheid. Dit stuk wijst de ongelovigen deze weinige plichten aan.

Eerst: Dat zij dienen te arbeiden, opdat zij deze waarheid in hun hart gevestigd en diep geworteld mochten krijgen, namelijk: dat zij voordat Christus in hen is, geen welgegronde hoop kunnen hebben, om ooit God in de heerlijkheid te zien.

Ten tweede. Dat zij daarop dienden overtuigd te worden van de noodzakelijkheid om te luisteren naar de daarin Evangelische roeping en die te gehoorzamen, welke bestaat, gelijk wij horen zullen, dat men Christus de Vorst des levens in Zijn hart aanneme.

Ten derde. Dat ze daarom met geen mindere zaak moesten willen vergenoegd zijn, dan met Christus te willen hebben levende en werkende in hun zielen en niets minder te houden nemen voor een voldoende grond van de hoop der heerlijkheid.

5e Nuttigheid. Deze waarheid toont ons aan de vasten grond van de vertroosting der gelovigen, in wie Christus is.

O, welk een oorzaak van blijdschap en verheuging hebben zij, hoe het ook met hen in de wereld ga. Want hoe zuur de wereld ook op hen zie, toch mogen zij juichen in de

hoop der heerlijkheid Gods; welke stof van droefheid en kwelling zij ook hebben, als zij zien hoe het hun in de wereld gaat; nochtans, zo zij naar binnen zien, en beschouwen de voetstappen van Christus wandel in hen en de vruchten van Zijn leven en blijven in hen, zo mogen zij zich verheugen met een onuitsprekelijke en heerlijke vreugde.

Maar iemand wil vragen:

Hoe komt het dan, dat juist dezulken, meer dan anderen, met angst en vreze vervuld zijn, omtrent hun eeuwige welstand en levende hoop, en gedurig vol twijfelingen en vreze zijn, en daarom menigmaal hun dagen in droefheid moeten doorbrengen?

Ik antwoord, vooreerst: Het is wat anders Christus in ons te hebben, en wat anders te zien, dat Hij in ons is; dit is een nieuwe en onderscheiden gave. God kan het ene geven, terwijl Hij niet goed vindt het andere te geven.

Ten andere: De Heere mag aldus, om wijze en heilige einden, Zijn gunstbewijzen uitdelen. Hij is even vrijmachtig als wijs. Hij doet wat Hij wil, en nochtans doet Hij alles met diepe wijsheid, tot wijze en heilige einden. De Heere kan dus een hoge en vrijmachtige hand in deze zaak hebben, en het zo nodig vinden, om hen nederig, teder, wakende en ernstig in de plichten te houden. Want Hij ziet, dat zij, zo ze zagen hoe rijk ze waren, zij lichtelijk Gode en zichzelf vergeten zouden; niet wel geballast zijnde, om een zo zwaar topzeil te dragen: dat ze dus ruim en zorgeloos wordende, te veel voordeel aan de Satan zouden geven, om hen aan te vallen, en te overwinnen.

Ten derde. Zij zelf kunnen in deze een zondige hand hebben; en dat:

1. Als zij te veel luisteren naar de leugenachtige ingevingen en verzoeken des Satans, het is niet veilig met zulk een vijand in gesprek te komen, die een leugenaar en moordenaar is van de beginne. Hij is een te grote en loze drogredenaar en bestrijder voor ons.
2. Als zij de verdorvenheid te veel toegeven, hetwelk wolken veroorzaakt, die alles verduisteren, en aan de Satan voordeel geeft en grond, om ons van geveinsdheid te beschuldigen, en te zeggen: *indien Christus in u is, hoe is het dan zo met u?*
3. Als zij door de valse inboezemingen des Satans, het werk van Christus in hen miskennen, des Satans lasteringen toestaande, en zich bij hem voegende wanneer hij tegen al het werk der genade in hun ziel tegenwerpen voortbrengt, en hetzelfde als enkel bedrog verwerpt; als zij dan hun gemoed vervuld hebben met vooroordelen tegen zichzelf, door de inblazing des Satans, kunnen zij geen recht onderricht omtrent zichzelf inlaten, noch ontvangen.
4. Het komt ook wel, doordien zij de ware natuur van het werk der genade en van Christus Zijn in hen, misverstaan, denkende dat niets kan genoemd of gerekend worden Christus in de ziel, dan een gans zeer uitmuntende aanblazing des Geestes, die de ziel over alle zwarigheden heenvoert, vergezeld met grote vreugde en gejuich, en een uitnemend hoge trap van heiligmaking.

6e Nuttigheid. Deze waarheid vereist zeer een beproeving of Christus in ons is of niet.

I. Ten eerste. En omdat dit een voorname zaak is, zo zullen wij te meer daarover zeggen; eerst zullen wij enige valse merktekenen aanwijzen, waardoor velen zich bedriegen, zowel aan de ene als aan de andere zijde.

II. Ten andere: zal ik enige ware merktekenen opgeven, waardoor wij over deze zaak kunnen oordelen.

In het spreken over valse merktekenen moeten wij ons oog op tweeërlei personen hebben, en zo spreken van de merktekenen, waarop elk van hen te werk gaat en zich bedriegt. Sommigen hebben Christus waarlijk wonende in hun ziel, en nochtans denken en oordelen zij, dat het zo niet is, vanwege deze of die dingen, die zij in zichzelf bemerken, en die volgens hun opvatting niet bestaan kunnen niet Christus' leven in hen. Anderen integendeel hebben Christus niet in zich, nochtans denken zij, dat Hij in hen is, vanwege deze of die bijzondere dingen, die zij beoordelen, als ware merktekenen dat Christus in hen is; en zowel de een als de ander is bedrogen door valse gronden.

I. Wat de eersten aangaat, namelijk *degenen, die Christus in zich hebben, en nochtans daarvan niet willen overreed worden, zij kunnen misvatten op deze of dergelijke gronden:*

Vooreerst. Omdat zij geenszins gelijken op zulke heiligen, van wie de Schrift gewaagt, in wie de Geest van Christus was; noch gelijken op hen die nu leven, welke Christus in zich hebben. Alsof alle ware Christenen van dezelfde grootte, ouderdom, sterkte en gezondheid waren, en alsof er niet in Christus' huisgezin sommige kleine kinderkens waren, zowel als oude, en ook jonge sterke en kloeke helden, 1 Kor. 3:1, 1 Joh. 2:12, 13, 14. Een kind heeft dadelijk leven en is een mens, hoewel het geen sterk en kloek man is. Zelfs het kind in 's moeders lichaam heeft dadelijk leven. Vele kinderkens in Christus gaan ten hemel. Want Hij draagt de lammeren in Zijn schoot, Jes. 40:11.

Ten tweede. Omdat zij de bewegingen des Geestes in hen niet voelen. Dit is ook een verkeerd merkteken. Want Hij kan in een ziel zijn, en nochtans kan het voor de ziel verborgen zijn, dat Hij er is, wijl de Heere dit het meest geschikt acht, opdat Hij de hoogmoed voor hun ogen verberge, en zij, gelijk gezegd is, nederig en treurend al hun dagen mogen gehouden worden. De Geest blaast waarheen Hij wil, en op welke wijze Hij wil.

Ten derde. Omdat zij dagelijks vol vreze en twijfelingen zijn, dat alles niet recht met hen mocht zijn. Zij menen, indien Christus inderdaad in hen leefde, zo zouden al hun twijfelingen opgeheven en al hun wolken verdreven worden, en zij zouden een volle zekerheid verkrijgen. Maar dit is een misvatting. Christus kan er wezen, en het geloof kan er zijn, waar die zekerheid niet is, noch ooit was, en waar zij misschien nooit wezen zal, totdat de ziel binnen het gezicht van het land der heerlijkheid zal zijn. De Schrift is vol van de klachten der heiligen, en van hun uitdrukkingen van twijfeling. Ja, Christus kan daar zijn, waar de ziel door de kracht der verzoeking ten volle besluit, dat Hij er niet is; of anders, ... wee, niet weinigen!

Ten vierde. Omdat zij vreemdelingen zijn van enige gevoelige en troostvolle openbaringen, die sommigen krijgen. Zij zien niet, (gelijk sommigen zagen,) het stralen en het blinken van Zijn toelachend aangezicht. Maar dit is geen zekere grond. Christus kan er zijn waar deze dingen niet zijn, of anders, ... wee, menige arme ziel! Dit zijn de vrije uitlatingen der liefde, waarin de Heere handelt als een Vrijmachtige. Hij laat diegene nabij Zich komen, die Hem goeddunkt, en anderen moeten van verre staan en het genoeg achten, zo Hij hen maar wil laten staan binnen de poorten van Zijn paleis. Alle onderdanen zijn geen hovelingen, en alle hovelingen zijn niet even hoog. De moeder zal het ene kind op haar knie liefkozen en troetelen, en niet het andere. Christus neemt al Zijn kinderen niet in het wijnhuis, noch hij spreidt over allen Zijn banier niet uit op een gevoelige wijze. Niet ieder wordt ondersteund met de flessen, of verkwikt met de appels. Niet ieder heeft Christus' rechterhand onder zijn hoofd, en Zijn linkerhand hem omhelzende. Sommigen moeten tevreden zijn, die openbaringen te missen, totdat zij in het Hogerhuis opgenomen zullen worden.

Ten vijfde. Omdat ze niet weten, wat het is, dat hun harten verheven en opgevoerd worden in de wegen des Heeren. Zij weten niet, wat de blijdschap in de Heiligen Geest zeggen wil; noch wat het is, zich te verblijden met onuitsprekelijke en heerlijke vreugde. O, is dit een genoegzame grond, waarop zij zouden besluiten, dat Christus niet in hen is? Wat grove misslag moet dit zijn! Geraken alle christenen tot zulke hoge genietingen? Helaas! sommigen moeten wel tevreden zijn, dat ze ten hemel kruipen, en dat ze nooit eens op hun rug geraken, voordat ze binnen de poort der heerlijkheid zijn. Sommigen, in plaats van zich te verheugen, moeten de ganse weg de tranen in hun ogen hebben, en die niet afgewist worden, voordat Christus' zachte hand die voor eeuwig afwist. Dan zullen zij niet meer wenen, als ze daar gekomen zijn, waar geen gezucht of gekerm ooit meer zal gehoord worden. Want droefheid en zuchten moeten wegvlieden.

Ten zesde. Omdat de hun geschonken genade niet schijnt, noch die schoonheid en luister heeft, welke zij vertrouwen, dat zij zou hebben, indien Christus in hen was. Hun geloof, hun hoop, hun liefde is niet gelijk zij zou of moest zijn, denken zij, indien Christus in hen was. Maar arme zielen! Zij bemerken niet, dat er trappen van genade zijn. Het zijn allen geen heiligen van de eerste grootte; ieders geloof, zelfs het waarachtig geloof, is geen verzekerdheid. Christus is daar, waar het minste greintje genade is; en soms zal de genade een kleine plaats beslaan. Christus is, waar maar een rokende vlaswiek is en een gekrookt riet.

Ten zevende. Omdat zij niet alleen verre van troost en blijdschap zijn, maar zij hebben ook wel schrik, vrees en beving, waarvan zij denken, dat zij vrij zouden zijn indien Christus in hen ware. Helaas, arme zielen! Waarom denkt u zo? Was het zo, gelijk u meent, wat zou er geworden zijn van de voortreffelijke Heman, Ps. 88:15, die van zijn jonkheid af benauwd was en doodbrakende en als utzinnig door de verschrikkingen Gods, die hij droeg? Wat zouden wij dan zeggen van de vrome koning Hiskia, die piepte gelijk een kraan of zwaluw, en kirde als een duif? Jes. 38:14. En wat van anderen, die men zou kunnen noemen?

Ten achtste. Omdat ze geen genade in hen zien groeien; alles schijnt hen af te nemen. Ik sta toe, het is droevig, als het inderdaad zo is; en 't is een zaak die betreurd moest worden; maar nochtans kan het wel zo schijnen, als het zo niet is. Christus kan zijn,

waar deze wasdom in de genade niet gezien noch gemerkt wordt; ja, Christus kan daar zijn, waar een zondig afnemen is voor een tijd, ja voor een geruime tijd, vanwege enige winterbuien en stormen, of vanwege een worm of iets anders aan de wortel. Niet tegenstaande zal dit zaad blijven; en waar het zaad is, daar is Christus; zodat dit een vals merkteken is.

Ten negende. Omdat zij in hun daden zoveel geveinsdheid zien en bemerken. Gewis, zeggen zij, indien Christus in ons was, het zou zó niet zijn. Maar dit aangaande, diende men op te merken, dat hoewel iemand die Christus in zich heeft, geen huichelaar kan zijn, (want een geveinsde is een, wiens staat buiten Christus is), nochtans kan hij veel geveinsdheid in zich hebben, gelijk hij meer of min van andere verdorvenheden heeft. Iedere daad van geveinsdheid zal niet bewijzen, dat iemand een geveinsde is. Het is wat anders klatergoud te hebben, of goud dat met schuim vermengd is. Het beste van onze metalen heeft schuim bij zich; de staat van volmaaktheid is hier niet.

Ten tiende. Omdat zij een geboden plicht niet kunnen verrichten, dan met tegenstand en een harde strijd, daar de raderen lichter zouden voortlopen, denken zij, indien Christus in hen was. Maar dit is ook een misvatting en een verkeerde regel, om naar te oordelen. Want in de beste, die leeft, is datgene van de ouden mens, hetwelk nooit stil is, maar zich gedurig stelt tegen elke goede beweging of werk, hetwelk in handen is, zodat ze niet kunnen gedaan krijgen, hetgeen zij wilden, én er toe gebracht worden om te doen hetgeen zij niet wilden. De wet die in hun leden is, strijdt gedurig tegen de wet huns gemoeds, en doet hen uitroepen met Paulus: *Ik ellendig mens! wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?* Rom. 7:24.

Ten elfde. Omdat de verdorvenheid niet verzwakt wordt, maar naar hun oordeel aangroeit, hetwelk zo niet zou wezen, indien Christus in hen was. Maar hier is ook een misvatting. De een of ander bijzondere verdorvenheid kan door enige verzoeking de ene tijd meer woeden dan de anderen tijd, en nochtans kan de genade in het algemeen niet aan het afnemen zijn, noch de verdorvenheid in hun gehele lichaam aan het groeien. De bladeren zullen overvloedig en driemaal meer vallen van een boom in de oogst, en nochtans zal de boom niet afnemen. De verdorvenheid kan door de verzoeking meer ontdekt worden, wanneer zij niet het meeste vermag, en zij kan soms minder gezien worden, als zij het meest vermag. Een onzichtbare en geruste duivel kan gevaarlijker zijn, dan een zichtbare woedende duivel; de verdorvenheid groeit niet altijd het meest, als zij het meest raast.

Ten twaalfde. Omdat zij soms grote uitbrekingen hebben. Dit is waarlijk droevig, dat beken ik, en het is te beklagen. Maar daaruit kunnen wij niet met zekerheid besluiten, dat wij buiten Christus zijn. Want Mzes, David, Petrus enz., hadden hun zware vallen, welke het openen van de monden der goddelozen veroorzaakten.

Ten dertiende. Omdat zij soms zo weggevoerd worden met de stroom van hun verdorvenheid, dat zij niets zien, dan een gestadige stroom en samenknoping van grove zonden. Dit beken ik, is een droevig geval en zeer te beklagen, nochtans geen voldoende merkteken, waaruit men met zekerheid kan besluiten, dat een ziel zonder Christus is. Want wij vinden van Asa, wiens hart, gelijk er staat, recht was voor God al zijn dagen, dat hij in een droevig leven van zondige uitbrekingen verviel, 2 Kron. 16. Hij deed Benhadad Zijn verbond met Baësa breken, en om hem hiertoe te huren,

beging hij kerkroof en beroofde des Heeren huis. Hij steunde op een vleses arm. Hij leidde de profeet in de gevangenis, toen hij hem daarover bestrafte, daarenboven verdrukte hij enigen van het volk, en in zijn ziekte zocht hij niet de Heere, maar de medicijnmeesters. O, wij kunnen niet zeggen, naast hoeveel verdorvenheid Christus wil wonen in een ziel! Zelfs degenen die afgesneden zijn wegens ergernissen kunnen behouden worden in de dag van de Heere Jezus; 1 Kor. 5.

Ten veertiende. Omdat zij door vreselijke verzoeken en lasterlijke inwerpingen gekweld zijn. Maar ook dit kan geen genoegzame grond zijn, om te oordelen, dat zulke zielen zonder Christus zijn. Wij weten met welke verzoeken de duivel Christus zelfs aankwam; en omdat hij Hem verzocht tot de snoodste afgoderij, namelijk, om de duivel te aanbidden, tot een verzoeken van God en tot een in twijfel trekken van Zijn eigen Godheid en van Zijn recht en deel aan God, als Zijn Vader, met welke verzoeken zou hij de zwakke volgelingen van Christus niet bespringen? En omdat hij de overste Leidsman der zaligheid zo aanviel, in wie hij niets kon vinden, veertig dagen achtereen, en Hem toen maar voor een tijd, verliet, Markus 1:13. Lukas 4:2, 13, hoe zullen het Zijn navolgers, dan vreemd achten, indien zij met zulke inwerpingen een geruime tijd achtereen gekweld worden?

Ten vijftiende. Omdat de Heere hen in Zijn toorn vervolgt, in Zijn handeling en jegens hen zich vergramd betoont, en hun zonde op hun oordelen schrijft. Maar ook dit is geen dadelijke grond, om zo te besluiten, want wij weten, hoe Hij met David handelde, ziet en wat Hij deed met Job, welke zeide: Hoofdstuk 6: 4, *De pijlen des Almachtigen zijn in mij, welker vurig venijn mijn geest uitdrinkt; de verschrikkingen Gods rusten zich tegen mij.*

Aan de andere zijde: Laat ons zien welke de valse gronden zijn, waarop anderen zich bedriegen, menende dat zij in Christus zijn, wanneer het zo niet is.

Ten eerste. Zij hebben een belijdenis en een grote naam en toejuiching van anderen, als uitstekende, christenen. Maar velen hebben, gelijk de gemeente van Sardis, de naam dat ze leven, en toch zijn zij dood. Velen geloofden in Christus, aan wie Hij zich evenwel niet wilde betrouwen, want Hij wist, wat in hen was, Joh. 2:23, 24. Het einde der vijf dwaze maagden, in de gelijkenis Matth. 25, kan dezulken sterk in beroering zetten. Want deze waren belijders, uitmuntende belijders, als zodanig aangezien door anderen, langdurige belijders, ernstig de ingang zoekende, en begerig naar olie voor hun lampen, enz. En nochtans was Christus nooit in hen, want Hij beleed, dat Hij hen niet kende.

Ten tweede. Zij zijn vrij van ergernissen en grove zonden, welke zelfs enige begenadigde personen onderworpen zijn. Maar, arme ziel! dat kan wel zo wezen, en nochtans kan Christus in u niet zijn. De Farizeeër kon zeggen, Lukas 18:11, *o God! ik dank u, dat ik niet ben gelijk andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers, noch gelijk deze tollenaar.* En velen kunnen de besmettingen der wereld ontvlieden, 2 Petrus 2:20, en nochtans kan hun laatste erger worden dan hun eerste.

Ten derde. Zij Zijn burgerlijk en eerlijk in al hun handel, niemand kan hen beschuldigen van iemand door valse handel verongelijkt te hebben. Maar dit kan wezen; en niettegenstaande kan Christus nog nooit in uw ziel ingelaten zijn. Was niet de jongeling een zodanige, Lukas 18:21, welke zei: *al deze dingen heb ik*

onderhouden van mijn jeugd aan? Menig burgerlijk mens gaat naar de hel; burgerlijkheid kan wel iets zeggen, en ver gaan onder de mensen, maar bij God is zij van klein gewicht, als er niet meer is. Ja, de heidenen kunnen ten opzichte van de burgerlijkheid menig Christen te boven gaan, en nochtans zijn zij zonder Christus.

Ten vierde. Zij hebben altijd, zo zij menen, een goed geweten behouden; nooit hebben zij dit tegen gegaan, maar in alles deden zij naar het licht en de besturing van hetzelfde. Dit kan vrij wat schijnen, nochtans is het niets, om te bewijzen, dat Christus in de ziel is. Want menig geweten is blind en stom en kan niet ver zien, om te besturen, noch luide spreken. En menig geweten is verblind, ja sommiger geweten is vast in slaap; zodat dit weinig kan bewijzen. Zij die dachten, dat ze Gode een goede dienst deden, als zij de Apostelen deden, volgens Christus voorzegging, Joh 16. Zij hadden hun geweten vóór zich; Paulus volgde zijn geweten, als hij de gemeente vervolgde. Hij zegt Hand. 26:9, 10: *ik meende waarlijk bij mijzelf, dat ik tegen de naam van Jezus van Nazareth vele wederpartijdige dingen moest doen; hetwelk ik ook gedaan heb te Jeruzalem, en ik heb velen van de heiligen in de gevangenis gesloten*, enz. Daarom zegt hij, Hand. 23:1, *ik heb met een goed geweten voor God gewandeld tot op dezen dag*. Hetwelk schijnt terug te zien op zijn onbekeerde staat, toen hij uit ijver de gemeente vervolgde, Filip. 3:6, en nochtans was bij totdat Christus hem verscheen op de weg naar Damascus, vervreemd van Hem, en Christus was niet in hem geopenbaard.

Ten vijfde. Zij hebben vele uitwendige dingen die verkeerd waren, verbeterd, en ten opzichte van deze dingen Zijn zij veranderde mensen. Helaas! dat kan iets schijnen te zijn, en nochtans is het niets, om te bewijzen dat Christus in de ziel is. Want Herodes, die een vreemdeling was van Christus, deed vele dingen, toen hij Johannes de Doper hoorde, Markus 6:20.

Ten zesde. Zij zijn godsdienstig en hebben een vermaak in het najagen der plichten. Dit, beken ik, kan veel schijnen te zijn onder de mensen. Maar nochtans zal het niet bewijzen, dat Christus in de ziel is. Daar staat, dat Herodes Johannes gaarne hoorde, Markus 6:20. De steenachtige grond ontving het woord met vreugde, Matth. 13:20. Jesaja spreekt van sommigen, Jes. 58:2, *die de Heere dagelijks zochten en lust hadden aan de kennis Zijner wegen*. Ziet ook Ezech. 33:31, 32.

Ten zevende. Zij zijn veel in het gebed, en denken bij zichzelf, dat ze daarin zeer vurig en ernstig zijn. Ook is dit geen zeker en onfeilbaar merkteken van Christus in de ziel, want velen kunnen roepen: *Heere, Heere, doe ons open!* Tot wie Christus zal zeggen: *Ik ken u niet!* Matth. 7:21, Matth. 25:11, 12. Velen kunnen bidden en toch kwalijk bidden, Jes. 4:3.

Ten achtste. Zij houden het met de goede zaak en lijden daarvoor. Ik sta toe dat dit veel is, maar dit alleen zal niet bewijzen, dat Christus in de ziel is. Judas bleef lang in Christus' gezelschap, en velen waren Christus' discipelen, die Hem nochtans eindelijk verlieten, Joh 6. David had vele snode mannen bij zich, die de strijd des Heeren met hem streden. Paulus veronderstelde, dat sommigen hun lichamen zouden geven, om verbrand te worden, en nochtans de liefde missen, 1 Kor. 13:3.

Ten negende. Zij hebben veel kennis van de verborgenheden des Evangelies. Zij kunnen er over spreken en redeneren; ja, zij kunnen er voor strijden, en daarover

prediken, en hebben zo uitnemende en ongewone gaven. Dit kan wezen, terwijl Christus nochtans niet in de ziel is. Gaven en genade verschillen veel, zie Hebr. 6:4. Leest het en merkt daarop, en vertrouwt niet meer op zulk een losse grond. Zullen niet velen die in Christus' naam geprofeteerd hebben, buiten de poorten des hemels gesloten worden? ziet Matth. 7:22.

Ten tiende. Zij hebben een sterke en ernstige begeerte om ten hemel te gaan, en te doen wat recht is. En hadden de dwaze maagden niet een begeerte, om bij de Bruidegom binnen te zijn, toen zij uitriepen: Heere, Heere! doe ons open? Matth. 25. Wenste niet Bileam te sterven de dood des rechtvaardigen? Helaas! Vleselijke zelfzuchtige begeerten zullen niet bewijzen, dat Christus in de ziel is.

Ten elfde. Zij hebben vele overtuigingen, opwekkingen en ontwakingen des gewetens en besluiten daarop gehad. Och, velen hebben dit gehad, die nooit zijn gebracht tot het omhelzen van Christus; hun zeeziekte is overgegaan, en zij zijn daarna meer verhard geworden dan ooit te voren. Overtuigingen kunnen wederom versterven, en verschrikkingen kunnen voorbijgaan, eer de ziel te huis gebracht is, en gewillig gemaakt om te openen, en om Christus op zijn eigen voorwaarden te laten.

Ten twaalfde. Zij hebben goede zin in de leer des Evangelies, als goede en aannemelijk tijdingen van goedheid en barmhartigheid. Zij hebben geen bezwaar tegen de voorwaarden van de Evangelische aanbidding. Zij oordelen die redelijk en zeer billijk, en wel waardig aangenomen te worden. Maar licht en overtuiging in deze zaak zal niet bewijzen, dat de zaak gedaan is; dat is maar een smaken van het goede Woord Gods, Hebr. 6:5.

Enige van deze valse tekenen aangetoond hebbende aan de ene en aan de andere zijde, **kom ik nu tot het voorstellen van enige bijzonderheden, die de zaak vaster zullen bewijzen.**

Alleen wilde ik dit voorop stellen, dat een ieder die Christus waarlijk in zich heeft, niet even onderscheiden ál deze merktekenen in zich zal gevoelen, die ik zal verhalen, maar sommigen zullen in staat zijn om enige meer te voelen en sommigen om andere meer te bemerken.

Het eerste merkteken.

Waar Christus is, daar is enige klare ontdekking geweest, dat die persoon was buiten Christus, en van de ellende van de staat zonder Christus, evenals een moede worden om langer in die staat te zijn, met sterke begeerten om daarvan verlost te zijn, en dan ook een dadelijk, volkomen, en volledig verzaken van alles buiten Christus. Ik zeg, Vooreerst, Daar is een klare overtuigende ontdekking geweest, dat de mens was zonder Christus, en van de jammerlijkheid en ellende van die staat. Niet dat allen even grote en klare ontdekkingen hebben, maar een ieder heeft deze klare ontdekking enigermate. Maar ook wil ik niet zeggen, dat een ieder welgevallen en voldoening zal hebben in de mate en trap van het licht, dat hij in deze zaak krijgt. Maar dat er inderdaad ene zekere mate van licht in de ziel moet zijn, en zulk een maat, die gewillig zal maken, om die staat te ontvluchten, en te luisteren naar het Evangelie. Wij moeten hier ook onderscheid maken tussen deze ontdekkingen en de verschrikkingen, die soms daarmede vergezeld gaan. Indien de ontdekking zodanig is, dat ze naar Christus drijft, dan is het wel, hetzij er meer of minder verschrikkingen mede vergezeld gaan.

Ten andere: Ik zeg, daar is een vermoeidheid geweest in deze natuurlijke staat, een ernstige begeerte naar verlossing, en een uitroepen met degenen, die in hun harten geprikkeld waren, Hand. 2 en Hand. 16, '*Mannen broeders, wat zullen wij doen om zalig te worden?*' Zodat, waar nooit iets van deze aard geweest is, daar is geen opendoen voor Christus geweest.

Ten derde, zeg ik, daar is een dadelijk verzaken van alle andere dingen, omdat men geen twee Heeren kan dienen. Daar is een dadelijk verzaken van alle hoop des levens door onze eigen gerechtigheid, of van enige andere soort dan van Christus. Hetgeen te voren gewin was, rekent men nu schade om Christus' wil; ja gewisselijk, men acht alle dingen maar schade om de uitnemendheid der kennis van Jezus Christus, Filip. 3:7, 8, 9, Zodat, waar een hunkeren is naar onze eigen gerechtigheid, of een rusten daarop, of op iets benevens hem, om gerechtigheid en leven met vermaak en welgevallen, daar is Christus niet.

Tweede merkteken.

Waar Christus is daar is een opening des harten voor Hem geschied, én een dadelijk hartelijk toestemmen en inwilligen, om Hem aan te nemen, zoals Hij aangeboden wordt in het Evangelie. Een omhelzen van Hem op Zijn eigen voorwaarden, om niet, geheel en al, en tot alle einden en gebruiken, ten opzichte van de zaligheid. Als de deur geopend is, zo zal Hij inkomen, Openb. 3:20, en waar de deur des harten dicht gesloten wordt gehouden, daar is Hij nog niet gekomen. Waar deze opening des harten, deze hartelijke toestemming, deze zielsaanneming van de aangeboden Middelaar niet is, daar is Christus niet. Het is waar, sommigen kunnen voor Hem geopend hebben, en het toch niet weten; menende dat deze opening voor, en niet van de aangeboden Christus iets anders is dan het in de werkelijkheid is. Begerig zijnde naar meer uitgebreidheid des harten, om Hem nog hartelijker aan te nemen, achten zij nog weinig, wat zij reeds gekregen hebben. Derhalve wanneer het hart waarlijk zich geopend heeft voor Hem, en tenminste wezenlijk tevreden is, dat Christus, die een Koning is, die de sleutel Davids heeft, de deur opene, inkome, daar wone, en het hart uitroept met dadelijke ernst: *o, wanneer zal Hij tot mij komen?* Daar mogen wij oordelen dat Christus reeds is.

Derde merkteken.

Waar Christus is, daar wordt tegelijk een ledigheid gezien in alle andere dingen, en een volheid wordt er bevonden in Hem, welke de ziel voldoet, en geruststelt, zodat ze daar rust, als hebbende haar deel, en als vergenoegd daarmee. Omdat zij oordelen, (en zij oordelen niet vals) *dat hun de snoeren zijn gevallen in liefelijke plaatsen, Ps. 16. Zo roepen zij uit: Wien heb ik in de hemel dan U? Nevens U lust mij niets op aarde. Ps. 73:25.* Zij zijn zo voldaan met Hem, dat ze neerzitten, en al hun zwerfende genegenheden, die achter de ijdelheden zwerven, inroepen, en die als in één middenpunt, in Hem samenbrengen, en zij vergaderen hun dwalende en uiteenlopende begeerten na de veelkleurige beuzelingen, opdat zij die mogen doen uitgaan naar dit ene Voorwerp.

Vierde merkteken.

Waar Christus in de ziel is, daar werpt men zijn last op Hem. Men loopt tot Hem met zijn twijfelingen, bekommeringen, gevallen, zwakheden, beschuldigingen, feilen en plichten, en al wat men ook te doen heeft. De ziel zal Hem in het oog hebben, als algenoegzaam en machtig en gewillig, om in alle noden te helpen, en zal naar Hem uitzien tot dit einde.

Vijfde merkteken.

Waar Christus is, daar krijgt hij het hart want daar woont Hij, Ef. 3:17. zodat wat er ook zij, hetwelk, begerig zijnde, zich aan de ziel aanbiedt, hij de voorkeur heeft, uitmunt, en de opperste plaats inneemt, uitgenomen, dat de een of andere begeerlijkheid wel voor een tijd de ziel overweldigt en wegvoert. Die Christus in zich hebben, belijden en erkennen, dat hij is de Zoon Gods, en zo allervoortreffelijkst, 1 Joh. 4:15, want al dezulken wonen in Hem, en Hij in hen. Zodat Hij voor hen degene is, die de banier draagt boven tienduizenden, Hoogl. 5:10. *Al wat aan Hem is, is gans begerlijk*, vers 16. Voor hen die geloven, is Hij kostbaar, 1 Petrus 2:7. Ik sta toe, dat deze liefde en achting niet altijd even gelijk of in de zelfde trap zal blijken, nochtans is zij voor het meeste deel overheersend. Maar waar deze dingen zo niet zijn, is dit een droevig teken, dat Christus daar Zijn verblijf nog niet heeft genomen,

Zesde merkteken.

Waar Christus is, daar is een verzaken van alle vorige liefhebbers: want nu zijn zij van Heer veranderd. Zij zeggen tegen hun vorige afgoden: *henen uit!* Alsof zij zoveel maandstonde kleren waren, Jes. 30:22. Dan zeggen zij tot Efraïm: *Wat hebben wij meer met de afgoden te doen?* Hos. 14:9. Want waar Hij komt, daar moeten deze allen voor Hem plaats maken, als alles waardig. Hun oude ik leeft nu niet meer, Gal. 2:20. Maar waar de oude liefhebbers hun oude plaats hebben, waar de oude afgoden, de oude zonden, de oude achting hebben en de oude dienst, en nog niet uitgeworpen zijn met afgrijzen én verfoeiing, daar is het niet recht. Christus als Hij komt, zet de oude dwingeland, die de ziel bezat, buiten de deur.

Zevende merkteken.

Waar Christus is, daar is een gehele vernieuwing, daar wordt waarachtig bevonden, hetgeen er staat 2 Kor. 5:17 *Indien iemand in Christus is, die is een nieuw schepsel.* Dit is een grote verandering, de mens is nu, als het ware, in een andere wereld, ademhalende in een ander element, zij zijn niet meer de mensen, die zij waren. Die van Christus zijn, hebben het vlees gekruist, met deszelfs bewegingen en begeerlijkheden, Gal. 5:24. Zij zien nu die lusten en genegenheden aan als hun vijanden en zij belijden dat ze vijanden daartegen zijn, zij strijden er tegen in wortel en takken, in vlees en bewegingen. Zij besluiten nu in nieuwigheid des levens te wandelen. Rom. 6:4. Van nu af aan hebben zij een nieuw verstand, vernieuwd zijnde in de geest huns gemoeds, niet meer onder de heerschappij zijnde van dat vleselijk vernuft, hetwelk vijandschap is tegen God. Zij hebben een nieuwe wil, die nu buigzaam is naar Gods wil en gebod, en die nu niet in opstand is gelijk tevoren. Zij hebben nieuwe begeerten, nieuwe genegenheden, nieuw werk, nieuwe bedoelingen voor zich, nieuwe gemeenschap, niet meer gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis.

Achtste merkteken.

Waar Christus' is, daar is een rusten op Hem, om leven te hebben en een leunen op zijn gerechtigheid, om aanneming, rechtvaardigmaking en zaligheid, gelijk Paulus deed, Filip. 3:9. Die begeerde in Hem gevonden te worden, niet hebbende zijn eigen gerechtigheid die uit de Wet is, maar die door het geloof van Christus is, de gerechtigheid die uit God is door het geloof. *Indien Christus in u is* (zegt Paulus Rom. 8:10) *is de Geest levend om der gerechtigheid wil.* De ziel meent alleen door deze weg te leven door zijn gerechtigheid. *In de Heere hebben wij gerechtigheden en sterkte,*

zeggen zij, Jes, 45:24. Want in de Heere hopen zij gerechtvaardigd te worden en zich te beroemen. vers 25.

Negende merkteken.

Waar Christus is, daar is een grote zorg om de zonde te vermijden; 1 Joh. 3:6. Wie in Hem blijft, die zondigt niet, te weten met die overgegevenheid en dat volle voornemen, gelijk hij tevoren deed. Zij mogen door een fout overvallen worden, gelijk Gal. 6:1. maar zij komen niet gewillig onder de dienstbaarheid der zonde, Gal. 5:1, Soms mogen zij weggespoeld worden, met de stroom ener verzoeking gelijk David en Petrus, maar zij geven zich niet gewillig en met beraad over aan de drang van hun verdorvenheden, maar zelfs als de verdorvenheid de overhand heeft, is er een partij binnen in hen, die strijd voert tegen die overweldiging, Rom. 7. Hetgeen zij doen willen zij niet, en hetgeen zij niet doen, dat wilden zij toch wel doen; de Geest strijdt tegen het vlees, Gal. 5:7. Hier door is het dat zij niet wandelen naar het vlees, maar naar de Geest, Rom. 8:1.

Tiende merkteken.

Waar Christus is, daar is een dadelijke gevestigde en vastberaden zorg en poging om de bevelen van Christus te onderhouden, 1 Joh. 3:24. Die Zijn geboden houdt, woont in Hem, en Hij in hem. Wederom 1 Joh. 2:5, *Hieruit weten wij dat wij in Hem zijn, omdat wij Zijn woord bewaren.* Zij willen geen van Zijn wetten ter zijde stellen, maar acht nemen op al Zijn bevelen, Ps. 119:6 Dit is hun werk en oogmerk, in alle punten overeen te komen, met Zijn Wet, en hun gebrek is een stof van treuren voor hen.

Elfde merkteken.

Zij, in wie Christus is, wonen in de liefde als in hun element, 1 Joh. 4:16. Die in de liefde woont, woont in God, en God in hem; de liefde is het element, waarin zij adem halen; het is het huis, waarin zij blijven. Zij hebben eenvoudige liefde tot God, en liefde tot al de heiligen, als dragende Zijn beeld, en dat in een mate, die evenredig is met de trap van het beeld Gods, hetwelk zij in zich zien. Ja, zij hebben een liefde tot alle mensen om Zijnentwil, zelfs tot de vijanden, zodat ze door alle goede en mogelijke middelen hun stichting, en zaligheid zoeken, al ware het tot hun eigen schade en kwelling. Zij zullen niet gewillig ergernis geven aan Joden en Grieken.

Twaalfde merkteken.

Zij, in wie Christus is, hebben de Geest, 1 Joh. 3:24. *En hierdoor weten wij, dat Hij in ons blijft, door Zijn Geest, dien Hij ons gegeven heeft.* Zo ook 1 Joh. 4:13, *Hieraan kennen wij dat wij in Hem blijven, en Hij in ons, omdat Hij ons van Zijn Geest gegeven heeft.* Nu is deze Geest, een stille en zachtmoedige Geest, een nederige en voegzame Geest, een tere en medelijdende Geest, een Geest der wijsheid en des raads, een Geest der kennis en de vreze des Heeren. Wij kunnen zien welk een Geest het is, die aan Christus zonder mate gegeven is, in Jes. 11:1. Waar Hij genoemd wordt een Geest der wijsheid en des verstands, een Geest des raads en der kracht, een Geest der kennis en der vreze des Heeren. Zodat in wie Christus woont, deze Geest in minder of groter trap deelachtig zijn. Want zij worden één Geest met Christus. Hun duisternis is ten dele geweerd, hun hoogmoed gedood, en zij gelijken meer naar Christus hun Hoofd en Man.

Dertiende merkteken.

Die Christus in zich hebben, wandelen naar de Geest, Rom. 8:1. Dat is, zij hebben een nieuwe Leidsman, een nieuwe Raadsman, om hen in al hun wegen te besturen. Zij wandelen nu in de kracht des Heeren, sterk zijnde in Hem, en in de sterkte Zijner macht, Ef. 6:10. Zij hebben nieuwe beginselen en beweegredenen tot hun werk. Zij betrachten nu hun plichten op een andere grond en tot andere doeleinden dan tevoren, en dit niet op sommige tijden, en bij vlagen en pozen, maar op een gestadige, gevestigde en vastberaden wijze; want zij wandelen naar de Geest.

Veertiende merkteken.

Zij, die deze Gast, Christus, in zich hebben, leven door geloof en hangen van Hem af om genade, kracht, invloeden en leven, opdat zij Hem mogen dienen in hun natuurlijk, zedelijk en burgerlijk leven, zowel als in hun Christelijk leven. Opdat zij voor Hem en voor Zijn eer mogen zijn, in hun eten, drinken, slapen, waken, binnen- en buitenshuis, in hun dagelijks werk en handelen, in alle gezelschappen; en waar zij ook in bezig zijn. Alsook in het Woord te horen, en in het bidden. Wat zij nu leven in het vlees, dat leven zij door het geloof, Gal. 2:20.

Vijftiende merkteken

Zij die Christus in zich hebben, zijn van een verbroken en verslagen geest. Zij durven niet verwaand opzien tot God. Zij liggen in het stof en roepen: schuldig, verheerlijkende God in ootmoed en schaamte. Hij woont ook bij degene, die van een nederige en verslagen geest is, Jes. 57:15. Zulk een hart is Zijn tweede troon, terwijl Hij de ho vaardigen van verre ziet.

Zestiende merkteken.

Die Christus in zich hebben, krijgen iets van een priesterlijke Geest; deze is ten dele in hen, die ook in Christus was, Filip. 2:5. Zodat zij een hart hebben, om meer dan te voren aan Sion ten koste te leggen. Christus' zaak en het lijden van Zijn volk gaan hun nader aan het hart, dan hun eigen bijzondere dingen.

Door deze merktekenen kunnen wij beproeven en zien, of wij grond hebben om te denken, dat Christus waarlijk in ons is, of niet.

Derde deel

Nu moeten wij in de derde plaats spreken over deze woorden, *Christus in u, de hoop der heerlijkheid*, voor zoveel zij *de rijkdom zijn van de heerlijkheid der verborgenheid, die nu onder de heidenen is geopenbaard*.

Hetwelk ons aanleiding zal geven, om het eerste deel van dit vers te bespreken, waarin, gelijk wij in het begin zeiden, een lof is van het Evangelie, in onderscheiden bijzonderheden, namelijk:

1. Een verborgenheid.
2. Een verborgenheid die heerlijkheid in zich heeft.
3. Een verborgenheid, die rijkdom der heerlijkheid in zich heeft.
4. Een verborgenheid, nu geopenbaard onder de heidenen.
5. Evenwel is de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid niet aan al de heidenen geopenbaard, nee, zelfs niet aan allen die het Evangelie horen, maar aan de heiligen, die genoemd waren in vers 6.
6. En dat volgens Gods welbehagen, hetwelk Hij wilde bekendmaken.
7. Het is Gods werk alleen deze verborgenheid bekend te maken.

Om deze zaak te verklaren, zullen wij eerst een woord spreken over elk dezer bijzonderheden, op zichzelf beschouwd, en dan als in een bundelke samen gebonden, dit voorhoudende, namelijk, *Christus in de gelovigen, de hoop der heerlijkheid*.

1. Vooreerst dan, het Evangelie is een verborgenheid.

Merkt op, dat de leer van het Evangelie een Goddelijke diep verborgen waarheid is, daarom wordt zij genoemd de *verborgenheid des Evangelies*, Ef. 6:19. Wij mogen aannemen, dat het een verborgenheid genoemd wordt in deze opzichten:

Ten eerste. Ten opzichte van zijn uitvinding. Het Evangelie is door engelen of mensen niet eerst uitgevonden; nooit zouden zij op die gedachte gekomen zijn, het ging het bereik van hun vermogen te boven een weg uit te vinden, om de veroordeelde zondaar met God wederom te verzoenen. Dit is alleen de uitvinding van God. Daarom wordt het genoemd *de verborgenheid Zijns willens*, Ef. 1:9. Een verborgenheid, die Hij in het leven riep door Zijn eigen goede wil en welbehagen. Hij wilde het en daarom was het.

Ten tweede. Het Evangelie is een verborgenheid ten opzichte van zijn ontdekking. Gelijk geen vlees het uitgevonden heeft, zo kon geen vlees zich hetzelve inbeelden, totdat het de Heere behaagde, dat bekend te maken. Vlees en bloed kon het niet openbaren, Matth. 16:17. Ja, de engelen konden het niet openbaren. Want zij waren er onwetend van, en komen tot de kennis van hetzelve door de gemeenten, Ef. 3:10. Door de gemeente wordt de veelvuldige wijsheid Gods (namelijk in de verborgenheid des Evangelies) bekendgemaakt de overheden en de machten in de hemel. Daarom horen wij, dat de engelen tegenwoordig zijn in de vergaderingen van Gods volk, 1 Kor. 11:10. Petrus zegt ons, 1 Petrus 5:12, *dat de engelen begerig zijn, in deze dingen in te zien*. En het woord, 1 Tim. 3:13, *gezien van de engelen*, geeft zoveel te kennen, dat zij op Hem zagen met begeerte en vermaak, als iets nieuws ziende in Hem hetwelk zij tevoren niet zagen.

Ten derde. Het Evangelie is een verborgenheid ten opzichte van de wijze van deszelfs openbaring. Want het wordt niet geheel tegelijk geopenbaard, maar bij trappen, om te meer aan te tonen zijn waardigheid en voortreffelijkheid. Daarom was het eerst aan Adam duister geopenbaard en bekendgemaakt in deze woorden: *Het Zaad der vrouw zal de slang de kop vertreden*, Gen. 3:14, 15.

Dan ten tweede, werd het een weinig klaarder geopenbaard aan Abraham, Izaäk en Jakob, deze waren de oude stam der gelovigen. Het was ook door beloften, wanneer de Heere tegen Abraham zei, *dat hij de vader van vele volkeren zou zijn*, Gen. 17:5, 6, 16, en dat in hem alle volkeren gezegend zouden worden, Gen. 12:13 Gen. 18:18 Gen. 22:18. Dergelijke beloften vinden wij gedaan aan Izaäk, Gen. 16:4, en aan Jakob, Gen. 28:14. En dat dit het Evangelie zelf was, betuigt Paulus, Gal. 3:8, en Petrus, Hand. 3:25.

Ten derde. Nog klaarder werd het aan Mozes en aan het volk, hetwelk God toen voor zichzelf afzonderde, geopenbaard in voorbeelden, schaduwen, offeranden en andere voorbeelden en wettelijke onderhoudingen, die allen de weg der zaligheid door een gekruiste Middelaar aanwezen.

Ten vierde. Vervolgens werd deze zaak een weinig klaarder geopenbaard aan David, zodat de goede dingen van het Evangelie genoemd worden de gewisse weldadigheden Davids, Hand. 13:32, 33, 34, 35 vergeleken met Ps. 2:7 Jes. 55:3 Ps. 16:11.

Ten vijfde; Sedert de komst van Christus, is deze gehele zaak voller en klaarder dan ooit geopenbaard; ten opzichte van welke klaarheid het Evangelie nu op een bijzondere wijze wordt gezegd geopenbaard te zijn, en te voren besloten en verborgen geweest te zijn, Rom. 16:25, 26, "Hem nu, die machtig is u te bevestigen, naar mijn Evangelie, en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid, die van de tijden der eeuwen verzwegen is geweest, maar nu geopenbaard is." Ziet ook Ef. 3:3, 5, evenals het 5e vers, hetwelk vóór mijn tekst gaat, als de grond onzer tegenwoordige verhandeling, Kol. 1:26.

Ten vierde. Het Evangelie is een verborgenheid ten opzichte van de instrumenten die het openbaren. God Zelf openbaarde het eerst aan Adam, Abraham, Izaäk en Jakob; mannen, die, onmiddellijke ingevingen hadden, gelijk Mozes, en de Profeten, werden voor dit werk gebruikt, en nu ten laatste is Zijn eigen Zoon Jezus Christus gebruikt voor deze zending, Hebr. 1:1, 2 Hebr. 2:2 Hebr. 12:25, 26.

Ten vijfde. Het is een verborgenheid ten opzichte der personen, aan wie het zelfs uitwendig geopenbaard wordt. Het moet een verborgen zaak zijn, die God niet aan de gehele wereld wil bekend maken. Dit wijst ook haar buitengewoonheid, en voortreffelijkheid aan, dat niet een iegelijk daarvan kennis krijgt, maar alleen enige uitgelezen personen en natiën. God openbaarde het Evangelie aan weinigen nevens Abrahams huisgezin in die dagen. Toen Hij het aan al de nakomelingen van Jakob openbaarde, zo werden slechts weinigen van de andere volken toegelaten. *Hij maakte Jakob Zijn woorden bekend, Israël Zijn inzettingen en Zijn rechten; zo heeft Hij geen volk gedaan*, Ps. 147:19, 20. Zo verbood Christus voor een tijd Zijn discipelen, dat ze niet zouden gaan op de weg der Samaritanen, Matth. 10:5. In vorige tijden liet God alle volken gaan in hun wegen, Hand. 14:16, en zelfs nadat de deur voor de heidenen was geopend, wilde de Geest Paulus en Timotheüs niet toelaten, te prediken in Azië of te Bithynië, Hand. 16:6, 7. Zo zijn er in al de eeuwen, sinds de dagen van Christus, vele volken geweest, levende in duisternis, zonder het heerlijk licht des Evangelies. De tegenwoordige staat der Joden, en van verreweg het grootste gedeelte der wereld, geeft hiervan het bewijs, want het deel van de wereld dat heden ten dage verlicht is

met de uiterlijke bediening des Evangelies, is nauwelijks te vergelijken met de andere delen.

Ten zesde. Het Evangelie is een verborgenheid ten opzichte van het klein getal van hen, aan wie het krachtig en levendig geopenbaard is, daar velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren. O, hoe groot een verborgenheid is, dat zelfs voor velen die onder de uiterlijke bediening van hetzelfde zijn! Het geheim dezer verborgenheid wordt alleen bekendgemaakt aan de heiligen, gelijk het vers vóór onze tekst te kennen geeft, en aan degenen die gegeven zijn, Joh 17:6. O, hoe weinigen zijn er die het verhaal geloven, hetwelk gedaan wordt in het Evangelie, Jes. 63:1.

Ten zevende. Het Evangelie is een verborgenheid ten opzichte der bevatting, of liever het gebrek aan bevatting van velen, zelfs degenen, wie de boodschap daarvan in de oren klinkt. Hoevelen van hen blijven onwetend daarvan? Is het niet een struikelblok voor sommigen, gelijk het was voor de Joden, en een dwaasheid voor anderen, gelijk het was voor de Grieken? 1 Kor. 1:23. Daarom zien wij, 'dat niet vele wijzen naar het vlees, niet vele machtigen, niet vele edelen, maar dat de dwazen der wereld door God uitverkoren zijn, opdat Hij de wijzen beschamen zou; en God heeft de zwakken der wereld uitverkoren, opdat Hij het sterke zou beschamen en het onedele der wereld en het verachte heeft God uitverkoren, en hetgeen niets is, opdat Hij hetgeen iets is, tot niets zou maken', 1 Kor. 1:26, 27, 28. *Deze dingen zijn voor de wijzen en verstandigen verborgen, en de kinderkens geopenbaard*, Matth. 11:25.

Ten achtste. Het is een verborgenheid, zelfs ten opzichte van hen, die zaligmakend verlicht zijn, want zij kennen deze verborgenheid maar ten dele, en zij profeteren ten dele, 1 Kor. 13:6. Zij zien nu maar door een spiegel in een duistere rede, 1 Kor. 13:12, zodat het zelfs een grote verborgenheid blijft voor hen, die het meest daarvan zien.

Ten negende: Het is een verborgenheid ten opzichte der stof, die het verhandelt, hetwelk blijken zal, als we het Evangelie *meer algemeen of meer bijzonder* aanmerken.

Eerst meer *algemeen*: zo bevat het een verborgenheid, want:

1. Het wordt genoemd *de verborgenheid van het Koninkrijk*, namelijk der genade en der heerlijkheid, Matth. 13:11; Markus 4:11, Lukas 8:10. Hier zijn gewis buitengewone verborgenheden waarvan weinigen kennis hebben, of vathaar voor zijn.
2. Het wordt genoemd *de verborgenheid van Christus*, Ef, 3:4, omdat daarin die grote verborgenheid wordt geopenbaard, waarvan Paulus spreekt, 1 Tim. 3:16. *De verborgenheid der godzaligheid is groot, God is geopenbaard in het vlees, is gezien van de engelen, is gerechtvaardigd in de Geest, is gepredikt onder de heidenen, is geloofd in de wereld, is opgenomen in de heerlijkheid.* De verborgenheid van Christus' menswording, van Zijn komen onder de Wet, van Zijn ontvangenis en geboorte, van Zijn naturen en van de vereniging derzelve in één persoon; van Zijn ambten, beaafdheden en uitvoering Zijner ambten, van Zijn leven, leer, lijden en dood, met de gevolgen van die alle, welke ons geopenbaard en aangetoond zijn in het Evangelie.
3. Het wordt genoemd *de verborgenheid Gods des Vaders en van Christus*, Kol. 2:2, als zijnde de verborgenheid, die gezamenlijk van de Vader en de Zoon was voortgekomen, waarvan de grond werd gelegd in dat eeuwige en fundamentele

Contract of Verbond der verlossing tussen de Vader en de Zoon, aangaande des mensen behoudenis, en voor zoveel het Evangelie ons vertoont, hoe God was in Christus de wereld met zichzelf verzoenende, 2 Kor. 5:19.

Ten andere meer *bijzonder* begrijpen wij, dat het een verborgenheid kan genoemd worden, omdat de grote verborgenheden daarin vervat en daardoor aan het licht gebracht en ontdekt zijn, in zulk een mate van klaarheid en openbaring, als nergens elders en door geen andere middelen te verkrijgen is. Deze verborgenheden zijn vele; wij zullen ze onder drie hoofden brengen.

I. Het eerste hoofdstuk, betreft zodanige verborgenheden, die betrekking hebben op de *mens*, waarvan wij slechts de navolgende zullen noemen:

1. Hoe of op welke voorwaarden, de verloren en verdoemde mens, die een erfgenaam is der hel, en onder de vloek Gods ligt van nature, weer tot vereniging met God gebracht, en met Hem verzoend wordt, namelijk door het geloof in Jezus Christus, hetwelk daarom genoemd wordt de verborgenheid des geloofs, 1 Tim. 3:9. Dit wordt alleen aan het licht gebracht, door het Evangelie.

2. Hoe de heidenen, die eertijds verre waren, zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls en van de verbonden der beloften, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld, nu nabij gebracht zijn, door het bloed van Christus en niet meer vreemdelingen en bijwoners zijn maar medeburgers der heiligen en huisgenoten Gods, Ef. 2:12, 13, 17, 18, 19 Ef. 3:5, 6.

3. Hoe de gerechtigheid voldaan is, zodat arme bankroetiers, die hun recht op de heerlijkheid verbeurd hadden en verbannen waren uit de tegenwoordigheid Gods door de wet, en de gerechtigheid, vanwege de verbreking der wet, in Adam, de oorspronkelijke verdorvenheid des harten en hun dadelijke overtredingen, wederom hersteld zijn in een staat van vriendschap, en in de gunst Gods gebracht zijn, en erfgenamen gemaakt van het Koninkrijk. Het Evangelie alleen brengt deze verborgenheid aan het licht, want het leven en de onsterfelijkheid wordt door het Evangelie aan het licht gebracht, 2 Tim. 1:10.

4. Hoe de zondaars, die van nature staan onder het vonnis der wet, en schuldig zijn voor God, rechtvaardig worden voor het aangezicht van een rechtvaardig God, en bekleed worden met een gerechtigheid, die hun eigen niet is door inkleving, maar hun toegekend wordt, en door het geloof aangenomen. Dit is waarlijk de verborgenheid des geloofs en der genade Gods, die de zaligheid toebrengt, Titus 2:11 Dit is de rechtvaardigmaking door het geloof en door de genade Gods, welke het Evangelie alleen openbaart en overvloedig verklaart. Want daarin is de goedertierenheid Gods onzes Zaligmakers en zijn liefde tot de mens verschenen, niet uit de werken der rechtvaardigheid, die wij gedaan hadden, maar naar zijn barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en de vernieuwing des Heiligen Geestes, opdat wij gerechtvaardigd zijnde door zijn genade, erfgenamen zouden worden naar de hoop des eeuwigen levens, Titus 3:4, 5, 7.

5. Hoe goddeloze zondaars, wier hart vol vijandschap is tegen God, vijanden van Hem zijnde door de boze werken, Kol. 1:21, en die Christus en zijn Vader haten, Joh 7:7 Joh 15:18, 23, 24, gewillig gemaakt worden, om Christus aan te nemen als hun Heer en Koning, om zijn juk aan te nemen, in Hem te geloven, en op Hem te rusten. Door

het Evangelie alleen is bekend gemaakt, welke de uitnemende grootheid Zijner kracht is, aan ons die geloven, naar de werking der sterkte Zijner macht, enz. Ef. 1:19. En hoe de zondaar wordt overtuigd, verootmoedigd, verbroken en van zijn ijdele hoop, valse gronden en ongezonde inbeeldingen afgebracht en bewogen wordt, om zichzelf en zijn eigen gerechtigheid te verloochenen, en tot Christus te vliesen, opdat hij veilig zij onder de schaduw Zijner vleugelen voor het onweer en de storm van Gods grimmigheid. Deze verborgenheid der godzaligheid verthoont ons, hoe leden van de satan getrouw worden aan Christus als hun Man, Ef. 5:32

6. Hoe de zondaars, die alleszins vuil en gruwelijk, inwendig en uitwendig verontreinigd zijn, bekwaam gemaakt worden, om deel te hebben in de erve der heiligen in het licht, Kol. 1:12, en geheiligd en gezuiverd worden in het bad des waters door het woord, opdat Christus die aan zichzelf als een heerlijke gemeente zou voorstellen, zonder vlek of rimpel, of iets dergelijks maar opdat zij zouden heilig zijn en onberispelijk, Ef. 5:26, 27. Het Evangelie openbaart alleen deze waarachtig Evangelische weg der heiligmaking.

7. Hoe het kan geschieden, dat zulk een wonderlijke verandering gewrocht wordt in mensen, die eertijds weerspanning en onzeggelijk waren, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende, hatelijk zijnde en elkaar hatende, hoe zij nu zo zacht worden als lammeren, jagende de vrede na met alle mensen, gekruist aan de wereld, gedood aan de vermaken en ijdelheden, waarin zij tevoren verdronken waren. Deze hebben nu geleerd, dat ze de goddeloosheid en wereldse begeerlijkheden verzakende, matig, rechtvaardig en godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld, Titus 2:12. Het Evangelie alleen verthoont ons de rechte gronden dezer wonderlijke verandering, en het laat ons zien, dat dit de vrucht is van zijn regering, daar Hij is een Rijsje uit de tronk van Isaï, terwijl de gordel van Zijn lendenen gerechtigheid is en waarheid, zodat de wolf met het lam zal verkeren, en de luipaard bij de geitenbok zal nederliggen, en het kalf en de jonge leeuw en het mestvee tezamen, en een klein jongske zal ze drijven, Jes. 11:1, 5, 6, 7

8. Hoe het gebeurt, dat zij, die onder de vloek der Wet waren, erfgenamen der hel, onder het vonnis der verdoemenis, tot erfgenamen der heerlijkheid gemaakt worden, een zeker verbondsrecht hebben op de eeuwige zaligheid, hebben de levende hoop, en de zekere verwachting daarop, daar zij mede-erfgenamen van Christus zijn, hebbende hetzelfde verzegelde recht, hetwelk Hij, als het Hoofd des lichaams heeft. Het Evangelie brengt deze eeuwige verborgenheid der liefde aan het licht, en maakt de eeuwige voornemens Gods en Zijn besluit van voorverordining bekend, waardoor Hij Zijn uitverkorenen door Jezus Christus ten leven verordineerd heeft. Hier is de verborgenheid van Zijn wil geopenbaard, naar Zijn eeuwig welbehagen, hetwelk Hij voorgenomen had in zichzelf, Ef. 1:9.

II. Het tweede hoofdstuk is van zodanige verborgenheden, *die op Christus zien*. Hier is een bundel van verborgenheden geopenbaard en bekend gemaakt door het Evangelie; hetwelk een stof van verwondering zal zijn voor de verlostten tot in alle eeuwigheid. Merkt maar een weinig op, want Zijn Naam is wonderlijk, Jes. 9:5, en Hij beantwoordt aan Zijn Naam. Want Hij is geheel en al een wonder.

1. Dat Hij mens geworden is, dat God mens geworden is, vlees geworden is, in het vlees geopenbaard is; 1 Tim. 3:16, en onder ons gewoond heeft, Joh 1:14. Dat de

Schepper der einden der aarde een schepsel is geworden, hoe moeten de engelen daarover verwonderd staan! Dat God de menselijke natuur aanneemt in één zelfstandigheid met zichzelf, wie kan de grond dezer verborgenheid peilen? En hoe zouden wij tot de kennis hiervan gekomen zijn, dan door het Evangelie?

2. Dat Hij niet alleen de menselijke natuur zou aannemen, maar ook de gedaante van een dienstknecht, hoewel Hij, zijnde in de gedaante Gods, het geen roof achtte, Gode even gelijk te zijn; dat Hij evenwel Zichzelf zou vernietigen, Filip. 2:6, 7. Dat Hij onze zwakheden op Zich zou nemen, en ons in alles gelijk worden, uitgenomen de zonde, Hebr.2:17. Dat Hij arm zou worden, gelijk een dienstknecht, niets hebbende om zijn hoofd op neer te leggen, terwijl Hij bij Zijn geboorte, geen beter onthaal had, dan een krib. Dat Hij al de tijd Zijns levens een Man van smarten was, en verzocht in krankheid, ontmoetende vele beledigingen en versmadingen van de handen van vrienden en vijanden, van hogen én lagen, van bloedverwanten en anderen. Welk een verborgenheid van liefde, medelijden, teerheid en vernedering is hier!

3. Dat Hij God en mens zou zijn in twee onderscheiden naturen, en in een Persoon voor eeuwig; zodat inderdaad Hij, die God was, dezelfde Persoon was, die leed al wat Hem opgelegd werd te lijden. Daarom worden wij gezegd verlost te zijn door het bloed Gods, Hand. 20:28. Zo was Hij de ware Immanuël, *God met ons*, Jes. 7:14 Matth. 1:23, Lukas 1:31. En Hij is God en mens tot op deze dag en voor eeuwig.

4. Dat Hij onder de Wet zou komen, Hij, die de grote Wetgever was, Gal. 4:4; dat Hij zich zou onderwerpen aan de geboden der Zedenwet, en de instellingen der ceremoniële Wet, opdat Hij alle gerechtigheid zou vervullen, Matth. 13:15; Matth. 5:17, en verlossen zou die onder de Wet waren, opdat wij de aanneming tot kinderen zouden ontvangen, Gal. 4:5. Welk een grondeloze diepte van liefde is hier!

5. Dat deze Persoon zou komen als des Vaders Knecht, om des Vaders last te volvoeren, Jes. 5:13; Jes. 53:11; Jes. 42:1; Zach. 3:8; Joh 10:18; Joh 15:10; Joh 20:21, en dat Hij op Zich zou nemen de ambten van Koning, Priester en Profeet, Ps. 2:6; Hebr. 5:5, 6, 7; Hebr. 4:14, 15; Hand. 13:21, 22 Lukas 18:21, en dat alleen ons ten goede en tot voordeel, opdat Hij een volmaakt Zaligmaker mocht zijn.

6. Dat Hij, die alle volheid was, zich boog om een volheid te ontvangen als Hoofd en Zaligmaker Zijns lichaams, opdat wij allen uit deze Zijn volheid mochten ontvangen genade voor genade, Joh 1:16. Dus werd Hij gezalfd met de Heilige Geest boven mate, Joh 3:34; Ps. 45:8, en bezat Hij al de schatten der wijsheid en der kennis, Kol. 2:3. Het behaagde de Vader, dat in Hem al de wijsheid wonen zoude, Kol. 1:19. Ja, de volheid der Godheid woont in Hem lichamelijk, Kol. 2:9, opdat Hij volkomen bekwaam zou zijn, om zijn volk zalig te maken. Wat kon ons zulk een volmaakte Middelaar openbaren, dan het Evangelie?

7. Dat Hij ten volle en getrouw Zijn last, dien Hij had op Zich genomen, verrichtte, nauwkeurig de ambten uitvoerende, die Hij op Zich nam, en dat Hij nog voortgaat het werk dezer ambten te verrichten, totdat Hij eindelijk het Koninkrijk aan Zijn Vader zal overgeven hebben, 1 Kor. 15:24.

8. Dat Hij, om dit werk der verlossing voort te zetten, tevreden was, de verachtingen, beledigingen en versmadingen der wereld te ondergaan, Hebr. 12:2, 3, door de Satan

aangevallen en verzocht te worden; Matth. 4:1, 2, 8, 4 Lukas 4:15 Hebr. 4:15; ter dood toe vervolgd te worden, ja tot de dood des kruises, Jes. 53:10 Filip. 2:8, ja ook te dragen de toorn en de vloek van de grote God, die wij verdiend hadden, Gal. 3:13 Lukas 22:44; Jes. 52:5, 6, 10. Hoe mogen engelen en mensen over deze verborgenheid der liefde verwonderd staan, dat Hij alles onderging voor dezulken aan wie Hij nooit verbonden was, noch ooit verbonden wilde zijn, ja zelfs voor Zijn vijanden, Rom. 5:8.

9. Dat Hij, als openbaar Persoon, als Hoofd en Vertegenwoordiger der uitverkorenen, die Hem gegeven waren om zalig te maken, nadat Hij tot de derden dag onder de macht des doods was gebleven, Hand. 2:24, 26, 26, 27, 31, weer uit de doden opstond, door Zijn eigen kracht, Joh 10:18, en daardoor Zich met kracht verklaarde te zijn de Zoon van God, Rom. 1:4; en dat Hij de gerechtigheid voldaan had, de prijs betaald hebbende, zijnde uit de gevangenis gekomen. Rom. 8:34; Hebr.2:14. Hier is een verborgenheid, vol van vertroosting en hoop voor de ziel.

10. Dat Hij als Hoofd en Vertegenwoordiger zijner verlostten, ten hemel zou varen, triomferende over de overheden en machten, om daar in hun naam bezit te nemen van de heerlijkheid, en plaats voor hen te bereiden, Hebr.6:20; Ef. 4:8; Joh 14:3. O, welk een verborgenheid der hoop en der volle verzekerdheid is hier!

11. Dat zelfs, terwijl Hij verhoogd is tot die heerlijke staat van waardigheid, macht en majesteit, verkregen hebbende een Naam boven alle namen, Filip. 4:2, en verheerlijkt zijnde met Gods Wezen zelf, met die heerlijkheid, welke Hij bij de Vader had, eer de wereld was, Joh 17:5, Hij Zijn arme leden op aarde niet vergeet, maar dat Hij dagelijks voor hen bidt, Hebr.9:12, 24; Hebr.7:25, 26; Rom. 8:34, beantwoordende al de stukken van beschuldiging, die tegen hen ingebracht worden, 1 Joh. 2:1, 2, zorgende dat zij en hun diensten worden aangenomen, Ef. 1:6; 1 Petrus 2:5; Openb. 8:3. Hoe zouden wij tot deze hartversterkende en zielvertroostende verborgenheid gekomen zijn, dan door het Evangelie?

12. Dat Hij door Zijn Woord en Geest dadelijke en krachtige toepassing zou maken van de goede en grote dingen, die verkregen zijn, door hun zaligmakende genade te verlenen, bekering, Hand. 5:31, en geloof, Titus 3:5, 6 Ef. 2:8 2 Kor. 4:13 Ef. 1:17, 18, 19, door Zijn Geest in de instellingen, bevestigende en versterkende hun geloof, Hebr.12:2, brengende het begonnen werk tot volmaaktheid, door de gestadige invloeden van Zijn Geest. En hen eindelijk kronende met heerlijkheid, Ps. 110; 1 Kor. 15:25, welke, hoewel zij zodanig is, dat geen oog die heeft gezien, geen oor gehoord, en nooit in enig mensen hart is opgekomen, om die te begrijpen, Jes. 4:4; 1 Kor. 2:9, en zij nog niet geopenbaard is, 1 Joh. 3:2. Nochtans is de openbaring dezer onbekende en alles overklimmende verborgenheid der heerlijkheid ons bekend gemaakt alleen door het Evangelie.

III. Het derde hoofdstuk is van die verborgenheden, welk het Evangelie ons openbaart van *God de Vader*. Deze Zijn ook vele; wij zullen er maar sommige van noemen, als:

1. Zijn liefde en goedertierenheid in het uitvinden van een middel van zaligheid, en tot dit einde Zijn eigen Zoon in de wereld te zenden. Wel mocht Johannes zeggen, hoofdstuk 3:16, *dat God de wereld zo lief gehad heeft, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe*. Want wie kan zeggen of uitdrukken welk soort liefde, of hoe groot die

liefde was? Heidenen buiten de kerk mogen veel van Zijn liefde aanschouwen en zien in de algemene gangen der Voorzienigheid; en Zijn goedertierenheid diende hen te leiden tot bekering, Hand. 14:17, Rom. 2:4, maar zij kunnen daartoe niet komen, dat ze deze liefde, deze eeuwige fontein van liefde zien. Deze goedertierenheid en liefde van God onze Zaligmaker is de mensen verschenen alleen door het Evangelie, Titus 3:4.

2. Zijn eeuwige voornemens en besluiten, om de verloren zondaars zalig te maken op een wijze, die strekken zou tot roem van Zijn heerlijke eigenschappen, inzonderheid Zijn rechtvaardigheid, Zijn barmhartigheid en Zijn wijsheid. De natuur openbaart hiervan niets; de natuur zal ons niet ontdekken hoe Hij sommigen in Christus verkoren heeft, vóór de grondlegging der wereld, hen tevoren verordineerd hebbende tot aanneming tot kinderen door Jezus Christus in Zichzelf, naar het welbehagen Zijns willens, tot prijs der heerlijkheid Zijner genade, Ef. 1:4, 5, 6. Alleen het Evangelie doet dit, vers 9; de natuur zal ons niet onderwijzen, hoe het is, dat van de kinderen nog niet geboren zijnde, noch enig goed of kwaad gedaan hebbende, nochtans zou gezegd worden: de oudere zal de jongere dienen, opdat het voornemen Gods, dat naar de verkiezing is, vast bleve, niet uit de werken maar uit de Roepende, Rom. 9:11, 12, 13.

3. Zijn vrijmacht, in het beschikken van dit redmiddel, en dit aan te nemen voor sommigen en niet voor anderen, de tijding van het Evangelie zendende tot sommigen, en niet tot anderen, rakende de harten van sommigen, door de prediking des Evangelies, en niet van anderen.

4. Zijn gerechtigheid, in de zonde te straffen, zelfs in Zijn eigen Zoon, als Hij in de plaats der zondaren stond. Hetwelk een groter bewijs van Gods gerechtigheid is, dan kon verkregen worden door al de plagen en oordelen, waarmede God ooit de grootste der zondaren gestraft heeft, Rom. 3:21, 22, 25, 26.

5. Zijn barmhartigheid in zondaren te vergeven en voorbij te gaan om de voldoening van Christus, en degenen, die geloven, aan te nemen als rechtvaardigen in Zijn ogen, om Zijnentwil. Groter blijk en bewijs van barmhartigheid dan dit is niet te bedenken, Ef. 1:6, 7. Daarom wordt het Evangelie genoemd *de genade Gods*.

6. Zijn wijsheid wordt hier ontdekt, in het gehele werk onzer zaligheid zó te schikken, dat de gerechtigheid volle genoegdoening zou hebben, en dat nochtans de barmhartigheid plaats zou hebben, en zo de barmhartigheid en de waarheid elkander zouden kussen. Dit wordt genoemd: *Zijn menigvuldige wijsheid*, Ef. 3:10, álle wijsheid, Ef. 1:9.

7. Zijn waarheid, in Zijn bedreigingen uit te voeren aan de Borg, wanneer de Principalen gespaard werden.

Van al deze dingen geeft het Evangelie, voorhoudende de grote beraming der zaligheid, een klaarder ontdekking en openbaring, dan al de werken der schepping en der Voorzienigheid konden doen.

Ten tiende: Het Evangelie wordt *een verborgenheid* genoemd, ten opzichte van de vele heerlijke en gewichtige gevolgen en vruchten, die het geeft; waarvan wij deze weinige proeven geven:

1. Door dat Evangelie is een Kerk uit de wereld vergaderd, welke staan zal tot het einde der wereld, in spijt al de tegenstand, die duivelen en mensen daartegen maken. Welk een verborgenheid van kracht was hier, wanneer weinige vissers, zonder de bijstand van menselijke geleerdheid, en zonder de toebrengring van uiterlijke voordelen, door prediken en geduldig lijden, het Evangelie van Christus voortplantten, zodat het door de wereld verspreid werd, en tot op dezen dag bestaan heeft, niettegenstaande al wat de poorten der hel daartegen konden doen, door keizers en hoogste machten, met lager overheden, die door list en door geweld zochten en poogden dezelve ten enenmale uit te roeien.
2. Door dit Evangelie zijn mensen uit zichzelf gebracht, om een gerechtigheid te zoeken in een ander, ja in een gekruiste en verachtelijke Middelaar, en zij zijn gewillig gemaakt, in strijd tegen hun aangeboren en diepgevestigde neigingen des harten, om hun hulp en redding in zichzelf te zoeken om hun eigen gerechtigheid te verzaken en al wat zij van nature als winst rekenden, om tot Christus Jezus te vlieden, en Hem door het geloof aan te grijpen, opdat zij in Hem alleen gerechtvaardigd mochten worden.
3. Dit Evangelie heeft mensen doen afhangen van Christus buiten hen, om hulp tot iedere plicht, waartoe zij geroepen worden, opdat zij zo sterk mochten zijn in de Heere en in de sterkte Zijner macht, en in zichzelf, zijnde een verborgenheid voor vlees en bloed.
4. Dit Evangelie doet een mens al zijn vrienden en eigendom om Christus' wil verlaten, Matth. 10:37, 38 Lukas 14:26. Welk een verborgenheid van krachtdadigheid moet hier zijn!
5. Het Evangelie doet de mensen hun afgoden, hun boezemzonden en gruwelen, die zij als hun leven liefhadden, verlaten, hun rechteroog uitsteken, en hun rechterhand af te houwen, Matth. 5:29, 30; Matth. 18:8, 9; Mar. 9:45.
6. Het Evangelie doet een mens alles gewillig en blijmoedig lijden, al ware het ook zelfs de dood, om Christus' en zijner waarheid wil, en alles verlaten, wat hem lief is, ja de wereld, Hand. 20:24; Openb. 12:11.

1e nuttigheid.

Gewis de opmerking hiervan moet ons met recht doen verwonderd staan. Wij kunnen niet nalaten ons te verwonderen, als wij recht aanmerken, welk een wonderlijke goedertierenheid zich hier verthoont, dat God deze verborgenheid aan het licht brengt, en de laatste en klaarste ontdekking daarvan bewaart voor onze dagen. Of, dat Hij onze tijd dat we in de wereld zijn, doet samenvallen juist met het getijde, dat de Zon der gerechtigheid met haar volle en krachtige stralen boven de gezichtseinder verschijnt.

2e nuttigheid.

De opmerking dat de Heere deze verborgenheid in onze dagen openbaart, moest dankbaarheid van ons vereisen. O, hoe dienden onze harten Hem te roemen, die aldus het leven en de onsterfelijkheid aan het licht gebracht heeft! De engelen zongen, toen deze evangelische dag eerst doorbrak, en rekenden het hun eer de tijding daarvan te brengen zelfs tot enige arme herders, Lukas 2:10, 11. *En de engel zeide tot hen (de herders) vrees niet. Want ziet, ik verkondig u grote blijdschap, die al den volke wezen*

zal; dat u heden geboren is de Zaligmaker, welke is Christus, de Heere, in de stad Davids. Anna de profetes dankte de Heere, Lukas 2:28. Maria riep uit en zeide: Mijn ziel maakt groot den Heere, en mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker, Lukas 1:4, 6 7. Zacharias, als zijn tong los gemaakt was, sprak, God lovende, Lukas 1:74. En wederom vers 68, 69, geloofd zij de Heere de God Israëls; want Hij heeft bezocht, en verlossing teweeggebracht Zijnen volke; en heeft een hoorn der zaligheid ons opgericht, in het huis van David Zijn knecht, enz.

3e nuttigheid.

Dit vereist, dat wij moeten beklagen en bewenen de droevige staat dergenen,

1. Die zoveel niet hebben als de uiterlijke openbaring dezer verborgenheid onder hen, maar niettegenstaande al dit licht, in duisternis zitten, en wonen in het land der schaduwen des doods. O, bidt om de toekomst van Christus' koninkrijk, opdat het volk, hetwelk in duisternis wandelt, een groot licht moge zien, en opdat het licht hen moge beschijnen, die in het land der schaduwen des doods wonen, Jes. 9:2.
2. Evenals de droevige staat dergenen, die het uiterlijk geklank daarvan horen, maar die niet meer weten van de levende kracht en werkzaamheid van deze verborgenheid, dan of er zulk een zaak niet ware, welker ogen door de god dezer wereld verblind zijn, opdat hun niet bestrale het licht van dit heerlijk Evangelie, 2 Kor. 4:4.

4e Nuttigheid.

Deze leer vereist dat wij recht betamelijk wandelen, en deze grote gunst die aan ons besteed is, recht gebruiken; en in het bijzonder,

1. Dat wij hoog zouden achten en schatten deze onuitsprekelijke gunst, de verborgenheid des Evangelies, welke de genade Gods is en de ontdekking van het leven en de onsterfelijkheid.
2. Dat wij daaromtrent teer mochten zijn, en ons alleszins wachten, dat wij niet iets doen of zeggen hetgeen tot ontoring van deze verborgenheid zou zijn, maar dat wij in allen dele waardig het Evangelie mochten wandelen.
3. Dat wij zouden ijverig zijn in op te staan tot bescherming van dit Evangelie, hetwelk zulk een verborgenheid is; altijd moesten wij vaardig zijn de waarheid te kopen, en die om geen zaak ter wereld verkopen.
4. Dat wij het Evangelie in onze harten zouden ontvangen, hetzelfde geloven en verwelkomen, en het niet genoeg achten, het geklank daarvan te horen, maar de levende en krachtige vruchten daarvan in onze zielen te vinden en te ervaren.
5. Dat wij èn in het prediken, èn in het horen van het Evangelie steeds daarop zouden zien, als een verborgenheid, en derhalve ons wachten van te denken, dat wij bekwaam zijn de grond van deze diepte te passen, of dezelve te meten door ons bijziend natuurlijk oordeel en schraal begrip, zodat wij zouden verwerpen al wat wij niet kunnen peilen, of in onzen eigen vorm gieten. O, gewis een zware zonde en een stout en lichtvaardig vervalsen van des Konings munt, ja een uitgeven van ons slecht allooï nagemaakt geld, in plaats van des Konings geslagen munt!
6. Dat wij, omdat het een verborgenheid is, en zozeer boven het bereik van ons begrip, God alleen mochten aanzoeken om licht, daar Hij de Werkmeester daarvan is, tot

Christus gaan, die gegeven is tot een Licht, opdat deze Zon der gerechtigheid, welke de wezenlijke inhoud dezer verborgenheid is, met een verlichtende straal ons verstand moge opklaren, en ons enigermate doe kennen, welke de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid is. En opdat Hij verdrijve de wolken van onwetendheid en vooroordeel, die dit licht uit ons houden. Aldus zouden wij blijken geven van ons geloof, dat dit een verborgenheid is, door ons getrouw en gedurig afhangen van deze Fontein des lichts, opdat wij deze verborgenheid des lichts mogen zien in Zijn licht.

2. Een verborgenheid die heerlijkheid in zich heeft.

Daarenboven is er *een heerlijkheid* dezer verborgenheid, en zo moet het een verborgenheid zijn, die heerlijkheid in zich heeft. Daarom wordt het een *heerlijk Evangelie* genoemd; het Evangelie der heerlijkheid van Christus, 2 Kor. 4:4; het Evangelie der heerlijkheid des zaligen Gods, 1 Tim. 1:11. Daarom is deszelfs bediening heerlijker dan de bediening der Wet, 2 Kor. 3:7, 8, *Indien de bediening des doods in letteren bestaande, en in stenen ingedrukt, in heerlijkheid is geweest, zodat de kinderen Israëls het aangezicht van Mozes niet konden sterk aanzien, om de heerlijkheid zijns aangezichts, die te niet gedaan zou worden; hoe zal niet veel meer de bediening des Geestes (dat is de Evangelische bediening) in heerlijkheid zijn?* Dit is de bediening der rechtvaardigheid, die overvloedig is in heerlijkheid, vers 9, en hier is de uitnemende heerlijkheid, vers 10.

Laat ons zien in welke opzichten, en door welke oorzaken dit Evangelie zo heerlijk is:

Ten eerste. Het is heerlijk ten opzichte van zijn Auteur. God is de Auteur, en al Zijn werken zijn heerlijk. Engelen noch mensen konden ooit deze edelen weg der zaligheid door een gekruiste Christus hebben uitgevonden. Maar het is Gods werk, en een bijzonder werk van God, boven al wat wij in de gehele schepping zien. Daarom wordt het genoemd *het Evangelie des zaligen Gods*, 1 Tim. 1:11.

Ten tweede. Het Evangelie is heerlijk, ten opzichte van de werktuigen, die gebruikt zijn om deze verborgenheid te prediken en bekend te maken. God de Vader heeft de eerste bekendmaking daarvan gedaan in het Paradijs, toen Hij tot onze voorouders zeide, dat het Zaad der vrouw de slang de kop zou vertreden, Gen. 3:15. De Zoon werd bijzonder gebruikt tot dit werk, Hebr. 1:2 en 2:3, daarom wordt het genoemd *het heerlijk Evangelie van Christus*, 2 Kor. 4:4. Zo werd ook de Geest daartoe gebruikt. Het Evangelie is verkondigd door de Heilige Geest, Die van de hemel gezonden is, 1 Petrus 1:12. De engelen werden tot dit werk gebruikt, Lukas 2:10, 11, 12. De grote Profeten en Apostelen waren boden van dat Evangelie, 1 Petrus 1:10. Het was hun werk, deze grote zaligheid te verklaren. Zo moet het dan wel een heerlijk werk zijn, waarmede zulke heerlijke handen bezig zijn.

Ten derde. Het is heerlijk ten opzichte van de weg, die God inging, om deze verborgenheid te openbaren en bekend te maken, en om ons volle verzekerdheid van zijn waarheid te geven, hetgeen ons kortelijk wordt voorgesteld in Hebr. 2:3, 4. *Hoe zullen wij onvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? Welke begonnen zijnde verkondigd te worden, door de Heere aan ons is bevestigd geworden van degenen, die Hem gehoord hebben; God bovendien mede getuigende door tekenen en wonderen en menige krachten en bedelingen des Heiligen Geestes, naar Zijn wil.*

Ten vierde. Het is een heerlijk Evangelie, ten opzichte van degenen die het bestudeerd hebben. Niet alleen vele rechtvaardigen, Matth. 13:17, maar ook vele koningen en profeten, Lukas 10:24, 1 Petrus 1:10, hebben begeerd in deze verborgenheid in te zien. De profeten onderzochten en ondervraagden vlijtig naar deze zaligheid; en daarenboven zijn de engelen zelfs begerig, om te weten, wat dit zeggen wil, daarom bukken zij om te zien wat het is; en zij leren door dit Evangelie, 1 Petrus 1:12 Ef.

3:10. Dit moet dan een voortreffelijk onderwerp zijn, en daar moet enige verrukkende heerlijkheid zijn in deze verborgenheid, welke die verheerlijkte schepselen uitlokt, om haar na te speuren.

Ten vijfde. Het kan niet anders dan een heerlijk Evangelie zijn, omdat zelfs (hoewel bevuild met stof) de voeten dergenen die de tijdingen daarvan brengen, liefelijk zijn, Jes, 52:7, Joh 1:5, Rom. 10:15, ja het kan niet uitgedrukt worden, hoe liefelijk en schoon zij zijn, voor degenen die er gevoelig voor zijn, dat ze deze zaligheid van node hebben.

Ten zesde. Het is een heerlijk Evangelie ten opzichte de bijzondere heerlijke schoonheid die zij legt op al degenen die het nabij komen. Daarom is het de heerlijkheid van een land, dit te genieten; en waar dit Evangelie is, daar woont heerlijkheid, Ps. 85:10, en waar dit of maar enig uiterlijk teken daarvan is, daar is heerlijkheid. Daarom, toen de ark door de Filistijnen was genomen, riep de heilige vrouw, de schoondochter van Eli uit, dat de heerlijkheid weg was, 1 Sam. 4:21. Daarom wordt ook de kerk *heerlijk* genoemd, Jes. 4:5. Daarom zou ook de heerlijkheid van het laatste Huis groter zijn dan die van het eerste, Hag, 2:8, 10, omdat Christus met dat heerlijk Evangelie daarin zou verschijnen.

Ten zevende. Het Evangelie is heerlijk ten opzichte van het onderwerp en de stof des Evangelies. Het handelt over een heerlijke zaak, die heerlijke Spruit des Heeren, Jes. 4:2. Hier is de rust van dien Wortel van Isai, die heerlijk is, Jes. 1:10. Hier is de openbaring der heerlijkheid des Heeren waarvan de kennis de aarde zou vervullen in de dagen des Evangelies, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken, Hab 2:14, vergeleken met Jes. 11:9. Hierdoor wordt de rijkdom der heerlijkheid des Heeren bekend gemaakt; en daarom moet het een heerlijke zaak zijn, Rom. 9:23. Hier zien wij de heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus. 2 Kor. 4:6. Het Evangelie is als het ware, het aangezicht van Jezus Christus. Hier schijnt Zijn heerlijkheid die de Apostelen zagen, Joh 1:4, van Hem, die is het afschijnsel van des Vaders heerlijkheid, Hebr, 1:3. Is het niet een heerlijke zaak, welke het leven en de onsterfelijkheid aan het licht brengt? Dit is geschied door het Evangelie, 2 Tim. 1:10; het openbaart de genade, en zo is het Evangelie de genade, Hand. 20:24.

Ten achtste. Het is heerlijk, wijl Christus daardoor Zijn Lichaam en Bruid heerlijk aan Zichzelf voorstelt, want het is door dit Woord, dat Hij haar heiligt en zuivert, Ef. 5:26, 27.

Ten negende: Het is een heerlijk Evangelie, ten opzichte der verscheiden heerlijke uitwerkingen en vruchten, die het voortbrengt, daar waar het ene reuk des levens ten leven is, namelijk:

1. Het is het krijgswapen, dat krachtig is door God, tot nederwerping der sterkten, hetwelk de overleggingen ter nederwerpt, en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis Gods, en alle gedachten gevangen leidt tot de gehoorzaamheid Christus, 2 Kor. 10:4, 5. Daarom wordt het genoemd *de kracht Gods tot zaligheid*, Rom. 1:16,
2. Het heeft een voorttelende kracht, het brengt Gode zonen en dochteren voort, gelijk de Apostel zegt, 1 Kor. 4:15, dat hij de Korintiërs door het Evangelie geteeld had.
3. Het Evangelie bevat de voorwaarden en artikelen van vrede tussen God en de arme zondaars, en daarom wordt het genoemd *het Evangelie des vredes*, Ef. 6:15. Het is het middel, waardoor de ellendige vijand, de mens gebracht wordt in een staat van vrede

en verzoening met God, zodat hij zijn vijandschap aflegt tegen God en Zijn zaak en dienaars, zodat nu de wolf met het lam wil samenwonen.

4. Het Evangelie heeft een vastmakende bevestigende kracht, beveiligende de ziel tegen alle stormen en verzoeking. Daarom zegt Paulus: *Hem nu die machtig is, u te bevestigen naar mijn Evangelie en de prediking van Jezus Christus, naar de openbaring der verborgenheid, zij de heerlijkheid*, Rom. 16:25.

5. Het Evangelie heeft een herscheppende en zielveranderende kracht, bekleedende de erfgenaam der hel met aanvankelijke heerlijkheid, hen veranderende naar Gods beeld, 2 Kor. 3:18. *Wij allen met ongedekt aangezicht de heerlijkheid des Heeren, als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als door des Heeren Geest.*

6. Met één woord, het is het middel tot zaligheid, en daarom genoemd het Evangelie der zaligheid, Ef. 1:13. Het is een reuk des levens ten leven, 2 Kor. 2:16.

Eer wij dit toepassen, zullen wij een weinig over het andere woord spreken, namelijk, over *de rijkdom der heerlijkheid*.

3. Een verborgenheid, die rijkdom der heerlijkheid in zich heeft.

Niet alleen is er heerlijkheid te zien in het Evangelie, maar daar is *een gans zeer uitnemende heerlijkheid, een rijke heerlijkheid, en een rijkdom dezer heerlijkheid welke zijn ongewoonheid en voortreffelijkheid te kennen geeft*; en dit zal blijken,

Vooreerst: Indien wij deze heerlijkheid beschouwen *door middel van vergelijking*, door die met andere dingen te vergelijken, die òf slechts zodanig zijn in de achting der mensen, òf die dadelijk heerlijkheid in zich hebben, hoewel minder dan die heerlijkheid, welke hier uitblinkt.

1. Vergelijk haar met dat wat de mensen dezer wereld gewoonlijk heerlijk achten, als grootheid van macht en gezag, veelheid van gebouwen en dienstboden, grote en menigvuldige eretitels en dergelijke. Helaas! welk een armzalig schouwspel is al de geleende heerlijkheid van deze wereld, welke geen wezenlijke waarde heeft, daar zij enkel in inbeelding bestaat, en slechts het uitspruitsel is ener vluchtige verbeelding en de vrucht van lichte en kranke hersenen. Helaas! hoe mager, sober en leeg is deze zogenaamde en ingebeelde heerlijkheid, waardoor de kinderen dezer wereld zo betoverd zijn, en vervoerd door kinderachtige verwondering over dezelve, en door vurige najaging ervan! Wat is zij, vergeleken met die heerlijkheid, welke schijnt in het Evangelie! Wat is daarin, hetwelk de ziel van een mens zoude kunnen innemen, indien zij weet, wat ware heerlijkheid is? Wat kan die uitwendige, geleende, ingebeelde versiering doem tot dadelijke verbetering, en tot heil van een onsterfelijke ziel? Wat is daarin, om een brandend en ontsteld geweten tevreden en gerust te stellen? Wat is daarin, hetwelk de armen mens kan doen zingen, als hij de dood in het aangezicht ziet en met de koning der verschrikking worstelt? Ja, zullen niet de gedachten aan al hetgeen, waarin de arme mens te voren roemde, toedoen tot zijn droefenis en zijn smart vermeerderen, wanneer hij ziet dat hij alles moet verlaten en in het duister moet wonen voor eeuwig? Zijn eer zal hem niet navolgen hij zal in zijn sterven niets meenemen, Ps. 49:18. Wat beduidt dan de heerlijkheid van zijn huis, al is ze vermeerderd? Wat is de heerlijkheid der groten wanneer de Heere onder hen een brand zal doen komen, als de brand des vuurs? Jes. 10:16. Nebucadnezar had een koninkrijk en majesteit en eer en heerlijkheid, zodat alle volken, natiën en tongen voor

hem beefden en sidderden. Hij doodde dien hij wilde, en hij behield in het leven die hij wilde; en dien hij wilde, verhoogde hij, en dien hij wilde, vernederde hij, Dan. 5:18, 19 Maar welk een arme bedelaarsheerlijkheid was het, daar zij hem niet kon bewaren voor de grootste ellende, waarin ooit een prins of mens vervallen was? Ziet wat er volgt in vers 20, 21. “Maar toen zijn hart zich verhief, en zijn geest verstijfd werd tot hovaardij, werd hij van de troon zijns koninkrijks afgestoten en men nam de eer van hem weg, en hij werd van de kinderen der mensen verstoten, en zijn hart werd de beesten gelijk gemaakt, en zijn woning was bij de woudezels; men gaf hem gras te eten als de ossen, en zijn lichaam werd van de dauw des hemels nat gemaakt totdat hij bekende, dat God de Allerhoogste, Heerser is over de koninkrijken der mensen, en over dezelve stelt wie Hij wil.” Ziet ook Jes. 5:14. *Daarom zal het graf zich wijd opensperren, en zijn mond open doen zonder mate, opdat nederdale haar heerlijkheid en haar menigte, met haar gedruis, en die in haar van vreugde opspringt.* Hoe ijdel en leeg moet dan deze heerlijkheid zijn, die aldus met een vuile stank verdwijnt. Hoe gering is zij te achten in vergelijking met deze heerlijkheid!

2. Vergelijkt de heerlijkheid van het Evangelie met de grote en dadelijke heerlijkheid van het heelal, dit werkstuk van de alleen wijze Schepper; en zij zal deze ver in heerlijkheid te boven gaan. Dit edel gebouw des hemels en der aarde, vervuld met zulk een verscheidenheid van schepselen, levenloze, groeiende, gevoelige, redelijke en geestelijke schepselen, draagt duidelijke merktekenen der heerlijke wijsheid en kracht van Hem, die dezelve uit niet gemaakt heeft en door het Woord Zijner kracht nog onderhoudt. Want Hij sprak en het was er, Hij gebod en het stond er, Ps. 33:9. *De grondvesten des aardrijks zijn des Heeren en Hij heeft de wereld daarop gezet*, 1 Sam. 2:8. Hij heeft ze gegrondvest, Ps. 89:3, en geformeerd, Ps. 90:2. Wie kan zien op dit gebouw, dat zo heerlijk is in al zijn delen en evenredigheden, en niet tegelijk bemerken de bijzondere heerlijkheid, welke de ere verkondigt van die wijze Bouwmeester? Wie kan de hemelen aanzien, en bemerken hoe gepareld zij zijn met zoveel heerlijke lichtende lichamen, en niet in verwondering wegzinken over dit gebouw? Wie kan de zee en het vaste land aanzien, de bergen en dalen, de vruchtbare hoven en de onvruchtbare woestijnen, met al hun verscheidene en velerlei inwoners, de wateren met de vissen, de lucht boven ons met al de vogelen, en niet te gelijk door een verrukkende heerlijkheid getroffen worden?

Maar wat is al deze heerlijkheid bij de heerlijkheid, die in het Evangelie schijnt? De bloem komt uit de aarde voort en breidt haar heerlijkheid uit, maar zodra is zij afgesneden en verwelkt: zo zal deze aarde en de hemel vergaan, tezamen zullen zij verouderen als een kleed en als een gewaad zullen zij veranderd worden, Ps. 102:27. Maar deze heerlijkheid, die in het Evangelie uitblinkt, is een *eeuwige* heerlijkheid. Groot was de wijsheid Gods, die bleek in de schepping van alles uit niet, maar in het Evangelie is de *veelvuldige* wijsheid Gods openbaar gemaakt, Ef. 3:10.

3. Vergelijkt de heerlijkheid des Evangelies met het eerste verbond met Adam, in de staat der rechtheid gemaakt, zo zal hier een bijzondere heerlijkheid te zien zijn. Ik beken het was een heerlijke zaak, het redelijk schepsel, de mens in een verbond van vriendschap te zien met zijn Maker. Daarom was het wonderlijke nederbuiging aan Gods zijde dat Hij kwam onder een band des verbonds en onder een belofte van rijkelijk de mens te belonen voor die gehoorzaamheid, die hij aan zijn Schepper schuldig was, uit kracht van Zijn schepping. Hoe vermakelijk was het de raderen van 's mensen ziel bewogen te zien door de belofte van een rijke vergelding des loons! Maar de heerlijkheid van het Evangelisch Verbond verduistert het eerste, gelijk de

opgaande zon de blinkende luister der sterren verduistert. Adam zou, al was hij blijven staan, nooit verschenen zijn met Christus, als een verheerlijkt lid van Zijn verheerlijkt verborgen lichaam, en als zodanig ware hij niet verschenen met Hem in heerlijkheid, gelijk nu de heiligen zullen doen, Kol. 3:4. Nooit had hij deel gekregen aan die heerlijkheid, welke Christus aan de Zijnen geeft, en die Hij van Zijn Vader had, gelijk de uitverkorenen nu hebben, Joh 17:22. Nooit was hij tot de heerlijkheid gebracht door Christus, als de overste Leidsman der zaligheid, door lijden volmaakt, gelijk de heiligen nu geleid worden, Hebr. 12:2. Nooit zou hij die betrekking op Christus gehad hebben, als op zijn Broeder, Hoofd, Verlosser, enz. die de gelovigen nu hebben uit kracht van het Nieuwe Verbond. Hij zou nooit met Christus op Zijn troon gezeten hebben, gelijk Christus gezeten is op Zijns Vaders troon. Maar deze onuitsprekelijk grote toevoeging van heerlijkheid is teweeggebracht door het Verbond der genade. De heerlijkheid die hij zou verworven hebben, zou maar een heerlijkheid geweest zijn door zijn eigen verwerving, gekocht met zijn gering en niet noemenswaardig zweet en wettische betaling. Maar de heerlijkheid des Evangelies is een heerlijkheid, gekocht met het leven en het hartebloed Gods. De ander zou maar een heerlijkheid geweest zijn van wettisch werk, en van wettische verdiensten. Maar deze is een heerlijkheid, die geheel en al blinkende is door heerlijke vrije genade. Hier blijkt onbegrijpelijke liefde, wonderbare vrije genade, onnaspeurlijke goedertierenheid en een wonderlijke overeenstemming van barmhartigheid en gerechtigheid. Adam zou dat gezang niet gezongen hebben, hetwelk de verlost en nu zingen in de heerlijkheid, zodat op ontelbare gronden de heerlijkheid des Evangelies de heerlijkheid van het werkverbond ver overtreft. Dit was onzeker, (gelijk de uitkomst geleerd heeft). Het andere is zeker voor al het zaad, gefundeerd zijnde op de getrouwheid, bevestigd door de waarheid, verzekerd door de gerechtigheid en versterkt door de eed Gods, vastgemaakt door de dood des Testamentmakers, enz.

4. Vergelijkt het Evangelie met de vorige bedeling van het Verbond der genade, vóór Christus kwam, en hoewel die bediening haar heerlijkheid had, welke moest te niet gedaan worden; zo is hier toch een heerlijkheid die uitnemender is. Een heerlijkheid waarnaar de profeten eertijds onderzochten, zij die een profetisch gezicht daarvan kregen, als zij profeteerden van de genade, die nu voor ons schijnt, 1 Petrus 1:11. De vorige bedeling was duister, aangezien de verborgenheden overdekt waren door voorbeelden, schaduwen, plechtigheden en offeranden. Daarom legde Mozes een bedekking op zijn aangezicht, opdat de kinderen Israëls niet sterk zouden zien op het einde van hetgeen te niet gedaan wordt, 2 Kor. 3:13. Die bediening, in vergelijking, met de bediening van het Nieuwe Testament, wordt genoemd, *de letter die doodt, de bediening des doods, geschreven en ingedrukt in stenen, en de bediening der verdoemenis*. Maar deze wordt genoemd *de Geest, de Geest die levend maakt of leven geeft, en de bediening des Geestes en der gerechtigheid*. Zodat de heerlijkheid van die bediening niet was te vergelijken met de heerlijkheid van deze bediening. Zij was inderdaad heerlijk, zodat de kinderen Israëls het aangezicht van Mozes niet sterk konden aanzien, vanwege de heerlijkheid zijns aangezichts. Maar het was een heerlijkheid, die te niet moest gedaan worden. Echter, deze Nieuwe Testamentische, is veel meer heerlijk en overtreft veel meer in heerlijkheid; ja, zelfs hetgeen heerlijk was gemaakt, had geen heerlijkheid in dit opzicht, vanwege deze uitnemende heerlijkheid; ziet 2 Kor. 3:6, 7, 8, 9. Daarom, eer de Evangelische dag begon te lichten, en het geloof of het grote Voorwerp des geloofs, Christus Jezus, in de wereld kwam, werden de erfgenamen onder de Wet opgesloten gehouden; als in een gevangenis, en gehouden onder de nauwe voogdijschap van een Opvoeder en Tuchtmeester, Gal.

3:23, 24, 25. Onder de Wet waren zij kinderen, die niets verschilden van een knecht, maar waren in dienstbaarheid onder de eerste beginselen der wereld. Zij waren onder voogden en verzorgers, Gal. 4:1, 2, 3. Zij waren onder zwakke en arme eerste beginselen, Gal. 1:9. Maar wij zullen hierbij niet verder stilstaan; dit is, ook het voornaamste oogmerk, hetwelk de apostel bedoelt in zijn ganse brief aan de Hebreëen.

Ten andere. Dat er hier rijkdommen der heerlijkheid zijn in het Evangelie, zal blijken, indien wij in de eerste plaats *zijn heerlijkheid en voortreffelijke natuur* in aanmerking nemen. Verscheiden dingen kunnen hier bijgebracht worden, om dit te doen blijken: maar wij zullen ons met weinigen tevreden stellen.

1. Deze rijke heerlijke natuur des Evangelies blijkt, wijl het genoemd wordt *de kracht Gods tot zaligheid, eerst de Joden en ook de Heidenen, ja een iegelijk die gelooft*, Rom. 1:16. Die edele en scherpziende Apostel der Heidenen zag er zulk een rijkdom der heerlijkheid in, dat hoe veracht het ook scheen aan andere, hetzij Joden of Heidenen, hij er een hoge achting voor had, hij wilde daarin roemen. Want hier is een vermindering van spreken, veel meer bedoeld zijnde dan uitgedrukt is; immers hij zag dat het was het heerlijke werktuig van Gods macht, om de woningen des Satans te verstoren in de wereld, en om het koninkrijk van Christus uit te breiden. Daarom zei hij, 2 Kor. 10:4, 5: *De wapenen onzes krijgs zijn niet vleselijk, maar krachtig door God, tot nederwerping der sterkten, die de overleggingen ter neder werpen en alle hoogte, die zich verheft tegen de kennis Gods, en alle gedachten gevangen te leiden onder de gehoorzaamheid van Christus*. Met recht mocht hij dan zijn bediening heerlijk maken, omdat hij gebruikt werd, om dezen schat tot de heidenen te dragen, Rom. 11:13.

2. Die rijkdom blijkt hieruit, dat het Evangelie de schatkamer is, waarin ligt, en het feit, waarin te vinden is de allermeest verrijkende heerlijkheid, die te bedenken is. Het heeft in zich verborgen die waarlijk verrijkende kostbare parel, om welke de wijze koopman, toen hij dien kende en bemerkte, alles verkocht, wat hij had; ziet de gelijkenis, die met weinig verandering herhaald wordt, Matth. 13:44, 45, 46. Christus de alleen verrijkende parel van grote waarde, is de ganse stof en het merg van dit Evangelie, het houdt zich geheel en al bezig met Hem. Daarom moet het heerlijkheid en rijkdommen van heerlijkheid bevatten. Daarom wordt het genoemd *het Woord van Christus*, Kol. 3:16.

3. Het blijkt hieruit, omdat het de aanbieding en voorstelling is, van het meest verrijkende en rijkelijk heerlijk huwelijk, waarvan ooit gehoord was. Een huwelijk tussen de hoge en heilig heerlijke en weergalozes Koning der Koningen en Heere der Heeren, én het geringe, zondige, bedelarme schepsel, dat een erfgenaam was der hel. Het is het woord der verzoening; bevattende de voorwaarden van het verbond tussen de heiligen, rechtvaardigen en heerlijken God, en de zondigen zichzelf verdervend zondaar, hetwelk de Apostelen, en hun opvolgers is toevertrouwd, 2 Kor. 5:19, 20. Daarom wordt het ook genoemd *het Woord des vredes*, Hand. 10:36, 37.

4. Die rijkdom der heerlijkheid blijkt daaruit, dat het Evangelie de uitwendige roeping Gods is, welke wanneer de Heere die krachtadig wil maken, vergezeld wordt met een inwendige, krachtige en onweerstandelijke roeping tot de rijkste, heerlijkste dingen, die men zich verbeelden kan. Het is hierdoor, dat de Heere Jezus vele kinderen tot de heerlijkheid brengt, Hebr. 2:10. Hierdoor worden de uitverkorenen gebracht tot

verkrijging der zaligheid, die in Christus Jezus is met een eeuwige heerlijkheid, 2 Tim. 2:13. Door het Evangelie waren de Thessalonicensen geroepen tot verkrijging der heerlijkheid onzes Heeren Jezus Christus, 2 Thess. 2:14. Wie kan zeggen, hoe rijk deze heerlijkheid is? Wie kan verklaren, welke de hoop dezer roeping is, en welke de rijkdom van zijn erfenis is in de heiligen? Degenen die dit kunnen onderscheiden, moeten noodzakelijk de ogen huns verstands door God verlicht hebben gekregen, Ef. 1:19. Het is een volkomen en rijkelijk heerlijk Koninkrijk, waartoe het Evangelie de mensen roept, 1 Thess. 2:12. Hij roept u tot Zijn Koninkrijk en heerlijkheid.

5. Het blijkt hieruit dat het *hét* middel is tot ontdekking van het meest verrijkende heerlijke geheim. Wat is beter en wenselijker dan het leven, dan het ware leven en de onsterfelijkheid? En dit wordt aan het licht gebracht door het Evangelie, 2 Tim. 1:10. Iemand die veroordeeld was om te sterven zou een uitstel van het vonnis een rijke en heerlijke zaak achten, al wist hij niet, of hij binnen weinig dagen of uren zou weggerukt worden, door de aanraking van een pijl Gods; hoeveel waardiger en rijkelijk voortreffelijker is dit leven hetwelk de onsterfelijkheid is? En welk een rijkdom van heerlijkheid moet er dan in het Evangelie zijn, hetwelk dit aan het licht brengt?

6. Het blijkt hieruit, dat het Evangelie de hemel met al de rijkdom der heerlijkheid, die daar in is, brengt tot de deur der ziel. Daarom wordt het genoemd *het Woord des Koninkrijks, of het Evangelie des Koninkrijks*. En de stof daarvan is te prediken het Koninkrijk Gods, Markus 1:14, Hand. 8:12, Hand. 20, Hand. 25 28:31, Lukas 4:23, 9:21, 60. Zo wordt het ook genoemd het Koninkrijk Gods, Lukas 10:9, 11; Mar. 4:26, en het Koninkrijk der hemelen in verscheiden gelijkenissen, Matth. 13 20:1, 22:2, enz.

Ten derde. Dat er rijkdommen der heerlijkheid in het Evangelie zijn, blijkt uit de bijzondere heerlijke en rijke vruchten daarvan; waarvoor slechts deze weinige bewijzen dienen:

1. Het Evangelie heeft een krachtadige verlichtende kracht, zodat degenen die in duisternis zitten, een groot licht zien, Markus 4:15, 16. Daarom was Paulus gezonden, om de ogen te openen, en om de mensen te bekeren van de duisternis tot het licht, Hand. 26:18. Waar het in kracht komt, ontdekt het de droevige staat, waarin de arme mensen van nature zijn, en het ontdekt een weg van uitkomst.
2. Het heeft een telende en wederbarende kracht, waar het een reuk des levens ten leven is. Ik heb u door het Evangelie geteeld, zegt Paulus tot de Korintiërs 1 Kor. 4:15. Daarom wordt het genoemd, *het Woord des levens*, Filip. 2:16. Het maakt de doden levend door de krachtadige werkingen van de Geest; wij zijn door dit Woord wedergeboren, 1 Petrus 1:23.
3. Het heeft een voedende kracht. Daarom wordt het genoemd *de onvervalste melk des Woords*, waardoor wij groeien, gelijk het kind aan de borst groeit door de melk, 1 Petrus 2:2.
4. Daardoor worden de zielen gebracht tot het aangrijpen van Christus door het geloof, en zo worden zij daardoor in een behouden staat gebracht. Daarom wordt het genoemd *het Woord des geloofs*, Rom. 10:8, en *het Woord der zaligheid*, Hand. 13:26. Wij geloven door dit woord, gepredikt door de apostelen en hun opvolgers, Joh 17:20.
5. Het heeft een wassende en reinigende kracht. Door het Woord is het, dat Christus Zijn gemeente heiligt en reinigt, Ef. 5:26.

6. Het heeft een tweesnijdende doordringende kracht. Paulus sprekende van het Evangelie, Hebr. 4:12; zegt *dat het Woord Gods levendig en krachtig is, scherper dan een tweesnijdend zwaard, doorgaande tot de verdeling der ziel, en des Geestes, en der samenvoegselen, en des mergs, een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten*. Gewis, daar moet een bijzondere rijkdom der heerlijkheid in dit Evangelie zijn.
7. Met één woord: gelijk het voortgekomen is uit vrije genade, en de openlijke uitroeping is van de genade Gods, en daarom genoemd wordt *het Woord Zijner genade*, Hand. 20:32. Zo bouwt het ook degenen die het aannemen op, en voert ze voort, totdat het hen eindelijk doet aanlanden in de heerlijkheid. Want het is machtig de ziel zalig te maken, Joh. 1:21.

1e nuttigheid

Hier hebben wij grond en reden, om de staat van vele volken en personen te beklagen, daarover ontferming te hebben, en uit medelijden daarmede te bidden voor hen, als:

Eerst: Die volken, die nog nooit deze heerlijkheid zagen, en nooit van dit heerlijk Evangelie gehoord hebben. Zij mogen, wel is waar, anderen overtreffen in wereldse rijkdom, volheid van alles, vleselijke voorzichtigheid en geslepenheid, en overvloed hebben van goud, zilver en kostelijke juwelen, en veel uitwendige luister en glans bezitten. Maar helaas! niettegenstaande dit alles, daar zij nooit van Christus gehoord hebben, blijven en zitten zij in de duisternis. De heerlijkheid des Heeren heeft nooit op hen geschenen; de Zon der gerechtigheid is hen nooit opgegaan tot genezing onder zijn vleugelen. Jammerlijk en ellendig zijn zij, niettegenstaande al hun grote dingen. O, laat ons bidden, *dat dit heerlijk Licht eens onder hen moge doorbreken, opdat de aarde met de kennis der heerlijkheid des Heeren vervuld worde, gelijk de wateren de bodem der zee bedekken!*

Ten tweede. Wij moesten die volken beklagen, waar de naam en de uitwendige kennis van dit Evangelie is en niets anders, niets van de kracht, de schoonheid en de heerlijkheid van het Evangelie der zaligheid; waar alles verduisterd is, door de nevel en mist van afgoderij en bijgeloof of menselijke vonden, die de bijzondere schoonheid, welke te zien is, in Jezus Christus' instellingen, volgens de Evangelische eenvoudigheid, verbergen en verdonkeren. Och, ontferm u over dezulken, die de ellende over zichzelf verhaasten, en de duisternis meer dan het licht liefhebben. Want wat zijn al de eigen inbeeldingen en vonden der mensen in de godsdienst, dan een verduistering van het afschijnsel van de Zon der gerechtigheid, opdat hij in zijn aangeboren heerlijkheid en voortreffelijkheid niet zou schijnen?

Ten derde. Zulke volken moest men beklagen, waar deze heerlijkheid eens scheen, maar die nu daarvan schijnen beroofd te worden door de goddeloosheid en boosheid der mensen, die werktuigen des satans zijn, in welker zielen het licht van dit Evangelie nooit scheen. Dewijl de satan zijn dienaars aanzet, om de getrouwen te verbannen die deze toorts des Lichts dragen en deze heerlijke Standaard van Jezus Christus omhoog houden. Die goddelozen doen wat in hen is, door hun besluiten en daden van onredelijke vervolging opdat ze Christus en de prediking uit het land bannen. O, welk een verlies is het, van deze heerlijkheid beroofd te worden! Indien wij enige teerheid of gevoeligheid hebben als Christenen, laat ons voor dezulken bidden!

Ten vierde. Zulke natiën en kerken moesten wij beklagen, die de naam hebben, dat zij leven en nochtans dood zijn, die het geluid des Evangelies, en de aankondiging van Jezus alleen hebben, en die, hoewel zij vrij zijn van afgoderij en bijgeloof welke openlijke vlekken zijn en smetten zijn op deze heerlijkheid en hoewel zij ook vrij zijn van uitwendige vervolging, nochtans grote vreemdelingen zijn van de rijkdom der heerlijkheid van dit Evangelie. Zij zijn vreemdelingen van deszelfs krachtdadigheid en werking, hebbende de naam van de waarheid, en van de Evangelische waarheid, maar niet meer. En zo zijn ze verstervende en verkwijnende, door een inwendig afnemen van leven en kracht. Deze zijn zeker ook te beklagen.

2e nuttigheid

Gelijk wij op deze grond de staat der kerken mogen beklagen, zo mogen wij ook een geklag opheffen over de personen, die onder de dauw en de zonneschijn van het Evangelie leven, en nochtans geen schoonheid noch heerlijkheid daarin zien. Deze heerlijkheid is voor hun ogen verborgen. Zij zien geen schoonheid noch begeerlijkheid, noch rijkdom der heerlijkheid daarin, omdat de god dezer wereld hun ogen verblind heeft, 2 Kor. 4:4; zij zien het Evangelie aan als een kunstig verdichte fabel. Zij stellen geen waarde noch prijs daarop, gelijk zij moesten; in plaats van heerlijkheid is het hun een last, waarvan zij gaarne bevrijd waren. Daarom gebruiken zij de gelegenheden niet, die zij hebben, om daarvan kennis te hebben, en deel te hebben aan deze heerlijkheid. Dezen zijn tussen heiden, gelijk Gallio, zich de zaak niet aantrekkende; anderen zijn van harte vijanden van deze heerlijkheid en van haar kracht; velen voldoen zichzelf met de uitwendige heerlijkheid, zonder gemeenzame kennis te zoeken van dezen rijkdom der heerlijkheid, welke daarin te zien is.

3e nuttigheid

Dit geeft grond, om bestraffing te geven aan verscheiden soorten mensen, als:

Eerst: Aan hen die deze heerlijkheid des Evangelies met hun dwalingen, bijgelovigheden, vonden en valse stellingen verduisteren, en al degenen, die enigszins verdonkeren of benevelen de eenvoudigheid van dit Evangelie, welke de heerlijkheid en bijzondere schoonheid daarvan is.

Ten tweede. Diegenen zijn te bestraffen, die zelfs de naam en de belijdenis van het Evangelie en allen die hetzelfde voorstaan, vervolgen en zoveel doen, als zij kunnen, om het uit de wereld te bannen. O, wat schort hun, en wat stoot hun in dit Evangelie, hetwelk vol van heerlijkheid is, en de heerlijkheid in zich voert voor de arme zielen? Gewis, dezulken moeten door de geest des duivels gedreven worden, die zelf zulk een vijand van dit Evangelie der heerlijkheid is.

Ten derde. Het is tot bestraffing van hen, die vijanden zijn van des Evangelies kracht en zuiverheid. Hoewel zij voor de belijdenis daarvan willen staan en die willen handhaven, nochtans rijst hun hart tegen zijn kracht en leven op, waar zij die ook bespeuren; en als zij een geschikte gelegenheid hebben, zo spotten zij er mede en schimpen zij op al wat naar meer dan een uitwendige gedaante gelijkt. Het is waar, daar is schoonheid en heerlijkheid te zien in des Evangelies uitwendige bedeling, wanneer ze geschiedt in Evangelische zuiverheid. Maar de bijzondere heerlijkheid en de rijkdom der heerlijkheid van het Evangelie, ligt in zijn krachtdadigheid in de zielen, als het die gevangen leidt onder de gehoorzaamheid des geloofs, en die tot onderwerping aan Christus brengt. Maar hun hart rijst hiertegen op, waarin juist zijn heerlijkheid allerduidelijkst, en buiten alle tegenspraak blijkt.

Ten vierde. Zij zijn te bestraffen, die dit heerlijke Evangelie smaden en te schande maken, door hun onbehoorlijk leven, een kwaad gerucht daarvan brengende, en veroorzakende de smadelijke en verachtende woorden der vijanden. O, welk een verduisterende wolk verwekt het ergerlijk leven der belijders, onder het schijnsel van deze Zon! Dit is verre van de leer van God onzen Zaligmaker te versieren, hetwelk toch vereist wordt, Titus 2:10.

Ten vijfde. Zij zijn te bestraffen, die deze heerlijkheid niet willen laten ingaan in hun zielen, daarop niet verlieven, de deuren en vensters van hun zielen niet openen, om die in te laten, niet roepen tot de God der heerlijkheid, opdat Hij, die het licht deed schijnen uit de duisternis, in hun hart mocht schijnen, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid des Heeren, in het aangezicht voor Jezus Christus, 2 Kor. 4:6, maar die integendeel daartegen volharden en weigeren het aan te nemen. Hetwelk blijkt uit deze dingen:

1. Zij besluiten hun ouden weg te vervolgen; wat ook tot hen moge gezegd worden, zij willen niet veranderen. Zij willen dezelfde mannen en vrouwen blijven.
2. Zij weigeren zich aan de gerechtigheid Gods te onderwerpen, en willen steeds zoeken hun eigen gerechtigheid te bevestigen. Daarin nu ligt de heerlijkheid van het Evangelie, dat het ons van die zelfzoekende koers afbrengt, en ons in een nieuwe Stam Jezus Christus inent, opdat wij mogen leven en opgroeien in Hem, die het Hoofd is van alle dingen.
3. Zij willen zich aan de voorwaarden van het Evangelisch Verbond niet onderwerpen, en Christus niet aannemen, gelijk hij in het Evangelie is aangeboden.
4. Zij willen hun oude minnaars niet verlaten en inzonderheid niet deze voornaamste afgod, hun eigen ik. Nu blijkt de macht des Evangelies daarin, dat het de ziel haar rechter oog doet uitsteken en haar rechterhand afhouden, en al haar eigengerechtigheden doet wegwerpen als zovele vuile voden en dodelijke vruchten.

4e nuttigheid

Dit eist van ons verscheiden plichten, als:

Eerst: Wij moesten Gode dan zeer dankbaar zijn dat het Hem ooit liefde tijd en plaats te bepalen van zijn openbaring dezer heerlijke verborgenheid. Wat zijn wij beter dan anderen die vóór ons geweest zijn, en dan velen, die in andere plaatsen der wereld leven; die nog nooit een gezicht van heerlijkheid gezien hebben? Indien wij deze weldaad recht wisten te schatten, zouden wij onze grote en onuitsprekelijke schuld van dankbaarheid zien, en wij zouden uitroepen: *Wat zullen wij de Heere vergelden voor deze weldaad en voor dit onuitsprekelijk gunstbewijs?*

Ten tweede. Wij moesten dit Evangelie veel achten, en hoog waarderen, opdat ons verachten daarvan de Heere niet terge, om het weg te nemen, en de zon te laten ondergaan over de profeten, en de dag zwart te doen zijn over ons, Micha 3:6. Opdat Hij niet, omdat wij de heerlijkheid en het licht des Evangelies niet beminnen, ons geve naar de begeerten van ons hart, duisternis in plaats van waarheidspreken.

Ten derde. Wij moesten veel bidden, om het Evangelie steeds in zuiverheid en kracht onder ons te houden, opdat het in het midden van ons moge schijnen in zijn heerlijkheid en schoonheid, als de kracht Gods tot zaligheid.

Ten vierde. Wij moesten trachten het Evangelie alleszins een goede welkomst te geven, en ons wachten, om zijn kracht en werkzaamheid te weerstaan. O, laat zijn heerlijkheid in onze harten schijnen! Laat ons tot dat einde openliggen voor zijn stralen, opdat het een vrije ingang in onze zielen moge hebben. Laat ons afleggen alle vooroordelen en de liefde tot onze afgoden, en dit licht ontvangen, en deze heerlijkheid in de liefde.

Ten vijfde. Laat ons niet voldaan zijn, totdat wij een klaarder ontdekking verkrijgen van de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid, namelijk:

1. Dat dit Evangelie ons onze ellende, ledigheid, dwaasheid, armoede, naaktheid en geheel ellendigen staat ontdekke.
2. Dat het voor ons openbare de voortreffelijkheid van Christus in zijn Persoon, naturen, ambten, werk en bezigheid in de wereld.
3. Dat het onze harten tot Hem trekke, en afbrengt van ons zelf en van alle andere liefhebbers en ijdelheden, die ons tot nu toe betoverd hebben.
4. Dat het onze zielen met Hem verenige door het geloof, opdat Hij in ons wone, in ons blijve, en wij in Hem leven mogen, en één met Hem worden.
5. Dat het onze harten neige tot een zoete vereniging met de Evangelische geboden en tot een leven door het geloof in Christus, en tot een kenen en rusten op Hem tot zaligheid, door de offerande van zichzelf, en door Zijn Middelaargerechtigheid, aangeboden en voorgesteld in het Evangelie, en aan de gelovigen door het geloof toegerekend.
6. Dat de ontdekking van dit Evangelie ons de heiligheid doet beminnen, en onze zaligheid in vreden en beven uitwerken, steunende op Jezus, door het geloof leven en kracht trekkende uit Hem, die gegeven is tot een Verbond des volks, opdat wij zo mogen opgroeien en vrucht dragen in Hem, en van kracht tot kracht mogen voortgaan in Hem, totdat wij eindelijk in Sion verschijnen.

5e nuttigheid

Dit eist van ons zelfbeproeving, of wij ooit een gezicht van deze heerlijkheid en van de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid verkregen hebben. Wij zullen het kunnen weten uit deze merktekenen:

1e Teken. Waar dit heerlijke licht komt, daar ontdekt het eigenledigheid, en afgrijselijkheid en walgelijkheid.

2e Teken. Het licht des Evangelies ontdekt een volheid, een algenoegzame volheid, een zielverzadigende en zielzaligende volheid, een vrije en genadige volheid in Christus.

3e Teken. Het neemt de ziel gevangen, om dadelijk Christus boven alles te kiezen, Hem te schatten boven alles, als de voornaamste onder tienduizenden, en om Hem aan te grijpen op zijn eigen voorwaarden, met hart en genegenheid, en om Hem aan te nemen voor al wat ons ontbreekt en al wat wij wensen en om ten volle vergenoegd in Hem te berusten.

4e Teken. Het neigt de ziel teder om Christus te gebruiken in al haar noden, en om Hem gestadig werk te geven in al zijn ambten, totdat Hij haar tehuis brenge, en doe aanlanden in de heerlijkheid.

5e Teken. Het doet de mens, die een rechte ontdekking daarvan krijgt, verlieven op de heiligheid en nauwgezet betreden van Zijn wegen, en omzichtig wandelen tot eer van God tot aanwijzing en versiering der Evangelische belijdenis, en tot het inwinnen van vreemden, tot aanneming van het Evangelie.

6e Teken. Het zal hun een hoge achting doen hebben voor alle, zelfs voor de minste instellingen van Christus, en hen zorgvuldig doen zijn, om dezelve zuiver te bewaren en te gebruiken tot de rechte einden. En hen doen handhaven Zijn kroonrechten, als Koning Zijner gemeente, en als opperste Heerser in Zijn eigen huis.

4. Een verborgenheid, nu geopenbaard onder de heidenen.

Deze verborgenheid, welke rijkdommen der heerlijkheid in zich heeft, wordt mij gezegd *te zijn onder de heidenen*, waaromtrent wij deze dingen wilden aantekenen:

Vooreerst: Dat het in het begin des Evangelies zeer onwaarschijnlijk scheen, dat de heidenen deelgenoten zouden worden van zulk een voorrecht en verhoogd tot zulk een eer en heerlijkheid; want,

1. Daar was een bepaald verbod van Christus, dat in de weg stond. Want daar Christus een Dienaar der besnijdenis was vanwege de waarheid Gods, opdat Hij bevestigen zou de beloften aan de vaderen, Rom. 15:8, en het besloten was, dat aan de Joden de eerste aanbidding des Evangelies zou geschieden, zond Hij Zijn discipelen alleen tot de verloren schapen van het huis Israëls, met een uitdrukkelijk verbod, van niet te gaan op de weg der heidenen, Matth. 10:24.
2. De Joden, die zelve vijanden waren van het Evangelie, konden niet alleen niet verdragen, dat de heidenen dit voorrecht [*p514*] zouden deelachtig worden, maar zij verhinderden ook tot de heidenen te spreken, Thess. 2:16. Zij wilden zelve in het Koninkrijk der hemelen niet ingaan, en anderen ook niet laten ingaan. Maar zelfs de apostelen, niettegenstaande hun bepaalden en uitgebreide last om te gaan tot alle volken, om discipelen te maken en hen te dopen, Matth. 28:18, 19. Niettegenstaande zij buitengewoon met de gaven des Heiligen Geestes tot dat einde bekwaam gemaakt en begiftigd waren, konden bezwaarlijk er toe gebracht worden, om dit woord onder de heidenen te prediken. Want wij vinden dat Petrus door de overige apostelen werd ondervraagd over zijn ingaan tot Cornelius, Hand. 11:2, 3.
3. De heidenen werden gewoonlijk met een boos oog aangezien en versmaad. Daarom worden zij *zondaars uit de heidenen* genoemd, Gal. 2:15. En omdat zij zonder Christus waren, waren zij ook vervreemd van het burgerschap Israëls en vreemdelingen van de verbonden der beloften, geen hoop hebbende en zonder God in de wereld, Ef. 2:12.
4. Ja, zij werden als honden geacht, en onwaardig om het kinderbrood te eten. Want op die grond scheen Christus de arme Kanaänese vrouw te verstoten, tegen wie Hij ook zei, *dat Hij alleen gezonden was tot de verloren schapen van het huis Israëls*, Matth. 15.

Ten tweede. Niettegenstaande dit alles schikte het de Heere zo, dat het Evangelie ingang kreeg onder de heidenen, omdat Hij Zijn apostelen onder hen zond, en hun arbeid onder hen zegende, Hand. 13:46, 14:27, 15:3, 18:6. Ja, de verwerping van het Evangelie door de Joden, veroorzaakte de prediking van hetzelfde onder de heidenen, Hand. 13:46; 18:6, en de vermindering der Joden was de rijkdom der heidenen, Rom. 11:12.

Ten derde. Aldus werden de oude profetieën, aangaande Christus en zijn Koninkrijk vervuld. De Wortel van Isai moest staan tot een Banier der volkeren; en de heidenen

zouden tot Hem komen, Jes. 11:10 60:5. Zijn Naam zou groot zijn onder de heidenen, Mal. 1:11. Christus had de last tot hen te komen ter rechter tijd, Jes. 42:6 49:6. Hand. 13:47; Lukas 1:32. Zo moest Hij het recht de heidenen voortbrengen. Jes. 42:1; Matth. 12:18; zie ook Rom. 15:9, 10, 11.

Ten vierde. En omdat dit een uitnemend bewijs was van die verborgenheid der wijsheid, liefde en genade, die langen tijd was verborgen gehouden in Gods hart, Ef. 3:6. Zo was het dat de apostelen, die een tijd lang daarover ontevreden waren, eindelijk God verheerlijkten in deze opzichten, Hand. 11:18, en Paulus achtte het zijn eer, dat hij gesteld was, om de heidenen te prediken, Ef. 3:7, 8, en dit maakte zijn bediening heerlijk, Rom. 11:13. Daarom vinden wij, dat hij menigmaal hiervan gewaagt, 1 Tim. 2:7 2 Tim. 1:11

Dit alles moest onze harten verwekken tot verwondering over deze wonderlijke liefde en vrije genade Gods, die de heidenen met goedertierenheid en barmhartigheid uit de hoogte bezocht heeft, hetgeen zolang was teruggehouden. Het moest ons bevestigen in het geloof der grote dingen, ons in het Woord beloofd. *Omdat wij nu de oude profetieën en beloften, aangaande de heidenen bevestigd zien; moest ook mededogen in onze zielen verwekken jegens de arme Joden, die nu nog zijn uitgeworpen. Het moest ons doen bidden voor hen, op grond van menigvuldige beloften ten hunnen gunste gedaan, die de Heere ter rechter tijd zal vervullen.* Daarenboven moest het ons onze plicht te binnen brengen, om dit voorrecht wèl te gebruiken, door een dankbare erkentenis van des Heeren onverdiende liefde in dezen, door een hartelijk omhelzen en aanvaarden van deze aanbieding en door waardig derzelve te wandelen in alle heilige omgang tot eer van God.

Maar indien men vraagt, *of al de heidenen deze heerlijkheid zien, en de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid kennen?*

Dan antwoord ik: Nee. Want allen hebben niet de prediking des Evangelies.

Indien men wederom vraagt, *of al diegene, aan wie dit Evangelie gepredikt wordt, deze heerlijkheid zien?*

Dan antwoord ik: Nee, maar alleen de heilige onder de heidenen, gelijk blijkt uit vers 26: *Dit is geopenbaard aan de heiligen.*

5. Evenwel is de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid niet aan al de heidenen geopenbaard, nee, zelfs niet aan allen die het Evangelie horen, maar aan de heiligen, die genoemd waren in vers 6.

Waaruit wij zien, dat het *de heiligen* zijn, die genade verkregen hebben, om het Evangelie te geloven, en niet een ieder die het hoort prediken; welke heiligen de rijkdom der heerlijkheid zien die in het Evangelie verborgen is. Want, Eerst: Voor sommigen is de prediking der blijde boodschap des Evangelies een reuk des doods ten dode, 2 Kor. 2:16. Voor hun verdorven en met vooroordelen bezette begrippen ruikt het als een verrot dood lichaam, waarin zij geen vermaak hebben. Ja, het is hun als de dood; hun ziel is er zo afkerig van, als van de dood. Zo wordt dan ook hun verwerpen van het Evangelie en hun afkeren van hetzelfde, voor hen de dood en het verderf.

Ten tweede. Voor sommigen is het slechts dwaasheid, gelijk het voor de Grieken was, 1 Kor. 1:23, en een aanleiding tot spotten en lachen, gelijk voor de lieden van Athene de leer der wederopstanding was, Hand. 17:32. Velen hebben geen beter gevoelen

over de gezanten van Christus, die gezonden zijn om dit Evangelie te prediken, dan Festus had over Paulus, Hand. 26:24; en over de gelovigen in het Evangelie, dan de Farizeeën hadden over de schare, Joh 7:49.

Ten derde. Voor sommigen is Christus een Rots der ergernis, en de prediking van Christus' Evangelie is hun een struikelblok, gelijk het was voor de Joden, die zich stoten aan die Steen des aanstoots, 1 Kor. 1:23; Rom. 9:32, 33. Gelijk ook Christus zelf tot een val is voor velen, zo is de prediking des Evangelies de aanleiding tot het verderf en de ondergang van velen.

Ten vierde. Velen willen het Evangelie niet horen met geloof en daarom doet het hun geen nut, niet vermengd zijnde met het geloof in degenen die het horen, Hebr. 4:2. Zij willen het niet aannemen in liefde, noch de liefde dezer waarheid ontvangen, 2 Thess. 2:10. Daarom willen zij zich niet onderwerpen aan de gerechtigheid Gods, die daarin wordt voorgehouden, Rom. 10:3. Zij willen niet toelaten, dat het Woord der vermaning enige ingang in hun ziel verkrijge, maar zij ontvangen deze genade Gods te vergeefs en door ongeloof verwerpen zij die. Zij willen dit voorbeeld der leer niet gehoorzamen, noch aan zijn vorming zich overgeven.

Ten vijfde. De God dezer wereld heeft de zinnen dergenen, die niet geloven, zó verblind, dat het licht van het heerlijk Evangelie van Christus, die het Beeld Gods is, in hen niet kan schijnen, zij kunnen zo niets zien van deszelfs heerlijkheid, 2 Kor. 4:4. En sommigen zijn door een oordeel van God verblind, en zijn daarom geen deelgenoten dezer openbaring, Matth. 11:25.

Ten zesde. Sommigen zien van verre enige half donkere schemeringen van deze heerlijkheid. Maar zij zien niet de eigenlijke heerlijkheid dezer verborgenheid. Zij krijgen een gezicht hetwelk enige werking en invloed op hen kan hebben, en nochtans zijn ze vreemd van de ware geestelijke heerlijkheid; want,

1. Zij mogen zoveel zien, als hun voor een tijd tot een belijdenis daarvan kan trekken, in een schone dag, als er geen vervolging mede vergezeld gaat. Maar aangezien zij geen diepte hebben, evenmin als de steenachtige grond, Matth. 13, verlaten zij het Evangelie en keren het de rug toe, zodra er vervolging komt.

2. Zij mogen zoveel zien, als hen gewillig doet scheiden van iets, maar niet zoveel als hen zou doen scheiden van alles om de Naam van Jezus. De zorgen dezer wereld kunnen niet alleen gelijk de doornen alles verstikken, maar ook een nevel in hun ogen verwekken, welke deze heerlijkheid voor hen zal verdonkeren en verduisteren.

3. Zij mogen zien, wat hen bijna zou bewegen met Agrippa om halve Christenen te worden en niet meer, zie Hand. 26.

4. Zij mogen gemeenzame kennis hebben van deszelfs letter en buitenste zijde, zelfs grote doctoren en geleerde predikers worden, nochtans ten enenmale vreemdelingen, van zijn kern en merg.

5. Ja, zij kunnen zelfs enige openbaringen, gelijk als heerlijke verschijningen ontvangen, gelijk die waarvan de Apostel spreekt, Hebr. 6.

Dus alleen aan *de ware gelovigen* maakt de Heere, deze heerlijkheid bekend, en doet hun zien de rijkdom der heerlijkheid dezer verborgenheid. Deze zijn het, aan wie hij deze geheimen ontdekt, die Hij verbergt voor de wijzen der wereld. Zij zijn het die deze heerlijkheid zien, welke zielveranderend is, zodat zij daardoor naar hetzelfde

beeld veranderd worden van heerlijkheid tot heerlijkheid, als door Gods Geest, 2 Kor. 3:18.

Vraag. *Welk gezicht is het, dat zij verkrijgen, waarvan anderen vervreemd zijn?*

Ik antwoord, eerst, zij zien een bijzonder noodzakelijk goed, hetwelk het hart innerlijk aandoet; de anderen beseffen alleen enige opvattingen, die slechts tot de hersenen reiken en niet verder gaan.

Ten tweede. Zij zien iets hetwelk recht past op hun toestand, en juist geschikt voor hen is; terwijl de anderen op deze dingen zien, als meer van belang voor anderen dan voor hen zelf.

Ten derde. Zij zien, dat het goed volkomen, alles bevattende en vergenoegend is, wat in dat Evangelie wordt voorgehouden, daarom zoeken zij niet naar meer. Indien zij dat krijgen, zijn hun de snoeren gevallen in liefelijke plaatsen, en zij hebben een heerlijke erfenis verkregen.

Ten vierde. Zij zien iets van die zielverrukkende, diepe Raad der verlossing, waarin al de personen der Drie-eenheid, zijn verbonden, om die uit te voeren en te volmaken. Zij zien hierin zulk een heerlijkheid, dat het hen doet verlangen om in de hemel te zijn, opdat zij een breder en ruimer inzicht van dit Godsgeheim der beraming van de weg der zaligheid mogen verkrijgen, waarin zoveel van God en van Zijn heerlijke eigenschappen op een zo hooggaande wijze uitblinkt.

Ten vijfde. Zij zien dat, wat hun hart en ziel trekt, en maakt, dat ze zich als gevangen geven aan die heerlijke Uitvinding, die met hun ganse hart en ziel omhelzen, en hun volle toestemming daaraan geven, als zijnde aller-uitnemendst en zielverzadigend.

Ten zesde. Zij zien dat wat hun zeer gewillig en blijmoedig alles doet verkopen, en iedere zaak die hun zeer lief is, verlaten, opdat ze die aller-kostelijkste Parel mogen bezitten.

Ten zevende. Zij zien dat licht, hetwelk die kracht en dat vermogen in zich heeft, dat het de ongerelde liefde tot de wereld en andere ijdelheden tenonder brengt, evenals de sterke verdorvenheden, die hen beroeren, enz.

1e nuttigheid

zo behoeft het ons dan geen vreemde zaak te schijnen, dat er zo weinig hoogschatters van het Evangelie [p519] zijn, en zovelen die hetzelfde laag zetten en versmaden, omdat er zo weinig waarlijk heiligen zijn, die de heerlijkheid en bijzondere voortreffelijkheid van dit Evangelie zien. Och! het is een verzegeld Boek zelfs. voor velen, die er dagelijks van horen. Zij zien naar de buitenste schors, maar zij smaken niet de zoete kern daarvan.

2e nuttigheid

Ziehier, tegelijk een grond, waarop, elk moet onderzoeken en oordelen over zichzelf, of hij een gelovige is, of niet. Dit bijzonder gezicht en deze ontdekking is bijzonder eigen aan de gelovigen. De Geest der verlichting, die zij ontvangen hebben, doet hun nu een ander gezicht zien, dan zij te voren konden bevatten of verstaan in de bediening van het Evangelie. O, diepten der wijsheid, der kracht, der liefde en der genade, der gerechtigheid en barmhartigheid, die wij nu dagelijks meer en meer bespeuren! O, welk een hemelse en Goddelijke heerlijkheid blinkt hier uit in de geringste van al de instellingen van Jezus Christus! Anderen nemen maar een vleselijk en oppervlakkig gezicht van deze ordinantie. Daarom zijn zij niet zo teer daarin, noch zo ijverig daarvoor. Zij kunnen de inmenging van menselijke vonden verdragen, en

kunnen een schoonheid, een decorum, een sierlijkheid aan dié vonden toeschrijven, waarin niets dan snode lelijkheid is. En wat aangaat de inhoud des Evangelies, de tijding van vrede en verzoening met God; deze is voor velen slechts een algemene zaak. Dit is niet al hun heil, noch al hun lust; hun harten kunnen het Evangelie niet omhelzen, als de heerlijke openbaring van de Zoon Gods, die het leven en onsterfelijkheid aan het licht bracht. Zij zien de heerlijkheid Gods niet in het aangezicht van Jezus Christus.

Wee hunner dan, die niet meer kennis van deze zaak hebben, dan:

1. Een letterlijk speculatieve, verstandelijk besef van deze heerlijkheid Gods, hetwelk opgeblazen maakt, en de ziel winderig en ijdel doet zijn, en nooit in de ziel neerzinkt.
2. Een kittelende uitwendig bewegende en aandoende kennis, die de mens gelijk doet zijn aan hen, die een gezang der minne horen, Ezech. 33:32, hun oren worden gestreeld door de nieuwe tijding van een zaligheid en van een Middelaar, om hen van de toorn Gods te behouden, en dat is alles.
3. Die niet meer hebben, dan enige kleine smaak ten tijde des Avondmaals, of bij andere plechtige gelegenheden; dat maakt dan wat meer indruk, dan gewoonlijk, maar het verdwijnt terstond, en het zinkt niet diep.
4. Wee ook hunner die maar enig licht hebben hetwelk slechts tot enig half werk en tot enige flauwe wensen dringt, dat alles beter mocht wezen, tot enige vlagen van voornemens en schielijke besluiten, welke iets veroorzaken, dat naar een verandering gelijk. Maar helaas! het hart steeds doet kleven aan zijn verfoeiselen, want hun hart gaat gedurig naar gierigheid uit.

6. En dat volgens Gods welbehagen, hetwelk Hij wilde bekendmaken.

Aan wie God heeft willen bekend maken, enz. Deze woorden kunnen te gelijk zien op de uitwendige openbaring der verborgenheid dezer Evangelische waarheid, en ook op de krachtadige openbaring en ontdekking der waarheid des Evangelies aan het hart, hetwelk hier voornamelijk bedoeld wordt; omdat deze geopenbaarde verborgenheid genoemd wordt: *Christus in hen de hoop der heerlijkheid.*

Ten opzichte van die heiden tonen deze woorden twee dingen aan. Dat deze openbaring is van God. Dat ze een daad is van zijn vrije genade en vrije liefde.

Wat het eerste aangaat, namelijk de uitwendige openbaring van het Evangelie (hetwelk wij slechts met één woord zullen aanroeren) zien wij dat gelijk dit Evangelie alleen van God, de Auteur van hetzelfde is, zelfs zijn de uitwendige openbaring van Zijn vrije genade en wil afhangt; zodat Hij het zendt aan wie Hij wil; en het niet wil zenden tot andere plaatsen, zie Hand. 16:7. De Geest wilde Paulus en zijn metgezellen niet toelaten, naar Bithynië te gaan. Hoewel de Satan of zijn instrumenten in dezen hun hand hebben, moeten wij toch de opperste hand Gods daarin opmerken, die Zijn eigen voornemen opvolgt, zedende het Evangelie, daar waar Hij enige daardoor toe te brengen heeft; één ziel of meer, één verloren penning. Christus voer over tot de Gadarenen om één arme ziel. Paulus werd geboden te Korinthe te verblijven, niettegenstaande de tegenstand, die hem daar ontmoette, *omdat de Heere daar veel volk had.*

Dit moet ons ook leren:

Vooreerst, dat wij Hem loven, daar Hij dit Evangelie der zaligheid aan het licht bracht, en dat het Hem ooit beliefdde zijn openbaring te doen geschieden in onze tijden en plaatsen, waar wij door de Voorzienigheid ons verblijf hebben.

Ten tweede. Dat wij ons voor Hem verootmoedigen, en schamen om ons onbetamelijk gedrag voor Hem, die ons bezocht heeft, met dit heerlijke licht zo vele duizenden voorbijgaande, daar wij het even weinig verdienen als iemand, alleen opdat Hij een bewijs van de vrijheid Zijner genade en liefde zou geven.

Ten derde. Dat wij waardiger mochten wandelen in deze onuitsprekelijke weldaad, opdat Hij niet getergd worde om de Kaars weg te nemen, indien wij zijn licht misbruiken. De opmerking hiervan moet ons bewegen, om te vrezen, dat onze tergingen niet veroorzaken, dat Hij de kandelaar weg neme, gelijk Hij dreigde aan de gemeente van Efeze, Openb. 2.

Ten vierde. Dat wij deze daad van de vrijmacht Gods aanbidden, daar Hij in dezen beschikt, gelijk Hij wil. Ons vleselijk hart is soms gereed tegen Hem op te staan, en zich te verwonderen, waarom Hij zoveel rijke volken zolang zonder enige verkondiging van het Evangelie der zaligheid laat, en het daar laat prediken, waar de mensen het moede zijn, en het gaarne kwijt waren. Maar zijn wil moet al zulke tegenwerpingen bij ons beantwoorden en al dit geraas van ons hart stillen. Wij moeten hier berusten. Want Hij doet wat Hij wil in hemel en op aarde, en Hij geeft ons geen rekenschap van enige Zijner zaken.

7. Het is Gods werk alleen deze verborgenheid bekend te maken.

Wat het andere stuk aangaat, hetwelk hier voornamelijk bedoeld wordt, wij leren hier:

Vooreerst. Dat het God alleen is, die de heerlijkheid en rijkdom dezer verborgenheid aan de ziel openbaren kan en dadelijk openbaart en bekend maakt. Dit vereist de openbaring van de arm des Heeren, Jes. 53:1. Want vlees en bloed kan het niet doen, maar de Vader die in de hemelen is, Matth. 16:17, en de Geest, Ef. 3:5. *De God onzes Heeren Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, moet ons de Geest der wijsheid en der openbaring geven in de kennis van Hem*, Ef. 1:17, ziet vers 9. Daarom is de Geest tot dat einde beloofd, Joh 14:26; zie 1 Kor. 1:10 11, 12; Gal. 1:16.

Dit blijkt verder uit de natuurlijke staat der mensen, die deze verborgenheden niet kunnen kennen, zonder een Goddelijke en krachtdadige openbaring, die dezelve in hen ontdekt; want,

1. Natuurlijke mensen zijn van nature blind, zonder verstand, liggende en levende in de duisternis; wat kunnen zij dan zien in de verborgenheden? Openb. 3:17; Lukas 4:18; 1 Petrus 2:9; Hand. 26:18 Zij zijn in de duisternis, en de duisternis heeft hun ogen verblind, 1 Joh. 2:11. Zij wandelen in de duisternis, en zij liggen in de duisternis, 1 Joh. 2:6; 1 Joh. 1:9. Zij zijn uit de duisternis, 1 Thess. 5:5, zij worden zelf *duisternis* genoemd, Ef. 5:8; *ja ook onder de macht der duisternis*, Kol. 1:13.
2. Daarom zijn zij onder een natuurlijke onmacht en onbekwaamheid, om te verstaan de dingen Gods, 1 Kor. 2:14. De natuurlijke mens kan niet kennen de dingen, die des Geestes Gods zijn, omdat zij geestelijk onderscheiden worden.

3. Behalve deze natuurlijke onmacht in het verstand, om die verborgenheden te vatten en te kennen, is er een verkregen zedelijke onmacht, door vooroordeel tegen de verborgenheden Gods. Want van de natuurlijke mens staat geschreven, 1 Kor. 2:14, *dat hij niet begrijpt de dingen die des Geestes Gods zijn, want zij zijn hem een dwaasheid.* Daarom was de prediking van Christus de Gekruiste, de Joden een ergernis en de Grieken een dwaasheid. 1 Kor. 1:23.
4. Ja, het vleeselijk verstand is vijandschap tegen God, het onderwerpt zich der Wet Gods niet, en het kan ook niet, Rom. 8:7, 8, zodat er ook machteloosheid in hun wil is. Daarom zegt Christus, dat een kwade boom geen goede vruchten voortbrengt, Matth. 7; de moorman kan zijn huid niet veranderen, Jer 13.
5. Daarenboven is er een verkregen hebbelijke afkerigheid des harten, door de begeerlijkheid. Van nature zijn de mensen zó verliefd op hun lusten en afgoden, die zij niet willen verlaten, hetwelk hun natuurlijke afkeer tegen het Evangelie vermeerdert, zodat zij vijanden zijn door de boze werken, Kol. 1:21.
6. Benevens dit alles, werkt de duivel, die de god dezer wereld is, in hen, Ef. 2:2, en in het bijzonder verblindt hij de zinnen dergenen, die niet geloven, opdat hun niet bestrale het licht des heerlijken Evangelies van Christus, die het beeld Gods is, 2 Kor. 4:4.

Dit heeft geen verdere bevestiging van node, omdat de ervaring het dagelijks bevestigt; geen preken zal het doen bij sommigen. Ja, Christus Zelf predikte voor velen, die geen voordeel daardoor verkregen. De grote dingen Gods zijn voor sommigen geheel vreemd, Hos. 8. Velen hebben ogen en zien niet, en oren en horen niet, Matth. 12.

1e nuttigheid

Zo dienden wij hierdoor dan bevestigd te zijn in het geloof der waarheid, dat het alleen een goddelijke kracht is, die de Evangelische waarheden aan ons en in ons kan openbaren. Wij kunnen door moeite en opvoeding, met enige mate van algemeen licht des Geestes, de letter van het Evangelie verstaan, maar ten opzichte van de zaligmakende openbaring dezer verborgenheid, is er een noodzakelijkheid van een dadelijke, onderscheiden, bijzondere, onmiddellijke, inwendige en krachtdadige werking van de Geest Gods in de ziel, verdrijvende de natuurlijke duisternissen en de verkregen vooroordelen, scheppende Goddelijk licht in het gemoed en in het verstand, en zo formerende een geestelijk denkbeeld van de heerlijke verborgenheden des Evangelies. Want totdat deze verlichting en openbaring van de Geest komt, zal alles tevergeefs zijn.

2e nuttigheid

Zo moeten wij dan een afschrik hebben van die vreselijke leer, welke wil, dat deze goddelijke geestelijke verlichting niet nodig is, maar zegt dat de redelijke aanrading met de uitwendige openbaring genoegzaam is. Omdat niemand, die enige dadelijke kennis heeft van zijn eigen hart, zo dwaas kan zijn, dat hij zoveel van de duisternis van zijn eigen verstand niet zou zien, dat een Goddelijke kracht ten opzichte van zijn verlichting moet verheerlijkt worden. En wat doet dit gevoelen anders, dan de Goddelijke verborgenheid dezer openbaring verloochenen en te laag vernederen, of de ijdele mens verhogen, om trots te wezen op niemandal, opdat hij des te minder gehouden zij aan God, en des te meer grond hebbe, om zichzelf te danken, aan zijn garen te offeren en aan zijn net te roken. Welk een vreselijke vijand is dit gevoelen

tegen de verhoging der kracht van Gods genade en tegen des menschen gedraging in dezen, met behoorlijke afhankelijkheid van God, en tegen alle gebed tot God!

3e nuttigheid

Hoewel dit alleen Gods werk, en zijn krachtdadig werk is; nochtans behoorde niemand in zijn onwetendheid zich daarom ontlast en bevrijd te rekenen van schuld. Want ten eerste, onze natuurlijke onmacht is onze zonde. Ten andere, daarbij is er een dadelijk weerstaan en weigeren van dit licht, bij allen die tot jaren van verstand zijn gekomen, die dit Evangelie horen, en een moedwillige verwerping van dit licht, hetwelk overvloedig aller monden zal stoppen; dit blijkt veelszins, uit hun verzuim der middelen, of het oppervlakkige betrachten van dezelve, het niet gebruiken maar misbruiken van het licht dat zij hebben, enz.

4e nuttigheid

Ten eerste. Hoewel dit Gods werk is, zo moeten wij de middelen niet terzijde leggen, want daardoor belooft het de Heere met dat licht en die verlichting te komen, wanneer en waar Hij wil. Door de dwaasheid der prediking maakt Hij zalig, 1 Kor. 1:24, en het geloof komt door het gehoor, Rom. 10. En hoewel de middelen niets van zichzelf kunnen doen, nochtans dewijl zij door Hem bevolen zijn, hebben wij vrijmoedigheid om op de vrije en heerlijke Koning te wachten, waar Hij ons geboden heeft te wachten. Ons wachten zal onze begeerte en ons verlangen naar het gezegende Licht opscherpen. Dit is onze plicht; ja, als wij teleurgesteld worden en missen in onze verwachting, dan moest ons dit dienen, om ons des te meer te vernederen en te verootmoedigen, en ons te ernstiger tot Hem doen roepen, die de Fontein des lichts is, opdat Hij, Die het licht uit de duisternis heeft doen schijnen, in onze harten mocht schijnen, om te geven verlichting der kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van Jezus Christus, 2 Kor. 4:6. Ons wachten op de middelen moest gedurig zijn, omdat wij niet weten wanneer Hij komen zal. Het is goed aan alle wateren te zaaien, en te zaaien des morgens en des avond. Ons oog moest in de plicht op Hem alleen zien, wetende dat alles van Hem moet komen. En hoewel er veel kleinmoedigheid mocht ontstaan, waardoor wij het zouden opgeven, (ten dele van buiten, als de satan zegt: het is te vergeefs langer te wachten; en ten dele van binnen, als ons hart het aanziet voor een hopeloze zaak) nochtans in aanmerking nemende, dat deze verlichting Gods werk is, mag ons dit aanmoedigen en aansporen. Want gelijk God een vrijmachtig Koning is, en vrij om te komen wanneer Hij wil, zo is Hij ook genadig en barmhartig, en kan en zal vele ongerechtigheden en tergingen overzien. Aan de andere zijde, welke tegenkanting onze harten daartegen ook maken, Hij is God de Almachtige, en onweerstaanbaar in Zijn werken. Hij zal werken, en wie zal het keren?

Ten andere: Wij moeten hieruit leren, dat God deze heerlijke verborgenheid, bekend maakt, aan wie Hij wil, zeer vrij, zonder loon of prijs; het is een daad van Zijn wonderbare vrije genade. *Hij wilde bekend maken*, enz. niet wegens verdienste of waardigheid in iemand, noch wegens enige bevoegdheid of geschiktheid in degenen aan wie het geopenbaard was, noch wegens enige noodzakelijke samenknoping tussen de schikkingen of voorbereidingen in hen, en tussen Zijn werken, maar enkel uit Zijn vrije genade en goedwilligheid. Want Hij is gevonden van degenen die Hem niet zochten, Jes. 65:1. Daarom is het door het geloof dat wij zalig worden, en het geloof, is niet uit ons, het is Gods gave, Ef. 2. Wij zijn dus niet zalig gemaakt door de werken, die wij gedaan hebben, Titus 3:5.

5e nuttigheid: tot onderrichting. Dit moest ons leren,

1. Dat wij ons verwonderden over deze Zijn wonderbare en onverdiende liefde tot ons, in deze verborgenheid, van de uitwendige openbaring aan ons bekend te maken, daar ganse koninkrijken en volken, die veelszins, boven ons te stellen zijn, nog in duisternis liggen, of deze waarheid verdorven en mismaakt hebben door dwalingen.

2. Dat wij deze goedertierenheid met dankbare harten erkenden, en ootmoedig wandelden onder het gevoel van deze onverdiende weldadigheid. Wij dienden de Heere en Zijn goedheid te vrezen, en te gelijk te gedenken, dat wij rekenschap te geven hebben van deze rijke weldaad. Indien wij dezelve misbruiken, en Zijn genade in ontucht veranderen, ons te binnen brengende, dat het die van Sodom en Gomorra verdragelijker zal zijn in de dag des oordeels, dan hun, die deze openbaring en dit schijnend Licht gehad hebben, en nochtans de duisternis liever gehad hebben dan het licht.

6e nuttigheid. Tot vermaning, voor degenen aan wie de Heere op een zaligmakende wijze bekend gemaakt heeft de rijkdom dezer heerlijkheid, door haar met kracht en werkzaamheid in hun ziel over te brengen, namelijk,

1. Zij moesten waardig wandelen zulk een vrije genade en liefde, door zich ootmoedig voor Hem te gedragen, gedenkende aan hun geboorte, en de Steenrots, uit welke zij gehouwen zijn, opdat de vrije genade de eer van alles ontvangte.
2. Zij moesten leven in verwondering over deze rijke en vrije genade Gods. Wie bent u wat is uws vaders huis, dat God Zijn oog op u geslagen heeft? Wat kon Hij in u meer zien, dan in anderen die nog in duisternis liggen, zonder deze zaligmakende ontdekking?
3. Zij moesten pogen, de rijkdom dezer genade en goedheid aan te prijzen aan anderen, goed van Hem te spreken, Die zo goed voor hen geweest is.
4. Zij moesten deze ontdekking, die God hen gegeven heeft, gebruiken tot voordeel van anderen, hun best doende om anderen te winnen en iets van dat licht aan anderen voor te houden, opdat zij daardoor gewonnen mogen worden.

Maar ik haast mij nu tot het laatste punt in dit vers, namelijk, *dat Christus in de zielen is deze rijkdom der heerlijkheid van deze verborgenheid, geopenbaard in het Evangelie, welke is Christus in u* (zegt hij).

Deze waarheid bevat deze drie bijzonderheden:

Eerst: Dat de zielsvereniging met Christus het eerste oogmerk en het voornamelijk doel van het Evangelie is; dit beoogt het voornamelijk, dat Christus nabij de ziel en binnen in de ziel mocht zijn.

Ten andere: Dat in deze vereniging de rijkdom der heerlijkheid des Evangelies bestaat. Daardoor wordt die rijkdom bekend gemaakt, en hier is haar middenpunt; de ziel, die deze vereniging bezit, is ook deelgenoot van die rijkdom.

Ten derde. Dat deze vereniging van een ziel met Christus, of het brengen van Christus in de ziel, alleen het werk Gods is: want Hij openbaart dezen rijkdom der heerlijkheid des Evangelies.

Wat de eerste van deze waarheden belangt: wij mogen twee dingen daarin aanmerken.

Eerst, dat eer het Evangelie tot een ziel met kracht en werkzaamheid komt, de ziel zonder Christus is.

Ten tweede. Dat het Evangelie dat middel Gods is, waardoor deze vereniging tussen Christus en een ziel wordt teweeggebracht, en dit is zijn einde en doelwit.

Het eerste, hetwelk hier wordt vooropgesteld, is klaar uit Ef. 2:12. Eer het Evangelie tot de Efeziërs kwam, zo was onder andere ellenden, waaronder zij waren, deze ene voorname, dat gelijk zij zonder God waren, zij ook zo zonder Christus waren. Als het Evangelie eerst komt tot een volk, dan zitten zij in duisternis en in het land der schaduw des doods, Matth. 4:15, 16 Jes. 9:1, en onder de macht des satans, Hand. 26:18. Daarom was het der Apostelen voornaamste werk, waar zij ook kwamen, Christus te prediken, Hand. 9:20; 8:5.

Nuttigheid. Dit klaar zijnde, zo moesten wij leren het aldus te gebruiken:

1. O, dat wij zochten meer dadelijke overtuiging te hebben, van deze waarheid! Velen die mg in de natuur leven, voor wie het licht des Evangelies nooit in zijn kracht geschenen heeft, dromen, dat ze evenwel, zowel als anderen Christus in zich hebben, en bedriegen zo hun eigen zielen en vernietigen het doeleinde van het Evangelie. Een volle overtuiging er van zou hier de mensen geschikt maken om ernstiger te luisteren naar de prediking des Evangelies.

2. De dwazen moeten niet denken, dat het genoeg is, dat ze de uitwendige bediening des Evangelies hebben, en dat ze onder zijn bedeling leven. Want tenzij het Evangelie in kracht kome, en in betoning des Geestes, zo kunnen zij blijven zonder Christus, ja zij zullen zeker zonder Christus blijven.

3. Zij dienden dan te roepen tot de Heere, of Hij zijn arm mocht openbaren in de prediking des Evangelies, opdat zij niet langer mochten blijven in hun jammerlijke natuurlijke staat.

Ten andere: Dat dit Evangelie, en zijn bediening het ingestelde middel is, waardoor deze geestelijke en zaligmakende vereniging wordt te weeg gebracht; en dat het dit voorname oogmerk en einde heeft, blijkt uit de volgende gronden:

Vooreerst: Hier wordt de aanbieding van deze vereniging voorgehouden; Christus komt in de prediking des Evangelies; en,

1. Hij toont, wat Zijns Vaders zin en wil is, namelijk, dat zij Hem zouden aannemen, in Hem geloven, en Hem binnen laten in hun ziel. Want dit is het grote gebod en de grote plicht, Joh 6:29, *Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in Hem, dien Hij gezonden heeft.* 1 Joh. 1:28, *En dit is Zijn gebod, dat wij zouden geloven in de Naam Zijns Zoons Jezus Christus.*

2. Hij nodigt hen in zijns Vaders Naam, om tot Hem te komen en voor Hem te openen, opdat Hij mocht komen, en zijn woning bij hen maken, Openb. 3:20.

3. Hij dringt en drijft zijn verzoek en begeerte aan met vele gronden en beweegredenen, gelijk wij in de bovenaangehaalde plaatsen zien.

4. Hij neemt al de zwarigheden uit de weg, door al de tegenwerpingen op te lossen, en voor te komen wat kleinmoedig mocht maken. O, hoe vol is het Evangelie hiervan!

5. Hij verwijt hun, dat ze tot Hem niet komen, Joh 5:40, *Gij wilt niet tot mij komen, opdat gij het leven hebt.*

6. Hij wacht geduldig op hen met grote lankmoedigheid, vernieuwende Zijn aanzoeken, roepingen en nodigheden. En dit alles is openbaar in de bediening des Evangelies. Zo blijkt, dat deze vereniging tussen Christus en de zielen, het voorname doel en oogmerk des Evangelies is.

Ten tweede. Hier in het Evangelie zijn de voorwaarden verklaard en opengelegd, waarop deze vereniging geschieden moet; namelijk,

1. Dat wij alle andere liefhebbers verzaken, en tevreden zijn, dat er een echtscheiding gemaakt worde tussen hen en ons. Want wij moeten onzes vaders huis verlaten, indien wij willen dat de Koning lust heeft in ons, Ps. 45:11, 12.
2. Dat wij Hem om niet aannemen, zonder geld en zonder prijs, Jes. 55:1, 2.
3. Dat wij Hem geheel aannemen, gelijk Hij zich aanbiedt, om zich met ons te ondertrouwen; dat is, als Profeet, Priester en Koning. Want wij moeten Hem aannemen, en niet een deel van Hem, Joh 1:12.
4. Dat wij Hem ten volle aannemen, zonder enig uitbeding en zonder uitzondering, aangezien Hij ten enenmale beminnelijk en alleszins nuttig en nodig is.
5. Dat wij Hem aannemen voor alle behoeften en einden, tot heiligmaking zowel als tot rechtvaardigmaking.
6. Dat wij te gelijk onszelf verloochenen, Zijn kruis opnemen en Hem volgen, Matth. 16:24.

Ten derde. In dit Evangelie wordt ons de natuur dezer vereniging en de inwoning van Christus verklaard. Want hier wordt aangetoond:

1. Dat deze inwoning van Christus en de vereniging met Hem, verborgen, geheim, onbevattelijk en onbegrijpelijk is, Ef. 5:32.
2. Dat ze geheel geestelijk is, zodat zij één Geest worden, 1 Kor. 6:17. Zij worden ook zijn Geest deelachtig, Rom. 8:9.
3. Dat het een nauwe en innige vereniging is, zodat er geen gelijkenis is, die haar genoegzaam kan uitdrukken, gelijk wij boven hoorden,
4. Dat zij blijvend en onverbrekkelijk is; niets kan hier een scheiding maken, Rom. 8:38, 39.
5. Dat ze heerlijk is, en ten hoogste voortreffelijk.
6. Dat zij een zeer nuttige en bevorderlijke vereniging is, hebbende onuitsprekelijk grote en wonderbare gevolgen, hier en hiernamaals.

Ten vierde. In dit Evangelie vinden wij, wat Christus deed, om deze vereniging en samenvoeging te weeg te brengen. Hoe Hij een Middelaar en Borg is geworden, op zich nemende om verzoening en bevrediging te maken, en zo de gerechtigheid voor hun zonden te voldoen. Hoe Hij in de volheid des tijds gekomen is en een complete en volle betaling gegeven heeft, volgens zijn onderneming. Hoe Hij van de Vader verworven heeft alles wat noodzakelijk vereist werd, om deze vereniging ten opzichte van de uitverkorenen te weeg te brengen. Hoe Hij voor eeuwig leeft als een Voorbidder met dit doel en met deze vrucht. Hoe Hij als Koning en Hoofd der Kerk instellingen heeft gemaakt, en verordend, en hoe Hij dezelve zegent naar dat het Hem goeddunkt, tot ditzelfde einde. Hoe Hij de Geest zendt, om Zijn uitverkorenen te bewerken tot een blijmoedige aanneming van zijn aanbiedingen; dit alles en nog meer wordt in het Evangelie geopenbaard.

Ten vijfde. Hier wordt ook voorgesteld en verklaard, wat van onze zijde vereist wordt, om bezit te krijgen, en bezeten te worden door deze edele Gast, en te geraken tot deze vereniging, namelijk:

1. Dat wij onze eigen gerechtigheid en alle andere afgoden en liefhebbers, die onze zielen bezitten, verzaken.
2. Dat wij erkennen en overtuigd zijn van onze eigen onmacht en natuurlijke onwilligheid, om voor Hem te openen.
3. Dat wij passen op de ingestelde middelen, en op Hem in die instellingen.
4. Dat wij de vooroordelen afleggen.
5. Dat wij openleggen voor zijn naderingen.
6. Dat wij roepen en verlangen naar Hem, en naar Zijn komst, zoveel wij kunnen.

Ten zesde. Hier in dit Evangelie wordt geopenbaard, dat deze opening van het hart voor Christus een werk is boven de natuur; dat Christus de Werkmeester en Voleinder des geloofs is, Hebr. 12:1, 2, en dat niemand kan komen, tenzij dat de Vader hem trekke, Joh 6:44.

Ten zevende. Hier wordt ontdekt, dat het desniettemin de Heere, Die wonderlijk is van raad en machtig van daad, goed gedacht heeft, door de dwaasheid der prediking zalig te maken, die geloven. 1 Kor. 1:21, en te gebruiken planters en natmakers, hoewel geen van beiden goed kan doen, tenzij God de wasdom geeft, 1 Kor. 3:5, 6, 7. Daarom heeft Hij arbeiders in zijn wijngaard gezonden, om daarin te arbeiden en te werken, zodat zij Gods medearbeiders zijn, 1 Kor. 3:8, 9. Hij zendt Zijn dienaars als zovele gezanten, om een Bruid voor Hem te werven, en haar als een reine maagd voor Christus ten huwelijk te bereiden, 2 Kor. 5:20; 11:2. Daarom komen zij in huns Meesters Naam en stellen de voorwaarden van overeenkomst en vereniging voor; en Hijzelf moet en zal door zijn Geest het hart neigen en bewegen, om het te openen.

1ste nuttigheid.

Uit al het gezegde blijkt, dat het Evangelie en de prediking van hetzelfde, het middel is door God tot dit einde ingesteld, en dat het voornamelijk oogmerk van het gepredikte Evangelie is, de zielen te bewerken tot deze vereniging met Christus en de harten te doen openen, opdat de Koning der ere moge ingaan. Hetwelk ons tot deze dingen moet opwekken:

1. Dat wij het Evangelie mochten hoogachten, als zulk een edel middel, verordineerd tot zulk een edel einde, en dat wij veel daarvan mochten houden, als ook van degenen, die gesteld zijn, om deze blijde tijding van de grote zaligheid te brengen, en dat wij er naar horen en luisteren, als zulk een middel.
2. Dat wij dit einde mochten voor hebben in de bediening des Evangelies. De predikanten moeten het zó prediken, en het volk moet het zó horen, als een middel tot dat einde verordineerd, en niet denken dat alles wel is, vóór dat dit einde eerst verkregen zij, dat Christus in de zielen geformeerd is. O, het ware wenselijk te zien, dat de predikanten in de prediking des Evangelies als in barensood waren, om dit doeleinde te verkrijgen! Gal. 4:19.
3. Dat wij de staat mochten beklagen van hen, die dit heerlijk Evangelie missen, en van hen, die slechts het geluid des Evangelies hebben, en zijn krachtigheid missen.

4. Dat wij dankbaar mogen zijn voor deze onwaardeerbare weldaad, en gevoelig voor dezelve, en zorgvuldig, dat wij God niet tergen, om deze nuttige en noodzakelijke kandelaar te weren.

5. Dat wij ons mochten ontfermen over degenen, die zo ontzettend boos zijn, dat ze dit Evangelie moede zijn, het haten, bestrijden, verderven, ja vervolgen. O, welk een ellende is dit, dat arme zielen haar eigen weldadigheden verlaten!

De tweede zaak is, dat deze vereniging, namelijk *Christus in de zielen, de rijkdom der heerlijkheid is van deze Evangelische verborgenheid*; en dit blijkt:

1. Dewijl dit de voorname zaak is, die de oneindig wijze God in de eeuwigen raad Zijns willens, zich voornam uit te werken door dit middel.

2. De Heere, die de Auteur is van dit Evangelie, wordt verheerlijkt in Zijn heerlijke eigenschappen. Christus wordt verhoogd en ziet de arbeid Zijner ziel; het welbehagen des Heeren gaat door Zijn hand voorspoedig voort, en het grote oogmerk hetwelk gesteld is onder het opperste doel der ere Gods, namelijk van het eeuwig Verbond tussen God en de Middelaar, is dan begonnen vervuld te worden.

3. Al de lijnen van het heerlijk Evangelie lopen hier samen als in één Middenpunt.